Begroting 2021-2024

GEMEENTE Lansingerland

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 3
Algemeen 5
Financiële samenvatting 10
Programma 1: Bestuur en dienstverlening 12
Beleidsveld Gemeenteraad, college en griffie 14
Beleidsveld Samenwerking en Participatie 15
Beleidsveld Dienstverlening 17
Programma 2: Openbare Orde en Veiligheid 19
Beleidsveld Openbare Orde en Veiligheid 21
Programma 3: Sport, cultuur en onderwijs 23
Beleidsveld Sport 26
Beleidsveld Cultuur 28
Beleidsveld Onderwijs en kinderopvang 29
Programma 4: Sociaal Domein 31
Beleidsveld Samenleving 35
Beleidsveld Jeugd 37
Beleidsveld Participatie 39
Beleidsveld Maatschappelijke ondersteuning 41
Programma 5: Kwaliteit openbare ruimte 43
Beleidsveld Beheer Openbare ruimte 46
Beleidsveld Afval- en afvalwatermanagement 48
Beleidsveld Vastgoed 50
Programma 6: Lansingerland ontwikkelt 52
Beleidsveld Ruimtelijke ordening 55
Beleidsveld Infrastructuur en mobiliteit 57
Beleidsveld Economische ontwikkeling 58
Beleidsveld Duurzaamheid 60
Programma 7: Grondzaken 62
Beleidsveld: Grondexploitatie 64
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen 66
Overzicht: Algemene dekkingsmiddelen 67
Overzicht Overhead 70
Onderdelen Overhead 71
Paragrafen 73
Paragraaf Lokale heffingen 74
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing 84
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen 95
Paragraaf Financiering 98

Paragraaf Bedrijfsvoering 106
Paragraaf Verbonden partijen 111
Paragraaf Grondbeleid 127
Paragraaf Interbestuurlijk toezicht 135
Meerjarenbegroting 137
Overzicht van baten en lasten 138
Overzicht incidentele baten en lasten 141
Geprognosticeerde balans 146
Uitgangspunten Begroting 2021-2024 147
BBV: Begroting 2021 naar taakvelden 149
BBV: Beleidsindicatoren 152
Bijlagen 153
Reserves en voorzieningen 154
Investeringen 162
Stand van zaken Collegeprogramma 172

Algemeen

Algemene inleiding Begroting 2021-2024

"Gerichte keuzes, gezonde toekomst". Dat is het motto van deze begroting 2021-2024. Figuurlijk gezond, omdat Lansingerland een krachtige samenleving kent, die ook in deze gekke tijd nog steeds groeit en bloeit. Letterlijk gezond, omdat we ons houden aan alle noodmaatregelen en uitzien naar de dag dat de pandemie voorbij is. En financieel gezond, omdat het college in deze begroting noodzakelijke, gerichte keuzes maakt die leiden tot een sluitende begroting voor 2021. In deze inleiding nemen we u mee in de context waarbinnen we keuzes hebben gemaakt, in de omvang van de uitdaging waarvoor we ons gesteld zagen en in de maatregelen die het college voorstelt.

De context in vogelvlucht
De coronacrisis heeft aan het jaar 2020 na een paar maanden een bizarre wending gegeven. Deze pandemie heeft een enorme maatschappelijk impact die nog jaren zal doorwerken. In welke mate, dat weten we niet. Juist in deze onzekere tijd, verwacht de samenleving leiderschap van ons als gemeentebestuur. Besturen in coronatijd is risico's zien en maatregelen treffen. Met het instellen van de reserve Crisismaatregelen bij de Zomerrapportage 2020 zijn de eerste financiële risico's als gevolg van de coronacrisis voor Lansingerland op korte termijn afgedicht. Besturen is altijd óók vooruitzien. Hoe houden we Lansingerland (financieel) gezond en hoe zorgen we ervoor dat Lansingerland toekomstbestendig is? Naast de ambities uit het coalitieakkoord ontwikkelen we nieuwe toekomstperspectieven. Tegelijkertijd worden we geconfronteerd met autonome ontwikkelingen in het sociaal domein. Net als alle andere gemeenten in Nederland ligt er ook bij ons een uitdaging om de financiële consequenties van de Wet maatschappelijk ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet als openeinderegelingen op te vangen.

Economische turbulentie
Dat de coronacrisis impact zou hebben op de economie was duidelijk, maar hoe groot en hoe lang? Het CPB hanteerde in maart verschillende scenario's, met krimp (1,2% - 7,7%) voor 2020 en krimp of groei voor 2021. Nu enkele maanden verder hebben we weliswaar wat ijkpunten, maar de context blijft erg veranderlijk. Het kabinet schat de neergang van de economie in 2020 nu in op 5% en rekent voor 2021 al weer op 3,5% groei. Voor Nederlandse begrippen zijn dit zeldzame uitschieters. Het Kabinet heeft daarom stimulerende maatregelen getroffen van ongekende (financiële) omvang om de ontstane recessie te bestrijden en de economie op gang te houden. Behoudens de forse bedragen aan TOZO-uitkeringen, waarvan gemeenten de uitvoering verzorgen, hebben gemeenten tot nu toe vooral compensatie gekregen voor de tot de zomer extra gemaakt kosten als gevolg van de coronacrisis. Er is op dit moment nog geen zicht op financiële bedragen voor 2021, niet voor compensatie, noch voor specifieke stimuleringsmaatregelen.

Tekort sociaal domein geeft reden tot zorg
Zoals bekend heeft het college dit voorjaar geen kaderbrief opgesteld. De onzekerheden waren te groot, het woord 'kader' zou weinig betekenis hebben gehad. In deze begroting heeft het college zonder kaderbrief toch integraal de noodzakelijke afwegingen gemaakt. Dit resulteert in een sluitende begroting in 2021. Daarvoor was inspanning nodig. Het toenemende beroep op de voorzieningen die vallen onder de Wmo, door vergrijzing en door de aanzuigende werking van het landelijke ingevoerde abonnementstarief voor de Wmo, heeft Lansingerland financieel fors geraakt: het tekort bij de Wmo wordt in 2021 nu ingeschat op € 0,9 miljoen en zal oplopen naar € 4,9 miljoen in 2024. Daarbij ziet het college ook nog risico's dat dit tekort, zonder aanpassing van de huidige wetgeving, nog verder kan oplopen. Met de extra benodigde bedragen van deze omvang en de risico's op nog verder oplopende tekorten is Lansingerland geen uitzondering. Het is een landelijk probleem waarvoor het Rijk niet langer de ogen kan sluiten. Dit is een weeffout in de wetgeving met groot effect voor de gemeentelijke begrotingen. Niet voor niets sturen vele gemeenten en provincies brandbrieven naar 'Den Haag' over dit thema. Wanneer komt het Rijk over de brug met compensatie en aanpassing van het abonnementstarief in de Wmo, dat de aanzuigende werking veroorzaakt?

Naar verwachting geeft het Rijk in het najaar (vòòr 2021) duidelijkheid over de resultaten van het onderzoek naar de kostenontwikkelingen in het sociale domein in relatie tot de gemeentelijke bekostiging, alsmede over de herijking van het Gemeentefonds.

Realistisch begroten in het sociaal domein
De Begroting 2021-2024 baseert zich op geactualiseerde, realistische ramingen naar de huidige inzichten en weet het tekort in de Wmo in 2021 te dekken. Voor latere jaren rekenen wij op eventuele compensatie of aangepaste regelgeving vanuit het Rijk. Dat gat lopen we nu dus nog niet dicht. Wij kijken daarbij ook kritisch naar mogelijke lokale beïnvloedingsknoppen. De ontwikkelingen zijn moeilijk in te schatten. Wanneer relevante wijzigingen zich voordoen dan informeren wij u daar uiteraard over.
De ontwikkelingen in het sociale domein reiken verder dan de Wmo. De uitgaven voor participatie groeien en het aantal bijstandsgerechtigden neemt naar verwachting toe als gevolg van de coronacrisis. Afhankelijk van de omvang van de compensatie in het BUIG-budget voor Lansingerland gaan de extra kosten in 2021 uitkomen op € 510.000 en in 2022 structureel op circa € 800.000. Zo laat de beheersing van de budgetten voor Jeugdhulp uitdagingen zien en ook het Jeugd- en leerlingenvervoer vergt structureel meer budget (€ 350.000). Met de bestemmingsreserve Sociaal domein heeft de raad voorzien in een tijdelijke dekking van de extra uitgaven aan de lokale en regionale jeugdhulp. Dat biedt het college de gelegenheid om structurele beheersmaatregelen voor te bereiden en de uitvoering daarvan een plek te geven binnen het toekomstperspectief van Lansingerland.

Gezonde toekomst vraagt nu om focus
De coronacrisis stelt ons voor een nieuwe realiteit, heeft gevolgen voor de bestuurlijke ambities en brengt nieuwe opgaven met zich mee. Vooruitkijken in een periode vol onzekerheden is niet eenvoudig, maar willen wij de vraagstukken en opgaven die op ons afkomen het hoofd bieden, dan moeten wij daar met elkaar over nadenken en de richting bepalen. De opgaven op thema's als wonen, mobiliteit, economie en samenleving zijn groot. Om daar actief sturing aan te geven moeten we focus aanbrengen en gerichte keuzes maken op basis van integrale afwegingen en binnen onze financiële mogelijkheden.

Lansingerland heeft het toekomstperspectief aan raadsleden gepresenteerd waarbij is uitgegaan van de demografische ontwikkelingen binnen onze gemeente (groei en vergrijzing) en de maatschappelijke, economische en technische trends die op ons afkomen in relatie tot thema's als gezondheid, veiligheid en duurzaamheid. Lansingerland groeit en ontwikkelt op alle fronten. Willen we onze kwaliteiten, ons profiel en onze positie in de metropoolregio waarborgen, dan moeten we koersen op de toekomstbestendige samenleving en gerichte keuzes maken. Hoe zorgen wij ervoor dat de kwaliteit van het leven in Lansingerland in de toekomst zo goed blijft als het nu is, met een prettige en veilige leefomgeving en gezondheidsfaciliteiten voor onze bewoners? Hebben we voldoende geschikte woningen voor de toekomst en bieden we ruimte aan mobiliteit? Hoe staat het met de economische bedrijvigheid? Wat dragen wij bij aan een duurzame samenleving? Met de juiste keuzes zijn we in staat om het welzijns- en welvaartsniveau te handhaven. In de komende maanden worden in aanloop naar de kaderbrief de opgaven voor de toekomst uitgewerkt en nader geconcretiseerd. Lansingerland groeit en om ook bloei te borgen is nu al een toekomstbestendige organisatie nodig. Met deze begroting zetten wij daarvoor de eerste stappen.

Gerichte keuzes maken
Het college stond eind augustus 2020 voor de opgave om de totale financiële problematiek van de autonome ontwikkelingen en beleidsvoornemens op dat moment van circa € 4,7 miljoen in 2021, oplopend tot € 9,2 miljoen in 2024 op te lossen; een niet-sluitende begroting voor 2021 was voor het college was geen optie. De gemeente wil immers haar eigen financiële keuzes kunnen blijven maken en zelf haar huishoudboekje op orde hebben. Er zijn gemeenten die bewust geen sluitende begroting opstellen als 'signaal naar de Den Haag'. Daarbij sluiten wij ons niet bij aan.

Bij de integrale afweging hebben we uitgangspunten geformuleerd. De belangrijkste zeven zijn:
1) Ambities uit het coalitieakkoord en collegeprogramma realiseren;
2) Gerichte keuzes maken die passen bij de omvang van de financiële uitdaging ;
3) Verantwoordelijkheid nemen voor de situatie in het sociaal domein;
4) Kwaliteit van de buitenruimte op peil houden, nu het belang daarvan alleen maar toeneemt;
5) Voorzieningen in stand houden en daarmee desinvesteringen voorkomen;
6) Investeringen doorzetten in het licht van de ontwikkelingen rondom het toekomstperspectief;
7) Belastingen onder het landelijke gemiddelde houden.

Een uitgangspunt dat van tevoren al vaststond, is het onaangetast laten van de totale opbrengst van de verkoop van Eneco-aandelen van € 137,6 miljoen. Dit bedrag is nog steeds volledig beschikbaar voor investeringen en/of voorzieningen voor de inwoners, ondernemingen en instellingen van Lansingerland. Met de raadsleden is immers afgesproken dat zij in het najaar van 2020 worden geconsulteerd over de aanwending van dit ongekend forse bedrag.

De oplossingsrichtingen aan zowel de kosten- als aan de opbrengstenkant zijn gerichte keuzes. Een aantal maatregelen is generiek van aard en vermindert de kosten. Denk aan het niet indexeren van inflatie gerelateerde uitgaven met circa € 480.000 structureel, geen stelpost opnemen voor salarissen in nieuwe CAO in 2021. Of aan de batenkant: uren toerekening aan grondexploitaties en actualisering van afschrijvingstermijnen. Er zijn ook specifieke maatregelen getroffen. In het domein Samenleving stellen we het budget beleidsaccenten naar beneden bij met € 205.000 in 2021 oplopend naar € 255.000 in latere jaren. In het Domein Ruimte en Economie stellen we de implementatie van verdere verduurzaming van het Integraal Beheerplan uit en besparen daarmee € 200.000 in 2021, oplopend tot € 680.000 in 2024. Kosten voor het zwerfvuil (€ 80.000) brengen we onder bij de afvalstoffenheffing waardoor het tarief mede door inflatie (1,6%) stijgt met 5,5%. Berekeningen van het gemeentelijk rioleringsplan laten zien dat er meer kosten zijn toe te rekenen aan de rioolbelasting. Gezien de systematiek van de opgebouwde Voorziening Rioolheffing leidt dat laatste nu niet tot een tariefstijging.

Coalitieakkoord doelstelling OZB-woningen gehaald
Bij de integrale afweging heeft het college ook de lokale belastingen betrokken. De doelstelling in het coalitieakkoord bij de OZB-woningen is inmiddels gehaald: namelijk het terugbrengen van de lokale lasten (woningen), waarbij het tarief in percentage 9% onder het landelijk gemiddelde ligt. Dit betekent dat voor 2021 en verder de OZB voor woningen niet verder verlaagd hoeft te worden. Voor 2021 levert dat € 400.000 op en vanaf 2022 structureel € 800.000. Aan de opbrengstenkant boekt het college een ramingsvoordeel bij de OZB niet-woningen omdat voor 2021 en verder verschillende uitbreidingen op bedrijventerreinen nog niet in de areaaluitbreiding waren opgenomen. Dat levert een voordeel op van € 600.000 structureel. De OZB voor niet-woningen is in Lansingerland al enige jaren onveranderd. Inmiddels ligt hierdoor ons tarief 16,9% lager dan het landelijk gemiddelde, terwijl onze ligging en voorzieningenniveau bovengemiddeld aantrekkelijk zijn, zoals we bijvoorbeeld merken in leegstandscijfers en de verkoop van kavels op bedrijventerreinen. Deze onbenutte belastingcapaciteit wil het college inzetten om de resterende financiële problematiek die nu voor ons ligt op te lossen. Stapsgewijs wordt het tarief opgehoogd naar het landelijk gemiddelde; voor 2021 levert dat € 400.000 op, in 2022 € 700.000 en in 2023 en verder € 1.050.000. Andere lokale belastingen zoals de hondenbelasting worden niet verhoogd, anders dan dat wel in tegenstelling tot eerdere jaren de consumenten prijsindex (CPI) van 1,6% op alle belastingen wordt toegepast. Het in rekening brengen van deze inflatiecorrectie in de tarieven is bij veel gemeenten gebruikelijk.

Het Meerjaren Investeringsplan
Bij de integrale afweging heeft het college nadrukkelijker dan eerder ook de investeringen meegenomen. Gezien onze ambities en de groei in onze gemeente nemen aantal, omvang en complexiteit van de (investerings) projecten toe. Tot voor kort was het achterblijven van realisatie bij de begrote investeringen eerder regel dan uitzondering. Raadsleden hebben daarvoor ook aandacht gevraagd. Dit vroeg om een verdere professionalisering van het projectmatig werken. Het college heeft daar een voortvarende start mee gemaakt. Een geheel nieuwe opzet van het Meerjaren Investeringsplan (MIP) is het gevolg. Het investeringsvolume dat Lansingerland ambieert moet passen bij de beschikbare uitvoeringscapaciteit, technische en juridische haalbaarheid en financiële mogelijkheden. Dat is nu vergeleken met voorgaande jaren beter afgewogen. Voor 2021 hadden wij al een bedrag van € 18,4 miljoen aan investeringen gepland staan. Dat wordt aangevuld met circa € 12 miljoen aan nieuwe investeringen, waarvoor we u om een investeringskrediet vragen. In totaal gaat het in het MIP om circa 80 projecten. Die maken onderdeel uit van de Begroting 2021-2024, hetgeen betekent dat de kapitaallasten van de bestaande en de voorgenomen investeringen/projecten in de meerjarencijfers zijn opgenomen.

Méér dan techniek
Naast het MIP zijn er aanpassingen in kaderstellende nota's die financieel effect sorteren op de begrotingscijfers, deels omdat nieuwe regelgeving dat vereist, met name het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), deels omdat het college lokale invulling wenselijk acht. Vanuit haar kaderstellende rol zal de raad zich over deze nota's moeten uitspreken. In de Nota Activabeleid 2020 stelt het college voor om de afschrijvingstermijnen meer in lijn te brengen met de technische levensduur van bepaalde investeringen in activa. Die effecten zijn in de begroting verwerkt. Het BBV schrijft voor dat aan (nieuwe) investeringen de directe kosten van voorbereiding, administratie en toezicht (VAT-kosten) in het vervolg moeten worden toegerekend. De omvang van het activum stijgt daardoor, en daarmee ook de structurele afschrijvingslasten. Deze financiële effecten dienen nog te worden onderzocht en leggen wij bij de komende kaderbrief aan u voor.

De Nota Reserves en Voorzieningen 2020 is op verzoek van raadsleden eerder dan gepland geactualiseerd. Bestemmingsreserves mogen in beginsel niet worden ingezet voor het dekken van structurele lasten, met uitzondering van het type 'kapitaal dekkingsreserve'. De meest in het oog springende aanpassing in de nota is dat het college ervoor kiest -en dat aan u voorlegt- om bij het instellen van dit type reserve voorwaarden aan de investeringen te stellen waarvan de kapitaallasten via deze reserve worden gedekt. Deze lokale voorwaarden zijn strikter dan de landelijke vereisten. Op die manier wil het college de onnodige vorming van bestemmingsreserves tegengaan. Naar verwachting is dit type reserve wel nodig om eventuele investeringen uit de Eneco-opbrengsten 'comptabel-technisch' te faciliteren, omdat het gemeenten niet is toegestaan om investeringen ineens af te schrijven (geen 'contant afrekenen').

Naast het structurele begrotingsevenwicht en de beheersbare schuldquote is het weerstandsvermogen van de gemeente en het daaraan gekoppelde risicomanagement een belangrijke pijler voor een gezonde gemeentelijke financiële positie. De bijgestelde Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2020-2023 geeft onder meer de uitgangspunten voor het kwantificeren van risico's en het kader voor de ratio weerstandsvermogen. Als de raad daarmee instemt, geldt dat kader voor de Begroting 2021-2024.

Sluitende begroting
In de context van de coronacrisis zijn de huidige omstandigheden verre van stabiel. De situatie is voor Nederland, zelfs mondiaal, ongekend. De nu gepresenteerde cijfers in de Begroting 2021-2024 van Lansingerland zijn dus niet in beton gegoten, maar bieden voldoende houvast om de financiële problematiek die Lansingeland treft, te beheersen. Met name de inschatting bij de Wmo is volatiel. Toch denkt het college te mogen spreken van een voldoende robuuste financiële positie. De algemene reserve, met een omvang van € 68,2 miljoen op 1 januari 2021, kan nog een stootje hebben en de enorme spaarpot met Eneco-gelden van € 137,6 miljoen is nog onaangetast. Voorts zijn er afgepaste bestemmingsreserves voor noodzakelijke en specifieke doelen.

Bij de Zomerrapportage 2020 heeft de raad de ingestelde bestemmingsreserve Sociaal domein met € 4 miljoen opgehoogd om de overschrijdingen bij de Jeugdhulp tijdelijk op te vangen. De opdracht Veranderopgave Jeugdhulp gaat zorgen voor structurele oplossingen. Ook heeft u met de bestemmingsreserve Financieringsstructurering (€ 10,3 miljoen) voorzien in een tijdelijk oplossing voor de wegvallende dividenden van Eneco en Stedin. De daaraan gekoppelde bestuursopdracht Herziening Financieringsstructuur is recent ter informatie aan u toegestuurd. Beide tijdelijke budgettaire oplossingen waren voor het college een gegeven en zijn niet meer meegenomen in de integrale afweging van deze begroting. Met structurele maatregelen aan de kosten- en opbrengstenkant, waaronder de verhoging van de OZB niet-woningen, presenteert het college een sluitende begroting in 2021, met dien verstande dat voor 2021 een klein overschot resteert van € 15.000. Dat wordt verrekend met de algemene reserve.
Voor latere jaren moet tijdelijk een beroep worden gedaan op de algemene reserve. Die is met een huidige omvang van € 68,2 miljoen toereikend om dat op te vangen.

Met *"Gerichte keuzes, gezonde toekomst"* laat het college in de Begroting 2021-2024 perspectief zien. Tegenover de autonome (financiële) uitdagingen staan haalbare maatregelen waarbij wij gericht kiezen om Lansingerland toekomst te bieden en (financieel) gezond te houden.

Financiële samenvatting

Het financiële beeld van de Begroting 2021-2024

De cijfers van de ambities uit het coalitieakkoord, nieuwe voornemens en vooral de autonome ontwikkelingen laten samen zonder maatregelen een aanzienlijk tekort zien van € 4,8 miljoen in 2021 dat oploopt naar € 9,3 miljoen structureel in 2024. Onderstaand overzicht biedt het beeld van de totale problematiek geclusterd naar domeinen. Met name de autonome ontwikkelingen bij de Wmo zijn de oorzaak van het overgrote deel van de meerjarige tekorten (€ 0,9 miljoen in 2021, oplopend naar € 4,9 miljoen in 2024). Met gerichte keuzes doet het college voorstellen voor maatregelen die hier ook per domein zijn gepresenteerd. Voor 2021 resulteert dat, rekening houdend met de inzet van de reserves sociaal domein en financieringsstructuur, in een sluitende begroting. Voor latere jaren doet het college op dit moment tijdelijk een beroep op de algemene reserve.

Los van de problematiek van structurele aard heeft het college de incidentele noodzakelijke uitgaven van totaal circa € 2 miljoen incidenteel gedekt uit de algemene reserve.
Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de eenmalige verhoging van de deelnemersbijdrage Recreatieschap Rottemeren, diverse onderzoeken en de implementatie van het E-HRM systeem.

Bedragen x € 1.000	2021 incidenteel	2021	2022	2023	2024
Begroting na 'autonome ontwikkelingen' en 'algemene mutaties'	0	-1.294	-3.104	-2.098	-1.033
Mutaties domein Samenleving	-50	-2.517	-3.491	-5.021	-7.178
Mutaties domein Ruimte en Economie	-1.610	-784	-554	-681	-807
Mutaties domein Bedrijfsvoering	-417	-439	-395	-270	-276
Saldo begroting na mutaties	**-2.077**	**-5.034**	**-7.544**	**-8.070**	**-9.294**
Incidentele dekking uit algemene reserve	2.077	260	124	0	0
Saldo begroting structureel vóór mogelijke maatregelen	**0**	**-4.774**	**-7.420**	**-8.070**	**-9.294**
Maatregelen:					
Maatregelen algemeen		679	667	656	656
Maatregelen domein Samenleving		955	1.175	1.175	1.175
Maatregelen domein Ruimte en Economie		1.505	1.757	1.781	1.935
Maatregelen OZB en lokale lasten		1.650	2.400	2.700	2.700
Totaal aan maatregelen		**4.789**	**5.999**	**6.312**	**6.466**
Saldo begroting na maatregelen	**0**	**15**	**-1.421**	**-1.757**	**-2.828**
Dekking saldo na maatregelen uit de algemene reserve:					
Bedragen x € 1.000	2021 incidenteel	2021	2022	2023	2024
Incidentele dekking uit de algemene reserve	2.077	260	124		
Dekking meerjarig tekort uit de algemene reserve		-15	1.421	1.757	2.828
Totale dekking uit de algemene reserve	**2.077**	**245**	**1.545**	**1.757**	**2.828**

Voldoende weerstand om gezond te blijven

Op dit moment hebben we een algemene reserve met een omvang van € 68,2 miljoen. Ten opzicht van 2020 is de algemene reserve per saldo met € 38,7 miljoen gedaald. De oorzaak hiervan is de vorming van verschillende bestemmingsreserves in 2020, waaronder de reserves afschrijvingslasten, sociaal domein, financieringsstructuur en crisismaatregelen. In totaal is er in 2020 € 35,6 miljoen aan de algemene reserve onttrokken voor de vorming van bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves behoren, net als de algemene reserve, tot het eigen vermogen van de gemeente. De vorming van de bestemmingsreserves heeft daarom geen effect op het totale eigen vermogen van onze gemeente. Daarnaast is in 2020 het jaarrekeningresultaat 2019 van € 1,8 miljoen negatief verrekend met de algemene reserve.

Naast de algemene- en bestemmingsreserves staat nog de (onverdeelde) reserve Enecogelden van € 136,7 miljoen op de bank, die het college niet heeft betrokken bij de integrale afweging om te komen tot een sluitende begroting. Hoewel de totale onttrekking (voor 2022-2023 spreken we van 'beklemming') van circa € 8,9 miljoen aan de algemene reserve fors is, resteert er nog voldoende buffer.

Bedragen x € 1.000

Stand algemene reserve	2020	2021	2022	2023	2024
Stand per 1 januari	106.895	68.205	59.360	57.052	54.609
Toevoegingen	525	12	75	59	355
Onttrekkingen	39.215	8.857	2.383	2.502	2.886
Stand algemene reserve Begroting 2021-2024	**68.205**	**59.360**	**57.052**	**54.609**	**52.078**

De algemene reserve hebben wij nodig voor ons weerstandsvermogen. Dat is bedoeld om incidentele rest risico's, die zich eventueel voordoen, financieel op te vangen. De Nota Risicomanagement en Weerstandvermogen geeft ons daarvoor het kader in de vorm van de ratio weerstandsvermogen. Eind 2020 is deze ratio 1,4 en zal bij de bovengenoemde onttrekking van € 2,3 miljoen in 2021 aan het einde van dat jaar uitkomen op 1,2. In de meerjarencijfers voorzien wij daarna een ratio van circa 1,1 in 2024. In tijden van economische neergang is een ratio onder de 1,2 passend binnen ons kader. De bijzondere omstandigheden van de coronacrisis en de nog onvoorziene gevolgen daarvan brengen voor ons allen grote onzekerheden met zich mee. Wij hebben in Lansingerland op dit moment voldoende financiële weerstand om de toekomst met vertrouwen tegemoet te zien.

Tot slot

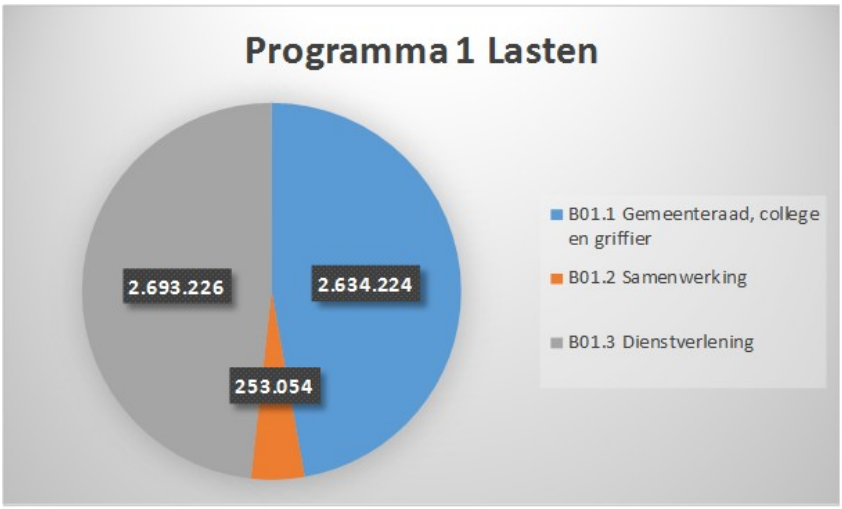
Bij de toelichting op de programma's en de beleidsvelden wordt uw raad meer gedetailleerd meegenomen in de problematiek en de maatregelen waarvoor het college gericht heeft gekozen.

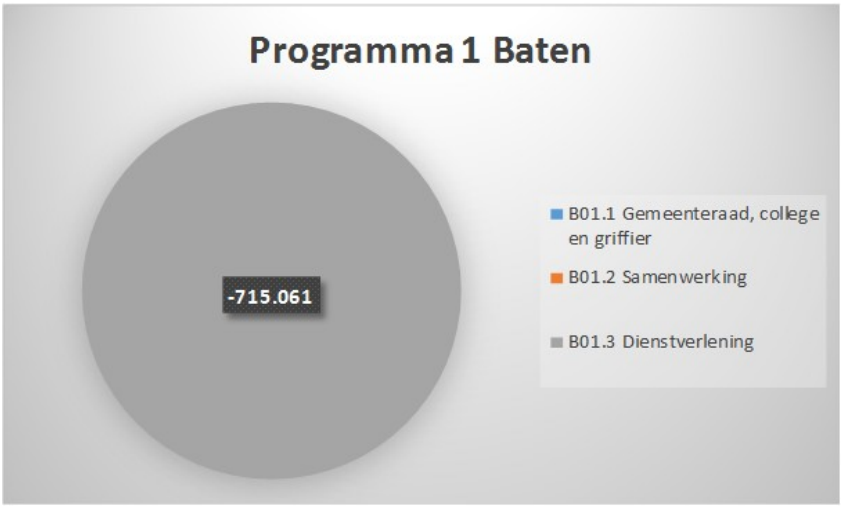
Programma 1: Bestuur en dienstverlening

Beoogd maatschappelijk effect

Daadkrachtig, integer en transparant besturen met regionale invloed, lokale participatie en een optimale dienstverlening voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties

Wat gaat het kosten?





Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	6.538	5.531	5.581	5.507	5.507	5.507
Baten	883	633	670	687	687	687
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-5.655**	**-4.898**	**-4.910**	**-4.820**	**-4.820**	**-4.820**
Onttrekkingen	0	88	45	0	0	0
Toevoegingen	88	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	**-87**	**88**	**45**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-5.742**	**-4.811**	**-4.865**	**-4.820**	**-4.820**	**-4.820**

Toelichting op (grote) mutaties in het meerjarenbeeld

In 2021 zien we dat de lasten voor het programma in totaal € 50.000 hoger zijn dan in 2020. Daarnaast zijn de baten in 2021 € 37.000 hoger dan in 2020. Hiernaast onttrekken we in 2021 € 43.000 minder aan reserves.

Lansingerlands initiatief 'op maat': € 45.000 lagere lasten
We buigen het Lansingerlands initiatief om naar een proces meer 'op maat'. Hierdoor ramen wij de kosten met € 45.000 af.

Verhogen burgerparticipatie: € 45.000 hogere lasten
In 2021 worden deze middelen ingezet om burgerparticipatie te verhogen. We doen dit door de Toolkit burgerparticipatie door te ontwikkelen en door medewerkers op te leiden in omgevingsbewust werken.

Beleidsveld Gemeenteraad, college en griffie

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Lansingerland is een bestuurskrachtige gemeente met een efficiënt en integer bestuur, waarbij openheid de norm is

Het college werkt in 2021 verder aan goed, efficiënt en ordentelijk bestuur. Doordat we actief meningen en beelden ophalen bij onze inwoners en ondernemers krijgen we een goed beeld van de behoeften om afgewogen besluiten te nemen. Hiermee werken we aan het vertrouwen van inwoners en ondernemers in het gemeentebestuur.

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We zorgen voor adequate en actieve informatieverstrekking aan de gemeenteraad

Het college informeert de raadsleden adequaat en tijdig zodat zij hun werk goed kunnen doen en weloverwogen en op basis van volledige en correcte informatie besluiten kunnen nemen. Dit doen we onder andere met stand van zaken overzichten, brieven en mondelinge toelichtingen in commissies. Het college zoekt naar een goede balans tussen mondelinge en schriftelijke informatie.

We behouden en monitoren de kwaliteitsslag van de politiek-bestuurlijke besluitvorming

Het college blijft zorgdragen voor een goede kwaliteit van de voorbereiding van politiek-bestuurlijke besluitvorming. In 2020 zijn de besluitvormingsjablonen aangepast. In 2021 evalueren we of de aanpassing het gewenste effect heeft.

We voeren het waarstaatjegemeente-onderzoek uit

In 2021 voeren we het waarstaatjegemeente-onderzoek uit. Het onderzoek geeft inzage in een meetbaar resultaat waarbij we streven naar een percentage boven het landelijk gemiddelde.
In de vorige peiling van 2018 was het vertrouwen in het gemeentebestuur in Lansingerland 31% en landelijk gemiddeld 33%. Het college streeft naar maximaal vertrouwen in het gemeentebestuur en in 2021 gaan we voor een vertrouwen boven het landelijk gemiddelde.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	3.455	2.713	2.634	2.633	2.633	2.633
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-3.455**	**-2.713**	**-2.634**	**-2.633**	**-2.633**	**-2.633**
Onttrekkingen	0	3	0	0	0	0
Toevoegingen	3	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	**-3**	**3**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-3.457**	**-2.710**	**-2.634**	**-2.633**	**-2.633**	**-2.633**

Beleidsveld Samenwerking en Participatie

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Effectievere samenwerking en participatie

Voor het realiseren van de ambities van Lansingerland op het gebied van regionale samenwerking blijven wij ons inspannen om onze invloed te vergroten. Lansingerland levert een bijdrage aan de kracht van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH). Omgekeerd biedt de regio ons mogelijkheden om kansen te benutten. Om onze belangen goed te behartigen en gebruik te maken van de mogelijkheden van onze publieke en maatschappelijke partners, zijn we in diverse samenwerkingsverbanden actief (MRDH, Greenport West-Holland, Corridor A12, GR Jeugd, Alliantie Middengebied).

Participatie is een integraal onderdeel van ons werk. Daarbij gaat het om omgevingsbewust werken: goede communicatie in alle fasen van een project of beleid waarbij betrokkenen intern en extern meedenken en -doen. Het zorgt voor betrokkenheid, duidelijkheid en invloed van inwoners, ondernemers en partners op het juiste moment.

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We zorgen voor regionale positionering en bestuurlijke profilering

Met de in 2020 vastgestelde positioneringsstrategie creëren wij een duidelijk profiel dat onder meer bijdraagt aan een grotere herkenbaarheid en naamsbekendheid van Lansingerland. Deze positioneringstrategie ondersteunen we met de inzet van een nieuw te ontwikkelen interne en externe communicatiestrategie (zoals citymarketing) in een uitvoeringsagenda, waarover wij de raad per brief informeren. De uitvoering van de communicatiestrategie gaat na vaststelling van start, te verwachten begin 2021.
Het verhaal van Lansingerland is sterk om de volgende belangrijke redenen:
• Verbonden in de metropoolregio: sterke ruimtelijke structuren, groengebieden, goed bereikbaar en sterk verbonden;
• Vindingrijk en ondernemend: innovatieve teeltkennis, Home of Hortiscience houdt zich bezig met wereldvoedselvraagstukken, werkgelegenheid;
• Gezond samen leven: dichtbij (het is goed leven in Lansingerland; oog voor mensen, plek voor iedereen; voorzieningenniveau) en ver weg (wereldspeler met innovatieve glastuinbouw).

We gaan aan de slag met de nieuwe Nota Verbonden Partijen

In 2021 is er een nieuwe Nota Verbonden Partijen. Uitgaande van deze nieuwe nota werken we aan een eenduidige en breed gedragen boodschap in de diverse samenwerkingsverbanden waar Lansingerland aan deelneemt. Een nauwe samenwerking tussen het college en de raad is daar een belangrijk onderdeel van. Hiermee beogen we de doestellingen van Lansingerland effectiever te bereiken binnen de samenwerkingsverbanden.

We passen de (Toolkit) Burgerparticipatie toe en ontwikkelen deze door

Voor goede burgerparticipatie investeren we in omgevingsbewust werken. De Lansingerlandse manier van werken die medewerkers helpt om strategisch aan de slag te gaan met duidelijk communiceren en informeren. Daarom besteden we aandacht aan omgevingsgericht werken tijdens het onboardings-programma en bij trainingen voor medewerkers.

Eind 2020 gaan we in gesprek met de raad over burgerparticipatie. Aan de hand van deze input gaan wij verder met het doorontwikkelen van de Toolkit Burgerparticipatie. We bouwen de online mogelijkheden verder uit en onderzoeken de mogelijkheden voor het inzetten van een online participatieplatform. Afhankelijk van het doel en de doelgroep gaat het vaak om een mix van online en offline participatietools.

In 2021 ronden we het Lansingerlands Initiatief 2020, na een on-hold periode door de Coronacrisis, af. Daarbij buigen we het Lansingerlands Initiatief om naar een proces meer ‘op maat’. Waarbij we met initiatiefnemers in gesprek gaan en bespreken of en hoe de gemeente kan bijdragen. Wij verwachten hierdoor minder middelen in te hoeven zetten om onze doelstelling te bereiken.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	394	253	253	253	253	253
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-394**	**-253**	**-253**	**-253**	**-253**	**-253**
Gerealiseerd resultaat	**-394**	**-253**	**-253**	**-253**	**-253**	**-253**

Beleidsveld Dienstverlening

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Een goede dienstverlening met een sterk digitaal component waarbij de mens centraal staat

We bouwen verder aan een dienstverlening in het publieke domein waarbij we rekening houden met het nieuwe normaal. Met meer oog voor flexibiliteit en veilig klantcontact – in het gemeentehuis, maar ook bij samenwerkingspartners of bij inwoners. We richten de dienstverlening in op afspraak waarbij het inloopkarakter zoveel mogelijk verdwijnt. Maatwerk wordt daarbij de nieuwe standaard. Alle producten die digitaal aangevraagd en afgehandeld kunnen worden, behandelen we ook digitaal. We bieden hulp - met de mogelijkheid tot beeldbellen - bij het aanvragen en afhandelen. Is persoonlijk contact nodig, dan staan de deuren van het gemeentehuis open.

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We geven de inrichting van de digitale dienstverlening een extra impuls

We constateren dat inwoners in 2020 massaal de digitale dienstverlening ontdekken. De website heeft per maand enige duizenden bezoekers meer en de producten die digitaal volledig kunnen worden aangevraagd en afgehandeld worden goed gevonden en gebruikt. Om deze vlucht een boost te geven is het belangrijk dat we gebruik maken van landelijke standaarden en oplossingen waardoor onze dienstverlening eenduidiger, veiliger en goedkoper wordt. We zijn kritisch op de manier waarop we dienstverlening aanbieden en via welk kanaal we dat doen. In 2021 werken we verder naar het toegankelijk maken van de website. We betrekken interne en externe ketenpartners in deze ontwikkeling.

We bouwen verder aan een effectief dienstverleningsproces

We richten ons dienstverleningsproces zo in dat de afhandeltijd zo kort mogelijk is en dat de inwoner áltijd bij ons terecht kan met vragen of opmerkingen. We denken van buiten naar binnen en zetten daarbij de inwoner en ondernemer centraal. We werken daarbij naar de situatie waarbij de gemeente meer en vaker een faciliterende of regisserende rol krijgt dan een uitvoerende. In Q4 van 2021 is ten minste de helft van alle teams opgeleid om gebruik te maken van de methodiek Klantreizen om zo te werken naar een organisatiebreed effectief dienstverleningsproces.

We organiseren de Tweede Kamerverkiezingen naar de richtlijnen van het nieuwe normaal

De eerste verkiezingen in het nieuwe normaal staan op de agenda voor maart 2021. Dit zijn de Tweede Kamerverkiezingen. Om deze verkiezingen te kunnen organiseren in het nieuwe normaal, is een flinke herziening nodig waarbij de nieuwe structuur gebouwd is op de continue inzet van de interne organisatie en niet langer enkel op de vrijwillige inzet van inwoners. In Q1 2021 staat een volledig herzien draaiboek Verkiezingen klaar waarmee we de verkiezingen in verschillende scenario’s naar de geldende richtlijnen kunnen organiseren.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	2.690	2.565	2.693	2.621	2.621	2.621
Baten	883	633	670	687	687	687
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-1.807**	**-1.932**	**-2.023**	**-1.934**	**-1.934**	**-1.934**
Onttrekkingen	0	84	45	0	0	0
Toevoegingen	84	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	**-84**	**84**	**45**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-1.891**	**-1.848**	**-1.978**	**-1.934**	**-1.934**	**-1.934**

Kengetallen Bestuur en dienstverlening

Kengetal	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021
Gemeenteraad, college en griffier			
Beantwoording van artikel 37 vragen binnen wettelijke termijn (30 dagen)	89%	100%	100%
Vertrouwen in gemeentebestuur		>33%	>33%
Samenwerking			
Aantal uitgezette enquêtes via het burgerpanel		5	Min. 5
Aantal verbonden partijen		15	14
Dienstverlening			
Gemiddelde wachttijd aan de balie met afspraak	24 sec.	<1 min.	<1 min.
Telefonische bereikbaarheid binnen 30 seconden	1 min. 35 sec.	<30 sec.	<30 sec.
Maken van een afspraak	< 1 week	< 2 weken	< 2 weken

Programma 2: Openbare Orde en Veiligheid

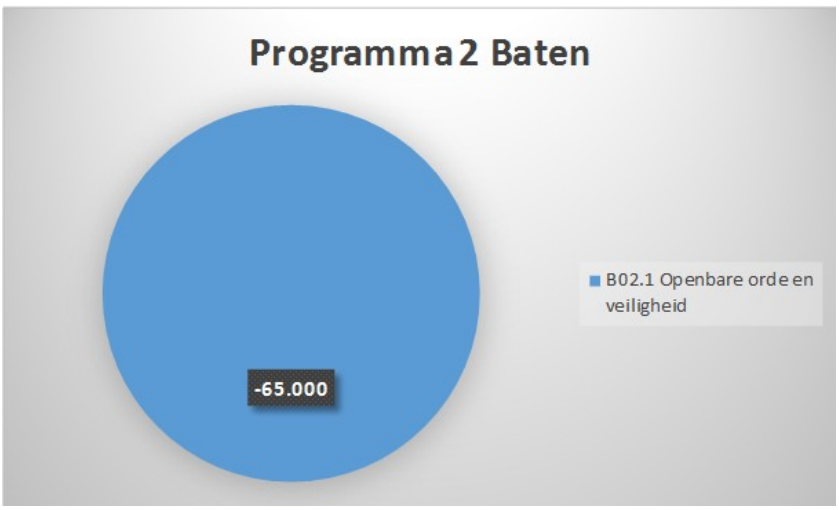
Beoogd maatschappelijk effect

Lansingerland is een veilige en leefbare gemeente om in te wonen, werken, ondernemen en ontspannen

We staan voor een veilig Lansingerland waarbij zowel de fysieke en sociale veiligheid als ook de veiligheidsbeleving toeneemt. We leggen de focus op de aanpak van delicten met een grote impact en delicten die ondermijnend zijn aan de samenleving. Dit kunnen we als gemeente niet alleen. Hiervoor hebben we onze inwoners, politiek en ondernemers nodig. De komende jaren investeren we dan ook in de samenwerking met diverse partners, vergroten we het bewustzijn van het bestuur en zorgen we dat inwoners ons nog beter weten te vinden. We vergroten onze zichtbaarheid in een leefbare en veilige gemeente.

Wat gaat het kosten?





Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	5.133	6.184	6.511	6.438	6.438	6.438
Baten	63	65	65	65	65	65
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-5.070**	**-6.119**	**-6.446**	**-6.373**	**-6.373**	**-6.373**
Onttrekkingen	0	100	0	0	0	0
Mutaties reserves	**0**	**100**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-5.070**	**-6.019**	**-6.446**	**-6.373**	**-6.373**	**-6.373**

Toelichting (grote) mutaties in het meerjarenbeeld

In 2021 zien we dat de lasten voor het programma in totaal € 327.000 hoger zijn dan in 2020. De baten zijn gelijk aan 2020. We onttrekken in 2021 geen middel aan reserves. De hogere lasten worden verklaard door de volgende ontwikkelingen:

Hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio: € 89.000 hogere lasten
De bijdrage aan de Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond stijgt in 2021 met € 89.000 ten opzichte van 2020 in lijn met de eerder aangekondigde aanpassing van de begroting.

Extra budget ondermijning: € 110.000 hogere lasten
Voor de uitvoering van de intensivering van de aanpak van ondermijning in onze gemeente is vanaf 2021 een extra budget van € 110.000 beschikbaar.

Besparing Wijkgericht werken: € 25.000 lagere lasten
In 2021 geven wij € 25.000 minder uit aan wijkgericht werken op basis van de ervaring in de afgelopen jaren

De loonprognose, kapitaallasten en overige mutatie zorgen in totaal voor: € 153.000 hogere lasten
In vergelijking met vorig jaar zijn de kosten van de loonprognose verhoogd. Deze stijging wordt grotendeels verklaard door een hogere bijdrage aan pensioenpremies en het toekomst bestendig maken van de organisatie, waarbij het aantal Fte's is uitgebreid en de functiewaarderingen opnieuw zijn beoordeeld. Ook hebben verschuiving van de investeringen en de actualisatie van de nota activabeleid geleid tot een mutatie van de kapitaallasten. Als laatste zijn er kleine overige mutaties binnen het beleidsveld die dit saldo verklaren.

Reservemutaties

Reserve Ombuiging: € 100.000 lagere onttrekking
In 2020 is er eenmalig €100.000 onttrokken uit de reserve ombuiging voor de dekking van de aanpak ondermijning. Vanaf 2021 hebben we dit structureel in de exploitatie opgenomen.

Beleidsveld Openbare Orde en Veiligheid

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Iedereen voelt zich veilig in Lansingerland

Onze ligging in het midden van de metropoolregio brengt positieve en negatieve invloeden uit de stad met zich mee. Wij willen dat iedereen zich veilig voelt in Lansingerland. Daarom hebben we aandacht voor de leefbaarheid in de wijken en pakken we overlast en criminaliteit aan. We creëren zo een veilige en leefbare omgeving waarin onze inwoners, ondernemers en bezoekers zelf regie nemen. Met het Integraal Veiligheidsbeleid 2019 – 2022 richten we ons op een aantal prioriteiten waaronder de aanpak van High Impact Crimes, jeugdoverlast en -criminaliteit en ondermijning. Een belangrijke ontwikkeling in het veiligheidsdomein is namelijk de kleinere afstand tussen de onder- en bovenwereld. Daarom zet de driehoek bestaande uit burgemeester, politie en openbaar ministerie stevig in op ondermijnende criminaliteit. Dit vraagt ook een grotere inzet van de gemeentelijke organisatie in capaciteit, bewustzijn en bestuurlijke maatregelen. Tegelijkertijd laat de jaarlijkse misdaadmonitor van het AD zien dat de veiligheid in Lansingerland groeit. De boa's vervullen waar nodig een rol in het zorgen voor een leefbare gemeente zoals de sociale veiligheid in de kernen en de aanpak van jeugdoverlast.

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We hebben een compacte en slagvaardige crisisorganisatie

We trainen onze medewerkers en we zorgen dat minimaal 95% van onze sleutelfunctionarissen op een voldoende niveau is opgeleid en getraind. Daarmee zijn we in staat om snel een hoogwaardige en effectieve inzet bij crises en incidenten te verzorgen. We continueren onze samenwerking in de Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond waarmee we beschikbaarheid en bereikbaarheid garanderen voor de hulpdiensten en in crisissituaties.

We voeren regie op de integrale aanpak van ondermijning

Ook in Lansingerland vindt ondermijnende criminaliteit plaats. Uit de huidige inventarisatie blijkt dat de aard en omvang van de problematiek groter is dan wij vermoedden. Dit vraagt om een structurele, intensieve aanpak. We bouwen daarom onze regierol op de aanpak verder uit. We werken zowel intern als extern samen met belangrijke partners in de keten zoals politie en het Regionaal Informatie- en Expertise Centrum. In 2021 bouwen we daarom gestructureerd verder aan een regisserende, proactieve en signalerende rol van de gemeente in de ondermijningsaanpak. Onze preventieve aanpak bestaat uit het volgende. We brengen problematiek in Lansingerland analytisch in kaart, we bouwen aan een regionaal en landelijk samenwerkingsnetwerk en gaan door met het vergroten van bewustzijn van inwoners, ondernemers en bestuur. Meldingsbereidheid verhogen we door laagdrempelige applicaties voor het melden van signalen en zorgen. Onze repressieve aanpak bestaat uit het benutten van ons juridisch instrumentarium zoals bestuurlijke maatregelen (het sluiten van panden en last onder dwangsom). Daarnaast voeren we Bibob toetsen uit bij vergunningaanvragen op basis van de APV, Drank- en Horecawet, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, subsidies en de Huisvestingswet.

We voorkomen onveiligheid en criminaliteit door preventieve inzet

We houden wijken leefbaar en zorgen voor een hoog veiligheidsgevoel onder inwoners. Boa's informeren inwoners op diverse manieren over wijkaangelegenheden en geven voorlichting over veiligheidsvraagstukken en High Impact Crimes. In 2021 richt de professionalisering van boa's zich op een dienstverlenende, gestructureerde en effectieve inzet. Daar waar nodig zijn zij de oren en ogen van onze gemeente. Samen met buurttoezicht vergroten zij hun (digitale) zichtbaarheid in een nieuwe samenwerkingsrelatie waarin social media en Whatsapp een belangrijke rol hebben. Daarnaast werken we samen met politie als het gaat om handhaving. Als onderdeel van een integrale aanpak zetten we mobiel cameratoezicht in op plekken waar inwoners zich onveilig voelen.

We zetten in op het voorkomen van overlast gevend en crimineel gedrag bij jongeren

Maatwerk staat centraal in situaties waarbij inwoners overlast ervaren door jongeren of wanneer jongeren crimineel gedrag (dreigen te) vertonen. We benutten de kennis en expertise van het Jeugd- en Jongerenwerk en zetten hen steeds meer preventief in. We bespreken casuïstiek en signalen om deze inzet te bepalen. We werken hierin nauw samen met professionals uit het sociaal domein, zoals jeugdconsulenten en de Jeugdcoach Op School, voor een brede blik op individuele (gezins)problematiek bij jongeren. Ook geven we invulling aan het Convenant Veilige School met het voortgezet onderwijs door scholen minimaal twee trainingen, workshops of voorlichtingen per jaar aan te bieden.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	5.133	6.184	6.511	6.438	6.438	6.438
Baten	63	65	65	65	65	65
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-5.070**	**-6.119**	**-6.446**	**-6.373**	**-6.373**	**-6.373**
Onttrekkingen	0	100	0	0	0	0
Mutaties reserves	**0**	**100**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-5.070**	**-6.019**	**-6.446**	**-6.373**	**-6.373**	**-6.373**

Kengetallen Openbare orde en veiligheid

Kengetal	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021
Openbare orde en veiligheid			
Percentage op minimaal niveau opgeleide en geoefende sleutelfunctionarissen	95%	95%	95%
Aantal officieren van Dienst bevolkingszorg	2	2	2
Percentage Bibob toetsen bij vergunningaanvragen op basis van beleidsregel Wet Bibob Lansingerland 2018	100%	100%	100%
Aantal sluitingen op basis van de Opiumwet in het kader van de aanpak van ondermijning	7	10	12
Aantal last onder dwangsom in het kader van de aanpak van ondermijning	1	2	3
Aantal preventieve acties in het kader van leefbaarheid en veiligheid door boa's en samenwerkingspartners	30	30	30
Percentage bezochte voortgezet onderwijs instelling (in het kader van het Convenant Veilige School)	100%	100%	100%

Programma 3: Sport, cultuur en onderwijs

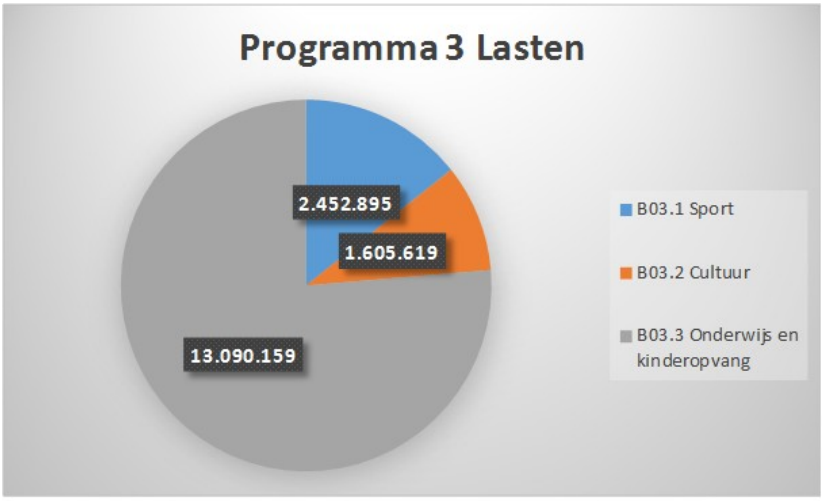
Beoogd maatschappelijk effect

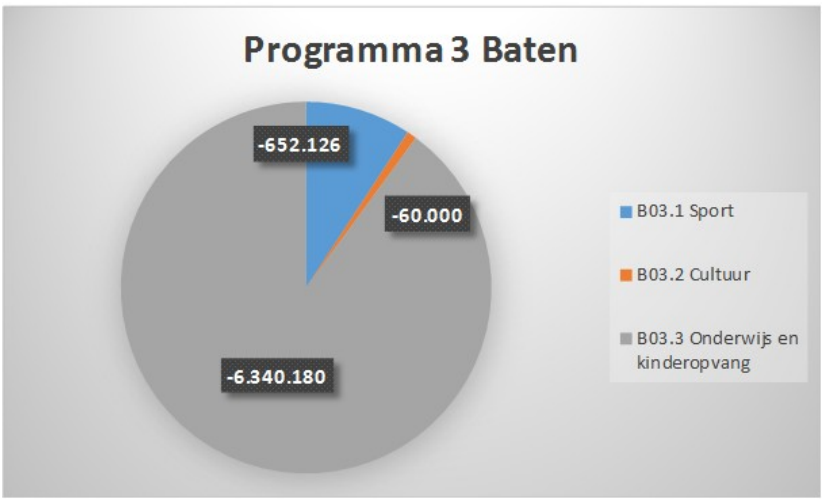
Een vitale samenleving voor alle leeftijden, waarin iedereen actief mee kan doen

Wij zorgen voor de uitvoering van onze wettelijke taken op het gebied van sport, cultuur, onderwijs en kinderopvang. Voor sport houdt dit in dat wij voldoende en adequate binnensport-accommodaties realiseren en exploiteren voor het bewegingsonderwijs in onze gemeente. Op het gebied van onderwijs voldoen we aan onze taken in het kader van de wetten op het primair- en voortgezet onderwijs, waaronder de huisvesting van onze scholen. Hiernaast zorgen we voor een tegemoetkoming in het leerlingenvervoer en handhaving van de leerplicht. Op het gebied van cultuur zorgen we voor de aanwezigheid van bibliotheken en subsidiëren we de lokale omroep. We houden toezicht op de kwaliteit van kinderopvang in onze gemeente en zorgen voor een toegankelijk aanbod van voorschoolse voorzieningen.

We stimuleren en ondersteunen inwoners van alle leeftijden om sportief en cultureel actief te zijn. We ondersteunen hiertoe een actief verenigingsleven, stimuleren de organisatie van aansprekende evenementen en zorgen voor een passend aanbod van accommodaties voor onder meer sportbeoefening, cultuur en bibliotheken. Op deze plekken kunnen mensen elkaar ontmoeten en sociale contacten opdoen. Zo ontstaat samenhang die bijdraagt aan een vitale samenleving waarin iedereen actief mee kan doen.

Wat gaat het kosten?





Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	11.488	12.248	11.459	11.353	12.664	13.311
Baten	1.101	1.104	1.100	1.094	1.133	1.133
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-10.387**	**-11.144**	**-10.359**	**-10.260**	**-11.532**	**-12.179**
Onttrekkingen	34	1.040	5.952	156	99	343
Toevoegingen	17	17	5.690	17	17	17
Mutaties reserves	**17**	**1.024**	**262**	**139**	**82**	**326**
Gerealiseerd resultaat	**-10.369**	**-10.121**	**-10.096**	**-10.120**	**-11.449**	**-11.852**

Toelichting op (grote) mutaties in het meerjarenbeeld

In 2021 zien we dat de lasten voor het programma in totaal € 789.000 lager zijn dan in 2020. Daarnaast zijn ook de baten in 2021 € 4.000 lager dan in 2020. Hiernaast onttrekken we in 2021 € 4.912.000 meer aan diverse reserves en voegen we € 5.673.000 meer aan diverse reserves toe. De bovenstaande wijzigingen worden verklaard door de volgende ontwikkelingen:

Uitvoering accommodatieplan: € 100.000 hogere lasten
Vooruitlopend op het vaststellen van het accommodatieplan sport nemen we in 2021 € 100.000 op voor de uitvoering van hieruit vloeiende acties. Na besluitvorming over het accommodatieplan hebben we inzicht in de structurele lasten hiervan.

Overdracht schoolgebouwen: € 850.000 lagere lasten
In 2020 was een incidenteel budget van € 850.000 beschikbaar voor de resterende werkzaamheden aan de over te dragen schoolgebouwen het Baken, de Mozaïek en de Gouden Griffel/ Prinses Maxima. Nu de werkzaamheden zijn uitgevoerd en de scholen zijn overgedragen is het incidentele budget niet meer beschikbaar.

Extra inrichting schoolgebouwen PO: € 68.000 hogere lasten
In het IHP is vastgelegd dat in 2021 een extra budget noodzakelijk is voor de wettelijk bepaalde vergoedingen van de eerste inrichting door de groei van een aantal scholen voor primair onderwijs.

Leerlingenvervoer: € 160.000 hogere lasten
De aanbesteding van het leerlingenvervoer in 2020 heeft geleid tot een structureel financieel nadeel van € 160.000 voor de komende jaren.

Recreatieschap Rottemeren: € 197.000 lagere lasten
De jaarlijkse bijdrage aan het recreatieschap Rottemeren is verplaatst van programma 3 naar programma 6.

De loonprognose, kapitaallasten en overige mutaties: € 70.000 lagere lasten
In vergelijking met vorig jaar zijn de kosten van de loonprognose verhoogd. Deze stijging wordt grotendeels verklaard door een hogere bijdrage aan pensioenpremies en het toekomst bestendig maken van de organisatie, waarbij het aantal Fte's is uitgebreid en de functiewaarderingen opnieuw zijn beoordeeld. Daarentegen hebben verschuiving van de investeringen en de actualisatie van de nota activabeleid geleid tot lagere kapitaallasten. Deze mutatie komt voor in alle programma's. Als laatste zijn er kleine overige mutaties binnen het beleidsveld die dit saldo verklaren.

Verbeteren verdiencapaciteit buitensportaccommodaties: € 15.000 hogere baten
In het kader van de bezuinigingsopgave realiseren we hogere inkomsten uit de verhuur van onze buitensportaccommodaties door slimmer met ons vastgoed om te gaan.

Diverse beperkte bijstellingen overige budgetten: € 19.000 lagere baten
Het restant van circa € 19.000 lagere inkomsten ontstaat door diverse kleinere afwijkingen.

Reservemutaties

Reserve kapitaallasten duurzaamheidsmaatregelen primair onderwijs: € 4.673.000 hogere onttrekking
Zoals bepaald in het IHP onttrekken we een bedrag van € 4,7 miljoen aan de algemene reserve en voegen we dit bedrag toe aan de nieuwe reserve ten behoeve van de investeringen in duurzaamheidsmaatregelen voor bestaande schoolgebouwen voor de komende 15 jaar.

Bestemmingsreserve 1e inrichting en onderwijsleerpakket: € 1.000.000 hogere onttrekking
In het IHP 2020 – 2024 is vastgelegd dat we een bestemmingsreserve creëren voor de uitgaven 1e inrichting en onderwijsleerpakket voor de komende 15 jaar.

Eerste inrichting en onderwijs leerpakket: € 98.000 hogere onttrekking
We onttrekken € 98.000 aan de reserve eerste inrichting en OLP voor de wettelijk bepaalde vergoedingen van de eerste inrichting door de groei van een aantal scholen voor primair onderwijs.

Bestemmingsreserve onderwijs: € 849.000 lagere onttrekking
In 2020 onttrokken we incidenteel € 880.000 aan de bestemmingsreserve onderwijs voor het overdragen van een aantal schoolgebouwen. Door deze incidentele onttrekking hebben we in 2021 incidenteel lagere lasten (zie de bovenstaande mutatie op de uitgaven).

Bestemmingsreserve 1e inrichting en onderwijsleerpakket: € 1.000.000 hogere toevoeging
In het IHP 2020 – 2024 is vastgelegd dat we een bestemmingsreserve creëren voor de uitgaven 1e inrichting en onderwijsleerpakket voor de komende 15 jaar.

Reserve kapitaallasten duurzaamheidsmaatregelen primair onderwijs: € 4.673.000 hogere toevoeging
Zoals bepaald in het IHP voegen we € 4,7 miljoen toe aan de nieuwe reserve ten behoeve van de investeringen in duurzaamheidsmaatregelen voor bestaande schoolgebouwen voor de komende 15 jaar.

Beleidsveld Sport

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Lansingerland als sportiefste gemeente op de kaart

Met plezier sporten en bewegen is voor alle inwoners van onze gemeente belangrijk. Onze sportieve ambities hebben wij vastgelegd in de visie ‘Scoren met sport’ (2019). Wij stimuleren sport en bewegen en maken dit bereikbaar en mogelijk voor iedereen door realiseren en exploiteren van sportaccommodaties en door middel van directe en indirecte subsidies. We hebben hierbij extra aandacht voor kinderen en jongeren, sociale minima, mensen met een beperking en ouderen.

Voor het realiseren van deze ambities zijn vitale sportverenigingen van groot belang. Wij ondersteunen de verenigingen in onze gemeente bij hun rol in de samenleving en hun ontwikkeling. Daarnaast houden we de sportaccommodaties op orde. Dat betekent dat we voldoende capaciteit hebben voor het groeiende aantal inwoners, dat we efficiënt gebruik maken van de accommodaties en dat de accommodaties betaalbaar blijven voor gebruikers en gemeente. In 2020 heeft het Rijk besloten om de minimale norm voor bewegingsonderwijs voor primair onderwijs te verhogen van 1,5 naar 2 uur gym per week. Veel van onze scholen voldoen overigens al aan deze nieuwe norm.

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We stellen een nieuw speelbeleid en een plan voor het realiseren van een beweegvriendelijke(r) openbare ruimte vast

In 2019 stelden we de visie ‘Scoren met sport’ vast. In 2021 werken wij deze visie verder uit door nieuwe beleidsplannen op te stellen voor speelruimte en het realiseren van een beweegvriendelijke(r) openbare ruimte. Hiermee zorgen we ervoor dat onze gemeente beschikt over een adequaat aanbod van speel- en spelruimte en dat wij onze openbare ruimte zodanig inrichten dat deze (nog meer) uitnodigt om te bewegen en te sporten.

We zorgen dat sportbeoefening bereikbaar is voor al onze inwoners

Om onze sportieve ambities te realiseren zorgen we dat financiële overwegingen, lichamelijke of geestelijke beperkingen en leeftijd een sportieve levensstijl niet in de weg staan. Dit geldt zowel voor de meer dan 20.000 leden van onze sportverenigingen als voor de vele individuele sporters in onze gemeente. We verhuren hiertoe sportaccommodaties tegen een maatschappelijk tarief en ondersteunen activiteiten en verenigingen met subsidies. Onze sportcoaches hebben hierin een belangrijke rol. Door de regionale samenwerking ‘Inclusief Sport en bewegen Haaglanden’ zorgen wij dat mensen met een beperking in staat zijn om zo dicht mogelijk bij huis te sporten. Om kinderen uit gezinnen met een laag inkomen in staat te stellen om te sporten werken wij samen met het Jeugdsportfonds (Programma 4).

We bundelen de krachten van sportverenigingen, bedrijfsleven en gemeente in het Pact van Lansingerland

Om onze ambities waar te maken werken we samen met de sportverenigingen en het bedrijfsleven. Samen hebben we meer kracht. We maken in 2021 afspraken met deze partijen en leggen de samenwerking vast in het Pact van Lansingerland. We denken daarbij onder meer aan het faciliteren en organiseren van een aantal aansprekende evenementen, waarmee we sporten en bewegen in Lansingerland op de kaart zetten.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	2.068	2.277	2.453	2.317	2.403	2.263
Baten	617	576	592	592	592	592
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-1.451**	**-1.701**	**-1.861**	**-1.724**	**-1.811**	**-1.671**
Onttrekkingen	0	60	60	0	0	0
Mutaties reserves	**0**	**60**	**60**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-1.451**	**-1.641**	**-1.801**	**-1.724**	**-1.811**	**-1.671**

Beleidsveld Cultuur

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Een bruisend, bindend en boeiend cultuuraanbod dat toegankelijk is voor iedereen

Cultuur is van grote waarde voor de samenleving en is mede bepalend voor de identiteit van Lansingerland. In de Cultuurnota bruisen, binden, boeien (2017) staan onze culturele doelstellingen. Wij streven naar een divers cultureel aanbod dat voor iedereen toegankelijk is en waarbij nieuwe verbindingen ontstaan met andere sectoren zoals onderwijs, economie, ruimtelijke ordening, zorg en welzijn. Daarin werken wij samen met culturele partners en inwoners.

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We starten met de realisatie van Blok B

In 2021 starten we met de realisatie van Blok B in Berkel en Rodenrijs. Dat betekent dat we onder meer werken aan de oprichting en invulling van een stichting en dat we het schetsontwerp door ontwikkelen naar een breed gedragen definitief ontwerp.

We stimuleren, verbinden en presenteren het culturele aanbod

We stimuleren rond de 35 initiatieven voor cultuureducatie voor jeugd, cultuurparticipatie voor alle inwoners en culturele programmering in de cultuurhuizen en op locatie. Naast de cultuureducatie op school met de Cultuurtrein, streven we naar een divers aanbod van activiteiten, zoals lessen voor de jeugd op het gebied van theater, muziek, dans, zang, tekenen en schilderen. De cultuurcoach, vanuit Lansingerland Beweegt, verbindt het culturele netwerk en helpt het aanbod te presenteren. EXPO Lansingerland is hierbij de rode draad voor het uitwerken van kunst en erfgoed in de openbare ruimte. Na besluitvorming over EXPO Lansingerland werken we de plannen verder uit.

We subsidiëren en bestendigen het bibliotheekwerk

We zetten in op een toekomstbestendige bibliotheek, die een stimulerende leeromgeving en dynamische ontmoetingsplek is voor inwoners van alle leeftijden. De bibliotheek heeft vijf wettelijke taken, namelijk het ter beschikking stellen van kennis en informatie; het bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie; het bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur; het organiseren van ontmoeting en debat en het laten kennis maken met kunst en cultuur. Daarnaast organiseert de bibliotheek uiteenlopende activiteiten voor inwoners van alle leeftijden die te maken hebben met taal en ontmoeting.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	1.508	1.801	1.606	1.611	2.096	2.149
Baten	11	13	0	0	0	0
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-1.497**	**-1.788**	**-1.606**	**-1.611**	**-2.096**	**-2.149**
Onttrekkingen	0	60	60	60	0	0
Mutaties reserves	**0**	**60**	**60**	**60**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-1.497**	**-1.728**	**-1.546**	**-1.551**	**-2.096**	**-2.149**

Beleidsveld Onderwijs en kinderopvang

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Goed en passend toekomstgericht onderwijs voor iedereen dichtbij

In de visienota Onderwijs 2017-2025 staan de doelen voor de komende jaren. Een gemeente waarin:

1. Goed basis- en voortgezet onderwijs dichtbij huis beschikbaar is voor ouders en leerlingen;
2. Het onderwijs aansluit bij de veranderende behoefte en wensen van de samenleving;
3. Gemeente en onderwijs samen zorgen voor een sluitende ondersteuning voor kinderen die een extra steuntje in de rug nodig hebben;
4. Kinderen worden uitgedaagd om het maximale uit zichzelf te halen.

Achterstanden en leerproblemen pakken we snel en adequaat aan. Jongeren hebben toegang tot de onderwijsinstelling die het best bij hen past, binnen of buiten onze gemeente. Verder hebben ze duidelijke carrièremogelijkheden in de regio door een sterke samenwerking tussen VMBO, MBO en het lokale bedrijfsleven.

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We starten met de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs

We gaan samen met de schoolbesturen aan de slag met de uitvoering van de projecten uit het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs 2020 – 2024 (IHP). In 2021 starten we met de voorbereidingen voor de vervangende nieuwbouw van de Wiekslag, de Oosthoek, de Prins Johan Friso (Orionstraat) en de Parel, duurzaamheidsmaatregelen bij Boterdorp/ Vuurvogel, het Baken en de Gouden Griffel/ Prinses Maxima (Annie M.G. Schmidtlaan) en tijdelijke uitbreiding van de Klipper, Prinses Maxima en Gouden Griffel in Berkel Westpolder.

We zorgen voor een toegankelijk aanbod aan voorzieningen van voor- en vroegschoolse educatie

We ontvangen jaarlijks een geoormerkte uitkering van het rijk voor onderwijsachterstandenbeleid (OAB). Deze bijdrage zetten wij in voor een toegankelijk aanbod aan voorzieningen, waar voor- en vroegschoolse educatie wordt aangeboden. Het doel van voor- en vroegschoolse educatie is kinderen met een risico op onderwijsachterstand een betere start te geven in groep 3 van de basisschool. Voor 2021 gaan wij uit van ruim 200 gesubsidieerde kindplekken hiervoor.

We zorgen voor goede uitvoering van leerlingenvervoer

We zorgen voor een goede uitvoering van onze wettelijke taak op het gebied van leerlingenvervoer. Dit doen we door te zorgen voor een goede aanbieder voor het taxivervoer, een goede verordening, beleidsregels en tijdige afhandeling van alle aanvragen leerlingenvervoer. We worden hierbij geadviseerd door de adviesraad leerlingenvervoer. Voor 2021 gaan wij uit dat wij hiervoor ongeveer 280 beschikkingen verstrekken.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	7.912	8.170	7.400	7.426	8.166	8.899
Baten	473	515	508	502	540	540
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-7.439**	**-7.655**	**-6.892**	**-6.924**	**-7.625**	**-8.358**
Onttrekkingen	34	920	5.832	96	99	343
Toevoegingen	17	17	5.690	17	17	17
Mutaties reserves	**17**	**904**	**142**	**79**	**82**	**326**
Gerealiseerd resultaat	**-7.421**	**-6.752**	**-6.750**	**-6.845**	**-7.543**	**-8.032**

Kengetallen Sport, cultuur en onderwijs

Kengetal	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021
Sport			
Aantal klokuren gymonderwijs primair onderwijs	368	n.v.t.	390
Aantal uren gebruik sportaccommodaties (totaal)	37.000	n.v.t.	39.000
% inwoners die lid zijn van een sportvereniging (T-1): alle inwoners	30,90%	n.v.t.	32%
% inwoners die lid zijn van een sportvereniging (T-1): jeugd (5 t/m 19)	56,40%	n.v.t.	58%
Cultuur			
Aantal gesubsidieerde culturele initiatieven	30	30	35
Aantal scholen dat meedoet met Cultuurtrein	9	12	14
Percentage inwoners dat lid is van de bibliotheek	18%	20%	20%
Onderwijs en kinderopvang			
Aantal leerlingen primair onderwijs	6.894	n.v.t.	7.087
Aantal leerlingen voortgezet onderwijs	4.282	n.v.t.	4.361
Aantal Integrale Huisvestings Projecten	1	1	9
Aantal jaarlijkse GGD onderzoeken KDV, BSO, gastouders	68	90	99

Programma 4: Sociaal Domein

Beoogd maatschappelijk effect:

Een krachtige samenleving met gezonde en veerkrachtige inwoners

Onze samenleving is ondernemend, neemt verantwoordelijkheid en kan tegen een stootje. Wij zien deze kracht in onze samenleving en we stimuleren dat iedereen meedoet, voor elkaar klaar staat en erbij hoort: jong en oud, arm en rijk, ongeacht afkomst, geaardheid of geloofsovertuiging. Die kracht is van grote waarde voor de gezondheid en het welbevinden van onze inwoners. Veerkracht staat centraal in onze visie. Mensen komen het meest tot hun recht wanneer ze meedoen in de samenleving.

De grootste groep inwoners is in staat om zelf of met inzet van hun eigen netwerk hun problemen op te lossen en heeft de overheid hier niet bij nodig. Voor wie dit niet zo is bieden we tijdelijk of langdurig ondersteuning, zoveel mogelijk gericht op herstel en behoud van eigen regie. Dat kan bijvoorbeeld door een inwoner met een bijstandsuitkering te begeleiden naar werk, een gezin waar jeugdhulp is ingezet door gedragsverandering zelfredzaam te maken of door met tijdelijke ondersteuning in een huishouden weer structuur aan te brengen. Optimaal gebruik van eigen mogelijkheden en netwerk vormt het uitgangspunt, ondersteund vanuit informele zorg en de inzet van vrijwilligers. Zo versterken we de veerkracht van individuele inwoners en van de samenleving als geheel.

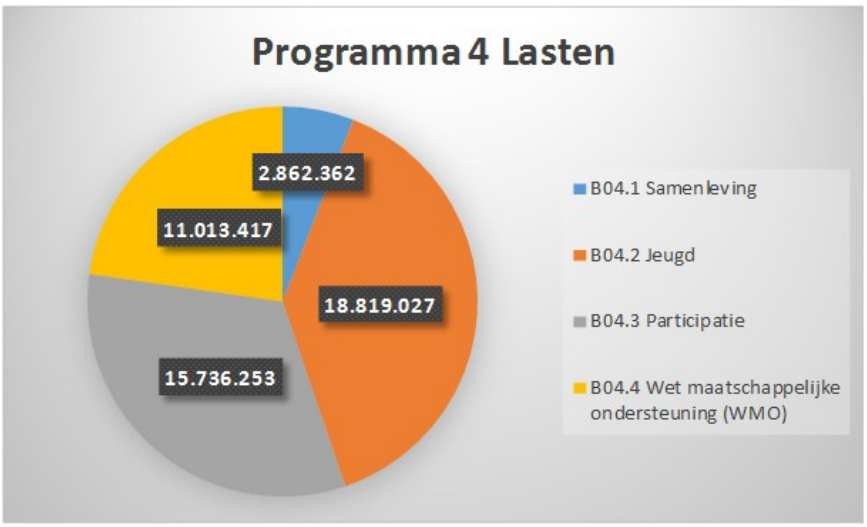
Naast ons aanbod aan ondersteuning, zetten we in op positieve gezondheid en preventie. We bieden hulp en ondersteuning waar nodig en zien gezonde inwoners als kern voor de krachtige samenleving. Positieve gezondheid gaat over meer dan niet ziek zijn en omvat een betekenisvol leven, aanpassingsvermogen en eigen regie. We zien het als een brede maatschappelijke opgave om inwoners zich bewust te maken van het belang van positieve gezondheid en de krachten te bundelen om hiervoor een gunstig klimaat te scheppen. Dat doen we gezamenlijk met maatschappelijke partners, zoals het onderwijs, sportverenigingen, instellingen op het gebied van welzijn, wonen en zorg, culturele organisaties en het bedrijfsleven.

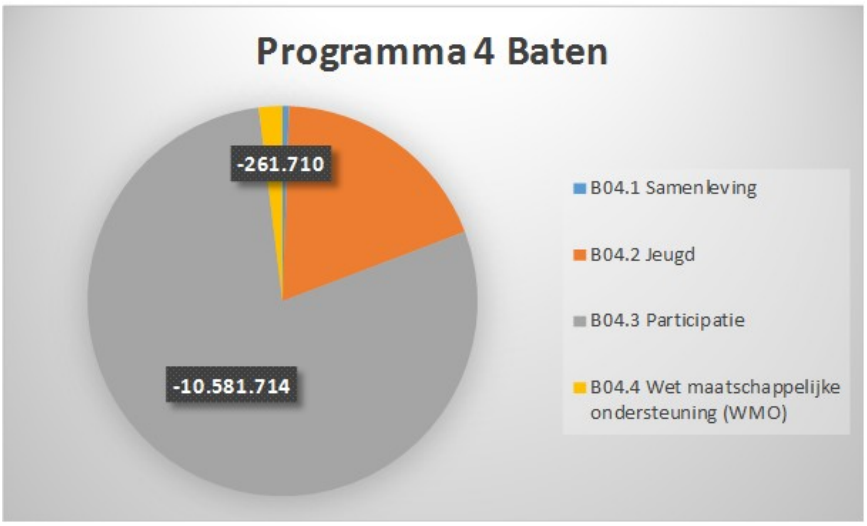
Binnen het sociaal domein hebben we als gemeente meerdere wetten uit te voeren. Ook is de gemeente verantwoordelijk voor het toezicht op rechtmatigheid voor alle gemeentelijke voorzieningen. De belangrijkste zijn de Jeugdwet, de Participatiewet, de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening de Nieuwe Wet Inburgering, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en de Wet Publieke Gezondheid. Deze zijn kaderstellend voor ons beleid. We duiden de wijze waarop we de wettelijke kaders invullen aan als de “Lansingerlandse Standaard”.

Wij zoeken actief naar nieuwe manieren om de maatschappelijke doelen te behalen. Ruimte hiervoor vinden we in de beleidsaccenten die zijn vastgesteld als onderdeel van Versterken van Veerkracht, het beleid voor het sociaal domein voor 2018-2021. Met de inzet vanuit de beleidsaccenten gaan we onder meer de instroom in de maatwerkvoorzieningen tegen. In het najaar van 2020 verschijnt de midterm review, waarin de balans wordt opgemaakt van de behaalde doelen voor de “Lansingerlandse Standaard” en in relatie daarmee de effecten van de inzet vanuit deze beleidsaccenten.

Het wordt wel steeds lastiger om onze maatschappelijke opgave te realiseren binnen de beschikbare middelen. Zo zorgt binnen de Wmo het abonnementstarief voor een bijzonder grote toename van het aantal inwoners dat een maatwerkvoorziening vraagt. Ook het gebruik van jeugdhulp laat al jaren een groei zien. We spannen ons voor het hele sociale domein in om de kosten terug te brengen, maar inwoners waar dit nodig is wel van passende ondersteuning te voorzien. In onze veranderopgave sturen we meer op de eigen verantwoordelijkheid van inwoners en zoeken we een nieuwe norm, waarbij we het ondersteuningsaanbod anders organiseren. Op termijn verwachten we hiermee andere resultaten en financiële besparingen te realiseren.

Wat gaat het kosten?





Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	40.757	45.095	48.418	49.684	49.325	50.796
Baten	9.127	9.217	10.846	11.677	11.708	11.904
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-31.630**	**-35.878**	**-37.572**	**-38.008**	**-37.616**	**-38.892**
Onttrekkingen	0	1.998	2.577	1.807	363	2
Toevoegingen	84	3.013	13	13	13	13
Mutaties reserves	**-84**	**-1.016**	**2.564**	**1.794**	**350**	**-11**
Gerealiseerd resultaat	**-31.714**	**-36.893**	**-35.008**	**-36.213**	**-37.266**	**-38.903**

Toelichting op (grote) mutaties in het meerjarenbeeld

In 2021 zien we dat de lasten voor het programma in totaal € 3.323.000 hoger zijn dan in 2020. Daarnaast zijn de baten in 2021 € 1.629.000 hoger dan in 2020. Hiernaast onttrekken we in 2021 € 579.000 meer aan reserves en voegen we € 3.000.000 minder aan reserves toegevoegd. De bovenstaande wijzigingen worden verklaard door de volgende ontwikkelingen:

Samenleving

Beleidsaccenten 2018 – 2022: € 177.000 lagere lasten
We verlagen het totaalbudget voor de beleidsaccenten en maken hierin gerichte keuzes op basis van de midterm review in Q4 2020.

De loonprognose, kapitaallasten en overige mutatie zorgen in totaal voor: € 217.000 hogere lasten
In vergelijking met vorig jaar zijn de kosten van de loonprognose verhoogd. Deze stijging wordt grotendeels verklaard door een hogere bijdrage aan pensioenpremies en het toekomst bestendig maken van de organisatie, waarbij het aantal Fte's is uitgebreid en de functiewaarderingen opnieuw zijn beoordeeld. Ook hebben verschuiving van de investeringen en de actualisatie van de nota activabeleid geleid tot een mutatie van de kapitaallasten. Als laatste zijn er kleine overige mutaties binnen het beleidsveld die dit saldo verklaren.

Jeugd

Jeugd PGB: € 99.000 hogere lasten
We verwachten dat de uitgaven voor pgb's nog doorstijgen voordat de effecten van de veranderopgave jeugdhulp volledig zijn gerealiseerd.

Jeugd GGZ: € 205.000 hogere lasten
De post voor jeugd ggz is verhoogd met de geraamde uitgaven voor de inzet van de praktijkondersteuners conform het raadsbesluit uit april 2020 (BR1900145).

GR Jeugdhulp: € 822.000 hogere lasten
De begroting voor de regionale hulp is hoger dan de begroting 2020. De begroting van de GRJR en ons aandeel daarin is aangepast op basis van de gestegen zorgkosten in voorgaande jaren.

De loonprognose, kapitaallasten en overige mutatie zorgen in totaal voor: € 198.000 hogere lasten.
In vergelijking met vorig jaar zijn de kosten van de loonprognose verhoogd. Deze stijging wordt grotendeels verklaard door een hogere bijdrage aan pensioenpremies en het toekomst bestendig maken van de organisatie, waarbij het aantal Fte's is uitgebreid en de functiewaarderingen opnieuw zijn beoordeeld. Ook hebben verschuiving van de investeringen en de actualisatie van de nota activabeleid geleid tot een mutatie van de kapitaallasten. Als laatste zijn er kleine overige mutaties binnen het beleidsveld die dit saldo verklaren.

Participatie

Uitkeringen Participatiewet/ BUIG-gelden

Uitkeringen Participatiewet/ BUIG-gelden: € 173.000 hogere lasten
Voor 2021 verwachten we een hogere rijksbijdrage ad. € 1.590.000 voor de uitkeringen (BUIG-gelden). Omdat ook de uitkeringslasten met € 1.762.740 stijgen door een toename van het aantal bijstandsgerechtigden als gevolg van de coronacrisis, gaat het per saldo om een nadeel van € 172.740.

De loonprognose, kapitaallasten en overige mutatie zorgen in totaal voor: € 134.000 lagere lasten
De loonprognose valt lager uit omdat een deel van de lonen van Participatie waaronder Inburgering doorbelast worden op een ander beleidsveld namelijk samenleving.

Wmo

Subsidies: € 152.000 lagere lasten
Met ingang van 2020 vervalt het budget voor het ZEIL-fonds (€ 65.000) en eindigt het budget dat in 2019 en 2020 beschikbaar was als impuls voor Sint Petrus (€ 87.000).

Begeleiding light: € 153.000 lagere lasten
Begeleiding light komt voort uit een voorziening voor mantelzorgers die vanuit het Rijk tijdelijk werd gefinancierd. We noemden deze voorziening “Take Care”. Daarna is deze ondersteuning onderdeel geworden van het lokale aanbod. Aanvankelijk was het idee om vanaf 2020 “Take Care” onder de naam begeleiding light voor een brede doelgroep in te zetten. We kiezen er echter voor ons toch primair te richten op de ondersteuning van mantelzorgers, waardoor we dezelfde doelgroep bedienen als bij “Take Care”. Daarom korten we het beschikbare budget in 2021 met € 152.812.

Begeleiding basis en specialistisch: € 94.000 hogere lasten
Vanaf 2021 gaan we voor de Wmo uit van een jaarlijkse toename van benodigd budget. In lijn met de VNG hanteren we daarbij een percentage van 7%, gebaseerd op het abonnementstarief, de vergrijzing, verdergaande extramuralisering en het teruglopende aantal beschikbare mantelzorgers. Daar bovenop houden we rekening met Lansingerland als 'groei-gemeente', hetgeen leidt tot een stijging van het aantal inwoners en daarmee ook het potentieel aan WMO cliënten. Voor begeleiding basis is daardoor in 2021 € 47.188 en voor begeleiding specialistisch eveneens € 47.188 extra beschikbaar, in totaal € 94.376.

Hulp bij het huishouden: € 360.000 hogere lasten
Voor Hulp bij het Huishouden is in 2021 een extra budget beschikbaar van € 360.168 in lijn met de 7% toename van het Wmo-budget ten opzichte van 2020.

Voorliggende voorzieningen: € 201.000 hogere lasten
Voor de subsidies voor voorliggende voorzieningen geldt op het totale budget eveneens een toename van het budget met 7%. Dit schrijven we begrotingstechnisch toe aan één post, maar is van toepassing voor het totale aanbod van voorliggende voorzieningen in het kader van de Wmo. Voor 2021 gaat het om een bedrag van € 200.832.

De loonprognose, kapitaallasten en overige mutatie zorgen in totaal voor: € 191.000 hogere lasten.
In vergelijking met vorig jaar zijn de kosten van de loonprognose verhoogd. Deze stijging wordt grotendeels verklaard door een hogere bijdrage aan pensioenpremies en het toekomst bestendig maken van de organisatie, waarbij het aantal Fte’s is uitgebreid en de functiewaarderingen opnieuw zijn beoordeeld. Ook hebben verschuiving van de investeringen en de actualisatie van de nota activabeleid geleid tot een mutatie van de kapitaallasten. Als laatste zijn er kleine overige mutaties binnen het beleidsveld die dit saldo verklaren.

Reservemutaties

Reservemutaties: € 641.000 hogere onttrekking
De stijging van de begroting als gevolg van het toegenomen jeugdhulpgebruik en de toegenomen zorgzwaarte en de investeringen in praktijkondersteuners komen ten laste van de bestemmingsreserve sociaal domein. In 2021 en 2022 vindt een extra afrekening van de GR Jeugdhulp Rijnmond plaats, in verband met een aanpassing in de verrekening systematiek. We verwachten dat door de resultaten van de veranderopgave Jeugd de lasten op termijn stabiliseren en er geen beroep meer op een reserve hoeft te worden gedaan.

Reservemutaties: € 3.000.000 lagere toevoeging
De extra inkomsten van het Rijk voor jeugdhulp voor 2019, 2020 en 2021, in totaal € 3.000.000, zijn in 2020 toegevoegd aan de bestemmingsreserve sociaal domein. In 2021 ontbreekt een dergelijke dotatie.

Beleidsveld Samenleving

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Een sterke en verbonden samenleving waaraan iedereen kan meedoen

We willen dat iedereen naar eigen vermogen kan meedoen in de samenleving. Binnen het beleidsveld Samenleving voeren we de taken uit die de Wet Publieke Gezondheid ons voorschrijft en houden we ons bezig met preventief gezondheidsbeleid. Hierbij geven we extra aandacht aan kwetsbare doelgroepen, zoals inwoners met een lagere sociaaleconomische status of inwoners met een migratieachtergrond. Het doel is om met elkaar een samenleving te creëren waarin iedereen een zo gezond mogelijk en sociaal betekenisvol leven heeft. Een samenleving waarin iedereen kan meedoen, mensen steun krijgen als dat nodig is en verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf én elkaar. Met andere woorden: een krachtige samenleving waarin de inwoner centraal staat.

Inburgering valt ook onder het beleidsveld Samenleving. Per 1 juli 2021 wordt de Nieuwe Wet Inburgering van kracht. Gemeenten krijgen daarmee de verantwoordelijkheid voor het aanbieden van een passend inburgeringsaanbod dat aansluit op verplichtingen binnen de Participatiewet. Nieuwkomers worden hiermee vanaf het eerste moment goed begeleid zodat zij zo snel mogelijk kunnen meedoen in de samenleving, het liefst via betaald werk.

Met het vaststellen van Versterken van Veerkracht, het beleid voor het sociaal domein, is voor 2018-2021 een aantal beleidsaccenten vastgesteld. Met de inzet van de beleidsaccenten zetten we in op vernieuwing en innovatie als aanvulling op de Lansingerlandse Standaard en leggen we verbinding met andere beleidsterreinen zoals wonen, sport, onderwijs en cultuur.

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We versterken de Lansingerlandse standaard door de uitvoering van beleidsaccenten

De Lansingerlandse Standaard omvat de uitvoering van onze wettelijke taken. De beleidsaccenten die voor 2018-2021 zijn vastgesteld als onderdeel van Versterken van Veerkracht zijn een aanvulling op de Lansingerlandse Standaard. Met de beleidsaccenten maken wij het verschil voor onze inwoners. De accenten zijn gericht op vernieuwing en pilots binnen verschillende thema's en doelgroepen en krijgen verder uitwerking in de overige beleidsvelden van het sociaal domein. In het najaar van 2020 maken we met de midterm review de balans op en bepalen welke activiteiten die we hebben ontwikkeld in het kader van de beleidsaccenten mogelijk een plek krijgen in de Lansingerlandse Standaard.

We garanderen de publieke gezondheidszorg in onze gemeente door onze afspraken met de GGD en stellen een preventieakkoord op

De GGD Rotterdam Rijnmond draagt in onze opdracht zorg voor het bevorderen en beschermen van de gezondheid van onze inwoners. Daarnaast zet de GGD in samenwerking met alle regiogemeenten zich in voor het terugdringen van gezondheidsachterstanden en het bevorderen van de samenwerking met zorgverzekeraars. We stellen een preventieakkoord op waarin we samen met betrokken partijen doelen vastleggen om de gezondheidssituatie van onze inwoners te bevorderen. De kern hiervan is dat we hier met z'n allen de schouders onder zetten en gemaakte afspraken bekrachtigen. Hiermee versterken en verbinden we bestaande projecten in de samenleving en stimuleren we nieuwe projecten op het gebied van preventie en een betekenisvol leven.

We ronden de voorbereidingen op de nieuwe Wet inburgering af en voeren deze uit vanaf 1 juli 2021

Vanaf 1 juli 2021 wordt de nieuwe Wet inburgering van kracht. Hierdoor krijgt de gemeente nieuwe taken toebedeeld. Gemeenten krijgen de verantwoordelijkheid voor het aanbieden van een passend inburgeringsaanbod. Drie leerroutes vervangen de huidige inburgeringscursus. Deze leerroutes koopt de gemeente in bij (taal)aanbieders. Een voordeel is dat de gemeente dankzij de regierol de leerroutes kan combineren met de toeleiding naar arbeid. Naast deze leerroutes is de gemeente verantwoordelijk voor het aanbieden van een Participatieverklaringstraject en een Module Arbeidsmarkt & Participatie. Verder krijgt de gemeente de taak om inburgeraars de eerste zes maanden financieel te 'ontzorgen'.

Om invulling te geven aan deze nieuwe verantwoordelijkheden stellen wij eind 2020 een nieuw beleidsplan op. Het hoofddoel is om inburgeringsplichtigen snel en volwaardig mee te laten doen aan de Nederlandse maatschappij. Zij doen naar hun hoogst mogelijke draagkracht mee in de maatschappij door middel van betaald werk, vrijwilligerswerk of een andere vorm van dagbesteding. De vier uitgangspunten die het inburgerstelsel in Lansingerland vormgeven zijn: integrale aanpak, direct actief, duurzaam maatwerk en regionale samenwerking waar nodig.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	1.524	2.770	2.862	2.857	2.833	2.833
Baten	3	3	3	3	3	3
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-1.521**	**-2.767**	**-2.860**	**-2.854**	**-2.830**	**-2.830**
Onttrekkingen	0	129	68	0	0	0
Toevoegingen	71	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	**-71**	**129**	**68**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-1.592**	**-2.638**	**-2.792**	**-2.854**	**-2.830**	**-2.830**

Beleidsveld Jeugd

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Kinderen en jongeren groeien veilig en gezond op en ontwikkelen zich tot zelfredzame inwoners

Om veilig en gezond te kunnen ontwikkelen tot een zelfredzame inwoner is een goede basis belangrijk. Die stevige basis leggen de ouders en/of verzorgers in eerste instantie zelf. Zij hebben daarvoor voldoende opvoedvaardigheden en bieden een veilig thuis. Naarmate het kind ouder wordt, bouwen onder andere de opvang, school, sportclubs, vrienden en vakantiebaantjes mee aan de basis. In Lansingerland krijgen kinderen de ruimte om hun eigen talenten te benutten en te ontplooien. Op die manier kunnen zij als zij volwassen zijn volledig en volwaardig meedoen in de maatschappij. Om dit te bereiken voeren we een breed palet aan activiteiten uit, variërend van algemene, preventieve activiteiten tot specialistische hulp voor jeugdigen die dat nodig hebben.

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We benutten de eigen kracht van jeugdigen en hun ouders/verzorgers

We stimuleren dat ouders en jeugdigen zelfstandig problemen kunnen voorkomen en/of oplossen. We doen dit met activiteiten uit de Lansingerlandse Standaard, waaronder het Jeugd- en Jongerenwerk en het Centrum voor Jeugd en gezin (CJG). Het CJG ziet in het kader van het basistakenpakket jaarlijks alle kinderen uit Lansingerland in de leeftijdscategorie 0-4 jaar. Ook op de basisschool en middelbare schoolleeftijd blijft het CJG betrokken. Bij de uitvoering van ons beleidsaccent ‘Pubers in de spotlights’ ontwikkelen wij nieuwe manieren om met jongeren in gesprek te gaan en hen uit te dagen om zelf hun ideeën en acties te realiseren, met ondersteuning van de gemeente.

We voorkomen problemen bij risicogroepen en zetten in op preventie

Het versterken van preventie en vroegsignalering is het belangrijkste speerpunt van onze opgave in het sociaal domein. Daarom continueren wij onze inzet hierop. Naast onze Lansingerlandse Standaard doen wij dit met de beleidsaccenten ‘Geen kind in de knel’ en ‘De leraar trekt aan de bel’. Vanaf medio 2020 zijn wij bovendien aangesloten bij Kansrijke Start. Ook de ondersteuning door vrijwilligers van kwetsbare gezinnen voorkomt problemen (circa 30 gezinnen), net als specifieke trainingen die ouders handvatten geven in moeilijke situaties.

We zijn in 2020 gestart met de Jeugdcoaches (JOS’ers) op alle 22 basisscholen en 6 middelbare scholen. We verwachten dat de JOS’ers in 2021 500 trajecten starten. Door de laagdrempelige vorm van hulp en ondersteuning is ons doel, dat minder kinderen instromen in een vorm van (specialistische) jeugdhulp.

We verbeteren of stabiliseren de probleemsituatie van jeugdigen en gezinnen

Jeugdigen die dat nodig hebben, ondersteunen wij met een maatwerkvoorziening. Eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid van gezinnen en hun netwerk staan centraal. We zetten alleen specialistische hulp in als dat noodzakelijk is. Onze insteek hierbij is dat we jeugdigen en ouders helpen om te leren omgaan met problemen in plaats van dat wij of aanbieders die problemen voor hen oplossen. Op deze manier zetten we in op een verandering van de mindset van ouders , aanbieders en andere betrokkenen. We verwachten dat deze verandering van mindset de komende jaren leidt tot een afname van het gebruik van jeugdhulp. Een kanttekening hierbij is dat de cliënttevredenheid hierdoor onder druk kan komen te staan. Vooralsnog hebben we de ambitie dat in 2021 minimaal 80% van de betreffende jeugdigen en ouders aangeeft dat de hulp leidt tot een verbetering van de situatie. In 2019 was dit 78%.

We verstevigen onze grip op het gebruik en de kosten van jeugdhulp

In het kader van de veranderopgave jeugdhulp hebben we per 2020 de verordening en beleidsregels aangescherpt. De maatregelen van de veranderopgave jeugdhulp breiden wij in 2021 verder uit met een set van maatregelen die effect hebben op de inzet van lokale en regionale ondersteuning. We scherpen de verordening en beleidsregels aan om de bovengenoemde verandering van mindset ook met onze regelgeving te ondersteunen. Verder breiden we in 2021 de inzet van de praktijkondersteuner GGZ jeugd (poh'er) bij huisartsen uit naar 12 praktijken. In de tweede helft van 2021 besluit de gemeenteraad over de inzet van praktijkondersteuners in 2022 en verder. Daarnaast zetten wij samen met jeugdhulp¬aanbieders in op een integrale aanpak bij complexe casuïstiek door zo vroeg mogelijk tot een passende aanpak te komen.

Tenslotte zetten wij in op het verbeteren van casusregie en het eerder afschalen van specialistische hulp. Voor de specialistische hulp starten wij in 2021 samen met de regio de nieuwe inkoop (per 2023). Met de combinatie van de maatregelen (met name JOS'ers en poh'ers) willen we het aantal trajecten specialistische ambulante hulp in natura verlagen. Startten in 2019 nog 483 van deze trajecten, voor 2021 is ons doel dit naar 400 trajecten te verlagen. Bovendien willen we het kengetal 'aantal unieke cliënten in het 2e halfjaar' verlagen van 1.531 in 2019 naar ongeveer 1.375 in 2021. Dit is het aantal unieke cliënten in het 2e halfjaar van 2017 verhoogd met de groei van de doelgroep.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	16.196	17.746	18.819	17.883	15.971	15.610
Baten	2	0	0	0	0	0
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-16.194**	**-17.746**	**-18.819**	**-17.883**	**-15.971**	**-15.610**
Onttrekkingen	0	1.868	2.509	1.734	361	0
Toevoegingen	0	3.000	0	0	0	0
Mutaties reserves	**0**	**-1.132**	**2.509**	**1.734**	**361**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-16.194**	**-18.878**	**-16.310**	**-16.149**	**-15.610**	**-15.610**

Beleidsveld Participatie

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Financieel zelfredzame, betrokken volwassenen

Werk levert een positieve bijdrage aan het leven van onze inwoners. We doen er daarom zoveel mogelijk aan om inwoners met een bijstandsuitkering aan het werk te krijgen. Hiervoor werken we samen met werkgevers om duurzame matches in kansrijke sectoren te bereiken.

We voorkomen zoveel mogelijk dat onze inwoners financiële problemen of schulden hebben en/of dat zij afhankelijk zijn van een uitkering. Voor inwoners die toch financiële problemen of schulden hebben en/of afhankelijk raken van een uitkering bieden we ondersteuning. Met deze ondersteuning zorgen we ervoor dat onze inwoners zo snel mogelijk weer financieel zelfredzaam zijn. Hierbij houden we oog voor het verantwoord gebruik van de publieke middelen. We voorkomen onrechtmatig gebruik door integraal toezicht en handhaving op maat.

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We voorkomen dat inwoners een bijstandsuitkering nodig hebben

We doen er zoveel mogelijk aan om te voorkomen dat inwoners een bijstandsuitkering nodig hebben. We zetten extra in op de preventie van jeugdwerkloosheid met het accent ‘Werken aan Werk’. Door scholingsadviesgesprekken, een Jongerensteunpunt en intensieve begeleidingstrajecten zorgen we dat jongeren naar school of werk gaan. Met duidelijke voorlichting en intensieve controle aan de poort bereiken wij dat de ondersteuning terecht komt bij mensen die dat echt nodig hebben. In onze handhaving zetten wij de inwoner centraal. We bekijken per casus op welke manier we het beste effect bereiken voor de zelfredzaamheid van inwoners voor de lange termijn. Voor inwoners met een uitkering is dit het effect dat een inwoner (naar vermogen) aan het werk gaat.

Desondanks verwachten we een nieuwe groep werkzoekenden, die door de coronacrisis hun baan zijn kwijt geraakt. Dit treft vooral jongeren, zelfstandigen, flexwerkers en uitzendkrachten. We gaan vooralsnog uit van het CPB-scenario van matig economisch herstel, waarbij het aantal bijstandsuitkeringen in 2021 stijgt met 12% naar 713 uitkeringen. Deze prognose is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van het coronavirus en de bijbehorende (landelijke) maatregelen. Met gerichte begeleiding en omscholing willen we deze mensen snel weer aan het werk helpen.

We werken samen met werkgevers om duurzame matches te bereiken

We werken samen met werkgevers bij het matchen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Dit doen we door in onze arbeidsmarktregio samenwerkingsplannen te maken in de regionale doe-agenda ‘Perspectief Op Werk’. Deze stelden we op om gezamenlijk de mismatch op de arbeidsmarkt aan te pakken. Hiermee willen we regionaal 170 extra duurzame plaatsingen realiseren. We brengen door middel van een sectorgerichte aanpak in kaart wat de behoefte van werkgevers is bij het vinden van personeel en creëren op die manier kansen voor zowel deze werkgevers als onze inwoners met een uitkering. Hierbij hebben we oog voor de veranderingen op de arbeidsmarkt en zetten we in op de kansrijke sectoren.

Waar nodig bieden we (in samenwerking met het werkgeversservicepunt) extra voordelen voor werkgevers, zodat zoveel mogelijk werkgevers zich inzetten voor een inclusieve arbeidsmarkt. Daarnaast faciliteren we initiatieven als de pilot Het Nieuwe Wij. Bovendien zorgen we ervoor dat we als regio aantrekkelijk zijn voor ondernemers, omdat er voldoende arbeidspotentieel is. Hiervoor werken we vanuit het budget voor economische ontwikkeling samen met de gemeenten Zoetermeer en Pijnacker-Nootdorp aan een arbeidsmarktoffensief gericht op een sterk economisch vestigingsklimaat met voldoende en passend ‘human capital’.

We leveren maatwerk aan bijstandsgerechtigde inwoners

Voor onze bijstandsgerechtigde inwoners bieden we hulp en ondersteuning op maat bij activering en re-integratie. We sluiten met maatwerk aan op de motivatie en vaardigheden van onze inwoners. Medio 2021 lopen de re-integratiecontracten af met de huidige aanbieders voor werkfittrajecten en jobcoaching. Begin 2021 starten we met een nieuwe aanbesteding waarbij we willen inspelen op de specifieke behoefte van verschillende doelgroepen zoals statushouders, arbeidsbeperkten en de nieuwe instroom door de coronacrisis. Ook houden we aandacht voor de werkzoekenden met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Binnen het beschikbare participatiebudget maken we gerichte keuzes voor de inzet van onze re-integratievoorzieningen.

We voorkomen schuldenproblematiek bij kwetsbare inwoners

Financiële problemen of schulden voorkomen we zoveel mogelijk met onze aanpak schulddienstverlening. Met onze schuldhulp trajecten ondersteunen we huishoudens met schuldenproblematiek. Met ons accent ‘Grip op Geld’ geven we voorlichting op scholen en signaleren we problemen of schulden vroegtijdig bij onze inwoners waarna we hulp en ondersteuning aanbieden. In 2021 versterken we de vroegtijdige signalering van schulden door implementatie van de verbeterde wetgeving. Deze zorgt voor meer mogelijkheden in de gegevensuitwisseling tussen verschillende partijen waardoor we meer inwoners tijdig kunnen bereiken om hen te helpen bij (dreigende) problematische schulden.

In de tweede helft van 2020 werken wij aan de aanbesteding van onze gemeentelijke schuldhulpverlening en de actualisatie van onze schulddienstverleningsaanpak, mede gebaseerd op de aanbevelingen van het Rekenkameronderzoek. In 2021 verwachten we een toename van de vraag met ca. 6% naar schulddienstverlening en inkomensondersteuning, onder andere bij zelfstandig ondernemers die door de coronamaatregelen financieel in de knel raakten. Om deze stijging op te kunnen vangen, verhogen wij de budgetten voor schuldhulpverlening, bijzondere bijstand en inkomensondersteuning met 6%.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	13.413	14.156	15.736	16.962	17.231	17.498
Baten	8.882	8.991	10.582	11.404	11.414	11.614
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-4.532**	**-5.165**	**-5.155**	**-5.559**	**-5.817**	**-5.884**
Gerealiseerd resultaat	**-4.532**	**-5.165**	**-5.155**	**-5.559**	**-5.817**	**-5.884**

Beleidsveld Maatschappelijke ondersteuning

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Zelfredzame, betrokken en vitale inwoners

De meeste volwassenen en ouderen zorgen voor zichzelf, investeren in hun mogelijkheden, onderhouden hun netwerk en nemen deel aan de samenleving. Voor inwoners die dit tijdelijk of voor een langere periode niet zelf kunnen, zorgen we voor passende ondersteuning die zoveel mogelijk gericht is op herstel van eigen regie. Daar hechten wij sterk aan en zetten we op in. We houden rekening met maatschappelijke trends, zoals de groeiende groep ouderen die langer zelfstandig blijven wonen en het aantal beschikbare mantelzorgers dat in verhouding tot deze groep terugloopt.

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We benutten de eigen kracht van de samenleving, volwassenen en ouderen

We maken optimaal gebruik van de eigen mogelijkheden in de samenleving. Waar dit nodig is, zorgen we voor passende ondersteuning. Zowel volwassenen als ouderen zetten zich in als vrijwilliger, van coach bij de sportvereniging tot bezorger bij de maaltijdservice en van maatje tot bestuurslid bij een stichting. Daarmee ondersteunen zij niet alleen hun omgeving, maar werken zij ook aan hun persoonlijke ontwikkeling en bouwen zij een netwerk op. Wij stimuleren vrijwillige inzet via het Vrijwilligersinformatiepunt, de verdere ontwikkeling van het nieuwe vrijwilligersplatform “Lansingerland voor elkaar” en subsidies aan verschillende organisaties die werken met vrijwilligers.

We dragen eraan bij dat inwoners informeel voor elkaar klaar staan als goede buur of naaste. Afgaande op landelijke cijfers loopt het aantal mantelzorgers mede door de vergrijzing terug in verhouding tot het aantal (mantel)zorgbehoevenden. Daarom zorgen we er met ondersteuning en advies voor dat inwoners zich als mantelzorger kunnen blijven inzetten. In 2021 zetten we in op 950 geregistreerde mantelzorgers.

Het aantal ouderen groeit hard, ook in Lansingerland. We hebben te maken met zogenaamde dubbele vergrijzing, waarbij met name de groep 80-plussers sterk groeit. We zien ook een groeiende groep vitale ouderen die vanaf het pensioen een actief en maatschappelijk betrokken leven leidt, de regie over het eigen leven houdt en zelfstandig blijft wonen. We voeren het Actieplan “Langer Thuis” uit dat erop gericht is het mogelijk te maken om zo lang mogelijk in een eigen passende woning te blijven wonen. Dit doen we door enerzijds te werken aan de bewustwording bij ouderen dat zij er zelf verantwoordelijk zijn voor een passende woning en anderzijds te zorgen voor een aanbod van voorzieningen en activiteiten.

We voorkomen problemen bij risicogroepen en zetten in op preventie

We zorgen via de toegang voor volwassenen en ouderen, de Sluitende Aanpak en het Lokaal Team Huiselijk Geweld en het “Meldpunt Zorg om een ander” voor signalering van risico’s en de inzet op het voorkomen van (verdere) escalatie van problemen. Voor inwoners die tijdelijk door psychiatrische problematiek niet volledig zelfstandig kunnen wonen, bieden we beschermd wonen. Veilig Thuis is 24/7 beschikbaar en bereikbaar voor inwoners en verwijzers die te maken hebben met huiselijk geweld.

We voorzien in passende ondersteuning bij probleemsituaties

We bieden diverse vormen van vrij toegankelijke voorzieningen om de thuissituatie te verbeteren of te stabiliseren, zoals dagbesteding, individuele begeleiding, algemeen maatschappelijk werk en ouderenadvies. We verwachten dat de vraag naar deze vrij toegankelijke voorzieningen voor ouderen meegroeit met de dubbele vergrijzing. Daarnaast verwachten we dat ook het beroep op maatwerkvoorzieningen toeneemt in verband met de lage niet meer inkomensafhankelijke eigen bijdrage (het “abonnementstarief” van € 19,00 per maand), de eerder genoemde terugloop van het aantal mantelzorgers in verhouding tot het aantal inwoners met een (mantel)zorgbehoefte en het aanhoudende

beleid vanuit het Rijk dat erop aanstuurt dat ouderen langer zelfstandig blijven wonen. Hiermee houden we rekening in deze begroting en we schatten in dat in 2021 tussen 2.225 en 2.275 unieke inwoners gebruik maken van een Wmo-maatwerkvoorziening, zoals hulp bij het huishouden, begeleiding, dagbesteding of vervoer. Met ons aanbod van voorliggende voorzieningen in de vorm van informatie, advies, trainingen, cursussen en de inzet van vrijwilligers beperken we de instroom in de maatwerkvoorzieningen zoveel als mogelijk.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	9.623	10.423	11.000	11.983	13.290	14.855
Baten	240	224	262	270	291	287
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-9.384**	**-10.199**	**-10.739**	**-11.712**	**-12.999**	**-14.568**
Onttrekkingen	0	1	0	74	2	2
Toevoegingen	13	13	13	13	13	13
Mutaties reserves	**-13**	**-13**	**-13**	**61**	**-11**	**-11**
Gerealiseerd resultaat	**-9.397**	**-10.212**	**-10.752**	**-11.651**	**-13.009**	**-14.579**

Kengetallen Sociaal Domein

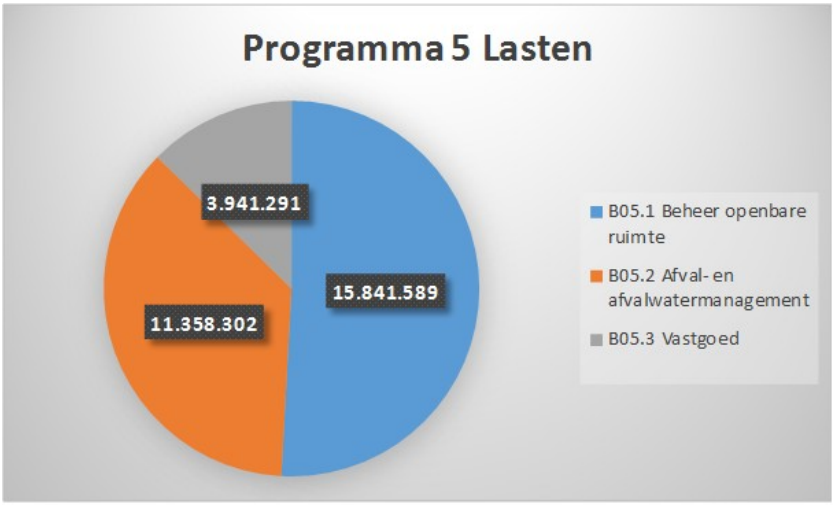
Kengetal	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021
Samenleving			
Percentage inwoners dat maatwerkondersteuning ontvangt in het kader van de Participatiewet, Jeugdwet of Wmo	7%	7%	8%
Jeugd			
Aantal unieke cliënten dat gebruik maakt van een maatwerkvoorziening Jeugdwet (2e half jaar)	1.531	1.300	1.375
Gemiddeld aantal indicaties per cliënt	1,6	1,4	1,4
% met een positieve gedragsverbetering door hulp (bron: CEO Jeugd)	78%	65%	80%
Participatie			
Aantal lopende bijstandsuitkeringen op 31 december	576	549	695
% inwoners met een bijstandsuitkering	2%	2%	2,3%
Aantal kandidaten dat is uitgestroomd naar betaald werk	110	150	100
Aantal kandidaten dat parttime is gaan werken	n.v.t.	20	20
Aantal inwoners waarvoor instroom is voorkomen (preventie)	n.v.t.	40	45
Aantal formele en informele schuldhulptrajecten	340	350	370
Gebruik JCF, JSF en Stichting Leergeld	1.700	1.850	1.940
Gebruik Collectieve zorgverzekering	1.000	1.200	1.260
Maatschappelijke ondersteuning			
Aantal unieke cliënten (jeugd, volwassenen en ouderen) dat gebruik maakt van een maatwerkvoorziening Wmo (2e half jaar)	2.077	1.870	2.250
Gemiddeld aantal indicaties per cliënt (jeugd, volwassenen en ouderen)	1,8	1,8	1,8
Aantal geregistreerde mantelzorgers	900	850	950
Tevredenheid kwaliteit ondersteuning (bron: CEO)	85%	87%	88%
% door hulp een betere kwaliteit van leven heeft (bron: CEO)	84%	80%	85%

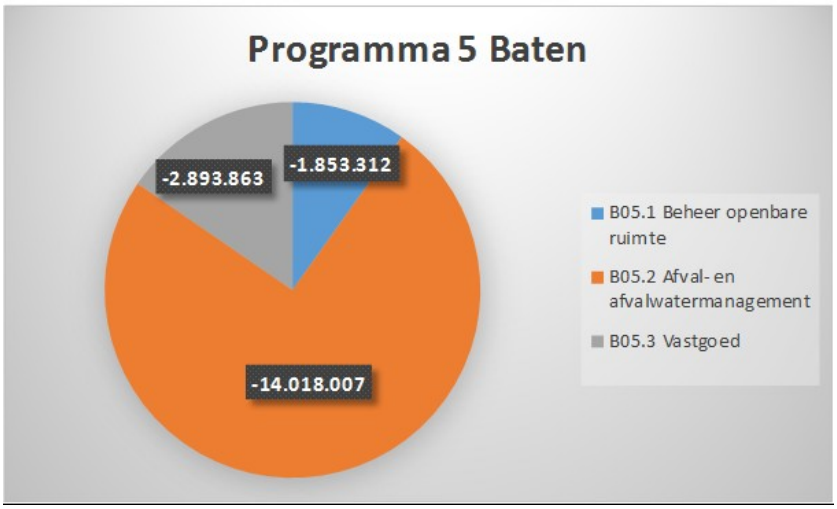
Programma 5: Kwaliteit openbare ruimte

Beoogd maatschappelijk effect

Onze ambitie is dat de inwoner van Lansingerland zijn leef- en woonomgeving ervaart als veilig en aantrekkelijk om te wonen, werken, ontmoeten en ontspannen

Wat gaat het kosten?





Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	31.192	32.699	30.565	30.490	31.040	31.981
Baten	15.101	16.913	17.405	17.646	17.846	18.134
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-16.091**	**-15.787**	**-13.160**	**-12.844**	**-13.195**	**-13.847**
Onttrekkingen	5.805	3.471	1.360	1.040	1.106	1.349
Toevoegingen	2.407	1.485	576	591	573	579
Mutaties reserves	**3.398**	**1.986**	**784**	**450**	**532**	**770**
Gerealiseerd resultaat	**-12.693**	**-13.801**	**-12.376**	**-12.394**	**-12.662**	**-13.077**

Toelichting op (grote) mutaties in het meerjarenbeeld

In 2021 zien we dat de lasten voor het programma in totaal € 2.161.000 lager zijn dan in 2020. Daarnaast zijn de baten in 2021 € 492.000 hoger dan in 2020. Hiernaast onttrekken we in 2021 € 2.169.000 minder aan diverse reserves en wordt er € 909.000 minder aan diverse reserves toegevoegd. De bovenstaande wijzigingen worden verklaard door de volgende ontwikkelingen:

Beheer openbare ruimte

Baggerwerkzaamheden: € 210.000 lagere lasten
In vergelijking met 2020 voorzien we een daling van de lasten van € 210.000. Baggerwerk wordt nu conform planning uitgevoerd. Hierdoor dalen de lasten voor groot onderhoud met € 210.000.

Areaaluitbreiding: € 140.000 hogere lasten
In 2020 is er nieuwe openbare ruimte in beheer genomen. Dit betreft onder andere delen van Parkzoom, Westpolder en industrieterrein Prisma. Om het nieuwe areaal te kunnen onderhouden worden de onderhoudsbudgetten verhoogd.

Groen: € 267.000 lagere lasten
Zwerfvuil op verharding en in het groen wordt uitgevoerd door de aannemers die het volledige groenonderhoud verzorgen. Deze kosten horen eigenlijk onder het product Afval en Schoon (beleidsveld 5.2), onder dit product vallen alle overige kosten voor zwerfafval.
Dit resulteert in een budget overheveling tussen deze producten met ingang van 01-01-2021 voor een totaal van € 267.000,-

Integraal Beheer Plan: € 117.500 lagere lasten
De werkzaamheden worden conform het Integraal Beheer Plan (IBP) uitgevoerd. Ten opzichte van 2020 zijn de lasten € 117.500 lager.

Baggerwerkzaamheden: € 175.000 hogere baten
Vanaf 2021 worden er kosten voor baggerwerkzaamheden doorberekend aan riolering (5.2). Dit heeft € 175.000 hogere inkomsten tot gevolg.

Snippergroen: € 110.000 lagere baten
Op basis van de realisatie in de afgelopen jaren hebben wij vastgesteld dat de baten welke voortvloeien uit het snippergroen lager uitvielen dan begroot. Op basis van deze realisatie is besloten om de opbrengsten lager bij te stellen op basis van een reële inschatting van de verwachte opbrengsten.

Afval- en afvalwatermanagement

Inzamelen en verwerken huishoudelijk afval: € 172.000 hogere lasten
Zwerfvuil op verharding en in het groen wordt uitgevoerd door de aannemers die het volledige groenonderhoud verzorgen. Deze kosten horen eigenlijk onder het product Afval en Schoon, onder dit product vallen alle overige kosten voor zwerfafval. Dit resulteert in een budget overheveling tussen deze producten met ingang van 01-01-2021 voor een totaal van € 267.000.
De lasten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval nemen met € 145.000 af mede vanwege het afsluiten van een nieuw contract voor de sortering en verwerking van het PMD afval.
Door mondiale ontwikkelingen nemen de opbrengsten van diverse afvalstromen af. Waar wij bijvoorbeeld als gemeente enkele jaren geleden nog tientallen euro's per ton (1.000 kg) papier ontvingen zijn er nu maanden waarin de opbrengst nihil is. In de nieuw afgesloten contracten voor zowel glas als textiel zijn de opbrengsten ook lager dan voorheen (€ 50.000).

Onderhoud riolering en rioolgemalen: € 180.000 lagere lasten
Vanaf 2021 worden er kosten voor baggerwerkzaamheden (5.1) doorberekend aan riolering. Dit heeft € 175.000 hogere lasten tot gevolg. De kosten voor het onderhoud stijgen met € 110.000.
In 2021 moeten we € 465.000 minder toevoegen aan de voorziening Riolering als het gevolg van hogere lasten voor onderhoud.

Afvalstoffenheffing: € 297.000 hogere baten
Doordat de kosten voor het inzamelen en verwerken van het afval stijgen nemen de baten toe met € 297.000.

Rioolheffing: € 155.000 hogere baten
De baten van de rioolheffing nemen in vergelijking met 2020 toe met € 155.000. De toename is voornamelijk te verklaren door een stijging van het tarief (1,7%) conform het gemeentelijk rioleringsplan (GRP).

Vastgoed

Groot onderhoud vastgoed: € 1.226.000 lagere lasten
De kosten van het groot onderhoud baseren we op de jaarlijkse werkzaamheden uit de meerjaren-onderhoudsplannen die we voor elk afzonderlijk pand opstellen. De hoeveelheid en type werkzaamheden lopen jaarlijks sterk uiteen, hierdoor ontstaat een variatie in de jaarlijkse lasten. De lasten kunnen lager of hoger uitvallen dan het voorgaande jaar. Voor 2021 is sprake van lagere lasten, deze passen in het beeld van de meerjarenplanning.

Doorbelasting kostenplaatsen: € 519.000 lagere lasten
Ten opzichte van 2020 is er een andere toerekening van interne uren toegepast, waardoor er in dit programma € 519.000 lagere lasten worden verantwoord.

Kapitaallasten en overige verschillen: € 53.500 hogere lasten
Afgeronde en verschoven investeringen en actualisatie van de nota activabeleid leiden tot een mutatie van de kapitaallasten. Ook zijn er kleine overige mutaties die dit saldo verklaren.

Reservemutaties

Reservemutaties: € 1.226.000 lagere onttrekking reserves
De onttrekkingen uit de reserves zijn gebaseerd op meerjarige plannen waarbij de werkzaamheden per jaar verschillen. Ten opzichte van 2020 wordt er per saldo € 1.226.000 minder onttrokken aan de bestemmingsreserves.

Beleidsveld Beheer Openbare ruimte

Doelstelling
Wat willen we bereiken?

Een duurzaam ingerichte en onderhouden leefomgeving, die technisch op orde is en aansluit op de behoeften van de gebruikers

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We beheren en onderhouden de openbare ruimte en voeren de werkzaamheden op basis van de beheerplannen uit

Vanaf 2019 zijn we gestart met het stapsgewijs terugdraaien van de bezuinigingen van de afgelopen jaren op de openbare ruimte. Dit traject zetten we in 2021 voort. We herstellen het onderhoudsniveau naar niveau B voor het reguliere areaal en naar niveau A voor de centrumgebieden en de stationsgebieden. Via inspecties en schouwen controleren we of we aan het afgesproken onderhoudsniveau voldoen.

We betrekken inwoners bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en meten de mate van tevredenheid

We betrekken inwoners bij hun leefomgeving en geven hen invloed op zowel de inrichting als het beheer via burgerparticipatie en wijkgericht werken. Dit doen we bijvoorbeeld door inwoners zo vroeg mogelijk bij grote investeringsprojecten in hun wijk en/of buurt te betrekken, ruimte te geven aan zelfbeheerinitiatieven en open te staan voor ‘right to challenge’.
In 2021 voeren wij een tevredenheidsonderzoek uit. We zetten hier het burgerpanel ‘Lansingerland peilt’ voor in. Dit onderzoek herhalen we periodiek om inzicht te krijgen in trends en ontwikkelingen op langere termijn. We sturen waar nodig (en binnen de kaders) bij op de punten waar ontevredenheid over is.

We zorgen voor een veilige buitenruimte

Een veilige buitenruimte ontstaat door een integrale aanpak van het beheer en onderhoud in de openbare ruimte en door alertheid in het geval van afwijkingen. Het gaat bijvoorbeeld om afwijkingen als gevolg van het optreden van extreem weer (zoals gladheid of vorstschade), mankementen in de openbare ruimte (zoals loszittende stoeptegels door wortelopdruk) of een tijdelijke achteruitgang in technische kwaliteit (zoals minder deklaag) tijdens het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden. Dankzij monitoring en inspecties constateren en verhelpen we deze afwijkingen snel. De overige afwijkingen reiken inwoners aan.
Dit kan via verschillende kanalen waaronder het meldingensysteem, wijk- of buurtschouwen, social media, WhatsApp, het spreekuur van de wethouder en contact met de wijkbeheerders. Met deze aanpak beperken we het aantal gegrond verklaarde aansprakelijkheidstellingen tot maximaal 10 per jaar.

We maken wijken toekomstbestendig door bij renovaties aandacht te hebben voor duurzaamheid

Begin 2020 stelde de raad de Uitvoeringsagenda Duurzaamheid vast. De Uitvoeringsagenda bevat belangrijke projecten op het gebied van de verduurzaming van de openbare ruimte zoals Tuin voor de Toekomst en laat zien welke activiteiten en beleidsdocumenten bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen die zijn vastgelegd in de in 2019 vastgestelde Duurzaamheidsvisie. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan ecologisch maaibeheer. Op graslanden passen we gefaseerd maaibeheer toe om de biodiversiteit te vergroten.

Bij renovaties hanteren we de leidraad Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR). In de leidraad DIOR staan de minimale eisen voor de inrichting van een duurzame en kwalitatief hoogwaardige inrichting van de openbare ruimte.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	14.502	16.021	15.622	15.334	15.910	16.377
Baten	1.039	1.041	1.104	1.098	1.098	1.098
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-13.463**	**-14.980**	**-14.517**	**-14.237**	**-14.812**	**-15.279**
Onttrekkingen	663	959	749	484	730	736
Toevoegingen	226	220	220	220	220	226
Mutaties reserves	**437**	**739**	**529**	**264**	**510**	**511**
Gerealiseerd resultaat	**-13.026**	**-14.241**	**-13.988**	**-13.973**	**-14.303**	**-14.769**

Beleidsveld Afval- en afvalwatermanagement

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Het duurzaam en kostenbewust inzamelen en transporteren van (afval)water en huishoudelijk afval

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We zorgen voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater

Om de inzameling en transport van stedelijk water zo efficiënt mogelijk te laten verlopen inspecteren we onze rioolbuizen en reinigen we deze waar nodig. Storingen aan gemalen verhelpen we zo snel mogelijk. Hiermee voorkomen we lozingen van vuil water op het oppervlaktewater als gevolg van een gemaalstoring. We accepteren maximaal 1 calamiteit per jaar door (technische) gebreken aan de riolering en maximaal 3 calamiteiten door verstopping van de riolering.

We faciliteren de inzameling en verwerking van het hemelwater

Bij renovatieprojecten vervangen we gemengde riolen zoveel mogelijk voor gescheiden rioolsystemen. Daarmee zorgen we voor een lagere belasting voor de rioolwaterzuivering. Bij een reguliere bui staat er net geen water op straat. We sturen op maximaal 4 gegronde aansprakelijkheidsstellingen als gevolg van regenval bij een reguliere bui.

We meten de tevredenheid van inwoners over de inzameling en verwerking van afvalwater

In 2021 voeren wij een tevredenheidsonderzoek uit over afvalwater. We zetten hier het burgerpanel ‘Lansingerland Peilt’ voor in. We sturen waar nodig (en binnen de kaders) bij op de punten waar ontevredenheid over is.

We stellen een nieuw Afvalbeleid vast

In 2021 stellen we een nieuw Afvalbeleid vast.

We realiseren een hoger scheidingspercentage dan in 2020

We ontplooien in 2021 diverse activiteiten om een hoger afvalscheidingspercentage dan in 2020 te realiseren. Dit bereiken we o.a. door de inzet van afvalcoaches en gerichte communicatie-acties. We willen beter aansluiten bij de landelijke doelstellingen op het gebied van afvalscheiding (75% gescheiden afvalinzameling).

We meten de tevredenheid van inwoners over de inzameling van huishoudelijk afval

In 2021 bekijken wij of en zo ja, hoe wij een tevredenheidsonderzoek over afvalinzameling uitvoeren. Dit in verband met de in 2020 uitgevoerde inwonerraadpleging over het nieuwe Afvalbeleid. Wij zullen hierover nader communiceren.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	10.288	11.366	11.343	11.537	11.756	11.960
Baten	11.171	13.587	13.990	14.204	14.444	14.706
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**883**	**2.221**	**2.647**	**2.668**	**2.688**	**2.745**
Onttrekkingen	1.236	18	28	60	135	135
Toevoegingen	15	33	15	15	15	15
Mutaties reserves	**1.220**	**-15**	**13**	**45**	**120**	**120**
Gerealiseerd resultaat	**2.103**	**2.206**	**2.660**	**2.712**	**2.808**	**2.865**

Beleidsveld Vastgoed

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Gemeentelijk vastgoed zetten we in om onze maatschappelijke doelstellingen te realiseren

Het bezit van vastgoed is geen doel op zich. We zetten ons gemeentelijk vastgoed zo efficiënt mogelijk in met als doel de gewenste maatschappelijke voorzieningen te huisvesten. We streven naar sociaal en financieel rendement binnen een duurzame vastgoedportefeuille.

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We optimaliseren het maatschappelijk en financieel rendement van de panden

Met onze beheerders monitoren we de financiële prestaties van de gebouwen. We streven ernaar om minimaal hetzelfde financiële resultaat te behalen als begroot. Sportfondsen heeft als doelstelling om gevarieerde programma's aan te bieden gericht op verschillende doelgroepen en om het gebruik van het gemeentelijk vastgoed verder te optimaliseren.

We verduurzamen het gemeentelijk vastgoed

In 2021 stellen we een duurzaam Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) vast. Dit MJOP sluit aan bij de vastgoeddoelstellingen uit de visie Lansingerland Duurzaam. We maken 3 panden gasloos en we starten met het verduurzamen van zwembad De Windas.

We herbeoordelen inefficiënt vastgoed

Onze vastgoedportefeuille bevat enkele panden die in de huidige vorm niet efficiënt ingezet worden. Voor deze panden werken we in 2021 de ingezette strategie verder uit. Het gaat om de volgende panden: De Wildert 2, het Afvalbrengstation en de Hoekeindseweg 94 (woonhuis). De plannen voor de herontwikkeling van de Snip geven we verder vorm.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	6.402	5.312	3.600	3.618	3.374	3.643
Baten	2.892	2.284	2.311	2.344	2.304	2.331
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-3.510**	**-3.028**	**-1.289**	**-1.275**	**-1.070**	**-1.312**
Onttrekkingen	3.907	2.494	583	497	241	477
Toevoegingen	2.167	1.232	341	356	338	338
Mutaties reserves	**1.740**	**1.262**	**242**	**141**	**-97**	**139**
Gerealiseerd resultaat	**-1.770**	**-1.766**	**-1.047**	**-1.134**	**-1.168**	**-1.173**

Kengetallen Kwaliteit openbare ruimte

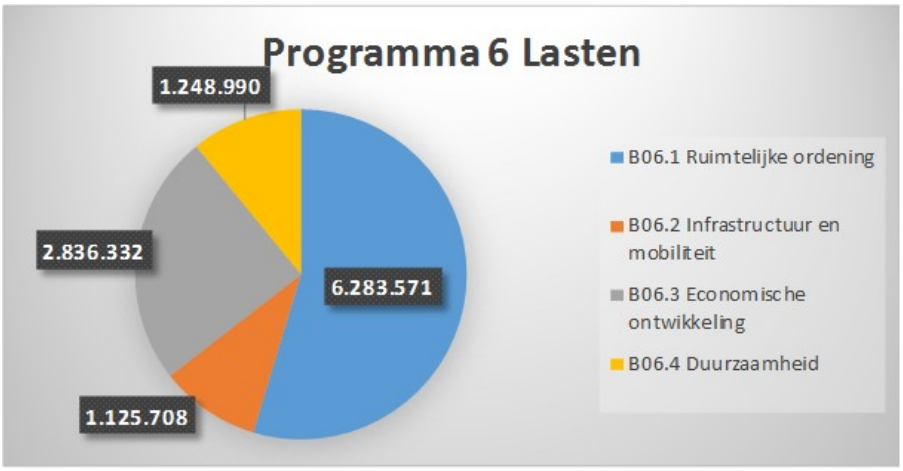
Kengetal	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021
Beheer openbare ruimte			
Percentage areaal openbare ruimte met minimaal beeldkwaliteit C of het equivalent hiervan	100%	n.v.t.	n.v.t.
Percentage producten onkruidbestrijding, zwerfvuil, vegen en maaien op minimaal beeldkwaliteitsniveau B	100%	n.v.t.	n.v.t.
Percentage Groen & Spelen, Onkruidbestrijding, Zwerfvuil, Bebording, Belijning & Straatmeubilair voor regulier beheergebied op minimaal onderhoudsniveau B		100%	100%
Percentage Groen & Spelen, Onkruidbestrijding, Zwerfvuil, Bebording, Belijning & Straatmeubilair voor centra en stationsgebieden op minimaal onderhoudsniveau A		100%	100%
Uitvoeren tevredenheidsonderzoek openbare ruimte via burgerpanel	Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd
Aantal aansprakelijkheidsstellingen	8	10	10
Opleveren leidraad Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR)	Uitgevoerd	n.v.t.	n.v.t.
Afval- en afvalwater management			
Maximaal aantal storingen per jaar van langer dan 24 uur aan rioolgemalen	0x	1x/jr	n.v.t.
Maximaal aantal calamiteiten per jaar door (technische) gebreken aan de riolering		n.v.t.	1
Maximaal aantal calamiteiten door verstopping van de openbare riolering		n.v.t.	3
Aantal minuten waarbij tijdens bijzonder intensieve buien water op straat mag staan	15 min.	30 min.	n.v.t.
Maximaal aantal gegrond verklaarde aansprakelijkheidsstellingen als gevolg van regenval bij een reguliere regenbui		n.v.t.	4
Maximaal aantal aansprakelijkheidsstellingen n.a.v. grondwaterstand	0	1	1
Vaststellen nieuw afvalbeleid	Uitgesteld	Uitgevoerd	Uitgevoerd
Onderzoeken meest effectieve methode afvalinzameling, -scheiding en -verwerking	Uitgevoerd	n.v.t.	n.v.t.
Uitvoeren tevredenheidsonderzoek afvalwater via burgerpanel (We voeren 1x per twee jaar een tevredenheidsonderzoek uit dat specifiek op afvalscheiding is gericht.)	Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd
Uitvoeren tevredenheidsonderzoek afvalscheiding via burgerpanel	Uitgevoerd	n.v.t.	Uitgevoerd
Opstellen uitvoeringsplan Afvalbeleid		Uitgevoerd	Uitgevoerd
Realiseren toename gescheiden GFT afval		0,035	n.v.t.
Verhogen scheidingspercentage		n.v.t.	Hoger dan in 2020
Modernisering afvalbrengstation		In voorbereiding	In voorbereiding
Vastgoed			
Aantal panden gasloos		5	3
Aantal zonnepanelen op gemeentelijke panden geplaatst		550	n.v.t.
Het plaatsen van zonnepanelen op Zwembad De Windas			Gerealiseerd

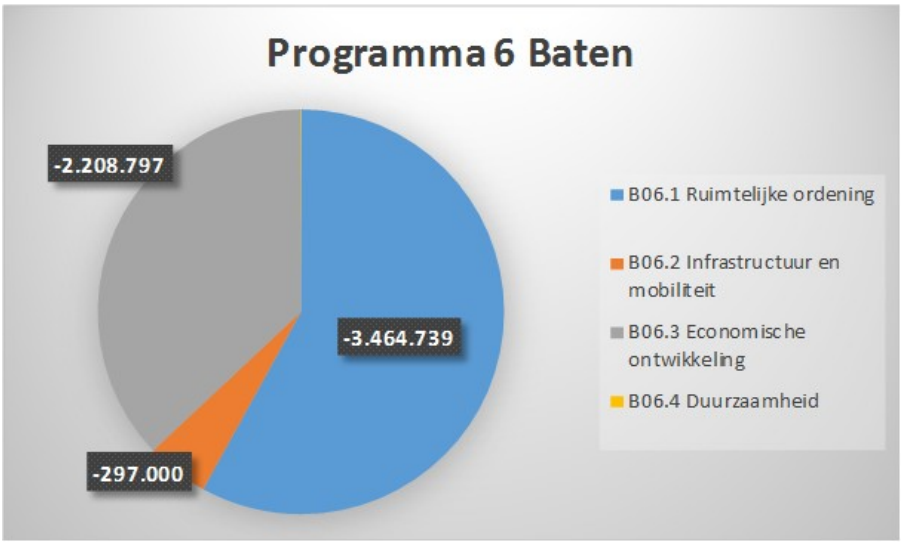
Programma 6: Lansingerland ontwikkelt

Beoogd maatschappelijk effect

Ook in een groeiend Lansingerland blijft het goed wonen, werken, ondernemen en recreëren

Wat mag het kosten?





Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	9.683	11.853	11.454	9.359	9.737	9.736
Baten	3.939	3.863	3.209	2.759	2.559	2.559
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-5.744**	**-7.990**	**-8.245**	**-6.600**	**-7.178**	**-7.177**
Onttrekkingen	270	1.565	2.765	399	39	39
Toevoegingen	278	301	41	41	41	41
Mutaties reserves	**-8**	**1.264**	**2.724**	**358**	**-2**	**-2**
Gerealiseerd resultaat	**-5.752**	**-6.726**	**-5.520**	**-6.242**	**-7.180**	**-7.179**

Toelichting op (grote) mutaties in het meerjarenbeeld

In 2021 zien we dat de lasten voor het programma in totaal € 399.000 lager zijn dan in 2020. Daarnaast zijn de baten in 2021 € 654.000 lager dan in 2020. Hiernaast onttrekken we in 2021 € 1.200.000 meer aan diverse reserves en wordt er € 260.000 minder aan diverse reserves toegevoegd. De bovenstaande wijzigingen worden verklaard door de volgende ontwikkelingen:

Ruimtelijke ordening

Doorbelasting van personeelslasten: € 830.000 lagere lasten
Door wijziging in formatie en wijzigingen in doorbelastingen van personeelslasten worden in 2021 €830.000 minder doorbelast aan het beleidsveld ruimtelijke ordening.

Onderzoek middengebied: € 170.000 lagere lasten
Het budget voor het onderzoek naar het middengebied wordt met €170.000 afgeraamd. De uitvoer hiervan verschuift van extern naar interne inzet.

Economische ontwikkeling

Bijdrage aanpassing Lage Bergse Bos: € 1.450.000 hogere lasten
We doen in 2021 een eenmalige extra bijdrage aan het recreatieschap Rottemeren voor een grootschalige kwaliteitsimpuls van het Lage Bergse Bos.

Recreatieschap Rottemeren: € 197.000 hogere lasten
De jaarlijkse bijdrage aan het recreatieschap Rottemeren is verplaatst van programma 3 naar programma 6.

Subsidie onderzoek food systems: € 233.000 lagere baten
In 2020 ontvingen wij een eenmalige subsidie van €233.000 voor de uitvoering van onderzoek naar food systems, welke wij uitvoerden in samenwerking met de Wageningen universiteit. de kosten worden voor 100% gedekt door de verkregen subsidie. Door corona heeft de uitvoering van dit project vertraging opgelopen, hierdoor zal een deel van de baten en lasten in 2021 worden gerealiseerd. Gezien nog geen zicht is op de precieze omvang zal dit bij de slotrapportage worden meegenomen.

Uitvoering onderzoek food systems: € 230.000 lagere lasten
In 2020 voerden wij onderzoek uit naar Food Systems voor €230.000 in samenwerking met de Wageningen Universiteit. Dit betrof een eenmalig onderzoek, waardoor deze kosten en opbrengsten in 2021 niet voorkomen.

Onderzoek centrumontwikkeling Bergschenhoek: €100.000 lagere lasten
In 2021 verlaagden wij de budgetten voor de uitvoering van het onderzoek naar de centrumontwikkeling Bergschenhoek met €100.000. Door de uitbreiding van onze eigen formatie voeren wij dit onderzoek zelfstandig uit.

Duurzaamheid

Subsidie REE regeling: € 430.000 lagere baten
In 2020 ontvingen wij een eenmalige subsidie van €430.000 in het kader van de RRE regeling. De uitvoering vond grotendeels plaats in 2020. De termijn van deze voorziening is verlengd naar het eerste kwartaal 2021. Bij de slotrapportage 2020 zal worden vastgesteld welk deel van de subsidie niet is besteed en door zal schuiven naar 2021.

Uitvoering REE regeling: € 430.000 lagere lasten
In 2020 maakten wij €430.000 aan kosten als gevolg van een ontvangen subsidie in het kader van de RRE regeling, welke tot maart 2021 loopt. Deze kosten, als ook opbrengsten, zijn volledig begroot in 2020. Bij de slotrapportage zal worden bepaald welk deel van de gelden in 2021 zal worden uitgegeven en daarop zal de begroting worden aangepast.

Doorbelasting van personeelslasten: € 100.000 hogere lasten
Door uitbreiding van de formatie zijn de doorbelaste personeelslasten naar het beleidsveld duurzaamheid met €100.000 zijn gestegen.

Reservemutaties

Bijdrage aanpassing Lage Bergsche Bos uit algemene reserve: € 1.450.000 hogere onttrekking
We onttrekken € 1,45 miljoen aan de algemene reserve t.b.v. de bijdrage aan het recreatieschap Rottemeren voor een grootschalige kwaliteitsimpuls van het Lage Bergse Bos. Door deze onttrekking hebben we in 2021 incidenteel hogere lasten (zie de bovenstaande mutatie op de uitgaven).

Onttrekking reserve voor kosten Holland rail terminal: € 250.000 lagere onttrekking
In de begroting 2020 was een onttrekking opgenomen van €250.000 euro ter dekking van de kosten voor de Holland rail terminal. In 2021 is dit afgerond en zijn hier geen kosten meer voor begroot. Derhalve is ook geen onttrekking uit de reserve benodigd.

Reserve warmtevisie: € 260.000 lagere toevoeging
In 2020 heeft een toevoeging plaatsgevonden aan de reserve warmtevisie op basis van de eenmalig verkregen baten vanuit het gemeentefonds. Dit is een eenmalige vergoeding geweest.

Beleidsveld Ruimtelijke ordening

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Ruimtelijke ontwikkelingen die bijdragen aan goed wonen, ondernemen, werken en recreëren

Het faciliteren en scheppen van randvoorwaarden voor ontwikkeling op het gebied van wonen, werken, recreëren en infrastructuur.

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We werken samen met onze partners aan de verbetering van de waterkwaliteit

We stellen in 2021 een integrale groenblauwe visie op, waarin de groenblauwe kwaliteit en ambities van Lansingerland worden beschreven met een uitvoeringsprogramma. Hierbij betrekken we onze stakeholders, zoals de waterschappen, milieuorganisaties, buurgemeenten, Recreatieschap Rottemeren en de Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden Delfland en de partners in de Landschapstafel Hof van Delfland. De groenblauwe visie sluit aan op de nota Klimaatstrategie, die naar verwachting eind 2020 wordt vastgesteld door de raad.

We werken samen met onze partners aan de waterkwaliteit in Lansingerland. Hiervoor participeren wij in de regionale Watertafel van het hoogheemraadschap van Delfland, het overleg emissieloze kas en de bilaterale overleggen met het Hoogheemraadschap Delfland en het Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard.

We werken samen met onze partners aan de groenkwaliteit en biodiversiteit in Lansingerland. Dat doen wij in het Recreatieschap Rottemeren, de Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden Delfland met de partners in de Landschapstafel Hof van Delfland en met organisaties, zoals Rotta, Midden-Delfland Vereniging, Gebruikersplatform Groenzoom, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.

We werken samen met onze partners aan de uitvoering van het milieubeleidsplan

We stellen een milieubeleidsplan op met ambities voor geluid, lucht en bodem ter voorbereiding op ons omgevingsplan. Dit doen we met onze partners, waaronder de DCMR.

We participeren in de Bestuurlijke Regiegroep Rotterdam The Hague Airport samen met de gemeenten Rotterdam, Schiedam en de provincie Zuid-Holland. Ook participeren wij in de Commissie regionaal Overleg RTHA. Wij maken tevens deel uit van het co-creatietraject dat luchthaven RTHA in 2020/2021 opstart ter voorbereiding van het nieuwe luchthavenbesluit voor RTHA.

We werken aan een sterke woonomgeving midden in de metropool

Woningvisie

We verwerken de uitkomsten van het Toekomstperspectief en de woningbehoefteonderzoeken, die we voor de gemeente en specifiek de kernen hebben laten uitvoeren, in een toekomstbestendige woonvisie. Hierbij houden we rekening mee bij diverse ontwikkellocaties en nieuwe woningbouwmogelijkheden, zoals nieuwbouw Langevaart en Merenweg Bleiswijk. In deze woonvisie wordt het bewustzijn van onze positie in de regio, de lokale woonbehoefte en de borging van een gebalanceerde bevolkingsopbouw voor de toekomst meegenomen. Dit leidt tot aandacht voor diverse doelgroepen waaronder starters, ouderen en kwetsbaren, waar wonen en zorg een met elkaar verbonden vraagstuk is. Het voortzetten van het voor onze gemeente onderscheidende rustige, aantrekkelijke woonmilieu benutten we als factor voor een krachtige samenleving.

Woningbouwimpuls
In 2021 gaan we intensief verder met de ontwikkeling van 2.600 tot 3.000 woningen in Wilderszijde. Voor deze locatie zetten we ons in voor het verkrijgen van de woningbouwimpulsgelden van BZK. Belangrijke voorwaarde om voor deze impuls te verkrijgen is een programma met 50% betaalbare woningen, waarvan 25% sociale woningbouw.

Woningbouw en starters een kans
De komende jaren verwachten wij gemiddeld 400-500 woningen per jaar op te leveren. In 2021 is dit naar verwachting circa 350 woningen waarvan 80 sociale en 50 starterswoningen. In Westpolder/Bolwerk keken we in 2020 naar kansen om meer woningen te realiseren rondom het station Westpolder en gaan we verder in ontwikkeling in 2021. Om lokale starters meer kansen te bieden de woningmarkt te betreden, stellen we begin 2021 de starterslening ter beschikking.

Voortgang en optimalisatie
We voeren wet- en regelgeving op het gebied van omgevingsrecht vlot, zorgvuldig en adequaat uit. In 2021 stellen we onze eerste gemeentelijk omgevingsvisie vast en optimaliseren we onze werkprocessen en communicatie verder in voorbereiding op de Omgevingswet. Het proces van het opstellen van de omgevingsvisie stemmen we zoveel mogelijk af op de processen op het totstandkomen van de afzonderlijke visies zoals bijvoorbeeld de woonvisie en de mobiliteitsvisie om te komen tot een uniforme bestendige koers voor onze gemeente.

We bereiden voor en implementeren werkprocessen Omgevingswet en verwerken hierbij de visie dienstverlening
We bereiden ons ook in 2021 verder voor op de in werkingtreding van de Omgevingswet (per 2022). We gaan door met de ontwikkeling van het Omgevingsplan, o.a. door verordeningen te screenen op relevantie en consistentie en inpassen in het Omgevingsplan. We passen onze werkprocessen aan, zodat we tijdig en adequaat vergunningen kunnen blijven verlenen. We actualiseren het toezicht- en handhavingsbeleid zodat dit aansluit op de Omgevingswet.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	6.792	7.663	6.243	5.701	6.023	6.023
Baten	3.110	2.866	2.860	2.410	2.210	2.210
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-3.681**	**-4.798**	**-3.383**	**-3.292**	**-3.814**	**-3.814**
Onttrekkingen	240	665	605	149	39	39
Toevoegingen	28	301	41	41	41	41
Mutaties reserves	**212**	**364**	**564**	**108**	**-2**	**-2**
Gerealiseerd resultaat	**-3.470**	**-4.433**	**-2.819**	**-3.184**	**-3.815**	**-3.815**

Beleidsveld Infrastructuur en mobiliteit

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

De inwoners van Lansingerland kunnen zich op een snelle, adequate en veilige manier verplaatsen

Fietsers moeten zich zeker voelen op onze wegen en fietspaden. OV-gebruikers reizen gemakkelijk met betrouwbare en snelle OV-lijnen van en naar goede knooppunten. Automobilisten kunnen rekenen op een vlotte doorstroming en voldoende parkeerplaatsen.

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We werken aan een duurzame en veilige bereikbaarheid

In 2020 verbeteren we station Rodenrijs. Onderdeel van het project zijn een bewaakte fietsenstalling, verbeterde wachtruimten, uitbreiding van de fietsenstallingen en vergroening van de openbare ruimte. Vanaf het voorjaar in 2021 gaat metrolijn E vaak rijden in de spitsuren.

In 2020 voeren we het fietsveiligheidsplan verder uit. We gaan verder aan de slag met verkeerseducatie specifiek gericht op scholen en ouderen. We verbeteren de eerste aandachtslocaties uit het fietsveiligheidsplan. We leggen een vrij liggend fietspad aan langs het Berkelsdijkje. Dit is onderdeel van een regionale hoogwaardige fietsverbinding tussen Zoetermeer en Rotterdam die we in 2020 verder uitwerken.

In 2021 werken we de Mobiliteitsvisie 2040 uit tot concrete maatregelen. Eerst voeren we vervolgonderzoeken uit, waarna we een uitvoeringsprogramma vaststellen. Daarin hebben we specifiek aandacht voor verduurzaming en de verbondenheid met de regio.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	754	1.110	1.126	1.076	1.076	1.075
Baten	134	87	87	87	87	87
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-620**	**-1.023**	**-1.039**	**-989**	**-989**	**-988**
Onttrekkingen	0	200	210	0	0	0
Mutaties reserves	**0**	**200**	**210**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-620**	**-823**	**-829**	**-989**	**-989**	**-988**

Beleidsveld Economische ontwikkeling

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Een economisch succesvolle gemeente met een aantrekkelijk ondernemersklimaat

Een aantrekkelijk ondernemersklimaat in Lansingerland trekt nieuwe bedrijven aan, zorgt ervoor dat gevestigde bedrijven behouden blijven en faciliteert de lokale economie om vitale, levendige en aantrekkelijke kernen te stimuleren.

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We versterken onze positie als innovatieve glastuinbouwgemeente samen met partners

In 2021 ontwikkelen we een visie en een uitvoeringsagenda voor 'Lansingerland Home of Horti Science' vanuit economisch en maatschappelijk perspectief. Hierbij ligt de focus op ambitie en kansen: doorontwikkeling Lansingerland Home of Horti Science met meerjarig investeringsprogramma. Vanuit regionaal, nationaal en internationaal perspectief ontwikkelen we samen met strategische partners het Horti Science Parc verder door. We ontwikkelen door vanuit ingeslagen koers conform omgevingsvisie en profileringsstrategie. Doel van de strategie is om de aankomende 20 jaar een consistent beleid te voeren om een sterk merk te ontwikkelen. Vanuit triple helix realiseren wij innovaties zoals: robotisering, kunstmatige intelligentie, fossielvrij telen en vertical farming. De focus binnen de sector ligt op nieuwe verdienmodellen (o.a. medicijnen uit planten en natuurlijke geur-, kleur- en smaakstoffen). We verbinden Greenport binnen de regionale kennisinfrastructuur (o.a. LDE) en we leggen de verbinding met de samenleving vanuit: gezondheidsperspectief, onderwijsperspectief en arbeidsmarktperspectief.

We stellen een visiedocument op voor een duurzame en toekomstbestendige economie

Vele economische en maatschappelijke ontwikkelingen hebben elkaar de afgelopen jaren snel opgevolgd waarbij vooral de coronacrisis impact heeft gehad. De Economische Agenda was met name een uitvoeringsprogramma. Gezien alle ontwikkelingen is een nieuwe visie nodig gericht op een duurzame en toekomstbestendige economie met aandacht voor de basis van de lokale economie (MKB, bedrijventerreinen, centra) en maatschappelijke ontwikkelingen (o.a. digitalisering, inclusieve samenleving, arbeidsmarkt, veiligheid). Samen met de visie op Lansingerland Home of Horti Science vormt deze visie de basis voor de economische ontwikkeling van de gemeente Lansingerland voor de aankomende jaren.

We werken het plan van aanpak voor het arbeidsmarktoffensief verder uit

Wij richten ons vanuit deze visie en ambitie met name op de beschikbaarheid van voldoende geschoolde arbeidskrachten op middellange en lange termijn. Hierin zoeken we de verbinding en afstemming met Ondernemers, Onderwijs en Overheid. Om dit te realiseren is onderstaande ambitie en doelstellingen opgesteld. Door de coronacrisis die Nederland trof sinds maart 2020 zijn de prioriteiten enigszins verlegd. Wanneer duidelijk is wat het effect van de crisis is op de arbeidsmarkt nemen we dit eveneens mee in het vervolgproces.

We versterken het vestigingsmilieu in het gebied door inzet op de verbinding tussen arbeidsmarkt en onderwijs. Dit doen we zodat ondernemers zowel op de korte (0-5 jaar) als ook op de middellange (5 – 10 jaar) en de langere termijn (>10 jaar) voldoende opgeleid personeel kunnen vinden. Ook is het belangrijk dat het onderwijsaanbod aansluit op de innovaties in de sector.

We zetten daarom in op drie doelstellingen:
1. Intensiveren en concretiseren van de samenwerking tussen onderwijsinstellingen, ondernemers en betrokken gemeenten;
2. Het stimuleren van 'Leven Lang Ontwikkelen';
3. Het verbeteren van het imago van de greenportsector.

We hanteren een gebiedsgerichte aanpak voor de bedrijventerreinen

De uitgifte van bedrijventerreinen is de afgelopen jaren zeer voorspoedig gegaan. Het aanbod aan kavels is nog relatief beperkt. Als gevolg hiervan is een andere aanpak ten aanzien van de bedrijventerreinen nodig. De bedrijventerreinen zijn belangrijk voor de lokale economie met veel werkgelegenheid en bijdrage aan innovatie. We kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak met een duidelijke visie voor elk bedrijventerreinen. We beginnen door de huidige situatie in kaart te brengen (nulmoment) en van daaruit een aanpak per bedrijventerrein op te stellen.

Voor de gebiedsontwikkeling Bleizo-West is een bestuurlijke opdracht vastgesteld om te komen tot een ontwikkelperspectief met ontwikkelstrategie. Doelstelling van de opdracht is om een ontwikkelperspectief en –strategie op een samenhangend, realistisch en uitvoerbaar concept op te stellen gericht op een multifunctioneel samenhangend en uitvoerbaar concept, dat bijdraagt aan vervoerswaarde en doorontwikkeling van de OV-knoop en dat aansluit bij de omgeving en de kansen die dit biedt.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	1.354	1.271	2.836	1.333	1.412	1.412
Baten	693	245	259	259	259	259
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-661**	**-1.027**	**-2.578**	**-1.075**	**-1.153**	**-1.153**
Onttrekkingen	0	700	1.950	250	0	0
Toevoegingen	250	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	**-250**	**700**	**1.950**	**250**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-911**	**-327**	**-628**	**-825**	**-1.153**	**-1.153**

Beleidsveld Duurzaamheid

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Een duurzamer Lansingerland

Wij zetten in op de energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie. Onze duurzaamheidsvisie ‘Lansingerland Duurzaam’ dient als uitgangspunt voor het uitvoeringsprogramma duurzaamheid.

Wat gaan we daarvoor in 2021 doen?

We brengen nadere focus aan

Duurzaamheid is een breed begrip. Om hier eerste structuur in aan te brengen is in 2020 is de uitvoeringsagenda Lansingerland duurzaam vastgesteld. De uitvoeringsagenda beschrijft de focus op de thema’s energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie. Wij evalueren onze inzet periodiek en scherpen in 2021 onze werkzaamheden hierop aan waar nodig. Wij focussen onze inzet met name op de onderwerpen die veel impact maken en/of verplicht zijn. We ronden in 2021 ook enkele projecten af, zoals het opstellen van de klimaatadaptatiestrategie, het laadpalenbeleid en het beleid biomassacentrales.

We passen duurzaamheid in de praktijk toe

Duurzaamheid is geen op zichzelf staand thema, maar moet zo veel mogelijk een integraal kwaliteitsaspect zijn van de keuzes die we maken. Bijvoorbeeld bij gebiedsontwikkeling, beheer, wijkrenovaties en inkoop. Op veel van deze terreinen doen we dit al goed, maar er is ook ruimte voor verbetering. In 2020 en 2021 scherpen wij de strategie op een circulaire economie en klimaatadaptatie verder aan. Vervolgens focussen wij in 2021 op het (verder) toepassen van die uitkomsten in ons beleid en keuzes. Dit doen we op de vlakken waar we de impact kunnen maken. Bijvoorbeeld het Integraal Beheer Plan.

We benutten de kracht van samenwerking met belangrijkste stakeholders binnen en buiten onze gemeentegrens

We werken samen met de regio en de stakeholders aan de complexe opgaven die er zijn en zoeken hierbij verbinding met de 'energieke samenleving'. Duurzaamheid houdt immers niet op bij de gemeentegrens. Dit doen we onder andere op het vlak van de warmterotonde, de Warmte Samenwerking Oostland, de Regionale Energie Strategie en de Greenport. In juli 2021 wordt de Regionale Energie Strategie 1.0 opgeleverd. Eind 2020 en begin 2021 halen wij hiervoor input op bij lokale stakeholders. Ook zoeken wij de verbinding met de samenleving en pakken een passende rol in de activiteiten die de onze partners in de samenleving op het onderwerp duurzaamheid laten zien. Deze rol kan divers zijn; faciliterend, regisserend, rolverdelend etc. De samenwerken met energiecoöperatie Nieuwe Lansinger Stroom om verduurzaming bij inwoners te stimuleren is hiervan een voorbeeld.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	784	1.592	1.249	1.249	1.226	1.226
Baten	2	432	4	4	4	4
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-782**	**-1.160**	**-1.245**	**-1.245**	**-1.223**	**-1.223**

Onttrekkingen	30	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	**30**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Gerealiseerd resultaat	**-752**	**-1.160**	**-1.245**	**-1.245**	**-1.223**	**-1.223**

Kengetallen Lansingerland ontwikkelt

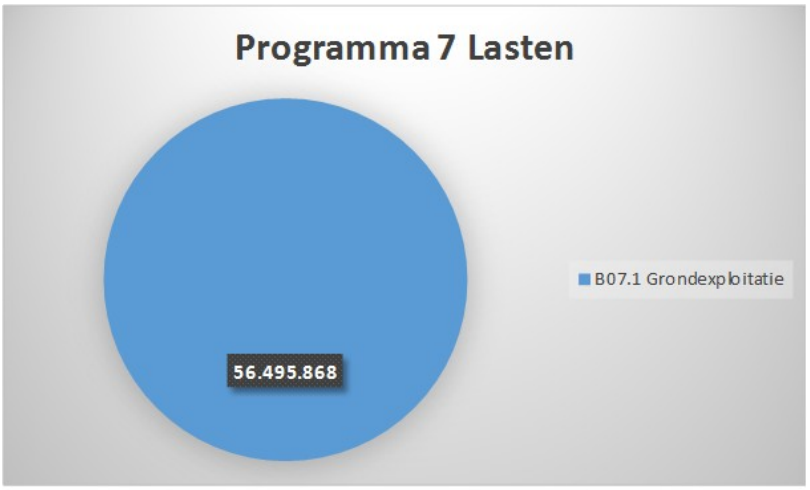
Kengetal	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021
Ruimtelijke ordening			
Aantal sociale woningen (vanaf 2019)	18 (eigen grondexploitatie)	242 (GREX), 144 (particulier) in 2020-2023 (incl. 124 ambitie voor Wilderszijde)	80 (particulier)
Aantal starterswoningen	10	174 (GREX), 97 (particulier in 2020-2023 (incl. 54 ambitie voor Wilderszijde)	37 (GREX), 13 (particulier)
Aantal gehuisveste statushouders (taakstelling)	42	PM (vaststelling 1e helft 2020)	PM (vaststelling 1e helft 2021)
Aantal nieuwbouwwoningen	438	280	350
% aanvragen voor omgevingsvergunning binnen wettelijke termijn afgehandeld	99%	98%	98%
Aantal aanvragen	612	600	600
Aantal handhavingszaken	115	50	50
Aantal handhavingszaken uitmondend in last onder dwangsom, resp. last onder bestuursdwang	7, resp. 1	10 resp. 1	10 resp. 1
Infrastructuur en mobiliteit			
Fietsgebruik per werkdag-etmaal telpunt		2.000	2.000
Klanten-rapportcijfer busvervoer Rotterdam e.o. (RET)	7,8	7,8	7,8
Verkeersslachtoffers	0	0	0
Aantal Ov-reizigers	13.001	16.000	14.000
Aantal scholen dat mee doet met verkeersveiligheidscampagnes	n.v.t.	n.v.t.	3
Economische ontwikkeling			
Aantal bedrijven	5.724	3.100	5.724
Vloeroppervlak winkels	80.483	80.040	79.235
Aantal verkochte kavels op bedrijventerrein	9	4	4
Bezettingsgraad markt	95%	95%	95%
Aantal parkmanagementorganisaties	6	6	6
Aantal Bedrijven InvesteringsZones (BIZ)	2	2	2
Duurzaamheid			
Aantal laadpalen geplaatst	26	65	130 (40)
Aantal zakelijke gemeente kilometers verduurzaamd (Ton CO2 bespaard)	60.042 (13,21 ton)	45.000 (9,9 ton)	30.000 KM (6,6 ton CO2)
Aantal toegekende duurzaamheidsleningen (revolverend fonds)	n.v.t.	n.v.t.	40
Totale korting op leges ter stimulering van duurzame woningbouw (groene leges)	n.v.t.	n.v.t.	350.000 euro
Aantal toegekende pilotsubsidies groenblauwe schoolpleinen	n.v.t.	n.v.t.	3
Aantal verstrekte subsidies Tuin van de Toekomst	31	44	60

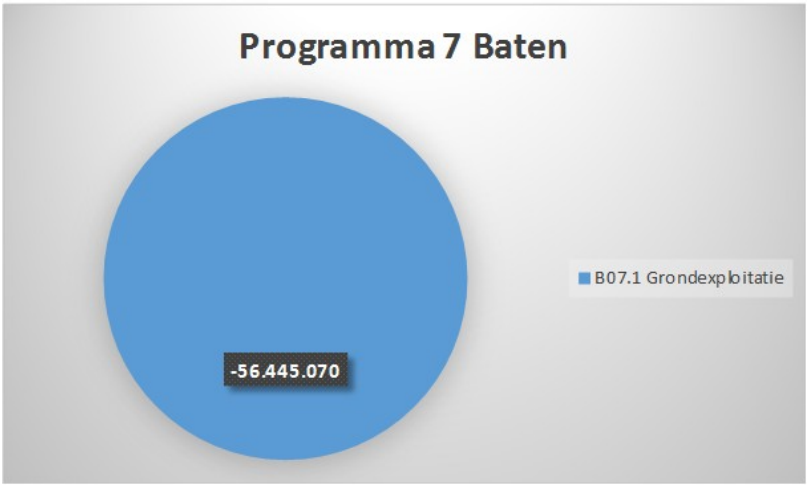
Programma 7: Grondzaken

Beoogd maatschappelijk effect

Met ons grondbeleid dragen we bij aan de realisatie van ruimtelijke doelstellingen op het gebied van wonen, werken, ondernemen en recreëren.

Wat gaat het kosten?





Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	60.658	27.036	56.567	44.855	36.480	26.330
Baten	64.128	25.735	55.825	44.106	35.868	26.014
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**3.470**	**-1.301**	**-741**	**-748**	**-611**	**-316**
Onttrekkingen	9.063	810	620	633	495	270
Toevoegingen	12.900	-45	-71	-71	-70	0
Mutaties reserves	**-3.837**	**855**	**690**	**704**	**566**	**270**
Gerealiseerd resultaat	**-367**	**-447**	**-51**	**-45**	**-45**	**-46**

Toelichting op (grote) mutaties in het meerjarenbeeld

Middels de actualisatie van de grondexploitaties via het MPG 2020 zijn de nieuwste prognoses voor de grondexploitaties vastgesteld door de gemeenteraad. De resultaten hier uit hebben wij verwerkt in de begroting 2021, waardoor de verschillen worden verklaard.

Beleidsveld: Grondexploitatie

Doelstelling

Wat willen we bereiken?

Realiseren van gebiedsontwikkelingen binnen de financiële kaders en ruimtelijke randvoorwaarden

We produceren en verkopen bouwgrond, hiermee geven we invulling aan de doelstellingen op het gebied van wonen, werken en recreëren. We verkopen bouwgrond voor een marktconforme prijs en we beheersen de grondexploitaties en de hiermee samenhangende risico's.

Wat gaan we daarvoor in 2020 doen?

We actualiseren de grondexploitaties en risicoanalyse

Wij actualiseren de grondexploitaties en risicoanalyses 1x per jaar volledig, gelijktijdig met de jaarrekening. Daarnaast rapporteren we over grote afwijkingen conform onze financiële verordening. bij de nieuwe begroting geven we een globale stand van zaken van de grondexploitaties. Bij het in kaart brengen van de risico's en de mogelijke effecten hiervan, formuleren we beheersmaatregelen en voeren we deze uit.

We verkopen bouwgrond voor woningbouw en bedrijven

Voor 2021 ramen we circa 6 ha aan bouwgrond uit te geven op de gemeentelijke bedrijventerreinen Oudeland en Leeuwenhoekweg. Tevens verwachten we grond voor ongeveer 400 woningen te verkopen.

We verkopen gronden conform de Nota Grondbeleid

We verkopen gronden voor een marktconforme prijs. In 2021 richten we onze inspanningen op onderhandelingen met partijen om tot resultaten te komen en leveren waar nodig maatwerk. Het grondbeleid draagt bij aan de realisatie van onze (ruimtelijke) doelstellingen. Daarbij is de Nota Grondbeleid 2019-2022 een belangrijk kaderstellend en verbindend instrument. We zetten ons grondbeleid zo in dat het past bij onze kernwaarden en ambities.

Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel staan de kosten van dit beleidsveld:

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	60.658	27.036	56.567	44.855	36.480	26.330
Baten	64.128	25.735	55.825	44.106	35.868	26.014
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**3.470**	**-1.301**	**-741**	**-748**	**-611**	**-316**
Onttrekkingen	9.063	810	620	633	495	270
Toevoegingen	12.900	-45	-71	-71	-70	0
Mutaties reserves	**-3.837**	**855**	**690**	**704**	**566**	**270**
Gerealiseerd resultaat	**-367**	**-447**	**-51**	**-45**	**-45**	**-46**

Kengetallen Grondzaken

Kengetal	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021
Grondexploitatie			
Aantal woningen gronduitgifte	438	250-300	ca. 400
Verkoop van bedrijventerreinen	12,6 ha	ca. 6 ha	ca. 6 ha

Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen

Inleiding

In dit hoofdstuk worden de algemene dekkingsmiddelen toegelicht. Dit zijn inkomsten die niet specifiek toe te rekenen zijn aan een bepaald programma, maar waarmee uiteindelijk de saldi van de programma's 1 tot en met 7 kunnen worden gedekt. In de staat van Baten en Lasten (hoofdstuk 4.1) is de (financiële) samenhang tussen de programma's en algemene dekkingsmiddelen weergegeven.

De algemene dekkingsmiddelen zijn:

- Lokale heffingen;
- Algemene uitkering uit het gemeentefonds;
- Dividend;
- Saldo van de financieringsfunctie;
- Overige algemene dekkingsmiddelen.

Overzicht: Algemene dekkingsmiddelen

Overzicht baten en lasten algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht van algemene dekkingsmiddelen en post onvoorzien is als volgt:

Bedragen x € 1.000

Totaal programma	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lokale heffingen	388	366	399	405	410	416
Dividend	148	5	5	5	5	5
Financieringsfunctie	4.408	3.905	3.448	3.175	1.517	1.100
Algemene stelposten	510	904	573	977	1.127	1.126
Post onvoorzien		35	50	50	50	50
Totaal lasten	**5.455**	**5.214**	**4.475**	**4.611**	**3.109**	**2.697**
Lokale heffingen	14.815	15.029	16.512	16.882	17.337	17.493
Algemene uitkering gemeentefonds	66.445	69.948	72.232	72.789	74.004	75.736
Dividend	3.885	141.646	566	301	226	151
Financieringsfunctie	4.503	3.488	3.318	3.071	2.599	2.723
Algemene stelposten	822	20	20	20	20	20
Totaal baten	**90.470**	**230.131**	**92.648**	**93.063**	**94.186**	**96.123**
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**85.015**	**224.918**	**88.173**	**88.451**	**91.078**	**93.426**
Onttrekking reserves	1.691	36.511	2.685	2.925	3.000	1.715
Toevoeging reserves	416	170.179				
Geraamde resultaat	**86.290**	**91.250**	**90.858**	**91.376**	**94.078**	**95.141**

Lokale heffingen

Lokale heffingen kunnen we onderverdelen in wel en niet gebonden bestedingen. Lokale heffingen waarvan de besteding gebonden is, zijn heffingen waarbij sprake is van een duidelijke relatie tussen de gemeentelijke dienstverlening en de belasting. Voorbeelden hiervan zijn de rioolrechten en de afvalstoffenheffing. Deze heffingen worden op de desbetreffende programma's als baten verantwoord en vallen dus niet onder de algemene dekkingsmiddelen. Lokale heffingen die niet gebonden zijn, vormen algemene dekkingsmiddelen en hebben geen vooraf aangewezen bestemming. In de tabel op de volgende pagina zijn bij de baten opgenomen:

- OZB-belasting (woningen en niet-woningen)
- Hondenbelasting
- Precariobelasting

De lasten betreffende de bijdrage aan het SVHW voor de uitvoering van de WOZ-taken en heffing van gemeentelijke belastingen. Voor verdere informatie verwijzen wij u naar 3.1 paragraaf 'Lokale heffingen'.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Het gemeentefonds vormt de grootste inkomstenbron voor gemeenten. Bijstelling van de algemene uitkering voor de Begroting 2021-2024 heeft plaatsgevonden via de Meicirculaire 2020 en via een raming van de inkomsten BUIG-uitkering. De Raad is per brief geïnformeerd over de effecten van de Meicirculaire 2020 (U20.05571). De effecten van de Meicirculaire 2020 en de geraamde inkomsten BUIG-uitkering zijn verwerkt in deze begroting. Over de effecten van de Septembercirculaire 2020 wordt de gemeenteraad per brief separaat geïnformeerd.

Bedragen x € 1,-

Mutatie Algemene Uitkering	2021	2022	2023	2024
Meicirculaire 2020	1.318.000	1.556.000	1.590.000	3.322.000
Raming BUIG-uitkering	1.590.000	2.410.000	2.421.000	2.621.000
Totaal	**2.908.000**	**3.966.000**	**4.011.000**	**5.943.000**

Dividend

Onder algemene dividenden vallen dividenden die niet tot één van de programma's behoren. De verkoop van de aandelen Eneco Groep N.V. en het wegvallen van het dividend van Stedin Holding N.V. zorgen voor een nadeel op de dividendinkomsten van € 2,7 miljoen in 2021, oplopend naar € 3,1 in 2024. Het wegvallen van de dividendinkomsten compenseren wij de komende jaren incidenteel met de inzet van de reserve Financieringsstructurering. Vanaf 2024 is er naar verwachting een structurele oplossing is voor de weggevallen dividenden.

Verkoop aandelen Eneco

Op 17 december 2019 besloot het college tot de verkoop van alle aandelen in Eneco Groep N.V. (hierna: Eneco) en op 30 januari 2020 stemde de raad in met de verkoop. De verkoopopbrengst voor Lansingerland bedroeg € 137,6 miljoen en is in maart 2020 in één bedrag per bank ontvangen.

Saldo van de financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie bestaat geheel uit het renteresultaat zijnde het saldo van de kostenplaats kapitaallasten. Het renteresultaat bestaat uit het verschil tussen enerzijds de werkelijke rentelasten over 2021 en anderzijds de rente die we doorbelasten naar de verschillende taakvelden. De paragraaf Financiering vermeldt de systematiek met betrekking tot het renteresultaat.

Algemene stelposten en post onvoorzien

Stelpost Kapitaallasten (€ 343.000)

In de Begroting 2021 valt de stelpost kapitaallasten ten behoeve van de scholen Wilderszijde vanaf 2021 structureel vrij voor een bedrag van € 343.000. Dit levert een structureel voordeel op in de begroting. De benodigde middelen zijn reeds op andere manieren geborgd in de begroting. Via Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs 2020 - 2024 (T19.20885) bent u hierover reeds geïnformeerd.

Stelpost Areaaluitbreiding (€ 295.000)

In de Begroting 2021 valt de stelpost voor de Areaaluitbreiding vanaf 2021 gedeeltelijk vrij. Bij het opstellen van de begroting is het areaal opnieuw berekend. De benodigde stelpost voor de areaaluitbreiding is naar aanleiding van de herberekening naar beneden bijgesteld, waardoor de stelpost gedeeltelijk vrij valt. Dit leidt tot een voordeel in de begroting.

Post Onvoorzien (€ 50.000)

Jaarlijks wordt op begrotingsniveau een bedrag geraamd voor onvoorziene kosten. Hiermee worden in het begrotingsjaar onvoorzienbare en onontkoombare (dus niet te begroten) uitgaven opgevangen. De stelpost Onvoorzien bedraagt € 50.000 voor de periode 2021-2024.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	5.455	5.204	4.475	4.611	3.109	2.697
Baten	90.470	230.131	92.648	93.063	94.186	96.123
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**85.015**	**224.928**	**88.173**	**88.451**	**91.078**	**93.426**
Onttrekkingen	0	36.511	2.685	2.925	3.000	1.715
Toevoegingen	-1.427	170.179	0	0	0	0
Mutaties reserves	**1.427**	**-133.668**	**2.685**	**2.925**	**3.000**	**1.715**
Gerealiseerd resultaat	**86.442**	**91.260**	**90.858**	**91.376**	**94.078**	**95.141**

Overzicht Overhead

Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat de baten en lasten van overhead niet onder de afzonderlijke programma's worden opgenomen. Daarom begroten we op een centrale begrotingspost het 'overzicht overhead'. Overhead is hier gedefinieerd als 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces'. Om inzichtelijk te maken waar de overhead uit bestaat, is deze verdeeld in vijf onderdelen: personeel, uitbestede bedrijfsvoering, huisvesting, automatisering en grondexploitaties.

Overzicht Overhead

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	15.208	14.179	17.205	16.906	16.043	15.723
Baten	32	26	26	26	26	26
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-15.176**	**-14.153**	**-17.179**	**-16.879**	**-16.016**	**-15.697**
Onttrekkingen	317	626	764	1.775	1.799	2.871
Toevoegingen	82	66	80	66	66	66
Mutaties reserves	**235**	**561**	**684**	**1.710**	**1.734**	**2.805**
Gerealiseerd resultaat	**-14.941**	**-13.592**	**-16.495**	**-15.169**	**-14.282**	**-12.892**

Onderdelen Overhead

Personeel

Onder de post personeel vallen twee kostenposten: medewerkers van ondersteunende afdelingen en medewerkers van uitvoerende afdelingen die conform BBV tot de overhead worden gerekend. Tot de ondersteunende afdelingen behoren bijvoorbeeld de directie, communicatie, facilitaire zaken en financiën. Medewerkers van uitvoerende afdelingen die onder overhead vallen, zijn bijvoorbeeld teammanagers en het secretariaat. Jaarlijks wordt de verdeling van de overhead geactualiseerd.

Ten opzichte van 2020 stijgen de personele overheadkosten in 2021 met € 2,2 miljoen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de salarisdoorbelastingen van medewerkers van de uitvoerende afdelingen. In 2020 was er met de doorbelastingen van deze medewerkers naar overhead ten onrechte geen rekening gehouden. In 2021 is dit hersteld en is hiervoor een bedrag begroot van € 1,6 miljoen. Daarnaast zorgen de personele uitbreidingen en de herbeoordeling van de functiewaarderingen, ten behoeve van het toekomstbestendig maken van de organisatie, voor een stijging van de lonen en sociale premies van de ondersteunende afdelingen. Vanaf 2022 dalen de personele overheadkosten doordat er een aantal projecten aflopen, waardoor de personele inzet op die projecten trapsgewijs wordt afgebouwd.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	11.526	9.907	12.155	11.763	11.354	11.218
Baten	30	26	26	26	26	26
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-11.496**	**-9.881**	**-12.129**	**-11.736**	**-11.327**	**-11.192**
Gerealiseerd resultaat	**-11.496**	**-9.881**	**-12.129**	**-11.736**	**-11.327**	**-11.192**

Uitbestede bedrijfsvoering

Onder uitbestede bedrijfsvoering vallen werkzaamheden die tot de overhead worden gerekend volgens de BBV, maar die de gemeente Lansingerland heeft uitbesteed aan derden. Het gaat om kosten voor de catering voor zowel het bedrijfsrestaurant alsook voor de catering tijdens commissie- en raadsvergaderingen. Ook behoren de kosten voor schoonmaak, onderhoud van de elektrische fietsen en scooters, onderhoud van de planten in het gemeentekantoor en de beveiliging tot de uitbestede bedrijfsvoering.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	684	670	678	678	678	678
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-684**	**-670**	**-678**	**-678**	**-678**	**-678**
Gerealiseerd resultaat	**-684**	**-670**	**-678**	**-678**	**-678**	**-678**

Huisvesting

De huisvestingskosten bestaan uit alle kosten gerelateerd aan het gemeentekantoor en de gemeentewerf. Dit zijn onder andere de kapitaallasten, onderhoudskosten, diverse belastingen en heffingen, gas-, water- en elektriciteitskosten en verzekeringspremies. De opbrengsten die worden ontvangen voor de verhuur van delen van het gemeentekantoor aan derden zijn in mindering gebracht op deze kosten.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	2.099	2.421	2.523	2.599	2.112	2.090
Baten	1	0	0	0	0	0
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-2.098**	**-2.421**	**-2.523**	**-2.599**	**-2.112**	**-2.090**
Gerealiseerd resultaat	**-2.098**	**-2.421**	**-2.523**	**-2.599**	**-2.112**	**-2.090**

Automatisering

Tot de automatiseringskosten behoren de kosten voor het algemeen gebruik van hard- en software (bijvoorbeeld Corsa en intranet). Hier worden ook de kosten voor het (externe) archief verantwoord. De kosten voor hard- en software van ondersteunende afdelingen vallen hier ook onder (bijvoorbeeld Key2Financiën en Pepperflow). De stijging van de lasten betreft de hogere kapitaallasten en licentiekosten door de invoering van het tijd en plaats-onafhankelijk werken (project TOP-werken). De hele ICT-infrastructuur is vernieuwd inclusief werkplekken en informatieveiligheid.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	1.732	1.906	2.574	2.591	2.624	2.462
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-1.732**	**-1.906**	**-2.574**	**-2.591**	**-2.624**	**-2.462**
Onttrekkingen	317	166	657	1.543	1.755	2.827
Toevoegingen	82	0	15	0	0	0
Mutaties reserves	**235**	**166**	**642**	**1.543**	**1.755**	**2.827**
Gerealiseerd resultaat	**-1.497**	**-1.740**	**-1.931**	**-1.048**	**-869**	**365**

Grondexploitaties

Sinds 2017 vindt de doorberekening van overheadkosten naar grondexploitaties plaats via het overzicht overhead. Deze doorbelasting wordt bepaald op basis van het overheadstarief per uur en het aantal uren op de grondexploitatie.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2019	Begroot 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Lasten	-833	-725	-725	-725	-725	-725
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**833**	**725**	**725**	**725**	**725**	**725**
Gerealiseerd resultaat	**833**	**725**	**725**	**725**	**725**	**725**

Paragrafen

Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) stelt dat een aantal verplichte paragrafen moet worden opgenomen in de programmabegroting. Zij geven, als een dwarsdoorsnede door de programma's, inzicht in een aantal bedrijfsvoeringsaspecten van de gemeente. De paragrafen zijn:

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Interbestuurlijk toezicht

De paragraaf Interbestuurlijk toezicht is toegevoegd naar aanleiding van de wet revitalisering generiek toezicht.

Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

De lokale heffingen vormen een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. Het beleid voor deze heffingen is door de gemeenteraad vastgesteld en vastgelegd in verschillende gemeentelijke verordeningen. In deze paragraaf presenteren wij de lokale heffingen en de ontwikkelingen daarin voor 2021.

We onderscheiden twee soorten lokale heffingen: belastingen die als algemeen dekkingsmiddel mogen worden ingezet, en rechten waarvan de opbrengsten direct dienen ter dekking van gemaakte kosten. Tot de eerste categorie behoren de onroerendezaakbelastingen, hondenbelasting en de precariobelasting. Tot de tweede categorie, de zogenaamde bestemmingsheffingen, behoren de rioolheffing, afvalstoffenheffing, lijkbezorgingsrechten, marktgelden en leges. Voor deze categorie worden de tarieven dusdanig vastgesteld dat de geraamde baten van de rechten gelijk zijn aan de geraamde lasten.

De tarieven 2021 maken deel uit van deze paragraaf, maar zijn nog voorlopig. De gemeenteraad stelt de tarieven 2021 definitief vast in de raadsvergadering van december 2020 en zij zijn dus geen onderdeel van de besluitvorming van deze begroting.

Uitvoering WOZ-taken en heffingen gemeentelijke belastingen
De uitvoering van de WOZ-taken en heffing van gemeentelijke belastingen (opleggen en inning van de aanslag) zijn sinds 1 januari 2013 uitbesteed aan SVHW (Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffingen en Waardebepaling) te Klaaswaal.

Overzicht opbrengst lokale heffingen

Bedragen x € 1.000

Opbrengst lokale heffingen	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
OZB woningen	8.362	8.472	8.756	8.954	9.089	9.223
OZB niet-woningen	5.917	6.013	7.212	7.583	7.904	7.925
Afvalstoffenheffing	4.236	6.661	6.958	6.987	7.117	7.130
Rioolheffing	6.318	6.489	6.644	6.830	7.012	7.261
Lijkbezorgingsrechten	244	212	212	212	212	212
Leges burgerzaken	579	475	486	482	482	482
Leges bouw	2.372	2.609	2.650	2.200	2.000	2.000
Hondenbelasting	295	299	299	299	299	299
Marktgelden	64	71	71	71	71	71
Precariobelasting, uitstallingen	41	45	45	45	45	45
Precariobelasting, kabels en leidingen	201	200	200	0	0	0
Totaal	**28.629**	**31.546**	**33.533**	**33.663**	**34.231**	**34.648**
Stijging t.o.v. jaar t-1			1.987	130	568	417

De grootste mutatie op het gebied van inkomsten uit lokale heffingen in de Meerjarenraming 2021 ten opzichte van de Meerjarenbegroting 2020 betreft de OZB niet-woningen (€ 1,2 miljoen). Het toegenomen areaal op niet-woningen (met name i.v.m. de nieuwe distributiecentra) levert een structurele meevaller op doordat de heffingsgrondslag is gegroeid. Daarnaast worden de OZB-niet woningen tarieven met ingang van Begrotingsjaar 2021 stapsgewijs meer in lijn gebracht met het landelijk gemiddelde. De opbrengsten uit de OZB-woningen stijgen licht in verband met de areaal uitbreiding en het toepassen van de inflatiecorrectie. In het coalitieakkoord en het collegeprogramma is het streven opgenomen om de lokale lasten voor de OZB op termijn terug te brengen naar het landelijk gemiddelde. In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) is opgenomen dat de rioolheffing jaarlijks zal stijgen met 1,7%, totdat in 2041 een kostendekkend niveau is bereikt.

Gemeentelijke woonlasten 2020 en (concept) 2021

In onderstaande tabellen staan de bedragen van de gemeentelijke woonlasten 2020 en 2021. De woonlasten bestaan uit de gemeentelijke belastingaanslag. Deze wordt opgelegd door SVHW en bestaat uit de OZB, de afvalstoffen- en rioolheffing (overeenkomstig de publicatie van COELO).

Hieronder staan de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden met (1) een eigen woning of (2) een huurwoning voor het jaar 2021. De WOZ-waarde voor de eigenaar van een woning is gebaseerd op fictieve WOZ-waarde gegevens.

(1) Meerpersoonshuishouden met eigen woning en een (fictieve) WOZ-waarde van € 349.000

Bedragen x € 1,-

Lokale lasten Lansingerland	Aanslag 2020	Aanslag 2021	Verschil in €	Verschil in %
OZB	348,94	332,60	-16,34	-4,68%
Afvalstoffenheffing	290,49	305,58	15,09	5,19%
Rioolheffing	249,35	253,59	4,24	1,70%
Aanslag gemeentelijke belastingen (via SVHW)	**888,78**	**891,77**	**2,99**	**0,34%**

(2) Meerpersoonshuishouden met een huurwoning

Bedragen x € 1,-

Lokale lasten Lansingerland	Aanslag 2020	Aanslag 2021	Verschil in €	Verschil in %
Afvalstoffenheffing	290,49	305,58	15,09	5,19%
Rioolheffing	249,35	253,59	4,24	1,70%
Aanslag gemeentelijke belastingen (via SVHW)	**539,84**	**559,17**	**19,33**	**3,58%**

(3) Detailhandel met eigen woning met een (fictieve) WOZ-waarde van € 450.000

Bedragen x € 1,-

Lokale lasten Lansingerland	Aanslag 2020	Aanslag 2021	Verschil in €	Verschil in %
OZB	1.896,30	1.926,45	30,15	1,59%
Rioolheffing	249,35	253,59	4,24	1,70%
Aanslag gemeentelijke belastingen (via SVHW)	**2.145,65**	**2.180,04**	**34,39**	**1,60%**

Bedragen x € 1,-

Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
A) OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde*	340,55	348,94	332,60	332,60	332,60	332,60
B) Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	245,00	249,35	253,59	257,90	262,28	266,74
C) Afvalstoffenheffing voor een gezin	187,02	290,49	305,58	303,24	305,67	300,21
D) Eventuele heffingskorting	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
E) Totale woonlasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	772,57	888,78	891,77	893,74	900,55	899,55
F) Landelijke gemiddelde jaar ervoor	760,00	764,95	776,00	776,00	776,00	776,00
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor (E/F) x 100%	**101,65%**	**116,19%**	**114,92%**	**115,17%**	**116,05%**	**115,92%**

*De OZB wordt telkens berekend voor het komende begrotingsjaar (nu:2021)

COELO 2020 en woonlasten en tarieven regio

Het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) publiceert jaarlijks de zogeheten 'Atlas van de lokale lasten'. In deze atlas staat een overzicht van de gemeentelijke woonlasten. De woonlasten hebben betrekking op een meerpersoonshuishouden met een eigen woning en bestaan uit de OZB, het rioolrecht en de afvalstoffenheffing. De WOZ-waarde van een woning is gebaseerd op de gemiddelde WOZ-waarde van alle woningen in de betreffende gemeenten.

Het COELO publiceert in de atlas ook een tarievenoverzicht. Het tarievenoverzicht voor 2020 is hieronder opgenomen, aangevuld met de gegevens van onze gemeente. Lansingerland staat in 2020 met het bedrag van € 889 aan woonlasten op plek 331 van de 372 gemeenten.

Bedragen x € 1,-

COELO - 2020	Laagste	Landelijk gemiddelde	Hoogste	Lansingerland 2020	Lansingerland 2021 concept
OZB woningen (eigenaar)	0,0356%	0,1102%	0,2529%	0,1003%	0,0953%
OZB niet-woningen (eigenaar + gebruiker)	0,0660%	0,5069%	1,4447%	0,4214%	0,4301%
Afvalstoffenheffing MPH	36,00	283,00	428,00	290,49	305,58
Rioolheffing 0-500 m3	0,00	347,00	1.370,00	249,35	253,59
Hondenbelasting (1ste hond)	15,00	44,36	129,60	81,48	82,78
Woonlasten meerpersoonshuishouden	**573,00**	**777,00**	**1.440,00**	**888,78**	**891,77**

Woonlasten en de tarieven in de regio

Voor de vergelijking van de woonlasten van Lansingerland met die van andere gemeenten is gebruikgemaakt van de gegevens, die zijn gepubliceerd in de Atlas van de lokale lasten 2020 van COELO.

In onderstaand overzicht zijn de gemiddelde woonlasten 2020 weergegeven voor eigenaren van een eenpersoons huishouden (EPH) en voor een meerpersoonshuishouden (MPH) in Lansingerland en in andere gemeenten. In de berekening van de woonlasten zijn meegenomen de onroerende zaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing. De gemiddelde WOZ-waarde is gebaseerd op peildatum 1 januari 2019.

Bedragen x € 1,-

Woonlasten in de regio 2020	Gemiddelde WOZ-waarde	Gemiddelde woonlasten EPH	Gemiddelde woonlasten MPH	Vergelijking Lansingerland MPH
Lansingerland	349.000	830,68	888,78	100,00%
Delft	240.000	732,66	860,52	96,82%
Pijnacker-Nootdorp	339.000	802,93	895,69	100,78%
Zoetermeer	242.000	720,22	765,79	86,16%
Zuidplas	289.000	817,29	838,68	94,36%

Bedragen x € 1,-

Tarieven 2020 in de regio	Lansingerland	Delft	Pijnacker-Nootdorp	Zoetermeer	Zuidplas
OZB					
Eigendom woningen	0,1003%	0,1191%	0,0932%	0,1538%	0,1074%
Eigendom niet-woningen	0,2325%	0,2902%	0,2191%	0,4401%	0,1775%
Gebruik niet-woningen	0,1889%	0,2273%	0,1558%	0,3188%	0,1332%
Totaal niet-woningen	0,4214%	0,5175%	0,3749%	0,7589%	0,3107%
OZB-aanslag woningen (a)	348,94	286,88	315,01	372,20	317,19
Afvalstoffenheffing					

Eenpersoonshuishouden	232,39	225,76	259,56	239,03	271,11
Meerpersoonshuishouden (b)	290,49	353,66	352,32	284,60	292,50
Rioolheffing (c)	249,35	219,98	228,36	108,99	228,99
Gemiddelde woonlasten MPH (a+b+c)	**888,78**	**860,52**	**895,69**	**765,79**	**838,68**

OZB en woonlasten 2020 in relatie tot de WOZ-waarde 2020

In lijn met toezegging T2020.034 is in deze paragraaf een tabel opgenomen waarin de hoogte van de lokale woonlasten zijn afgezet tegen de WOZ-waarde. In onderstaand overzicht (OZB-aanslag t.o.v. WOZ-waarde) zijn de gemiddelde WOZ-waarden 2020 afgezet tegen de gemiddelde OZB-aanslag 2020 in Lansingerland en in andere gemeenten. De WOZ-waarden in Lansingerland liggen 29% boven het landelijk gemiddelde, de OZB-aanslag ligt in Lansingerland 18% boven het landelijke gemiddelde. De verhouding van de OZB-aanslag is hiermee 0,92 ten opzichte van de WOZ-waarde. Deze ligt in Lansingerland dus afgerond 8% onder het landelijk gemiddelde. In de regio is de OZB-aanslag ten opzichte van de WOZ-waarden in Lansingerland als laag te kwalificeren.

OZB-aanslag tov WOZ-waarde	Gemiddelde WOZ-waarde	WOZ-waarde t.o.v. landelijk gemiddelde	OZB-tarief	Gemiddelde OZB aanslag	OZB-aanslag t.o.v. landelijk gemiddelde	Verhouding WOZ-waarde OZB-aanslag
Lansingerland	349.000	129%	0,1003%	348,94	118%	0,92
Delft	240.000	89%	0,1191%	286,88	97%	1,09
Pijnacker-Nootdorp	339.000	126%	0,0932%	315,01	107%	0,85
Zoetermeer	242.000	90%	0,1538%	372,2	126%	1,41
Zuidplas	289.000	107%	0,1074%	317,19	108%	1
Nederland	270.000	100%	0,1102%	295	100%	1

In onderstaand overzicht (Woonlasten t.o.v. WOZ-waarde) zijn de gemiddelde WOZ-waarden 2020 en gemiddelde woonlasten 2020 weergegeven voor eigenaren van een meerpersoonshuishouden in Lansingerland en in andere gemeenten. De WOZ-waarden in Lansingerland liggen 29% boven het landelijk gemiddelde, de woonlasten in Lansingerland liggen 15% boven het landelijk gemiddelde. De verhouding van de woonlasten is hiermee 0,89 ten opzichte van de WOZ-waarde. In de regio zijn de woonlasten ten opzichte van de WOZ-waarden in Lansingerland als laag te kwalificeren.

Woonlasten tov WOZ-waarde	Gemiddelde WOZ-waarde	WOZ-waarde t.o.v. landelijk gemiddelde	Gemiddelde woonlasten MPH	MPH t.o.v. landelijk gemiddelde	Verhouding WOZ-waarde woonlasten
Lansingerland	349.000	129%	888,78	115%	0,89
Delft	240.000	89%	860,52	112%	1,26
Pijnacker-Nootdorp	339.000	126%	895,69	116%	0,93
Zoetermeer	242.000	90%	765,79	99%	1,11
Zuidplas	289.000	107%	838,68	109%	1,02
Nederland	270.000	100%	770	100%	1

Onroerend zaakbelastingen (ozb)

De OZB bestaat uit een belasting voor de eigenaar en een belasting voor de gebruiker van een opstal, waarbij verschil gemaakt wordt tussen woningen en niet-woningen.

Belastingplichtig voor de eigenarenbelasting is de genothebbende krachtens eigendom, bezit of beperkt recht. Dat is degene die bij het kadaster staat ingeschreven met het meest verstrekkende genotsrecht. Voor de gebruikersbelasting is belastingplichtig degene die de onroerende zaak gebruikt (bijvoorbeeld een huurder), al dan niet krachtens persoonlijk recht.

De OZB is een algemeen dekkingsmiddel, wat betekent dat deze vrij besteedbaar is. De belasting wordt berekend naar een percentage van de WOZ- waarde. De WOZ-waarde wordt jaarlijks vastgesteld. Voor 2021 worden de onroerende zaken gewaardeerd naar de peildatum op 1 januari 2020. In het coalitieakkoord en het collegeprogramma is het streven opgenomen om de lokale lasten voor de OZB op termijn terug te brengen naar het landelijk gemiddelde.

Lansingerland kent een tariefdifferentiatie voor woningen en niet-woningen. Tariefdifferentiatie tussen woningen en niet – woningen wordt in heel Nederland toegepast. De tarieven voor niet-woningen liggen hoger dan voor de woningen. De tarieven voor woningen en niet-woningen liggen beiden onder het landelijk gemiddelde.

Tarieven 2021

Het tarief voor 2021 wordt gecorrigeerd voor de verwachte waardemutatie in 2020 (een stijging van 6,5%, voor woningen, 2% voor niet-woningen) en verwachte inflatie (1,6%). Er is geen verdere verlaging van het tarief nodig om te voldoen aan het streven de ozb-lasten terug te brengen naar het landelijke gemiddelde. In de raadsvergadering van december 2020 staat de vaststelling van de ozb-tarieven 2021 geagendeerd.

Ozb - tarieven	2019	2020	Concept 2021	% verschil t.o.v. 2020
Eigenaar (woning)	0,1095%	0,1003%	0,0953%	-4,99%
Eigenaar (niet-woning)	0,2348%	0,2325%	0,2362%	1,59%
Gebruiker (niet-woning)	0,1908%	0,1889%	0,1919%	1,59%

Waardeontwikkeling en gevolgen ozb-tarief vanaf 2019

De tabel hieronder geeft aan wat het effect is van de waardeontwikkelingen van woningen en niet-woningen op het OZB-tarief in de afgelopen jaren.

Waardeontwikkeling en gevolgen ozb-tarief	2019	2020	2021
Waardeontwikkeling t.o.v. 1 januari jaar t-1			
Woningen	10,60%	9,20%	6,50%
Niet-woningen	3,70%	1,20%	2,00%
Inflatiecorrectie	0,00%	0,00%	1,70%
Extra (korting op inkomsten)	-8,00%	0,00%	0,00%
Gevolgen voor tarief			
Eigenaar (woningen)	-16,98%	-6,89%	-4,99%
Eigenaar (niet-woningen)	-5,02%	-0,98%	-0,40%
Gebruiker (niet-woningen)	-3,69%	-1,00%	-0,40%
* Wet Waardering Onroerende Zaken			

Effect stijging OZB-tarieven niet-woningen

De OZB-tarieven niet-woningen worden met ingang van Begrotingsjaar 2021 stapsgewijs meer in lijn gebracht met het landelijk gemiddelde. De tarieven voor 2021 zullen om deze reden een lichte stijging laten zien. Omdat er verschillende typen onroerende zaken bestaan die in de categorie niet-woningen vallen (van winkelpanden tot distributiecentra), is in onderstaand vergelijkend overzicht weergegeven wat de effecten van de genoemde tariefstijging zullen zijn voor de OZB-aanslag in euro's voor eigenaren/gebruikers met verschillende WOZ-waarden. Het gecombineerde eigenaren/gebruikers tarief was 0,4214% in 2020 en is 0,4281% voor 2021.

WOZ-waarde niet-woning	OZB-aanslag 2020	OZB-aanslag 2021	Stijging OZB-aanslag
250.000	1.053,50	1.070,25	16,75
450.000	1.896,30	1.926,45	30,15
1.000.000	4.214,00	4.281,00	67,00
5.000.000	21.070,00	21.405,00	335,00

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing bekostigt de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. De belasting wordt geheven van degene die in de gemeente naar de omstandigheden al dan niet krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruikmaakt van een perceel ten aanzien waarvan ingevolge de artikelen 10.21 en 10.22 van de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt.

De geraamde baten mogen niet boven de geraamde kosten uitstijgen. De opbrengst mag dus maximaal 100% kostendekkend zijn in de begroting. Nu en in de toekomst blijft de afvalstoffenheffing een aparte geldstroom, los van de algemene middelen.

Tarieven 2021

Bij de vaststelling van de hoogte van de aanslag wordt rekening gehouden met een gedifferentieerd tarief voor één en meerpersoonshuishoudens.

Bedragen x € 1,-

Tarieven afvalstoffenheffing	2019		2020		Concept 2021	% verschil
	Na teruggave	Voor teruggave	Na teruggave	Voor teruggave		t.o.v. 2020
Eenpersoonshuishoudens	149,59	192,36	232,39		244,47	5,20%
Meerpersoonshuishoudens	187,02	240,48	290,49		305,58	5,19%

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven op grond van artikel 228a van de Gemeentewet. Rioolheffing is een bestemmingsbelasting en dient ter bekostiging van de gemeentelijke watertaken. Deze watertaken zijn het inzamelen, zuiveren en transporteren van huishoudelijk afvalwater; het verzamelen en transporteren van bedrijfsafvalwater en het inzamelen en verwerken van hemelwater. De kosten hiervoor verhalen we met de rioolheffing op de gebruiker.

Tarieven 2021

Het tarief is een vast bedrag voor maximaal 500 m3 afgevoerd afvalwater voor huishoudens. Voor de zogenaamde grootverbruikers geldt dat boven de 500 m3 voor iedere volgende 500 m3 afgevoerd afvalwater of een gedeelte daarvan een opslag wordt geheven. In de Rioolverordening 2020 is besloten de huidige methodiek te handhaven en geen differentiatie in tariefeenheden aan te brengen.

Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

De gemeente kiest voor doelmatig en risico gestuurd werken. Er wordt zoveel mogelijk integraal en wijkgericht gewerkt. Om uiteindelijk alle activiteiten te kunnen uitvoeren, is 8,9 fte berekend in de organisatie. Om de kosten als gevolg van de activiteiten te kunnen dekken, stijgt de rioolheffing vanaf 2016 in 25 jaar geleidelijk met 1,7% per jaar tot een kostendekkend niveau van € 345,45 in 2041. Dit is conform Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). De tarieven voor de rioolheffing 2021 zijn gebaseerd op bovenstaande uitgangspunten.

Bedragen x € 1,-

Tarieven rioolheffing	2019	2020	2021	% verschil t.o.v. 2020
Eenpersoonshuishoudens	245,18	249,35	253,59	1,70%
Meerpersoonshuishoudens	245,18	249,35	253,59	1,70%

Lijkbezorgingrechten

De gemeente Lansingerland heeft het gebruik van gemeentelijke begraafplaatsen vastgelegd in een beheerverordening. Deze verordening is door de raad van de gemeente Lansingerland vastgesteld op 27 november 2008 en in december 2008 in werking getreden. Hierin is onder meer bepaald welk type grafrechten worden verleend en onder welke voorwaarden. Daarnaast staat erin welke voorwaarden gelden alvorens iemand te begraven.

Leges Bouwvergunningen

In aanloop naar de Begroting 2021-2024 is de raming van de bouwleges geactualiseerd. Deze prognose is gebaseerd op meerjarige gemiddeldes en wordt hierbij afgestemd op de woningbouwplanning en de planning van de uitgifte van bedrijventerreinen.

De leges worden geheven naar de maatstaven en tarieven, opgenomen in tarieventabel behorend bij de legesverordening. Deze verordening en tarieventabel wordt eind 2019 geactualiseerd. De tarieven voor bouwleges zijn afhankelijk van de hoogte van de bouwsom. De hoogte van de bouwsom bepaalt in welke tariefcategorie de aanvraag behoort. Per categorie geldt een vast en een variabel (percentage van de bouwsom) deel. Voor de berekening van de leges wordt een gedeelte van een in de tarieventabel genoemde eenheid als een volle eenheid aangemerkt.

In 2018 is gestart met de pilot ‘Vergroening Leges’. Hierbij bouwen we een financieel voordeel in voor een particulier wanneer deze energiezuiniger bouwt dan het huidige Bouwbesluit (minimale wettelijke technische bouweisen) voorschrijft. Op basis van ervaringen van andere gemeenten wordt voorgesteld te werken met een maximum aan legeskorting per aanvraag en een maximum aan totaal beschikbaar bedrag dat beschikbaar is voor vergroening van leges. Zo kan niet meer uitgegeven worden als dit maximumbedrag is bereikt. In deze begroting wordt rekening gehouden met een inkomstenderving van € 200.000 in 2020. Op basis van de evaluatie van de pilot verwerken we mogelijke de meerjarige effecten.

Bedragen x € 1,-

Inschatting bouwleges	2021
Basisinkomsten o.b.v. meerjarig gemiddelde	2.850.000
Vergroening leges	-200.000
Raming legesinkomsten bouwaanvragen	**2.650.000**

Hondenbelasting

De gemeente Lansingerland heft hondenbelasting. De tarieven daarvoor zijn iets gestegen ten opzichte van 2020 doordat deze met de verwachte inflatie van 1,6% zijn verhoogd. Dit houdt in dat het tarief voor het houden van één hond in 2021 € 82,78 bedraagt, voor iedere volgende hond is dat € 115,95. De aanslag voor een geregistreerde kennel is € 248,59.

Marktgelden en precariobelasting (uitstallingen)

De berekening van het marktgeld hangt af van het aantal gebuikte meters frontbreedte en het gebruik van elektriciteit. Er is in principe iedere week markt. Het college stelt jaarlijks de tarieven voor de marktgelden vast. Deze tarieven kunnen verhoogd worden met maximaal het inflatiecijfer dat wordt toegepast in de begroting.

Precario op kabels en leidingen

Sinds 1 juli 2017 is de precariobelasting voor nutsnetwerken afgeschaft. Maar de gemeente Lansingerland kan gebruikmaken van een overgangsregeling, waardoor de gemeente tot en met 2021 precario kan blijven heffen op ondergrondse energieleidingen. Dit levert ons € 200.000 inkomsten per jaar op. Deze belasting heffen wij op Dunea.

Kwijtscheldingen

In Lansingerland kan kwijtschelding worden verleend voor afvalstoffenheffing en rioolheffing, als een belastingschuldige (particulieren) financieel niet in staat is om de belastingaanslag te betalen. Of een belastingschuldige in aanmerking komt voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding, wordt beoordeeld aan de hand van een inkomens- en vermogenstoets. Deze toets is gebaseerd op door het Rijk vastgestelde normen. De daarbij te hanteren kosten van bestaan (de zgn. betalingscapaciteit) worden vastgesteld op 100% van de bijstandsnorm.

Aan belastingschuldigen die op 31 december voorafgaand aan het belastingjaar een bijstandsuitkering en minimaal twee jaar gehele kwijtschelding hebben ontvangen, wordt automatisch kwijtschelding verleend. De kosten voor kwijtschelding worden bij de afvalstoffenheffing en de rioolheffing meegenomen in de berekening van de kostendekking.

De werkelijke en geraamde lasten van kwijtscheldingen staan in onderstaand overzicht.

Bedragen x € 1,-

Kwijtscheldingen	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Verschil t.o.v. 2020
Afvalstoffenheffing	122.972	189.800	201.170	11.370
Rioolheffing	174.225	189.200	200.570	11.370
Hondenbelasting	0	0	0	0
OZB (niet-)woningen	1.153	0	0	0
Totaal	**298.349**	**379.000**	**401.740**	**22.740**

Verordening Bedrijven Investeringszone (BIZ) Bedrijvenpark Rodenrijs

De BIZ-bijdrage is een bestemmingsbelasting die op verzoek van ondernemers wordt geheven. Met de opbrengst worden activiteiten gerealiseerd van en voor deze ondernemers. In 2021 int de gemeente twee heffingen in de vorm van een BIZ-bijdrage: (1) BIZ Bedrijvenpark Rodenrijs en (2) BIZ Centrum Bergschenhoek.

Overzicht kostendekkendheid rechten en leges

Vanaf de Begroting 2017 moet de gemeente in de paragraaf lokale heffingen een overzicht van baten en lasten opnemen voor de heffingen, waarbij sprake is van het verhalen van kosten. De verplichting is bij besluit van 5 maart 2016 in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) opgenomen. In artikel 10, onderdeel c van het BBV is vastgelegd dat de paragraaf lokale heffingen in ieder geval bevat:

“Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.”

Hieronder staat de mate van kostendekkenheid voor de verschillende rechten en leges.

Bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid tarieven rechten	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing	Lijkbezorgingsrechten	Marktgelden
Directe kosten	5.872	5.450	231	59
Directe inkomsten, exclusief heffingen	374	13		
Netto directe kosten	5.498	5.437	231	59
Toe te rekenen kosten:				
Overhead incl. (omslag)rente	428	617	94	56
BTW	1.032	590		
Totaal toe te rekenen kosten	6.958	6.644	325	115
Opbrengst heffingen	6.958	6.644	212	71
Dekking	**100,00%**	**100,00%**	**65,23%**	**61,74%**

In de tabel hieronder is de kostendekkendheid op hoofdstukniveau weergegeven. De gepresenteerde kostendekkendheid sluit aan bij de vernieuwde BBV-voorschriften, die sinds de Begroting 2017 van kracht zijn. Deze kostendekkendheid wordt in de komende periode nader bezien. Indien nodig of gewenst worden de tarieven op basis van deze bevindingen aangepast bij de Legesverordening 2021. De Raad stelt in december 2020 deze legesverordening en de tarieventabel definitief vast.

Onderbouwing kostendekkendheid leges *Bedragen x € 1,-*

Hfd	Omschrijving	Lasten	Overhead	Totaal lasten	Baten	Kostendekkendheid
1.1	Burgerlijke stand	61.689	51.726	113.415	85.617	75,49%
1.2	Reisdocumenten	58.271	55.856	114.127	89.691	78,59%
1.3	Rijbewijzen	123.620	94.302	217.922	215.000	98,66%
1.4	Verstrekkingen uit de Wet basisregistratie personen	16.425	10.156	26.580	24.274	91,32%
1.5	Verstrekkingen uit het Kiezersregister	0	0	0	0	-
1.6	Verstrekkingen op grond van Wet bescherming persoonsgegevens	0	0	0	0	-
1.7	Bestuursstukken	0	0	0	0	-
1.8	Vastgoedinformatie	1.679	1.406	3.086	2.676	86,73%
1.9	Overige publiekszaken	9.239	9.401	18.640	14.597	78,31%
1.10	Gemeentearchief	0	0	0	0	-
1.11	Huisvestingswet	0	0	0	0	-
1.12	Leegstandwet	0	0	0	0	-
1.13	Gemeentegarantie	0	0	0	0	-
1.14	Marktstandplaatsen	0	0	0	0	-
1.15	Winkeltijdenwet	0	0	0	0	-
1.16	Kansspelen	672	562	1.234	638	51,69%
1.17	Kinderopvang en peuterspeelzalen	0	0	0	0	-
1.18	Telecommunicatie	0	0	0	0	-
1.19	Verkeer en vervoer	17.267	13.620	30.888	15.254	49,39%
1.20	Diversen	63.742	61.664	125.405	75.348	60,08%
1.21	In deze titel niet benoemde beschikking	0	0	0	0	-
1	Subtotaal titel 1	352.604	298.693	651.297	523.095	80,32%
2.1	Begripsomschrijvingen	0	0	0	0	-
2.2	Vooroverleg / beoordelen conceptaanvraag	0	0	0	0	-
2.3	Omgevingsvergunning	1.985.833	719.136	2.704.969	2.650.000	97,97%
2.4	Vermindering	0	0	0	0	-
2.5	Teruggaaf	0	0	0	0	-
2.6	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	0	0	0	0	-
2.7	Bestemmingswijzingen zonder activiteiten	0	0	0	0	-
2.8	Sloopmelding	0	0	0	0	-
2.9	Openstellingsvergunning	0	0	0	0	-
2.10	In deze titel niet benoemde beschikking	0	0	0	0	-
2	Subtotaal titel 2	1.985.833	719.136	2.704.969	2.650.000	97,97%
3.1	Horeca	12.133	10.253	22.386	17.645	78,82%
3.2	Organiseren van evenementen of markten	4.467	3.775	8.242	6.792	82,41%
3.3	Prostitutiebedrijven	0	0	0	0	-
3.4	Splitsingsvergunning woonruimte	0	0	0	0	-
3.5	Leefmilieuverordening	672	562	1.234	962	77,94%
3.6	Brandbeveiligingsverordening	280	234	514	201	39,08%
3.7	Niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	0	0	0	0	-
3	Subtotaal titel 3	17.552	14.824	32.376	25.600	79,07%
	Totaal legesverordening	**2.355.989**	**1.032.653**	**3.388.643**	**3.198.695**	**94,39%**

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft aan in hoeverre de gemeente Lansingerland in staat is om haar financiële risico's op te vangen en welke methode gebruikt wordt voor het bepalen van het risicoprofiel. Daarnaast beschrijft de paragraaf op hoofdlijnen op welke wijze 'risicobeheersing' onderdeel is van de bedrijfsvoering van de gemeente. Op basis van het BBV nemen gemeenten een aantal verplichte financiële kengetallen op in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en het jaarverslag. Dit om de leden van provinciale staten en de gemeenteraad gemakkelijker inzicht te geven in de financiële positie van hun provincie of gemeente.

Risicobeheersing in de gemeente Lansingerland

De nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2020-2023 beschrijft op welke wijze Lansingerland haar risico's beheerst en hier verantwoording over af legt. De nota beschrijft onder andere welke informatie we in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing vanaf de begroting 2021 opnemen. Ten opzichte van de vorige nota risicomanagement (2015-2018) geeft deze paragraaf meer inzicht dan voorheen in de risico's die de gemeente loopt op structurele tegenvallers en wat dat zou betekenen voor de begrotingssaldi.

Op basis van de huidige inzichten loopt Lansingerland haar grootste incidentele financiële risico's bij de grondexploitaties. Het risico op de grondexploitaties houdt verband met de hoge boekwaarde van reeds gedane investeringen in grond en de marktomstandigheden. Het risico is dat grond niet, later of voor een lagere prijs wordt verkocht dan nu voorzien. Om dit risico te 'beheersen' moeten we vooral inspelen op de marktontwikkelingen en het onderscheidende vermogen van de gemeente als toekomstige woongemeente of vestigingsplaats voor een bedrijf. Dit is daarom ook een speerpunt van het college. Om de boekwaarde op de huidige grondexploitaties niet verder op te laten lopen is de gemeente terughoudend met nieuwe uitgaven. Uitgaven doen we pas als deze noodzakelijk zijn om 'inkomsten' te genereren. Waar mogelijk benutten we schaalvoordelen om werkzaamheden te clusteren. In de begroting 2021-2024 (prognose balans) is zichtbaar dat het geïnvesteerde bedrag in de grondexploitaties de komende jaren verder terugloopt. We verwachten meer inkomsten dan uitgaven. Voor een verdere toelichting op de risico's van de grondexploitaties wordt verwezen naar Paragraaf Grondbeleid.

De grootste risico's op structurele tegenvallers zijn binnen het sociaal domein. In de begroting 2021-2024 zijn deze lasten op basis van de inzichten medio 2020 zo adequaat mogelijk geraamd. Het betreft open-einden regelingen waarbij niet of nauwelijks financiële plafonds in te bouwen zijn. De afgelopen jaren laten zien dat o.a. door besluiten van het Rijk (bijvoorbeeld abonnementstarief Wmo) de lasten in een korte periode zeer snel kunnen groeien en het tempo van de groei ook steeds sneller toeneemt. Voor de Jeugdwet werken we aan een veranderprogramma dat los van de groei van het aantal inwoners moet leiden tot een afvlakking c.q. stabilisering van de stijging van de lasten. De potentiele opbrengsten/besparingen van dit veranderprogramma zijn in de meerjarenraming verwerkt. Risico is dat we deze besparingen uiteindelijk niet (kunnen) realiseren en er structurele tegenvallers ontstaan. In de paragraaf over de mogelijke impact van structurele tegenvallers lichten we dit verder (cijfermatig) toe.

Inventarisatie risico's

Op basis van het risicoprofiel van de gemeente Lansingerland kan worden bepaald hoeveel middelen nodig zijn om alle risico's te kunnen opvangen. Daarbij maken we onderscheid tussen incidentele risico's en het risico op structurele tegenvallers. Incidentele risico's dienen te worden afgedekt door het beschikbare weerstandsvermogen en voor het opvangen van structurele risico's zal voldoende flexibiliteit in de begroting aanwezig moeten zijn. Dit laatste maken we inzichtelijk door in de paragraaf weerstandsvermogen een aantal scenario's te schetsen die zich voor kunnen doen en daarbij aan te geven wat de financiële impact is op de saldi van de meerjarenbegroting.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend op basis van een risicosimulatie. Uitgangspunt hierbij is een statistische benadering die ervan uitgaat dat nooit alle risico's zich tegelijk én in hun maximale omvang zullen voordoen. Indien dat wel het geval is, zou op basis van de in beeld gebrachte risico's, hiermee een bedrag gemoeid zijn van € 112 miljoen (feitelijk het absoluut maximum aan financieel gevolg van de in beeld gebrachte risico's).

Dit is als volgt te verdelen over de algemene dienst en de grondexploitaties:

- Algemene dienst: € 17 miljoen
- Grondexploitaties: € 95 miljoen

Top 10 risico's gemeente Lansingerland
De top 10 aan risico's zijn op basis van hun aandeel in het totaal benodigde weerstandsvermogen:

Bedragen x € 1.000

Nr.	Risico	Kans	Maximaal bedrag
1	Ontwikkeling Wilderszijde o.b.v. Masterplan	N.v.t.	€ 24.000
2	Fiscale optimalisatie Westpolder wordt niet gerealiseerd.	30%	€ 12.500
3	Vraag naar bedrijventerrein Oudeland komt onder druk.	30%	€ 9.370
4	Niet of later verkopen incourante restkavels Oudeland	30%	€ 6.200
5	Niet halen targets deelplannen Westpolder	30%	€ 4.000
6	Perceel in Oudeland kan niet worden verworven en daardoor niet worden uit gegeven.	30%	€ 3.400
7	Risico juridische procedure Remu	10%	€ 10.000
8	Lagere dekking Rijk inkomensdeel BUIG	30%	€ 4.000
9	Projectrisico's uitvoering Westpolder (parkeren, fietsen, ontsluiting)	30%	€ 2.500
10	Uitvoerings- en aanbestedingsrisico's Berkel Centrum	30%	€ 2.400

Uit voorgaande tabel blijkt dat onze grootste risico's betrekking hebben op de grondexploitaties, waarvan Oudeland en Wilderszijde de grootste invloed hebben. De genoemde bedragen zijn de mogelijke verdere verliezen op de grondexploitaties als de ontwikkelingen niet lopen zoals we nu inschatten op basis van de huidige marktomstandigheden. Naast bovenstaande incidentele effecten zijn er, als het risico zich voordoet, ook structurele effecten omdat schulden niet of minder snel kunnen worden afgelost. Op basis van de huidige rekenrente grondexploitaties van 1,3% betekent elke € 10 miljoen verdere verlies name op de grondexploitatie een toename van de structurele rentelast op de begroting van € 0,13 miljoen.

Ten opzichte van het laatste P&C-document (jaarstukken 2019) zijn een aantal risico's uit de top 10 gemuteerd. Zo hebben we het risico ontwikkeling Wilderszijde aangepast aan de meest recente cijfers. Dit zijn de cijfers die dienden als onderlegger voor de aangevraagde subsidie Woningbouwimpuls. Deze aanvraag is in de eerste tranche (september 2020) nog niet gehonoreerd. Momenteel oriënteren we ons op de vervolgstappen. Qua netto risico voor Wilderszijde houden we vooralsnog nog steeds rekening met een kans van 50% dat de bijdrage wordt toegekend. Het huidige scenario sluit met een tekort op de grondexploitatie van circa € 38,5 miljoen (dit is het bedrag exclusief investeringen in onderwijshuisvesting, deze bedragen zijn als investering opgenomen in het MIP van de begroting). De ingediende subsidie aanvraag bedroeg € 19 miljoen. Rekening houdend met een risico van 50% dat we de bijdrage niet krijgen rekenen we nu € 9,5 miljoen in. Voor het in exploitatie genomen deel van Wilderszijde troffen we tot en met de jaarstukken 2019 reeds een voorziening van circa € 5 miljoen. De nu benodigde 'reservering' in het weerstandsvermogen voor Wilderszijde is dus € 38,5 mio minus € 9,5 mio minus € 5 miljoen is € 24 miljoen. Het mag duidelijk zijn dat dit nog (zeer) grove inschatting zijn, maar deze inschattingen doen beter (en meer voorzichtig) recht aan de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen. We rekenen in het benodigde weerstandsvermogen ook 'gewoon' met de € 25,0 miljoen zonder hier verder een kans percentage op los te laten.

Nieuw in de top 10 is het risico van de juridische procedure inzake Remu. Dit risico hangt samen met de verkoop van de aandelen Eneco. Zoals vermeld in het raadsvoorstel over de verkoop van Eneco is door de aandeelhouders Eneco als geheel verkocht, maar is het risico van de juridische procedure Remu bij de voormalige aandeelhouders gebleven. Het aandeel van de gemeente Lansingerland in dit risico is op basis van de huidige inzichten circa € 10 miljoen. De kans op toekennen van de claim achten wij, mede door een eerdere uitspraak van de Rechtbank Amsterdam in de kwestie, zeer laag.

Ten opzichte van de jaarstukken 2019 is het 'eigen' risico dat de gemeente loopt op de uitvoering van de Participatie (inkomensdeel) toegenomen. Van het Rijk ontvangt de gemeente hiervoor jaarlijks geld, de zogenoemde BUIG-uitkering. Indien de werkelijke lasten voor de uitkeringen hoger liggen dan geldt eerst een eigen risico, daarboven kan de gemeente een aanvraag indien voor een aanvullende uitkering. Met het oog op de mogelijke economische nasleep van Corona gaan we in de meerjarenraming uit van een stijging van de uitkeringslasten, maar ook een stijging van de BUIG-uitkering. Mocht deze laatste ontoereikend zijn dan komt een eventueel nadeel tot de drempel voor een aanvullende uitkering ten laste van de gemeente. Het risico baseren we op elk jaar van de meerjarenraming een tekort van € 1 miljoen. De kans achten we beperkt omdat we enerzijds zelf deels kunnen sturen op het aantal bijstandsgerechtigden, via re-integratie, en anderzijds het Rijk de BUIG laat meebewegen met de macro-economische situatie.

Risico's verbonden partijen

De gemeente Lansingerland neemt deel in diverse gemeenschappelijke regelingen en verbonden partijen. In de paragraaf verbonden partijen van deze begroting is een overzicht hiervan opgenomen en is per partij ook inzicht gegeven in de risico's bij de verbonden partij.

De risico's van Bleizo en het effect hiervan op het benodigde weerstandsvermogen van de gemeente zijn in de vorige paragraaf toegelicht. Uit de grondexploitatie jaarrekening 2019 van de gemeenschappelijke regeling Hoefweg blijkt dat de risico's die Hoefweg loopt nog opgevangen kunnen worden binnen de eigen grondexploitatie (de grondexploitatie bevat zelf nog voldoende weerstandscapaciteit). De gemeente zelf hoeft op basis van de huidige inzichten geen weerstandscapaciteit voor Hoefweg aan te houden.

Het project Bleizo betreft de ontwikkeling van een hoogwaardige openbaar vervoersknoop (HOV) en de gebiedsontwikkeling rondom de knoop. Op 17 mei 2019 heeft staatssecretaris Stientje Van Veldhoven (ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) het station Lansingerland-Zoetermeer op feestelijke wijze geopend. De trein, Randstadrail, bus, auto en fiets zijn hierdoor met elkaar verbonden. Voor de gebiedsontwikkeling is het gebied in twee delen opgedeeld. Voor Bleizo-Oost, het deel ten oosten van de HSL, is inmiddels het bestemminsplan definitief vastgesteld. De economische groei en vraag naar logistieke kavels in de Corridor A12 maakt dat er ruimte is voor logistieke bedrijventerreinen. Partijen in de Corridor A12 hebben hierover met elkaar afspraken gemaakt, waardoor het bestemmingsplan voor Bleizo-Oost vastgesteld kon worden. Voor Bleizo-West doen we onderzoek naar een alternatief ontwikkelprogramma. Hiervoor is een eerste stedenbouwkundige verkenning uitgevoerd. De vaststelling van het bestemmingsplan voor Bleizo-West is opgeschort totdat er meer duidelijkheid is over de uitkomsten van het onderzoek.

Risico's als gevolg van Corona

Het COVID-19 (Corona) virus heeft direct en indirect invloed op onze financiën. Hoe groot de financiële impact in 2021 en de daarop volgende jaren zijn is nu onmogelijk volledig te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Om financieel de risico's te kunnen opvangen besloot de gemeenteraad in mei 2020 om een bestemmingsreserve van € 5 miljoen voor het begrotingsjaar 2020 in te stellen. Deze reserve wenden we aan om de incidentele extra lasten en incidentele gederfde inkomsten te dekken.

De VNG stelde een aantal handreikingen beschikbaar om de risico's in beeld te brengen. In zijn algemeenheid geldt dat de risico's op dit moment wel kwalitatief zijn te duiden, maar nog zeer moeilijk kwantitatief. Deze eerste risicobeschouwing is daarom ook vooral kwalitatief van aard en geeft de grootste financiële risico's weer die het college op dit moment ziet. De lijst is, in willekeurige volgorde, als volgt:

• *Toename van het aantal bijstandsgerechtigden;* als gevolg van Corona krijgt de economie en daarmee de werkgelegenheid forse klappen. In eerste instantie vallen 'ontslagen' medewerkers terug op de WW. Afhankelijk van de duur van de WW valt een deel van deze personen uiteindelijk ook terug op de bijstand. Ons huidige bestand is ongeveer 600 bijstandsgerechtigden. Een stijging van dit aantal is een reëel risico. Daar houden we in de begroting rekening mee. Risico is dat zich een nog negatiever scenario zich voordoet en de lasten nog sneller gaan stijgen. Het Rijk compenseert deze lasten (op termijn) mogelijk, maar uitgaande van de huidige systematiek voor financiering zal dat veelal met enige vertraging gaan (voordat de Rijksbijdrage om hoog gaat). De stijging van bijstandsgerechtigden betekent ook dat de ambtelijke organisatie meer inzet zal moeten plegen op participatie en rechtmatigheid en dus (tijdelijk) meer formatie nodig heeft.

• *Toename van het aantal schuldhulpverleningstrajecten;* als gevolg van Corona krijgt de economie en daarmee de werkgelegenheid forse klappen. Ondernemers en (ontslagen) werknemers kunnen in de financiële problemen komen en te maken krijgen met (toenemende) schulden. De gemeente is verantwoordelijk voor de schuldhulpverlening. Dus een toenemend beroep betekent meer werk en meer lasten voor de gemeente. Via de septembercirculaire 2020 stelt het Rijk overigens incidenteel geld beschikbaar voor deze trajecten.

• *Effecten op woningmarkt;* diverse partijen voorspellen zwaar(der) weer voor de woningmarkt. Op de korte termijn zijn de effecten nog beperkt, maar niet uit te sluiten valt dat de economische teruggang door sijpelt naar de woningmarkt. Naast economische risico is door Corona ook risico dat productieketens voor grond- en hulpstoffen voor de bouw stil vallen. Risico voor de gemeente is dat projecten vertraging oplopen of stilvallen en inkomsten later of niet binnen komen. Denk hierbij aan inkomsten uit grondverkopen en bouwleges. Op dit moment zijn daar nog geen indicaties van, of goede inschattingen van te maken, maar het college is zich wel bewust van dit risico en we monitoren dit risico nauwlettend. Het college merkt wel op dat de impact van een terugval op de huizenmarkt in financiële zin waarschijnlijk minder impact op Lansingerland zal hebben dan in de vorige crisis. De grondposities van de gemeente zijn fors kleiner, de schuldenlast lager en de rente is ook lager dan destijds.

• *Effecten op bedrijventerreinen;* door de Corona-crisis kunnen investeerders voorzichtiger worden c.q. investeren bedrijven minder. Dit kan gevolgen hebben voor de nog uit te geven bedrijventerreinen (minder opbrengst, latere opbrengst, etc.).

• *Gemeentefonds;* de inkomsten van de gemeente komen voor zo'n 50% uit het gemeentefonds. Het gemeentefonds volgt de 'trap-op-trap-af' systematiek. Als het Rijk meer uitgeeft gaat er ook meer naar de gemeenten. Het Rijk betaalt nu het crisis maatregelen pakket. Hierdoor zal de Staatsschuld oplopen. Het risico c.q. de verwachting is dat dit op termijn Rijksbezuinigingen nodig maakt. Ook gemeenten zullen dan worden geraakt. Met welke omvang is nog onbekend. Laatste berichten zijn dat het Rijk in de meicirculaire 2020 het accres voor 2020 en 2021 heeft bevroren. Hoe daarna met het gemeentefonds wordt omgegaan is aan een nieuw kabinet. De crisis uit 2009/2010 leerde dat in een nieuw regeerakkoord na een crisis ingrijpende maatregelen kunnen zijn opgenomen.

• *Toename beroep op voorzieningen WMO en Jeugdwet;* de Corona crisis legt op heel veel mensen ook een psychische en fysieke wissel. Met name op ouderen (eenzaamheid) en jongeren (leerlingen/scholieren). Een reëel risico is dat meer mensen uit deze doelgroepen in de problemen gaan komen en er extra hulp of ondersteuning nodig is. De gemeente is, als er geen vangnetten zijn in de eigen omgeving, verantwoordelijk voor deze hulp. Dit betekent een potentiële toename van de lasten in het sociaal domein voor de voorzieningen en ook extra formatie die hier voor nodig is.

• *Extra kosten a.g.v. maatregelen;* de gemeente en verschillende verbonden partijen maken extra kosten a.g.v. Corona. Denk aan veiligheid/beveiligers, voorlichting, extra kosten VRR, GGD, fysieke maatregelen gemeentehuis, etc. Deze kosten dekken we ten laste van de reserve Corona.

• *Minder inkomsten gemeente;* op diverse onderdelen loopt de gemeente risico op minder inkomsten. Bijvoorbeeld inkomsten uit belastingen (OZB), leges, incidentele verhuur van maatschappelijke gebouwen. Eventuele mindere inkomsten in 2020 en 2021 dekken we uit de reserve Corona.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit betreft de middelen die de gemeente ter beschikking heeft of kan krijgen om de financiële gevolgen van risico's op te vangen. Het uitgangspunt hierbij is dat structurele risico's opgevangen moeten worden door structurele 'weerstandscapaciteit' en incidentele risico's opgevangen worden door incidentele 'weerstandscapaciteit'. Dit onderscheid is ook van belang met het oog op het 'structureel evenwicht' in de begroting en de toets van de Provincie hierop.

Incidentele weerstandscapaciteit
De gemeente Lansingerland rekent alleen de algemene reserve tot de incidentele weerstandscapaciteit. De overige reserves rekenen wij niet tot de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit zijn de bestemmingsreserves en de stille reserves. Bestemmingsreserves worden niet meegenomen, omdat hier al een bestemming aan is toegekend. Stille reserves (ontstaan wanneer de boekwaarde van de activa lager is dan de verkoopwaarde) worden niet meegenomen, omdat deze pas geïncasseerd kunnen worden als de activa verkocht wordt. Echter, als er expliciete besluiten worden genomen om stille reserves te gelden te maken, dan worden deze toegevoegd aan de weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit betreft de flexibiliteit die er in de begroting is. Dit betreft de mate waarin lasten verder zijn terug te brengen (door bezuinigingen), inkomsten te verhogen en de inzet van de post onvoorzien. Zodoende bestaat structurele weerstandscapaciteit uit:

- Onbenutte belastingcapaciteit;
- Post onvoorzien;
- Bezuinigingspotentieel lastenniveau tot wettelijke taken.

De onbenutte belastingcapaciteit is in theorie niet gemaximeerd. Er zijn geen maximum tarieven voor de OZB. Wel zijn er landelijk afspraken over de maximale jaarlijkse stijging van de OZB (macro-norm) en geldt voor het doen van een aanvraag tot artikel 12 dat de OZB boven de drempelpercentages ligt (gebaseerd op 120% van het landelijk gemiddelde OZB-percentage).

De post onvoorzien bedroeg in de begroting 2018-2021 nog structureel € 250.000. Op grond van de financiële verordening 2017 bepaalt het college jaarlijks opnieuw de omvang van de post onvoorzien en motiveert de omvang in de begroting. Voor de begroting 2019-2022 zag het college aanleiding de hoogte van de post onvoorzien naar € 100.000 bij te stellen. Aangezien de post onvoorzien nauwelijks wordt aangesproken stelt het college voor in deze begroting de post verder te verlagen naar € 50.000.

Ten behoeve van de kadernota 2015 is het bezuinigingspotentieel in beeld gebracht indien de gemeente alleen de wettelijke taken zou uitvoeren en op taken met een inspanningsverplichting het minimale zou doen. In dat geval zou de gemeente nog enkele miljoenen kunnen bezuinigen. Dit zou dan wel gepaard gaan met veel maatschappelijke onrust en de bezuinigingen zijn veelal niet direct in het eerstvolgende begrotingsjaar in te voeren. De flexibiliteit op dit punt is beperkt.

Risicobuffer in grondexploitaties en projecten
In de grondexploitaties en kredieten is meestal ook een post 'onvoorzien' opgenomen. Binnen de grondexploitaties en projecten zelf is dus ook enige mate van weerstandscapaciteit aanwezig. Bij het bepalen van het weerstandsvermogen op gemeenteniveau houden we geen rekening met deze posten 'onvoorzien'.

Benodigde weerstandscapaciteit

De grootte van risico's zijn na identificatie ingeschat middels het benoemen van een kans en een gevolg (kwantificering). Op basis van de ingevoerde risico's is de risicosimulatie uitgevoerd. Op basis van deze simulatie kan (met een zekerheidspercentage van 90%) gesteld worden dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 48,3 miljoen.

De benodigde weerstandscapaciteit is als volgt te verdelen:

- Algemene dienst € 4,0 miljoen

- Grondexploitaties € 44,3 miljoen

De Rekenkamer Lansingerland gaat als ‘benchmark’ voor de risico’s op grondexploitaties uit van een benodigde weerstandscapaciteit van 10% van de boekwaarde van de grondexploitaties in exploitatie en 10% van de nog te realiseren opbrengsten. Op basis van de begroting 2021 en jaarrekening 2019 en de onderliggende grondexploitaties is dan € 44 miljoen nodig voor de gemeentelijke grondexploitaties. Voor Hoefweg is dit € 2,5 miljoen en voor Bleizo € 9,9 miljoen. Totaal dus circa € 56,4 miljoen. Deze berekeningswijze van de Rekenkamer is sterk genormeerd en houdt geen rekening met de specifieke omstandigheden. Enige afwijking tussen deze berekening en de eigen berekening is dus logisch. De eigen berekening van circa € 44,3 miljoen is circa € 12,1 miljoen lager dan de € 56,4 miljoen op basis van de methode Rekenkamer. De afwijking zit voor € 12 miljoen in het feit dat op basis van ons eigen risicobeleid we geen weerstandsvermogen hoeven aan te houden voor Hoefweg en Bleizo (de risico’s van Hoefweg en Bleizo zijn nog op te vangen binnen de verwachte positieve resultaten van deze grondexploitaties, als de risico’s optreden wordt het resultaat lager, maar blijven de grondexploitaties wel positief). Voor de gemeentelijke grondexploitaties (inclusief Wilderszijde nog in exploitatie te nemen deel) is op basis van de methode Rekenkamer € 44 miljoen nodig. In de benodigde weerstandscapaciteit is dit ook ongeveer € 44 miljoen. Op basis hiervan is er geen reden het risicoprofiel van de gemeente bij te stellen voor de bepaling van het weerstandsvermogen.

Beoordeling weerstandsvermogen
De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. Op basis van de begroting 2021-2024 ontwikkelt het weerstandsvermogen zich als volgt:

Bedragen x € 1.000

Stand per 31 december	2020	2021	2022	2023	2024
Algemene reserve	68.205	59.361	57.052	54.609	52.078
Totale weerstandscapaciteit	**68.205**	**59.361**	**57.052**	**54.609**	**52.078**
Benodigde weerstandscapaciteit	**48.300**	**48.300**	**48.300**	**48.300**	**48.300**
Ratio weerstandsvermogen	**1,4**	**1,2**	**1,2**	**1,1**	**1,1**

In de nota risicomanagement is opgenomen dat Lansingerland streeft naar een ratio van 1,2 op de lange termijn. T/m 2022 is de verwachting dat we boven deze ratio zitten. In 2023 en 2024 daar net iets onder, maar volgens de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen is dat in tijden van economische neergang ook aanvaardbaar en nog binnen de bandbreedte. Daarnaast blijft ook in bovenstaand plaatje de ‘reserve Eneco’ in stand. Die telt dus niet mee bij de bepaling van het weerstandsvermogen. Daarnaast zou de benodigde weerstandscapaciteit de komende jaren kunnen afnemen indien we de begrote ‘targets’ realiseren voor de grondverkopen in de diverse projecten. Door het verkopen van die grond vervallen ook de risico’s op lagere grondprijzen, vertraging, etc.

Scenario’s risico op structurele tegenvallers – mogelijke impact onzekere gebeurtenissen

Met ingang van de begroting 2017 geeft de paragraaf weerstandsvermogen inzicht in scenario's (onzekere gebeurtenissen) die zich kunnen voordoen en het mogelijke effect hiervan op het saldo van de begroting. Er zijn vele honderden scenario's/gebeurtenissen denkbaar. De kern van deze paragraaf is vooral te laten zien wat de effecten kunnen zijn van een aantal nadelige scenario's en in welke mate de begroting in staat is deze risico’s op te vangen. Het gaat hier om onzekere ontwikkelingen die zich mogelijk kunnen voordoen. Het zijn dus geen scenario's die we verwachten. Als dat wel het geval was geweest waren deze effecten in de begroting zelf opgenomen.

In de nieuwe nota Risicomanagement en weerstandsvermogen staat dat we deze risico's in het vervolg uitgebreider toelichten en ook hier een top 10 opnemen. Het blijft hier gaan om risico's en we ramen deze dan ook op hoofdlijnen. In onderstaande tabel noemen we de top 10. We nemen daarbij geen totaal in de tabel op, omdat het lang niet zeker is dat (al) deze risico's zich gaan voor doen en al dan niet gelijktijdig. Wel is duidelijk dat sommige risico's een behoorlijke impact op de saldi van de begroting kunnen hebben, ook risico's waar we als gemeente niet of nauwelijks invloed op hebben (bijvoorbeeld de hoogte van het gemeentefonds).

De scenario's worden gepresenteerd op basis van de saldi van de vast te stellen begroting 2021-2024.

Bedragen x € 1.000.000

Effect op exploitatie saldo	2021	2022	2023	2024
Saldo begroting 2021-2024	0	0	0	0
1. Structureel effect verslechtering grondexploitaties	-0,13	-0,26	-0,39	-0,52
2. Risico Vennootschapsbelasting	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
3. Risico van 10% overschrijding op WMO budgetten	-1	-1	-1,2	-1,3
4. Risico op niet realiseren ombuigingen Jeugdhulp lokaal	-2	-3	-3	-3,5
5. Risico op lagere algemene uitkering (AU)	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
6. Risico op stijging CAO in 2021 zonder compensatie via AU	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
7. Rente risico	PM	PM	PM	PM
8. Snellere stijging bijstandsuitkeringen dan begroot	-1	-1,1	-1,2	-1,2
9. Hogere kosten voor kwijtscheldingen	-0,04	-0,04	-0,04	-0,04
10. Hogere bijdragen verbonden partijen	PM	PM	PM	PM
Saldo begroting 2021-2024	**-5,67**	**-6,90**	**-7,33**	**-8,06**

Toelichting risico's op structurele tegenvallers:

1. In het weerstandsvermogen houden we rekening met een risico op de grondexploitaties van rond de € 40 miljoen. Stel dat dit risico (in fasen van € 10 miljoen afboeken per jaar) optreedt, dan moeten we ook rekening houden met een structureel nadeel op de rentelasten van circa € 130.000 per € 10 miljoen aanvullend tekort op de grondexploitatie. Cumulatief loopt dit dan op naar € 0,52 miljoen structureel.

2. Risico Vennootschapsbelasting. Tot nu toe voldeed ons grondbedrijf niet aan de eisen om door de 'poort' te gaan voor wat betreft de belastingplicht voor de Vennootschapsbelasting. Daar liggen een aantal aannames aan ten grondslag. Risico is dat door gewijzigde marktomstandigheden het grondbedrijf alsnog winstgevend wordt en we dan belasting moeten gaan betalen over de resultaten van het grondbedrijf. Grofweg wordt dit risico, net als in voorgaande begrotingen, op € 0,5 miljoen structureel geschat.

3. De afgelopen jaren zien we forse tekorten op de WMO. Ondanks de reeds forse bijstelling van de ramingen voor de WMO blijft het risico bestaan op (forse) overschrijdingen van deze budgetten. Deze reeks laat zien wat het risico is van 10% overschrijding van het WMO-budget voor maatwerk en vrij toegankelijke voorzieningen.

4. Zonder ingrijpen groeien de uitgaven voor de (lokale) Jeugdhulp de komende jaren in hetzelfde tempo als de afgelopen jaren en nemen ook toe door de groei van het aantal inwoners/jeugdigen. De veranderopgave Jeugd moet deze groei afvlakken en op onderdelen ombuigen. In de begroting 2021 en de meerjarenramingen zijn deze effecten verwerkt. Indien we deze ombuigingen niet realiseren bestaat risico dat de uitgaven in hetzelfde tempo groeien als de afgelopen jaren. Een 'grove' schatting van dit risico is hier opgenomen.

5. Het Rijk volgt de systematiek van de ‘trap-op-trap-af’. Geeft het Rijk minder uit dan krijgen gemeenten ook minder. Voor 2020/2021 is dit zogenoemde accres bevroren. De jaren erna niet. Daarnaast loopt een onderzoek naar de herverdeling van het gemeentefonds (verdeling onder de gemeenten). Deze herverdeling zal leiden tot voor- en nadeel van gemeenten. Risico op structurele tegenvaller is dat de algemene uitkering kan dalen. Momenteel bedraagt deze circa € 72 miljoen. Iedere procentuele verlaging betekent dus een afname van (afgerond) € 0,7 miljoen. Dit risico doet zich dus, met name, voor vanaf 2022 (dan is het accres niet meer bevroren en vindt naar verwachting de herverdeling plaats). In bovenstaande tabel maken we zichtbaar wat 1% daling betekent.

6. De CAO gemeenten loopt per 1 januari 2021 af. Risico is dat een CAO afspraak in 2021 leidt tot stijgende loonkosten. Bij een loonkostenbudget van ruim € 30 miljoen betekent iedere procentuele stijging een extra structurele last van € 0,3 miljoen. Er bestaat een risico dat voor deze CAO-stijging geen compensatie plaatsvindt via de meicirculaire 2021 van het Rijk.

7. Door de huidige liquiditeitspositie loopt Lansingerland geen (grote) renterisico’s als de rente gaat stijgen. Sterker nog, dat biedt kansen. De huidige vergoeding op de schatkist van het Rijk is minimaal 0%, waarbij de marktrente voor kort uitzetten van geld veelal negatief is. Risico is wel dat de wet- en regelgeving wordt aangepast en het Rijk ook geld/rente gaat vragen voor het stallen van geld bij de schatkist. Die kans schatten we laag in, maar is theoretisch gezien wel mogelijk. Uitgaande van ons liquiditeitsoverschot van ruim € 100 miljoen zou ieder 0,1% een structurele last van € 0,1 miljoen betekenen. Maar vooralsnog zetten we dit risico op PM.

8. In de begroting is rekening gehouden met de verwachte bijstandsuitkeringen. Risico is dat deze nog te optimistisch is en de uitkeringen sneller gaan stijgen en die stijging de komende jaren ook aanhoudt en de BUIG uitkering inclusief de aanvullende uitkering niet de hogere lasten (direct) dekken in het begrotingsjaar. Bij de kwantificering van dit risico is uitgaan van 10% van het in de begroting 2021-2024 opgenomen bijstandsbudget.

9. Door de Corona crisis komen vermoedelijk meer mensen in de financiële problemen en zullen er meer een beroep doen op kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Uitgaande van 10% stijgende kosten is dat circa € 40.000 per jaar aan extra lasten.

10. Net als de gemeente zullen ook verbonden partijen te maken kunnen krijgen met stijgende CAO-lasten. Deze zullen waarschijnlijk niet direct in 2021 nog worden doorberekend, maar wel vanaf 2022. Vooralsnog zetten we dit risico op PM.

Uit de tabel blijkt dat ook wat betreft de risico’s de grootste zorgpunten zitten bij het Sociaal Domein.

Financiële kengetallen

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Door de ontvangst van de opbrengst die voortvloeit uit de verkoop van de Eneco aandelen in 2020 is onze schuldquote sterk verbeterd. In de aankomende jaren worden deze liquide middelen ingezet om onze langlopende schulden af te bouwen. Daarbij realiseren we de aankomende jaren een positieve cashflow vanuit de grondexploitaties, waardoor wij verder kunnen werken aan het verbeteren van onze schuldquote.

Bedragen x € 1.000

Netto schuldquote	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
A) Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	183.714	156.367	138.098	121.900	52.702	40.503
B) Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	20.005	23.544	7.000	7.000	7.000	7.000
C) Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	18.486	17.003	15.000	15.000	15.000	15.000
D) Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	376	376	376	376	376	376
E) Uitzetting < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	34.495	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000

F) Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	1.004	0	77.315	60.336	2.359	13.143
G) Overlopende activa (cf. art. 49 BBV)	2.366	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
H) Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	184.848	149.511	181.795	171.123	164.079	156.644
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**100%**	**121%**	**37%**	**40%**	**35%**	**22%**

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden te berekenen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dat betekent voor de schuldenlast. Bij beide berekeningen worden bij de financiële activa de verstrekte leningen opgenomen.

Gezien wij een beperkte hoeveelheid aan uitgezette gelden hebben wijkt dit kengetal zeer beperkt af van de berekende schuldquote.

Bedragen x € 1.000

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
A) Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	183.714	156.367	138.098	121.900	52.702	40.503
B) Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	20.005	23.544	7.000	7.000	7.000	7.000
C) Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	18.486	17.003	15.000	15.000	15.000	15.000
D) Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	3.950	3.778	3.590	3.397	3.196	2.988
E) Uitzetting < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	34.495	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
F) Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	1.004	0	77.315	60.336	2.359	13.143
G) Overlopende activa (cf. art. 49 BBV)	2.366	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
H) Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	184.848	149.510	181.795	171.123	164.079	156.644
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**98%**	**119%**	**35%**	**38%**	**33%**	**20%**

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Door de ontvangst van de Eneco-gelden is onze liquiditeit toegenomen met ongeveer 137 miljoen. Dit leidt er ook toe dat onze solvabiliteit flink is gestegen en zeer positief is. In deze begroting hebben wij deze ontvangen gelden met name ingezet om onze schuldpositie af te lossen en daarmee de rentelasten te verlagen. Na het vaststellen van de begroting zal worden onderzocht of en op welke andere wijze de Eneco gelden kunnen worden ingezet.

Bedragen x € 1.000

Solvabiliteit	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
A) Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	113.763	243.090	232.653	224.850	218.572	213.345
B) Balanstotaal	362.686	456.039	414.139	390.828	316.226	301.743
Solvabiliteit (A/B) x 100%	**31%**	**53%**	**56%**	**58%**	**69%**	**71%**

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft het structurele en reële evenwicht van de begroting weer. Thans wordt er onderscheid gemaakt tussen de structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaren voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen.

Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

Op basis van deze begroting hebben wij een structureel negatieve exploitatieruimte van ongeveer 4%. Deze negatieve ruimte wordt met name veroorzaakt door de stijgende kosten voor het sociaal domein. Met de bestemmingsreserve Sociaal domein heeft de raad voorzien in een tijdelijke dekking van de extra uitgaven aan de lokale regionale jeugdhulp. Dat biedt het college de gelegenheid om structurele beheersmaatregelen voor te bereiden en de uitvoering daarvan een plek te geven binnen het toekomstperspectief van Lansingerland waarmee we trachten dit tekort terug te kunnen dringen.

Bedragen x € 1.000

Structurele exploitatieruimte	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
A) Totaal structurele lasten	119.045	123.930	131.143	133.600	134.133	136.485
B) Totaal structurele baten	116.668	122.756	125.550	126.946	128.213	130.633
C) Totaal structurele toevoegingen aan de reserves	2.531	745	718	732	715	715
D) Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	2.208	2.564	1.302	1.038	1.138	1.381
E) Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	184.848	149.511	181.795	171.123	164.079	156.644
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	**-1%**	**0%**	**-3%**	**-4%**	**-3%**	**-3%**

Belastingdruk

De belastingcapaciteit van de gemeente geeft de belastingdruk voor een gezin bij een gemiddelde WOZ-waarde ten opzichte van het landelijk gemiddelde (t-1) weer. Een percentage > 100% geeft weer dat de belastingdruk van de gemeente hoger is dan het landelijk gemiddelde.

Uit onderstaande overzichten blijkt dat onze belastingdruk hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. Dit wordt met name veroorzaakt door de hoge WOZ-waarde van de woningen in onze gemeente. Ons tarief ligt lager dan het landelijk gemiddelde. Dit is in overeenstemming met de doelstellingen uit het collegeprogramma. Een nadere toelichting op de belastingdruk is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

Bedragen x € 1,-

Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
A) OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	340,55	329,46	332,60	332,60	332,60	332,60
B) Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	245,00	249,35	253,59	257,90	262,28	266,74
C) Afvalstoffenheffing voor een gezin	187,02	290,49	305,58	303,24	305,67	300,21
D) Eventuele heffingskorting	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
E) Totale woonlasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	772,57	869,30	891,77	893,74	900,55	899,55
F) Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	760,00	764,95	776,00	776,00	776,00	776,00
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar ervoor (E/F) x 100%	**102%**	**114%**	**115%**	**115%**	**116%**	**116%**

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft een indicatie van risico's van de boekwaarde van de bouwgronden op de totale baten van de gemeente. De boekwaarde van de bouwgronden moet terugverdiend worden via de totale baten. Het betreft de verhouding tussen de boekwaarde van de bouwgronden en de totale baten. > 100% betekent dat de boekwaarde hoger is dan de totale baten in enig jaar. Dit betekent een verhoogd risico voor de gemeente.

De afgelopen jaren heeft Lansingerland veel geïnvesteerd in de grondexploitaties. Hierbij zijn de kosten voornamelijk voor de baten uitgelopen, waardoor wij een relatief hoge boekwaarde voor de grondexploitaties hebben. In deze begrotingsperiode worden de nog lopende projecten verder afgerond en dus ook verkocht. Hierdoor zien wij een dalende boekwaarde van de grondexploitaties. Dit leidt dan ook tot een positieve cashflow in de aankomende jaren op basis van de huidige projectportefeuille. Hiermee neemt het risico voor onze gemeente ook verder af.

Bedragen x € 1.000

Grondexploitatie	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
A) Niet in exploitatie genomen gronden (cf. art. 38 lid a punt 1 BBV)						
B) Bouwgronden in exploitatie (cf. art. 38 lid b BBV)	101.796	71.011	71.125	61.093	47.091	30.703
C) Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	184.848	149.511	181.795	171.123	164.079	156.644
Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	**55%**	**47%**	**39%**	**36%**	**29%**	**20%**

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie

Door de Provincie zijn een aantal signaleringswaarden geformuleerd voor de kengetallen. Samengevat ziet het beeld voor Lansingerland er op basis van de Begroting 2021 als volgt uit:

Kengetal	Categorie A: minst risicovol	Categorie B: neutraal	Categorie C: meest risicovol
1. Netto schuldquote			
a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90-130%	> 130%
b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90-130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20-50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	Begr > 0%	Begr = 0%	Begr < 0%
5. Belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%

Kengetal	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
1. Netto schuldquote						
a. zonder correctie doorgeleende gelden	100%	121%	37%	40%	35%	22%
b. met correctie doorgeleende gelden	98%	119%	35%	38%	33%	20%
2. Solvabiliteitsratio	31%	53%	56%	58%	69%	71%
3. Grondexploitatie	55%	47%	39%	36%	29%	20%
4. Structurele exploitatieruimte	-1%	0%	-3%	-4%	-3%	-3%
5. Belastingcapaciteit	102%	114%	115%	115%	116%	116%

Meerjarige ontwikkeling balans 2021-2024

De ontwikkeling van de balans is opgenomen in hoofdstuk 4 van de begroting.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Kapitaalgoederen zijn eigendommen van de gemeente zoals wegen, riolering, bruggen, bomen en gebouwen die we duurzaam in stand houden. In onderstaande tabel geven we de kerncijfers weer van de belangrijkste kapitaalgoederen conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Bedragen x € 1,-

Kapitaalgoederen	Areaal	m2/st	Vervangingswaarde
Groen - algemeen	4.000.000	m2	30.000.000
Groen - bomen	24.000	stuks	
Wegen	3.572.171	m2	195.000.000
Riolering	594	km	475.000.000
Rioolgemalen en pompunits	956	stuks	17.500.000
Civiele kunstwerken	2.235	stuks	126.000.000
Gebouwen	63	stuks	150.000.000
Totale vervangingswaarde			**993.500.000**

Het beheer en onderhoud is gebaseerd op door de gemeenteraad vastgestelde Beheerplannen. In de Beheerplannen is opgenomen hoe het reguliere en periodieke onderhoud plaatsvindt. Voor alle beheerplannen geldt dat het vastgestelde onderhoudskwaliteitsniveau minimaal B is. Randvoorwaarden daarbij zijn: het waarborgen van de veiligheid en het voorkomen van kapitaalvernietiging. In de centra en stationsgebieden onderhouden we de onderdelen onkruidbestrijding, zwerfvuil, vegen en maaien op onderhoudsniveau A. De kapitaalgoederen kennen geen structurele onderhoudsachterstanden.

Het Integraal Beheerplan (IBP) Openbare ruimte 2017-2024 vormt een belangrijk kader voor al onze beheer en onderhoudsactiviteiten in de openbare ruimte. Voor riolering en gebouwen hebben we een apart onderhoudsplan. In onderstaande tabel is een overzicht van deze beheerplannen opgenomen.

Omschrijving Beheerplan	Vastgesteld door de raad	Frequentie Actualisatie	Actualisatie	Financiële vertaling in de begroting	Achterstallig onderhoud	Reserves en Voorzieningen
Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2017-2024	27 oktober 2016	4 jaar. In 2018 verwerken we eenmalig eerder genomen besluiten.	2020	Ja	Deels, zie toelichting wegen.	Reserve Waterbaggeren
Gemeentelijk Rioleringsplan 2015-2020	26 november 2015	5 jaar	2020	Ja	Deels, zie toelichting Riolering.	Voorziening Riool
Beheerplan Gebouwen 2017-2024	27 oktober 2016	4 jaar. In 2019 verwerken we eenmalig de impact van verduurzaming.	2019	Ja	Nee	Bestemmingsreserve gebouwen

Groen

Het beheer en onderhoud van Groen voeren we uit volgens het deelbeheerplan Groen dat onderdeel is van het IBP 2017-2024. De onderhoudswerkzaamheden vallen uiteen in klein onderhoud, groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. Voor het klein en groot onderhoud is voor elke kern een raamcontract afgesloten met een aannemer. Het groot onderhoud baseren we op de resultaten van jaarlijkse schouwen die de technische kwaliteit van het groen in beeld brengen.

Het boomonderhoud volgt uit de boomveiligheidscontrole. Bij vervanging van groen zetten we in op het verduurzamen van de groene buitenruimte. Meerdere keren per jaar vindt monitoring van het onderhoudsniveau plaats via schouwen. Hierdoor kunnen we bijsturen wanneer het onderhoud van het afgesproken ambitieniveau afwijkt.

Vanuit Groen zetten we in 2021 extra in op klimaatadaptatie, biodiversiteit en participatie. In het door het Rijk vastgestelde Deltaplan Klimaatadaptatie, wordt gemeenten gevraagd passende maatregelen te nemen. De klimaatopgave heeft raakvlakken met onze doelstellingen op het gebied van biodiversiteit. Door de aanleg van meer groen en daarin specifieke keuzes te maken dragen we als gemeente bij aan een hogere biodiversiteit. Ons groenbeheer is zo vormgegeven dat het de biodiversiteit ten goede komt.

Binnen de gemeente zijn er de afgelopen jaren meerdere zelfbeheer-initiatieven ontstaan waarbij bewoners een stuk gemeentelijk groen geadopteerd hebben. Zelfbeheer geeft bewoners de gelegenheid om de onderhoudskwaliteit van het groen te verhogen, bovenop de kwaliteit die de gemeente kan leveren binnen het budget voor onderhoud. Naast de zelfbeheerprojecten laten we waar mogelijk ook bewoners participeren bij groot onderhoud en herinrichtingen.

Civiele Kunstwerken (water)

Het beheer en onderhoud van Civiele Kunstwerken voeren we uit volgens het deelbeheerplan Civiele Kunstwerken dat onderdeel uitmaakt van het IBP 2017-2024. Uitgangspunt voor Civiele Kunstwerken is een upgrade naar onderhoudsniveau B, mits de veiligheid in het openbaar gebied niet in het geding komt en er geen kapitaalvernietiging plaatsvindt.

De belangrijkste beheerstrategie is het uitvoeren van onderhoud op basis van planmatige inspecties. Aan de hand van inspecties en kwaliteitsonderzoeken stellen wij de feitelijk uit te voeren onderhoudsmaatregelen en het onderhoudsprogramma op.

De maatregelen bestaan uit het uitvoeren van klein en groot onderhoud en het vervangen van civiele kunstwerken. Hierbij streven wij naar een integrale aanpak. In het cyclisch onderhoud stemmen wij met de verschillende beheerdisciplines af om in één werkgang zoveel mogelijk benodigde werkzaamheden in de openbare ruimte uit te voeren. Deze gezamenlijke aanpak zorgt voor minder kosten in de uitvoering en minder overlast voor de omgeving tijdens de uitvoering van werkzaamheden.

Onderhoudswerkzaamheden voeren we zoveel mogelijk duurzaam uit. Bij het vervangen van civiele kunstwerken passen we onderhoudsarme en duurzame materialen toe en waar mogelijk vormen we beschoeiingen om naar natuurvriendelijke oevers om de waterkwaliteit te verbeteren.

Wegen

Het wegenbeheer en -onderhoud voeren we uit volgens het deelbeheerplan Wegen dat onderdeel uitmaakt van het IBP 2017-2024. Uitgangspunt voor het deelbeheerplanwegen is een upgrade naar onderhoudsniveau B, mits de veiligheid in het openbaar gebied niet in het geding komt en er geen kapitaalvernietiging plaatsvindt.

De belangrijkste beheerstrategie is het uitvoeren van onderhoud op basis van tweejaarlijkse inspecties. Aan de hand van inspecties en kwaliteitsonderzoeken stellen wij de feitelijk uit te voeren onderhoudsmaatregelen en het onderhoudsprogramma op.

Bij het opstellen van het onderhoudsprogramma staat het effect op de levensduur van de verharding centraal in onderhoudskeuzes. Hierdoor zorgen we voor het economisch meest voordelige onderhoud. Hierbij streven wij naar een integrale aanpak met de verschillende beheerdisciplines om in één werkgang zoveel mogelijk benodigde werkzaamheden uit te kunnen voeren in de openbare ruimte. Deze gezamenlijke aanpak zorgt voor minder kosten in de uitvoering en minder overlast voor de omgeving tijdens de uitvoering van werkzaamheden. Onderhoudswerkzaamheden voeren we zoveel mogelijk duurzaam uit.

Riolering

In tegenstelling tot andere kapitaalgoederen, heeft Riolering geen beeldkwaliteitscriterium waaraan het moet voldoen. Voor Riolering geldt dat we aan de wettelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater moeten voldoen. De invulling hiervan is beschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2015-2020, dat door de gemeenteraad is vastgesteld. Het GRP is het huidige kader voor beheer- en onderhoudsactiviteiten voor het kapitaalgoed Riolering.

Daarnaast zijn in het GRP enkele thema's benoemd die we belangrijk vinden en waar we de afgelopen jaren aandacht aan besteed hebben maar zeker ook in de toekomst aandacht voor hebben. Klimaatadaptatie en aandacht voor duurzaamheid is een gemeente breed thema waar Riolering actief aan deelneemt. Bij de voorbereiding van werkzaamheden nemen we maatregelen om eventuele toekomstige problemen - als gevolg van klimaatverandering - op te lossen en zo wateroverlast of droogteproblemen te voorkomen.

Om het beheer en onderhoud optimaal uit te voeren, is meten, monitoren, op orde brengen en houden van gegevens noodzakelijk. Afgelopen jaren hebben we de eerste stappen gezet en daar gaan we de komende jaren in verder. Een belangrijk onderdeel is het Basisrioleringsplan (BRP), ook informatiedrager voor het GRP. We hebben recent de BRP’s vernieuwd. De maatregelen hieruit worden in de komende jaren opgepakt.

Om het aantal storingen van drukrioleringsgemalen terug te dringen, investeren we extra om de gemalen en drukriolering te optimaliseren.

Gebouwen

De gemeente is juridisch eigenaar van circa 60 vastgoedobjecten. De vastgoedportefeuille bestaat onder andere uit het gemeentehuis, gemeentewerf, afvalbrengstation, sporthallen, maatschappelijke accommodaties, kinderdagopvang, strategische objecten en onderwijsgebouwen. Van deze laatste groep zijn 20 onderwijsgebouwen overgedragen aan schoolbesturen voor primair onderwijs. Van drie onderwijsgebouwen is de gemeente vooralsnog eigenaar en zijn wij in onderhandeling met schoolbesturen over het formeel in gebruik geven of in eigendom overdragen van deze schoolgebouwen.

Wij streven naar sociaal en financieel rendement van ons vastgoed. Uitgangspunt is dat er alleen sprake is van eigendom en/of exploitatie daar waar dat noodzakelijk is voor de uitoefening van een publieke taak. We pakken mogelijkheden om niet essentieel vastgoed van de hand te doen op. De komende jaren volgen nog enkele verkopen welke in het verleden zijn ingezet. Ons vastgoedbezit is wat dat betreft op orde.

Het beheer en de exploitatie van een groot aantal gebouwen is door de gemeente bij een externe partij belegd. Vanaf 2018 is dit ondergebracht bij Sportfondsen. Het groot onderhoud voert de gemeente uit, conform het Beheerplan Gebouwen en het bijbehorende Meerjarig-Onderhoudsprogramma (MJOP). De kosten voor het groot onderhoud worden gedekt door de bestemmingsreserve Gebouwen.

Daar waar sprake is van vervanging onderzoeken we of er mogelijkheden zijn om de producten te verduurzamen. Het verduurzamen van ons vastgoed wordt onderdeel van het MJOP van de gebouwen om zo kapitaalvernietiging te voorkomen en op natuurlijke momenten verduurzaming te kunnen toepassen. Een aantal zaken zijn uitgesteld om investeringen af te kunnen stemmen op het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed.

Paragraaf Financiering

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie (treasury). Hoofddoel van deze functie is dat er tijdig voldoende geld aanwezig is om aan alle financiële verplichtingen te voldoen.
Met betrekking tot treasury is wet- en regelgeving van toepassing die zowel extern als intern van aard is. De belangrijkste externe wet- en regelgeving omvat:
• Wet Financiering Decentrale Overheden (FiDo)
• Regeling Uitzetting Derivaten Decentrale Overheden (Ruddo)
• Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof)
• Regeling Schatkistbankieren
• Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
• Gemeentewet (toezichthoudende rol Provincie)
• Financiële-verhoudingswet (toezichthoudende rol Provincie)

De belangrijkste interne regelgeving omvat:
• Treasurystatuut 2020
• Financiële Verordening Gemeente Lansingerland 2017

Treasurybeleid

De gemeente onderscheidt een drietal subdoelstellingen van de treasuryfunctie:
1. Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities.
2. Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals met name renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's.
3. Het streven, binnen de kaders van wet- en regelgeving en binnen de bepalingen van het Treasurystatuut, naar een optimale financieringsstructuur en beheersing van de daarmee gemoeide kosten.

Om deze doelstellingen te realiseren richt de treasuryfunctie richt zich op het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de huidige en toekomstige financiële inkomende en uitgaande geldstromen, financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Binnen de wettelijke kaders is het doel om tegen zo laag mogelijke kosten te financieren.

Daarbij is het van belang om de financiële inkomende en uitgaande geldstromen adequaat te administreren en betrouwbare prognoses te hebben van toekomstige geldstromen. Onze liquiditeitsprognoses worden in beginsel op weekbasis geactualiseerd.

Toegang tot financiële markten

Gezien de kredietwaardigheid van de overheden is, volgens onze geldverstrekkers, het risico verwaarloosbaar dat op enig moment geen geld beschikbaar zou zijn.

Rentevisie

Onze rentevisie houdt in dat wij een inschatting maken van het rentepercentage dat komende jaren moet worden betaald voor nieuw aan te trekken leningen op de kapitaalmarkt. Voorzichtigheidshalve schatten wij deze herfinancieringsrente conservatief in. De herfinancieringsrente is ingeschat op 1,5 procent. Door de instroom van de Eneco-middelen en verwachte positieve liquiditeitsbijdrage vanuit de GREX, is er geen herfinanciering voorzien in de Begroting 2021-2024.

Schatkistbankieren

Gemeenten dienen verplicht eventuele financiële tegoeden, boven een drempelbedrag, aan te houden bij het Ministerie van Financiën, het zogenaamde schatkistbankieren. Het drempelbedrag bedraagt 0,75 procent van het begrotingstotaal. Voor Lansingerland is het drempelbedrag voor 2021 ruim € 1,0 miljoen. Wij maken gebruik van het schatkistbankieren.

Financiële risico's

Rente risico's

Kasgeldlimiet

Om een grens te stellen aan korte financiering (rentetypische looptijd tot één jaar) is in de Wet FiDo de kasgeldlimiet opgenomen. Het doel van de kasgeldlimiet is het voorkomen dat fluctuaties in korte rente (schulden < 1 jaar) direct een grote impact hebben op de rentelasten in het exploitatiejaar. De kasgeldlimiet voor gemeenten bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. Deze wordt gedefinieerd als alle lasten op de begroting vóór verdeling van de reserves. De hoogte van de kasgeldlimiet is voor 2021 berekend op € 16,9 miljoen (2020: € 12,7 miljoen):

Bedragen x € 1.000

Kasgeldlimiet	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Omvang begroting 2021-2024	**198.563**	**179.859**	**170.981**	**163.233**
1. Toegestane kasgeldlimiet				
In procenten van de grondslag	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
In bedragen	16.878	15.288	14.533	13.875
Renterisico's afgedekt met CAP	0	0	0	0
Totaal kasgeldlimiet	**16.878**	**15.288**	**14.533**	**13.875**
2. Omvang vlottende schuld				
Opgenomen gelden < 1 jaar	0	0	0	0
Schuld in rekening courant	0	0	0	0
Gestorte gelden door derden < 1 jaar	0	0	0	0
Overige geldleningen (geen vaste schuld)	0	0	0	0
Totaal omvang vlottende schuld	**0**	**0**	**0**	**0**
3. Vlottende middelen				
Contante gelden in kas	77.000	60.000	2.000	13.000
Tegoeden in rekening courant	0	0	0	0
Overige uitstaande gelden < 1 jaar	12.000	12.000	12.000	12.000
Totaal vlottende middelen	**89.000**	**72.000**	**14.000**	**25.000**
Toets kasgeldlimiet				
4. Totaal netto vlottende schuld (2-3)	**-89.000**	**-72.000**	**-14.000**	**-25.000**
Ruimte(+)/Overschrijding(-); (1-4)	**105.878**	**87.288**	**28.533**	**38.875**

Renterisiconorm

In het kader van de wet FiDo wordt jaarlijks de renterisiconorm vastgesteld. Het doel van het beheersen van de renterisiconorm is spreiding in de aflossing en/ of renteherziening in de leningenportefeuille waardoor mogelijke renterisico's worden beperkt. Door deze spreiding wordt voorkomen dat op een bepaald moment veel leningen op hetzelfde moment moeten worden afgelost of de rente herzien wordt waardoor sterk afwijkende marktrentes grote gevolgen hebben op de begrotingssaldi.

De renterisiconorm is wettelijk bepaald op 20% van de op 1 januari bestaande omvang van het begrotingstotaal. De hoogte van de renterisiconorm bedraagt voor 2021 € 39,7 miljoen (voor 2020: € 29,9 miljoen):

Bedragen x € 1.000

Renterisico's vaste schuld	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Renterisico's				
Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
1. Saldo renteherziening op vaste schuld	**0**	**0**	**0**	**0**
2. Aflossingen	**18.269**	**16.198**	**69.198**	**12.199**
3. Renterisico op vaste schuld (1+2)	**18.269**	**16.198**	**69.198**	**12.199**
4. Renterisiconorm (4)	**39.713**	**35.972**	**34.196**	**32.647**
5. Ruimte renterisiconorm				
5.a. Ruimte onder renterisiconorm	21.444	19.774	0	20.448
5.b. Overschrijding renterisiconorm	0	0	35.002	0
Berekening renterisiconorm				
Begrotingstotaal	198.563	179.859	170.981	163.233
Vastgelegd percentage (bij min. regeling)	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	39.713	35.972	34.196	32.647

Lansingerland overschrijdt in 2023 de renterisiconorm. Bij de provincie wordt een ontheffingsverzoek ingediend. Dit is in voorgaande jaren ook gedaan en daar hebben wij goedkeuring op ontvangen. Omdat Lansingerland weliswaar in 2023 een fors bedrag aan leningen moet aflossen maar op basis van de huidige liquiditeitsprognoses zich niet hoeft te herfinancieren, loopt de gemeente nauwelijks financieel risico. Wanneer herfinanciering aan de orde is, zal bij het afsluiten van nieuwe leningen de renterisiconorm in acht worden genomen.

Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico op een waardedaling van een uitstaande vordering ten gevolge van het (tijdig) kunne nakomen van de verplichtingen door de tegenpartij als gevolg van insolventie of deficit. De gemeente Lansingerland kent garantieleningen en garantstellingen.

Garantieleningen

De gemeente Lansingerland heeft enkele garantieleningen lopen die in de jaren ’80 en ’90 van de vorige eeuw zijn verstrekt aan de woningcorporatie 3B Wonen. Het betreffen leningen waarbij de aflossingen en de rentebetalingen één op één worden doorgezet naar de corporatie en wij als garantsteller fungeren. Ultimo 2020 bedragen deze leningen in totaal € 3,0 miljoen. Het betreffen annuïtaire leningen en deze zijn contractueel geheel afgelost in 2030.

Garantstellingen en borgstellingen

De gemeente heeft aan verschillende partijen garantstellingen en waarborgen afgegeven. Er zijn achtervangovereenkomsten afgesloten met de stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Deze borgstellingen hebben betrekking op het aantrekken van vaste langlopende leningen door woningstichtingen voor (her)financiering van al bestaande gewaarborgde geldleningen. Ook zijn er garantstelling afgesloten met de Stichting Waarborgfonds Sport (SWS). Aan particulieren zijn gemeentegaranties afgegeven onder de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Deze stichting is in 1995 verzelfstandigd onder de naam Nationale Hypotheek Garantie (NHG). Er komen geen gemeentegaranties meer bij en het totale bedrag aan gewaarborgde geldleningen neemt af met de door particulieren gedane aflossingen.

Voor de WSW, SWS en de particuliere hypotheken is het gemeentelijk aandeel beperkt tot 50%. De garantie inzake de hypotheken van personeel betreffen een tweetal hypotheekleningen afgesloten bij het Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel (HvO). Er worden geen nieuwe hypotheekgaranties voor overheidspersoneel meer afgegeven.

Per 31 december 2019 bedraagt het totaal van gewaarborgde geldleningen € 232,5 miljoen:

Bedragen x € 1.000

Waarborgsommen en garantieleningen	Primaire zekerheid	Secundaire zekerheid	Tertiaire zekerheid	Oorpronkelijk bedrag	restant
					31-12-2019
Garantiefonds WSW	woningbouwver.	WSW	gem.(50%)	203.317	181.800
Garantiefonds SWS	sportver.	SWS	gem.(50%)	385	100
Hypotheken particulieren	particulier	WEW	gem.(50%)	3.422	2.200
Hypotheken personeel	personeel	gem.(100%)	-	455	376
Onderwijsinstellingen	instelling	gem.(100%)	-	53.439	46.600
Stichting BOOR				*21.239*	*17.515*
Ver. Chr.Voortg.Ondw.Rd				*32.200*	*29.085*
Overige instellingen	instelling	gem.(100%)	-	2.454	1.400
Totaal				**263.472**	**232.476**

De verwachting is dat in 2021 het totaalbedrag de gewaarborgde leningen rond de € 235 miljoen beweegt.

Liquiditeitsrisico's

Het liquiditeitsrisico is het risico dat een gemeente over onvoldoende middelen beschikt om aan onze directe verplichtingen te voldoen. In onze liquiditeitsprognose wordt onze geldbehoefte gevolgd en tijdig afgedekt. Gezien de kredietwaardigheid van de overheden is, volgens onze geldverstrekkers, het risico verwaarloosbaar dat op enig moment geen geld beschikbaar zou zijn.

Rentelasten

De totale rentelasten worden op jaarbasis geheel toegerekend aan de taakvelden, de zogenaamde renteomslag. Het volgende renteschema geeft inzicht in de rentelasten externe financiering, de wijze van toerekening en het renteresultaat. De Commissie BBV adviseert vanwege het verlangde inzicht, de eenvoud en transparantie geen bespaarde rente meer toe te rekenen aan eigen vermogen en voorzieningen. Lansingerland volgt dit advies sinds 2016.

Dit voorgeschreven renteschema is voor Lansingerland als volgt:

Bedragen x € 1.000

Schema rentetoerekening 2021	
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	3.448
De externe rentebaten	79
Saldo externe rentelasten en rentebaten	3.369
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-1.217
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	-1.217
Saldo door te rekenen externe rente	**2.152**
Rente over eigen vermogen	0
Rente over voorzieningen (die gewaardeerd zijn op contante waarde)	0
Totaal rentetoerekening intern	0
De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente (renteomslag)	**2.152**
Boekwaarde vaste activa die integraal zijn gefinancierd per 1 januari 2021	248.000
Berekende omslagrentepercentage	0,71%
Gekozen renteomslagpercentage (mag 0,5% afwijken van berekend)	**0,75%**
De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	1.860
Renteresultaat op het taakveld treasury	**-292**

Externe rentelasten

De rentelasten voor 2021 bedragen naar verwachting € 3,4 miljoen voor langlopende leningen. In 2021 zijn geen kosten voor kortlopende (< 1 jaar) financiering geraamd.
De rentelasten met betrekking tot de leningen van de woningcorporatie worden weer geheel doorbelast aan deze woningcorporatie.

Rente grondexploitatie

In 2021 wordt naar verwachting € 1,2 miljoen rentelasten toegerekend aan de grondexploitaties. Deze toerekeningsmethodiek is dwingend voorgeschreven. Omdat de verwachte boekwaarde van de grondexploitaties 2021 ten opzichte van voorgaand jaar afneemt, daalt ook de financieringsbehoefte en daarmee de verwachte rentelasten. Deze trend zet zich de komende jaren verder voort.

Renteomslagpercentage

Voor 2021 bedraagt het renteomslagpercentage 0,75%. Op basis van dit renteomslagpercentage worden de rentelasten toegerekend aan de verschillende taakvelden.

Financiering

De gemeente voert een veelheid aan activiteiten uit, doet investeringen in bijvoorbeeld riolen en gebouwen en voert grondexploitaties uit. Al deze zaken leiden tot een financieringsbehoefte. Deze financieringsbehoefte is meerjarig. Op basis van deze meerjarige liquiditeitsprognoses stemmen wij onze leningportefeuille op de lange termijn en op de korte termijn af.

Financieringsbehoefte

Op basis van deze programmabegroting is de verwachte financieringsbehoefte voor de komende jaren:

Bedragen x € 1,-

Jaar	Bedrag herfinanciering	Rentepercentage	Rentekosten nieuwe leningen
2021	0	1,50%	0
2022	0	1,50%	0
2023	0	1,50%	0
2024	0	1,50%	0

Leningenportefeuille

Gebaseerd op de afgesloten leningsovereenkomsten dienen de komende jaren de volgende aflossingen plaats te vinden op de langlopende leningen:

Bedragen x € 1.000

Jaar	Contractuele aflossingen op langlopende leningen
2021	18.269
2022	16.198
2023	69.198
2024	12.199
Totaal	**115.864**

In totaal bedragen de aflossingen op langlopende over de jaren 2021-2024 € 115,9 miljoen.

Langlopende leningen 2021 - 2024

Op basis van deze programmabegroting is de verwachting dat er in de periode 2021 – 2024 geen aanvullende financiering plaatsvindt. Het totaalbedrag van de langlopende leningen ultimo boekjaar, bedraagt daarmee:

Bedragen x € 1.000

Jaar	Saldo langlopende leningen ultimo boekjaar
2021	138.049
2022	121.851
2023	52.653
2024	40.454

Netto schuldquote en vaste schulden

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en wordt de ‘netto schuldquote’ genoemd. Deze netto schuldquote bestaat uit de totale schulden ultimo boekjaar gedeeld door de totale baten van de gemeente in datzelfde jaar. De netto schuldquote geeft daarmee een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Door de Provincie is als toezichthouder op de financiën van de gemeenten een signaleringswaarde geformuleerd voor de kengetal:

Kengetal	Categorie A: minst risicovol	Categorie B: neutraal	Categorie C: meest risicovol
Netto schuldquote	< 90%	90-130%	> 130%

In het coalitieakkoord is aangegeven dat ‘de netto schuldquote wordt teruggebracht naar de categorie neutraal (90-130%), waarbij wij ons richten op een percentage van 110%’.

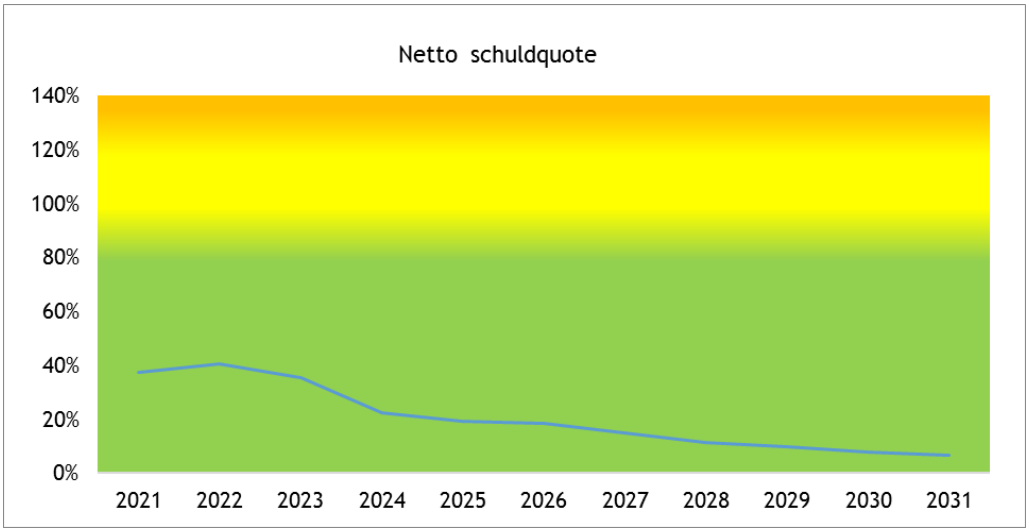
Het effect van de programmabegroting op de netto schuldquotes van onze gemeente voor de komende 11 jaar geeft het volgende beeld:

Bedragen x € 1.000.000

Netto schuldquote	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Begr 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028	Begr 2029	Begr 2030	Begr 2031
A) Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	138	122	53	41	28	22	16	11	8	5	3
B) Netto vlottende schuld (cf.	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7

art. 48 BBV)											
C) Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
D) Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E) Uitzetting < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
F) Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	77	60	2	13	5	0	0	0	0	0	0
G) Overlopende activa (cf. art. 49 BBV)	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Netto schuld ultimo jaar	68	69	58	35	30	29	23	18	15	12	10
H) Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV)	182	171	164	157	157	157	157	157	157	157	157
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**37%**	**40%**	**35%**	**22%**	**19%**	**18%**	**15%**	**11%**	**10%**	**8%**	**6%**

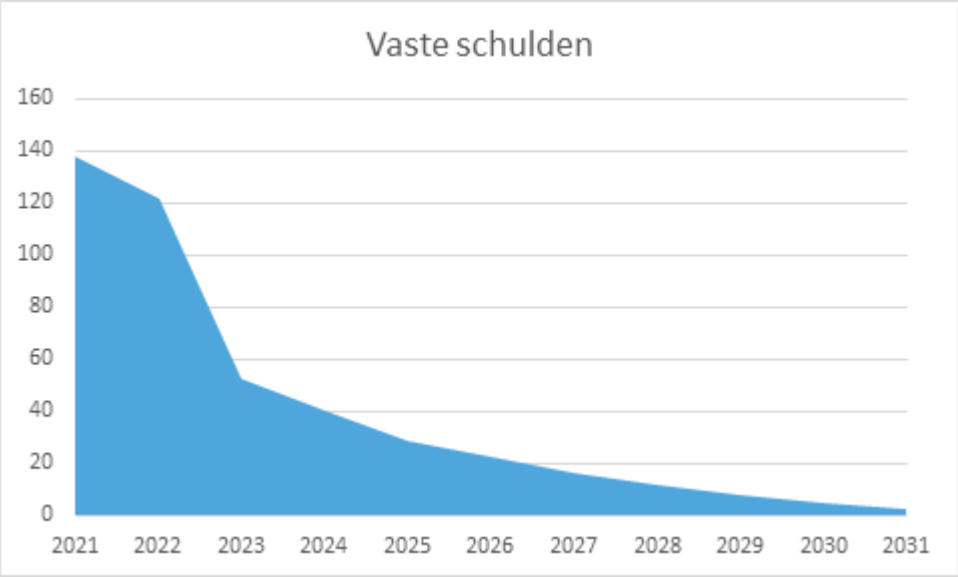
In de volgende grafiek zijn vorenstaande meerjarige netto schuldquotes afgezet tegen de drie categorieën signaleringswaarden:



Door de substantiële instroom van liquide middelen als gevolg van de verkoop van de aandelen in Eneco, heeft de netto schuldquote zich sterk verbeterd. De grafiek laat zien dat de netto schuldquote zich de komende 11 jaren volledig in de categorie “minst risicovol” bevindt. Hiermee is de doelstelling uit het coalitieakkoord om rond de 110% uit te komen ruimschoots behaald. De berekening van de netto schuldquote is berekend op basis van een aantal aannames en op basis van nu bekende ontwikkelingen. Met name het al dan niet realiseren van de grondverkopen en de ‘timing’ van de grondverkopen in de jaren bepaalt in belangrijke mate hoe de schuldquote zich ontwikkelt. Des te verder in de tijd des te groter de onzekerheid is dat deze aannames ook precies zo uitkomen.

Vaste schulden

De onderstaande grafiek toont het verloop van de vaste schulden (conform artikel 46 BBV) in de komende 11 jaar. De grafiek laat zien dat de vaste schulden naar verwachting afnemen tot nihil in 2029 bij de huidige investeringsniveaus. De verwachting is wel dat de investeringen over circa 10 jaar zullen toenemen wanneer de huidige Vinex wijken gerenoveerd worden.



EMU-saldo

Nederland maakt deel uit van de Europese Monetaire Unie. Voor landen die deelnemen aan de Europese Monetaire Unie gelden Europese begrotingsvoorschriften waaronder de zogenaamde EMU-normen. De EMU-normen stellen een grens aan het nationale begrotingstekort van 3% van het bruto binnenlands product (BBP) en de overheidsschuld mag niet meer dan 60% van het BBP bedragen. In Nederland zijn de Europese afspraken over de begrotingsdiscipline opgenomen in de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet Hof). Er kunnen sancties worden opgelegd bij van overschrijding van de tekortnorm.

De BBV schrijft voor dat de gemeente het EMU-saldo van het voorgaande jaar, het actuele begrotingsjaar en drie daaropvolgende jaren opneemt in de begroting.

De EMU-saldi van Lansingerland op basis van deze begroting zijn als volgt:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2020 Actuele begroting	2021 Actuele begroting	2022 Meerjarenraming	2023 Meerjarenraming	2024 Meerjarenraming
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	127.632	-10.438	-8.080	-6.263	-5.874
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	11.756	12.571	3.730	-2.591	-8.847
3 Mutatie voorzieningen	1.180	809	967	919	3.085
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-23.970	-28.975	-10.031	-14.002	-16.388
5 Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-Saldo	**141.027**	**6.774**	**-812**	**11.249**	**22.446**

De Begroting 2021 heeft een positief EMU-saldo van € 6,8 miljoen en draagt daarmee positief bij aan de gezamenlijke Nederlandse tekortnorm.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Inleiding

Om de ambities van Lansingerland te realiseren zijn ondersteunde processen van belang. Binnen onze bedrijfsvoering komen verschillende aspecten aan de orde.
Onze kernwaarden zijn daarbij: duidelijk, daadkracht en dienstbaar. Medewerkers van bedrijfsvoering adviseren op basis van integrale afwegingen. In deze paragraaf geven we per bedrijfsvoeringsonderdeelinzicht in de ontwikkelingen voor 2021 en verder.

Personeel en Organisatie

Coördinatie op- en ondersteuning van de in 2019 ingezette concernbrede organisatieontwikkeling is ook in 2021 en de jaren erna één van de belangrijkste taken. Elk jaar, en dus ook in 2021 ontwikkelen we nieuwe initiatieven ter ondersteuning van de organisatieontwikkeling.

De gemeentelijke organisatie heeft conform planning de ingezette ontwikkeling - om een toekomstbestendige organisatie te zijn en te blijven – in 2020 voortgezet onder begeleiding van de bureaus Haagse beek en LCT voor respectievelijk teaminrichting & functiewaardering en teamontwikkeling (soft skills). Dit traject ronden we in 2020 af.

De coronacrisis heeft voor een vertraging gezorgd bij de doorontwikkeling van het Management Development traject. De aanbesteding gaat eind 2020 van start zodat het programma in 2021 alsnog kan starten. Lopende het MD traject kijken we naar welke behoefte er bestaat voor andere ondersteunende programma's op het gebied van aanpassing van houding en gedrag, aantrekkelijk werkgeverschap, sturing op realisatie van opgaven en ruimte voor (talent)ontwikkeling. Dit laatste gebeurt door een heroriëntatie op de Lansingerland Academie (eLearning).

In 2021 realiseren we een methodiek voor Strategische Personeelsplanning (SPP). Hierbij verbinden we op een systematische wijze dat wat nodig is voor de organisatie en met wie aanwezig is in de organisatie. We kijken hierbij naar de korte, middellange en lange termijn (1 – 3 – 5 jaar). Tussen "nodig" en "beschikbaar" bestaat vrijwel altijd frictie. Met deze methodiek zijn wij in staat om adequaat te interveniëren op deze gap. Voor de ontwikkeling van SPP zetten we de komende drie jaar ook een adviseur HR data analyse in.

Door middel van de toegekende middelen voor de jaren 2019, 2020 en 2021 (€ 200.000 per jaar) zijn er financiële middelen beschikbaar om deze ontwikkeling te ondersteunen.

We continueren de begeleiding van managers en medewerkers bij complexe ziektegevallen. Dit doen we uiteraard ook voor kortdurend (frequent) verzuim en vroegtijdige signalering en preventie van overbelasting. Bovendien is en blijft vitaliteit en inzetbaarheid van medewerkers een belangrijk onderwerp van gesprek in de functionering- en beoordelingssystematiek. In 2021 besteden we de dienstverlening voor arbo, in de breedste zin van het woord, aan. We doen dit op basis van een nog op te stellen visie op arbo, verzuim en re-integratie.

Lansingerland is een middelgrote gemeente die -als gevolg van geografische ligging en potentie- een bovengemiddelde ambitie en ontwikkelmogelijkheden kent. Met een aantrekkende arbeidsmarkt in een sterk concurrerende omgeving moeten we alle zeilen bijzetten om 'aantrekkelijk' te zijn en blijven als werkgever. Ervaren, maar ook jonge professionals vertrekken en laten vacatures achter die de organisatie kwetsbaar maken. Dit maakt het noodzakelijk om te intensiveren op werving en selectie.

In 2020 hebben we besloten recruitment verder te professionaliseren en de ondersteuning van werving en selectie activiteiten te centraliseren. Dit heeft gezorgd voor een impuls in kwaliteit en kwantiteit. We zetten deze pilot nog tenminste twee jaar door. Als gevolg van de coronacrisis bekijken we in 2021 of dit recruitment team (deels) moet transformeren tot een mobiliteitsbureau om de mogelijke gevolgen van de crisis te helpen opvangen. Naast deze investering voor het in dienst nemen van vaste medewerkers zijn we in 2020 gestart met een aanbesteding voor het reguleren van de externe inhuur.

Door middel van het realiseren van een inhuurloket richten we vanaf Q2 2021 onze externe inhuur zodanig in dat we voldoen aan alle eisen en wensen op het gebied van recht- en doelmatigheid. Het recruitmentteam speelt ook hierbij een verbindende rol naar de organisatie en ontzorgt hiermee het management.

Intensivering van proactief, integraal en het werken vanuit maatschappelijke opgaven, betekent ook iets voor de ontwikkeling van functies en medewerkers van O&HRM. Eind 2020 is het team naar de eisen van deze tijd ingericht en heeft businesspartnerschap een prominente plek. Alle medewerkers doorlopen de komende jaren een opleidings- en ontwikkelingstraject.

Na een intensieve voorbereiding in 2020, gaat in 2021 de aanbesteding van een nieuw salaris- en personeelsinformatie-systeem van start. Dit gaat gepaard met een verdere verbetering en digitalisering van P&O werkprocessen en met de intensivering van medewerkers- en management selfservice (eHRM). Implementatie is gereed op 1 januari 2022.

Financiën en planning & control

In 2021 starten we de planning & control cyclus voor de nieuwe begroting met een kaderbrief. Gezien de bijzondere omstandigheden van de coronacrisis in het voorjaar van 2020 hebben we geen kaderbrief voor de Begroting 2021-2024 opgesteld. De situatie was toen nog ongewis, met nog geen perspectief op de effecten van de coronacrisis op de samenleving, laat staan dat er duidelijkheid bestond over de financiële consequenties daarvan. Voor 2021 houden we vast aan de periodieke budgetreviews en ‘in control’-gesprekken met de teammanagers/domeindirecteuren. Die bieden, zeker in deze onzekere tijd, goede aanknopingspunten voor de budgetbeheersing en om tijdig te interveniëren als de (financiële) situatie daar aanleiding toe geeft.

We voeren steeds een actief liquiditeitsbeheer, waarbij onze huidige schuldpositie continue aandacht krijgt. Met de bestuursopdracht ‘Herziening financieringsstructuur’ hopen wij tot voorstellen te komen die verlaging van de schuldquote tot gevolg hebben. Bij de kaderbrief in het voorjaar van 2021 geven we daar meer duidelijkheid over.

Audit en AO/IC

Een deugdelijke administratieve organisatie en interne controle zijn belangrijke randvoorwaarden om betrouwbare cijfers te rapporteren en rechtmatig te handelen. Door middel van audits stellen we periodiek vast of interne procedures en afspraken zijn nageleefd en de te rapporteren cijfers betrouwbaar zijn. Het gaat daarbij niet alleen om financiële cijfers maar ook niet-financiële cijfers, zoals indicatoren en kengetallen. Door middel van onderzoeken en benchmarking vergelijken we onze gemeente met andere gemeenten en formuleren we waar nodig acties en voeren deze uit. We voeren een doelmatigheidsonderzoek ex artikel 213a van de Gemeentewet uit en verstrekken een afschrift van de onderzoeksresultaten en de actiepunten naar aanleiding van het onderzoek aan de gemeenteraad.

Vanaf het begrotingsjaar 2021 treedt een wijziging op in de manier waarop de gemeente verantwoording aflegt over de rechtmatigheid. Waar tot en met 2020 de externe accountant een oordeel geeft over de rechtmatigheid, legt met ingang van de jaarstukken 2021 het college zelf expliciet verantwoording af over de rechtmatigheid. Deze verantwoording komt tot uitdrukking in de jaarstukken. Ook het accent van de controle verschuift daarmee meer naar intern. De accountant geeft wel een oordeel af bij de verantwoording die het college aflegt in de jaarstukken (geeft die verantwoording een juist beeld over de rechtmatige tot standkoming van de baten en lasten in de jaarstukken). In 2020/2021 bereiden we ons voor op deze ontwikkeling door te inventariseren welke aanvullende (controle)maatregelen nog nodig zijn om te voldoen aan de gewijzigde regels.

Informatievoorziening en automatisering

Informatievoorziening en ICT zijn absolute randvoorwaarden voor het goed functioneren van de gemeente Lansingerland. Wij voeren onze (wettelijke) taken uit met behulp van een groot aantal systemen.Door blijvend te investeren in ICT (vernieuwen/vervangen) blijft de kwaliteit, veiligheid en continuïteit van ICT op het gewenste en nodige niveau.

Informatievoorziening is hierin cruciaal; met informatie (data) voeren wij onze dienstverlening uit, nemen we besluiten en maken we beleid. Dat laatste gebeurt in toenemende mate. Datagestuurd werken betekent gebruik maken van de mogelijkheden die slim gebruik en hergebruik van data (BI) biedt. Bijvoorbeeld efficiënter te werken, beter in control te zijn en het ontwikkelen van nieuwe digitale diensten. Kortom, innovatieve toepassingen in de volle breedte.

In 2021 werken wij, op basis van de in 2020 vastgestelde visie op informatievoorziening en ICT, aan de verdere invulling van de IV-organisatie. Hierin krijgt informatiemanagement, informatie advies en projectportfoliomanagement een prominente rol. Hetzelfde geldt voor BI (Business Intelligence).

De IV-organisatie ondersteunt de gemeente in het toepassen van informatievoorziening door de vertaling te maken van de ontwikkelingen binnen en buiten de organisatie naar (nieuwe) oplossingen.

In 2021 zetten wij stappen om Geo-informatievoorziening op de ‘kaart’ te zetten. Geo-informatie biedt veel mogelijkheden in werk- en beleidsprocessen en dienstverlening aan de inwoners en bedrijven. Ook hiervoor hebben wij in 2020 een visie ontwikkeld en vastgesteld. Deze visie vormt de basis voor de vervanging van de applicaties in het Geo-domein.

Medio 2021 sluiten wij aan op het Digitaal Stelsel Omgevingsgwet (DSO) in het kader van de nieuwe Omgevingswet. Deze wet gaat in op 1 januari 2022.

Juridische zaken

In 2020 is onder begeleiding van de bureaus Haagse beek en LCT voor respectievelijk teaminrichting & functiewaardering en teamontwikkeling (soft skills) een ontwikkeling ingezet om de juridische dienstverlening binnen Lansingerland toekomstigbestendig te maken. De Quick Scan voor de juridische functie in de organisatie uit 2019 is meegenomen in deze ontwikkeling. Dit betekent onder meer aandacht voor juridische escalatie en control, grip op algemene juridische advisering en dienstverlening, beter inzicht en onderhoud van algehele en specifieke juridische kennis concern reed. Dit traject ronden we af in 2020.

Taken op het gebied van informatieveiligheid en privacy voeren we conform jaarplannen uit. De klachtencoördinator heeft activiteiten ter verbetering van de concern brede dienstverlening geïntensiveerd en dit zetten we in 2021 verder door.

Ambtelijk horen binnen de context van bezwaarprocedures is de afgelopen jaren met succes ingevoerd. In 2021 professionaliseren we de bezwaarprocedures verder door in te zetten op de door ontwikkeling van de standaarddocumentatie, met oog voor maatwerk waar nodig.

Juridische Zaken schrijft sinds 2019 één jaarverslag waarin alle aandachtsgebieden op een toegankelijke, eenduidige en aansprekende manier worden aangeboden. Deze lijn zetten we voor 2020 en 2021 door.

Dienstverlening

De publieke dienstverlening van de gemeente Lansingerland staat oog in oog met ingrijpende veranderingen. Naast het nieuwe werken is de toenemende digitalisering één van de belangrijkste andere veranderingen: deze daagt ons uit om onze dienstverlening anders in te richten en om de menselijke factor -die altijd nodig blijft- naar een hoger plan te tillen. Het face-to-face contact met klanten wordt minder, maar de complexiteit neemt toe. En dat vereist -meer dan ooit tevoren- hostmanship en vakmanschap. Het optimaliseren van de publieke dienstverlening kunnen we alleen bereiken wanneer de belofte die de gemeente Lansingerland doet richting haar inwoners ook werkelijk wordt waargemaakt door onze professionals. Hiervoor hebben we vakmanschap nodig, werken we samen met onze interne en externe partners, hebben we regelvrijheid en nemen we verantwoordelijkheid.

Een veranderende samenleving vereist een gemeentelijke organisatie die daarop inspeelt. Eén van onze speerpunten daarbij is een goede informatievoorziening en een goede informatiestructuur waardoor de gemeente Lansingerland de dienstverlening aan inwoners en bedrijven kan optimaliseren. Dit maakt flexibele dienstverlening mogelijk: inwoners kunnen digitaal veel zelf regelen, we zijn 24 uur per dag en 7 dagen in de week, vanaf elk gewenst apparaat en vanaf elke locatie bereikbaar. Maar niet iedere inwoner is zo digitaal ingesteld. Ook voor hen blijven we bereikbaar. Het gemeentehuis blijft open met een persoonlijke ontvangst en de balies blijven open. We richten ons dienstverleningsproces zo in dat de afhandeltijd zo kort mogelijk is en dat de inwoner áltijd bij ons terecht kan met vragen of opmerkingen. We denken van buiten naar binnen en zetten daarbij de inwoner en ondernemer centraal. De inwoner komt steeds meer centraal te staan en gemeenten krijgen veel meer en veel vaker een regisserende of faciliterende dan een uitvoerende rol. We werken aan het optimaliseren van de dienstverlening waarbij we luisteren naar wat de samenleving van Lansingerland van ons nodig heeft. Onze dienstverlening is digitaal waar mogelijk, persoonlijk waar nodig.

Inkoop

Op het gebied van inkoop hebben we als hoofddoelstellingen: blijven voldoen aan de rechtmatigheidseisen, inkopen tegen de meest optimale (integrale) prijs-kwaliteit verhouding en het optimaal functioneren van de inkoopfunctie in de organisatie.

In 2020 zijn we bezig met het herzien van de juridische inkoopfunctie. Waar we tot nu toe uitgaan van een decentraal gecoördineerd model, zijn we in gesprek met de de domeinen in hoeverre dit past bij de ondersteuning die zij op aanbestedingstrajecten nodig hebben. Op basis van deze evaluatie passen we in 2021 daar waar nodig het inkoop- en aanbestedingsmodel aan.

Communicatie

Communicatie verbindt de organisatie met de samenleving. De gemeente Lansingerland bouwt samen met inwoners, ondernemers en partners aan een krachtige samenleving. De focus van de organisatie ligt buiten het gemeentehuis. Ambtenaren helpen het bestuur van de gemeente met de ontwikkeling van de gemeenschap. Daarom staan zij midden in de samenleving, en niet daarbuiten. Ze kennen de samenleving, weten bij wie welke belangen en behoeften spelen en verbinden die aan bestuurlijke processen en besluitvorming door het college. Daarvoor brengen zij belangen bij elkaar en zorgen dat het bestuur goede besluiten neemt. De rol van de overheid verandert: steeds vaker spelen we een rol sámen met anderen. Dit maakt dat het belang van kwalitatieve verantwoording toeneemt: dat wat mensen vinden, zeggen, menen over dat wat de overheid in hun leven betekent. Hiervoor is nodig dat de gemeente op alle momenten in het beleidsproces in verbinding is met de samenleving. Communicatie helpt bij het maken van deze verbinding. Op basis van monitoring weten we wat er speelt in de samenleving en passen we onze communicatieaanpak aan. Onze middelen zijn afhankelijk van de doelgroep zowel offline als online. Met aandacht voor duidelijke taal.

Privacy en informatiebeveiliging

De inwerkingtreding van de AVG, het rekenkameronderzoek, de diverse audits op informatiebeveiliging en onze ervaringen maken continu duidelijk dat informatiebeveiliging en privacy continu aandacht nodig hebben. Voor beide onderdelen hebben we, net als voor 2020, een jaarplan opgesteld.

Het informatiebeveiligingsplan 2021 baseerden we op uitkomsten van audits, trends en ontwikkelingen zoals meldingen en incidenten, het Cybersecurity Beeld Nederland, input vanuit de Informatiebeveiligingsdienst en onze eigen uitgevoerde analyses. In 2020 actualiseerden we ons beleid rondom informatiebeveiliging aan de hand van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid. Met de implementatie van TOP-werken is het niveau van de technische kant van informatiebeveiliging stevig toegenomen. Onze systemen zorgen voor een eerste verdedigingslinie. Wel is het daarbij zaak om gedurende het jaar vinger aan de pols te houden of de genomen maatregelen ook werken en of informatie over (mogelijke) beveiligingsincidenten voldoende opvolging krijgen. In 2021 maken we deze slag en ronden we de implementatie van een ‘Governance’-tool voor informatiebeveiliging af. Doel is eind 2021 een zelfstandige P&C-cyclus (PDCA-cyclus) te realiseren rondom de informatiebeveiliging.

Ook in 2021 besteden we uitgebreid aandacht aan bewustwording van medewerkers. Dit pakken we in samenhang met privacy op. De huidige nieuwe manier van werken, waarbij men volledig of deels elders werkt, vereist dat medewerkers zich bewust zijn van de risico's omtrent informatiebeveiliging en privacy.

In 2019 en 2020 voerden we voor de meest risicovolle processen Privacy Impact Assessments (PIA's) uit (WMO, Jeugd en Veiligheid). Het opstellen van deze PIA's leidt vervolgens tot organisatorische en technische maatregelen die we treffen om persoonsgegevens voldoende te beschermen. In 2021 toetsen we of deze maatregelen voldoende zijn getroffen.

Voor het jaarverslag van de FG 2019 inventariseerden we in 2020 in welke mate we momenteel voldoen aan de AVG. Hieruit komen nog diverse onderdelen naar voren waar het beter moet. Vooral op het vlak van het aantoonbaar en systematisch in control zijn op privacy (controles, vastlegging, verantwoording en rapportage). Deze analyse vormde de input voor het jaarplan 2021. Net als voor de informatiebeveiliging geldt dat we eind 2021 een zelfstandige P&C-cyclus realiseren rondom de Privacy/AVG-compliance.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake indien de gemeente risico loopt met aan deze partijen beschikbaar gestelde middelen of als de gemeente aangesproken kan worden als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft, vanwege vertegenwoordiging in het bestuur of vanwege het hebben van stemrecht. Als gemeente kunnen wij door toenemende uitbreiding en complexiteit niet al onze taken meer zelfstandig uitvoeren. Samenwerking met andere partners, waaronder andere overheden, kan dan een oplossing bieden. Iedere afzonderlijke situatie vraagt om een specifieke afweging en een politieke keuze.

De 'Nota verbonden partijen 2016 – 2020' (Corsa-nummer T16.02321) geeft een beeld van onze visie op en beleidsvoornemens voor verbonden partijen. De nota is aangevuld met een addendum (T17.01105) op het uitvoeringsdocument met de omschrijving van de rollen van de burgemeester, wethouders, en de afgevaardigde raadsleden. De nota geeft inzicht in het (wettelijk) kader en geeft het afwegingskader een handvat voor het toe- en uittreden bij verbonden partijen. De nota gaat ook in op de vertegenwoordiging in verbonden partijen. Daarnaast besteedt de nota aandacht aan de spelregels voor governance en het uitvoeren van risicomanagement met de bestaande (wettelijke) instrumenten van informatievoorziening en aanvullende mogelijkheden om bij te dragen aan de kaderstellende, toezichthoudende en controlerende rol van de raad. Eind 2020 krijgt de nota een update. Elk jaar bespreekt de raad in een speciale raadsvergadering de factsheets van verbonden partijen tegelijkertijd met de zienswijzen op de begrotingen van verbonden partijen. De factsheets zijn voorzien van een bestuurlijke en financiële risicoanalyse.

Overzicht

In onderstaand overzicht staat de meest essentiële financiële informatie van de verbonden partijen. In de latere tabellen staat per verbonden partij de informatie die op grond van artikel 15 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht is inclusief bij welk programma uit de begroting het hoort en op welke wijze de verbonden partij bijdraagt aan de realisatie van de doelstelling van het programma. Daarnaast schrijft artikel 15 BBV voor dat de lijst van verbonden partijen, wordt onderverdeeld in:

1. gemeenschappelijke regelingen;
2. vennootschappen en coöperaties;
3. stichtingen en verenigingen;
4. overige verbonden partijen.

De uitgebreidere informatie per verbonden partij is in de zogenaamde factsheets opgenomen. Deze zijn 18 juni 2020 door de raad vastgesteld (T20.05773). Op de website van Lansingerland staat, conform artikel 27 van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr), het register Verbonden Partijen.

Eneco staat niet meer vermeld op de lijst met verbonden partijen. De gemeente Lansingerland heeft zich in 2017 bezonnen op het toekomstig aandeelhouderschap van Eneco Groep N.V. Daartoe is in 2017 een traject doorlopen, gezamenlijk met alle aandeelhouders van Eneco, om hier op een zorgvuldige wijze naar te kijken. In dit proces is de raad intensief betrokken. Uitkomst is dat Lansingerland constateert dat het aandeelhouderschap in Eneco niet noodzakelijk is om publieke belangen te realiseren of te borgen. Mede om die reden heeft Lansingerland op 31 oktober 2017 besloten om het aandelenbelang in Eneco af te bouwen. De verkoop van de aandelen in Eneco is in boekjaar 2020 gefinaliseerd. Vanaf de begroting 2021 is Eneco dus niet langer te kwalificeren als een verbonden partij. Verkoop van het aandelenbelang heeft onder meer een direct effect op de omvang van het jaarlijkse geprognotiseerde dividend van Eneco, welke is komen te vervallen.

Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Bijdrage 2019	Begroot 2020	Begroot 2021
Bedrijvenschap Hoefweg	6. Lansingerland Ontwikkelt	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Bleizo	6. Lansingerland Ontwikkelt	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
DCMR Milieudienst Rijnmond	6. Lansingerland Ontwikkelt	1.470.464	1.506.115	1.529.062
Jeugdhulp Rijnmond	4. Maatschappelijke ondersteuning	8.860.955	8.699.536	9.521.757
MRDH (Metropoolregio Rotterdam-Den Haag)	6. Lansingerland Ontwikkelt	157.829	165.134	169.717
Openbare Gezondheidszorg Rotterdam-Rijnmond	4. Maatschappelijke ondersteuning	434.540	451.714	471.544
Recreatieschap Rottemeren	3. Sport, cultuur en onderwijs	191.497	196.400	198.600
Schadevergoedingsschap HSL-Zuid	6. Lansingerland Ontwikkelt	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
SVHW (Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffingen en Waardebepaling)	8. Algemene dekkingsmiddelen	498.000	491.000	521.000
Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond	2. Openbare orde en veiligheid	3.317.186 waarvan: 3.290.750 basiszorg 26.436 individuele taken en bijdragen	3.643.559 waarvan: 3.617.559 basiszorg 26.000 individuele taken en bijdragen	3.732.532 waarvan: 3.706.532 basiszorg 26.000 individuele taken en bijdragen

Vennootschappen en coöperaties	Programma	Dividend 2019	Begroot 2020	Begroot 2021
Dunea (vh Duinwater-bedrijf Zuid-Holland)	8. Algemene dekkingsmiddelen	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
Stedin Holding N.V.	8. Algemene dekkingsmiddelen	1,6 mln.	1,7 mln.	0,5 mln.

Vennootschappen en coöperaties	Programma	Bijdrage 2019	Begroot 2020	Begroot 2021
Parkmanagement Bedrijvenpark Oudeland (PMBO)	6. Lansingerland Ontwikkelt	56.737 en 21.689 incidenteel	57.000	57.000

Vennootschappen en coöperaties	Programma	Bijdrage 2019	Begroot 2020	Begroot 2021
BNG (Bank Nederlandse Gemeenten)	8. Algemene dekkingsmiddelen	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing

Bedrijvenschap Hoefweg

Naam verbonden partij	Bedrijvenschap Hoefweg
Vestigingsplaats	Bleiswijk
Deelnemende partijen	Gemeente Zoetermeer en Gemeente Lansingerland
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Ontwikkeling van het bedrijventerrein Hoefweg (Hoefweg Noord) voor vestigingsmogelijkheden voor bedrijven. Met de ontwikkeling van dit gebied wil de gemeente een gunstig economisch klimaat en daarmee indirect een interessant werk - en woongebied creëren voor de inwoners. Een deel van de gronden van Bedrijvenschap Hoefweg maakt onderdeel uit van de bestuurlijke opdracht Bleizo-West om te komen tot een ontwikkelperspectief. De uitkomst van deze bestuurlijk opdracht heeft invloed op deze gemeenschappelijke regeling.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Geen structurele bijdrage aan of van het Bedrijvenschap. Art. 24 en 25 van de GR: de gemeente levert een financiële bijdrage aan het startkapitaal, de gemeenten zorgen voor voldoende middelen zodat de GR aan verplichtingen aan derden kan voldoen. De inbreng en risicoverdeling is op 50%- 50% voor elke gemeente vastgesteld. De GR neemt voor 30% deel aan de CV Prisma en voor 31% in de BV Prisma.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019	Per 1-1-2019: € 6,3,mln. Per 31-12-2019: € 9,4 mln.

(Uit: Jaarrekening 2019)	
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 49,2 mln. Per 31-12-2019: € 40,2 mln.
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	€ 3,1 mln.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Geen. Het financiële belang blijft gelijk.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De gemeenten Lansingerland en Zoetermeer nemen beiden voor 50% deel in deze gemeenschappelijke regeling. De grondexploitatie van Bedrijvenschap Hoefweg per 1-1-2020 is positief: € 12,9 mln. Netto Contante Waarde (NCW). Bedrijvenschap Hoefweg heeft een risicoprofiel van ca. € 1,9 mln. De risico's betreffen de renteontwikkeling en grondprijsontwikkeling. In Lansingerland is in de Jaarrekening 2019 bij de berekening van het benodigd weerstandsvermogen geen rekening gehouden met risico's voor Bedrijvenschap Hoefweg. De grondexploitatie Hoefweg bevat nog voldoende weerstandscapaciteit om de risico's zelf op te vangen.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Nagenoeg alle resterende gronden van Bedrijvenschap Hoefweg zijn onderdeel van de bestuurlijke opdracht Bleizo-West om te komen tot een ontwikkelperspectief. De uitgifte van deze gronden hangt samen met de uitkomst van het ontwikkelperspectief. In dat kader wordt ook gekeken of de gronden uit het onderzoeksgebied samengebracht kunnen worden met de gronden van GR Bleizo. Dit ook in lijn met amendement A2020-08 over het zo spoedig mogelijk afbouwen en opheffen van de Bedrijvenschap Hoefweg. De opheffing van de CV/BV Prisma is voorzien voor 2020 met uitloop tot 2021. Vanwege contractuele verplichtingen moet eerst de CV/BV Prisma opgeheven worden alvorens Bedrijvenschap Hoefweg opgegeven kan worden.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Financiële analyse: Laag Bestuurlijke analyse: Laag De grondexploitatie van Bedrijvenschap Hoefweg loopt tot 2026. De verwachting is dat Bedrijvenschap Hoefweg eerder opgeheven gaat worden. In deze periode is bijsturing nog goed mogelijk. Bestuurlijk hebben we (indirecte) invloed.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De ontwikkeling van het bedrijventerrein Hoefweg stimuleert de vestigingsmogelijkheden voor bedrijven en een gunstig economisch klimaat.

BLEIZO

Naam verbonden partij	BLEIZO
Vestigingsplaats	Bleiswijk
Deelnemende partijen	Gemeente Zoetermeer en Gemeente Lansingerland
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Het doel van deze GR is het ontwikkelen van het gebied rondom het OV knooppunt Bleizo (station Lansingerland-Zoetermeer), gericht op het realiseren van een nieuw economisch knooppunt met een eigen identiteit. Met de ontwikkeling van een OV-knooppunt en het gebied daarom heen wil de gemeente een gunstig economisch klimaat en een interessant werk- en woongebied creëren voor de inwoners. De resterende gronden van GR Bleizo zijn onderdeel van het gebied van de bestuurlijke opdracht Bleizo-West om te komen tot een ontwikkelperspectief. De uitkomst van deze bestuurlijk opdracht gaat invloed hebben op deze gemeenschappelijke regeling.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	(art. 32 GR Bleizo) Beide gemeenten staan ervoor in dat de GR Bleizo altijd over voldoende middelen beschikt om verplichtingen aan derden te voldoen. De inbreng en risicoverdeling is op 50%- 50% voor elke gemeente vastgesteld.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: - € 2,4 mln. Per 31-12-2019: € 1,5 mln.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 68,2 mln. Per 31-12-2019: € 79,0 mln.
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	€ 3,9 mln.

Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Het financiële belang van Lansingerland blijft ongewijzigd.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De gemeenten Lansingerland en Zoetermeer nemen beiden voor 50% deel in deze gemeenschappelijke regeling. De grondexploitatie van GR Bleizo per 1-1-2020 is positief € 10,3 mln. Netto Contante Waarde (NCW). Bleizo heeft een risicoprofiel, waarbij ook rekening wordt gehouden met kansen, van ca. € 2,0 mln. De risico's betreffen de rentelasten en de indexering. In Lansingerland is in de Jaarrekening 2019 bij de berekening van het benodigd weerstandsvermogen geen rekening gehouden met risico's voor GR Bleizo. De grondexploitatie Bleizo bevat nog voldoende weerstandscapaciteit om de risico's zelf op te vangen.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Alle resterende gronden van GR Bleizo zijn onderdeel van het gebied voor de bestuurlijke opdracht Bleizo-West om te komen tot een ontwikkelperspectief. De uitkomst van deze opdracht is van invloed op deze gemeenschappelijke regeling.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Financiële analyse: Gemiddeld Bestuurlijke analyse: Laag De GR Bleizo kent nog een behoorlijke looptijd. Ondanks dat de belangen aanzienlijk zijn, maakt dit dat bijsturing mogelijk is. Bestuurlijk hebben we (indirecte) invloed.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De realisatie van vervoersknooppunt Bleizo (station Lansingerland-Zoetermeer) en de ontwikkeling van het gebied rondom het knooppunt dragen bij aan de ontwikkeling van Lansingerland als gemeente waarin aantrekkelijk en op duurzame wijze kan worden gewerkt en gewoond.

DCMR Milieudienst Rijnmond

Naam verbonden partij	DCMR Milieudienst Rijnmond
Vestigingsplaats	Schiedam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Uitvoeren van de Wet Milieubeheer (Wm), de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), de Wet bodembescherming (Wbb) en de asbesttaken op grond van het Bouwbesluit voor de Gemeente Lansingerland en advisering op het gebied van milieu en ruimtelijke ordening. Het publieke belang is het bereiken van een goed leefmilieu voor burgers en bedrijven.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	2021: € 1.529.062 2020: € 1.506.115
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 5.681.000 Per 31-12-2019: € 4.567.000
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 9.669.000 Per 31-12-2019: € 10.224.000
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Het financieel resultaat over 2019 na bestemming bedraagt € 1.446.000.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Er zijn geen veranderingen in het financiële belang wat Lansingerland heeft in de verbonden partij. De jaarlijkse indexering voor alle GR-en, vastgesteld door de "Werkgroep verbetering financiële sturing gemeenschappelijke regelingen" (ingesteld door de Kring van Gemeentesecretarissen Rotterdam-Rijnmond) bedraagt voor 2021: 1,4%.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De benoemde risico's uit 2019, die samenhingen met het op orde krijgen van de bedrijfsvoeringssystemen, lijken nu beheersbaar. De nu begrote en vanuit de eigen exploitatie van de DCMR gedekte bedragen zijn zo realistisch mogelijk geraamd. De participanten krijgen zowel ambtelijk als bestuurlijk per kwartaal een gedetailleerde update, wat de sturingsmogelijkheden vergroot.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Vanwege de toegenomen werkzaamheden voor Lansingerland (o.a. groter bedrijvenbestand gekregen de afgelopen jaren) en enkele nieuwe taken (o.a. asbestgerelateerde werkzaamheden), verhoogden we in 2019 het budget structureel. De uitbreidingen van bedrijventerreinen zorgt echter tijdelijk voor een substantieel hoger aantal milieuvergunningplichtige bedrijven en de hierbij behorende bouwwerkzaamheden vergroten het aantal geluidsklachten flink. In 2021 drukt de afhandeling hiervan relatief zwaar op het werkprogramma, maar de verwachting is dat dit over enkele jaren weer afvlakt en we op

	termijn voldoende dekking hebben voor de uit te voeren werkzaamheden. Er bestaat een klein risico dat we eenmalige een extra bijdrage moeten leveren vanwege voornoemde werkzaamheden. De overdracht van de Bodemtaken van de Provincie naar de gemeente kan financiële consequenties hebben. Onduidelijk is vooralsnog hoeveel middelen vanuit het Rijk voor de uitvoering van deze taak beschikbaar worden gesteld.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Het financiële risico is gemiddeld. Dit heeft te maken met het feit dat in de Gemeenschappelijke Regeling een garantstelling voor de deelnemende gemeenten is opgenomen. Lansingerland heeft een belang van 2,5% in de DCMR en kan hiermee samen met de overige participanten invloed uitoefenen op de (financiële) bedrijfsvoering. Daarnaast hebben we invloed op het financieel bijsturen van de bijdrage die wij betalen voor de uitvoering van het werkplan. Hier is het risico gemiddeld tot hoog vanwege de toegenomen werkzaamheden door uitbreiding van het bedrijvenbestand. Het bestuurlijke (inhoudelijke) risico is laag, omdat de belangen van DCMR hetzelfde zijn als onze belangen, en er duidelijke afspraken met de DCMR zijn gemaakt die we regelmatig monitoren.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De DCMR Milieudienst Rijnmond levert met inzet van wettelijke instrumenten en vanuit zijn specifieke deskundigheid een bijdrage aan het verlagen van de milieubelasting van bedrijven en aan het verhogen van de milieukwaliteit en veiligheid in het Rijnmondgebied. Hiermee draagt het bij aan de ontwikkeling van Lansingerland als gemeente waarin aantrekkelijk kan worden gewoond, gewerkt en gerecreëerd. Daarnaast intensiveren we de samenwerking op het gebied van duurzaamheid, een eerste verkenning hiervoor op de thema's circulaire economie en energietransitie is in 2020 gestart.

Jeugdhulp Rijnmond

Naam verbonden partij	Jeugdhulp Rotterdam
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	1. Uitvoering geven aan de (wettelijke verplichtingen tot) regionale samenwerking in het kader van de Jeugdwet en in het kader van Veilig Thuis, jeugdbescherming en jeugdreclassering. 2. Het uitvoeren van bovenlokale taken door middel van het contracteren en/of subsidiëren van aanbieders van jeugdhulp, -reclassering en -beschermingsmaatregelen in het kader van de Jeugdwet. 3. Realiseren van overleg, kennisontwikkeling- en overdracht tussen de aangesloten gemeenten.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De GR Jeugdhulp is opgericht voor de inkoop van verschillende vormen van jeugdhulp waar gemeenten verantwoordelijk voor zijn. De inleg van de gemeente Lansingerland bedraagt in 2020 € 8.276.068 (inclusief organisatiekosten).
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 0 Per 31-12-2019: € 0
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Vreemd vermogen: Per 1-1-2019: € 0 Per 31-12-2019: € 0 Overlopende passiva: Per 1-1-2019: € 58.818.782 Per 31-12-2019: € 50.848.550
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	€ 0 Voor de deelnemende gemeenten geldt dat eventuele overschrijdingen in het budget lopende het begrotingsjaar, of bij jaarrekening, door de gemeenten moeten worden vergoed (zie financiële risico-analyse).
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	In juli 2020 heeft het Algemeen Bestuur van de GRJR (conform de aan de raden ter zienswijze voorgelegde begrotingswijziging 2020) ingestemd met het verhogen van de begroting van de GRJR over 2020 door de volgende ontwikkelingen: 1. Verhoging van de budgetten voor Jeugdhulp 2. Verhoging bijdrage Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond 3. Verhoging van de bijdrage aan Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond 4. Organisatiekosten 5. Verhoging van het budget voor buitenregionale plaatsingen (BRP) en adolescente strafrecht De inleg van Lansingerland is gestegen met een bedrag van € 672.616 naar een totale inleg van €

	8.276.068. De verhoogde bijdrage is meegenomen in de zomerrapportage.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Toenemend zorggebruik in een open einde regeling De jeugdwet is een open einde regeling. De afgelopen jaren stegen de kosten binnen de jeugdregio Rijnmond en lijkt er sprake van een toename en verzwaring van het zorggebruik in de jeugdregio Rijnmond. Dit levert een financieel risico op. We zetten in op het versterken van de grip op het gebruik en de kosten van de jeugdhulp. Het versterken van preventie en vroegsignalering is het belangrijkste speerpunt in onze opgave voor het sociaal domein. Dit doen we mede door middel van de (lokale) toegang en het versterken van de samenwerking met onze toegangspartners en ook de huisartsen. Corona Het is op dit moment nog niet bekend wat de financiële consequenties van de coronacrisis zijn. Financiële taakstelling De meerjarenbegroting 2021-2024 bevat een taakstelling. 15 gemeenten (gezamenlijk, afzonderlijk en de uitvoeringsorganisatie) zijn verantwoordelijk voor de realisatie van de financiële taakstelling. De feitelijke opgave is nog groter, omdat overschrijdingen van de budgetten (zoals in 2019) niet zijn meegenomen. Onzeker is of de 15 gemeenten de gezamenlijke taakstelling behalen.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	1. In het licht van de (financiële) ontwikkelingen in de specialistische jeugdhulp zetten wij in op de realisatie van de veranderopgave jeugdhulp. Dat betekent voor de regionaal ingekochte specialistische jeugdhulp dat wij waar mogelijk sturen op verminderen van het gebruik van specialistische jeugdhulp. 2. In 2020 ontwikkelen we de regiovisie van de Jeugdregio Rijnmond. Dit is een belangrijke basis voor de inkoop vanaf 2023. De afzonderlijke raden stellen de regiovisie vast. 3. Wij verbeteren het functioneren en de interne aansturing van de Gemeenschappelijke Regeling. De basis hiervoor is het verbeterplan uit 2019. 4. Wij verbeteren het arrangementenmodel. Vanaf medio 2020 is een projectleider Arrangementenmodel aangesteld. Deze projectleider heeft als opdracht het model aan te scherpen en te verstevigen. Daarnaast werkt de GRJR met betere monitoringsinstrumenten, waardoor de GRJR beter in staat is het gebruik actueel te monitoren en betere ramingen te maken. Daarmee verwacht de GRJR het risico van de resultaatgerichte inkoop beter te beheersen.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Risicobeleid GR Op basis van een risico-inventarisatie die bij de start van de samenwerking met de gemeenten is opgesteld, is geconcludeerd dat de omvang van het gewogen risico beheersbaar is en dat er geen apart weerstandsvermogen gevormd hoeft te worden. Wel wordt in de begroting een risicobudget opgenomen; voor 2021 € 3,6 miljoen. Voor de deelnemende gemeenten geldt daarbij dat eventuele overschrijdingen lopende het begrotingsjaar, of bij de jaarrekening, door de gemeenten moeten worden vergoed. De extra inbreng vindt plaats op basis van de weging van het betreffende jaar. De verrekening van het daadwerkelijk gebruik van individuele gemeenten vindt plaats bij de berekening van de vlaktaks. Gemeentelijk risicobeleid Op basis van de financiële analyse is er een hoog risico verbonden aan de GR Jeugdhulp. De gemeente heeft een hoge jaarlijkse financiële bijdrage, de begroting van de GRJR neemt toe en Lansingerland heeft een groeiend aandeel in de begroting van de GRJR. Bij de oprichting van de GRJR is besloten dat eventuele tekorten door de deelnemende gemeenten worden gedekt waardoor het risico bij de deelnemende gemeenten ligt (naar evenredigheid met hun inbreng in het betreffende jaar). Op basis van de bestuurlijke analyse is er een gemiddeld risico verbonden aan de GR. De ontwikkelingen op regionaal niveau zijn van invloed op de gemeentelijke doelstellingen. Lansingerland is vertegenwoordigd in het AB en DB. Omdat Rotterdam een grote invloed heeft op de besluitvorming brengt dit een zeker risico met zich mee.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De GRJR heeft tot taak de gemeenschappelijke inkoop zodanig vorm te geven dat lokale ambities kunnen worden gerealiseerd en dat zorgcontinuïteit is geboden.

Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Naam verbonden partij	Metropoolregio Rotterdam Den-Haag (MRDH)
Vestigingsplaats	Rotterdam

Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Het versterken van de internationale concurrentiepositie van de regio.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De Brede Doeluitkering (BDU) voor verkeer en vervoer is de belangrijkste dekking voor de kosten van de twee programma's exploitatie verkeer en openbaar vervoer, infrastructuur verkeer en openbaar vervoer. De inwonerbijdrage bedraagt € 2,72 per inwoner voor het programma economisch vestigingsklimaat; voor 2021 is dat een totaalbedrag van € 6.501.075. Uitgaande van het inwoneraantal van Lansingerland op 1 januari 2020 van 62.396 bedraagt dit voor Lansingerland in 2021 € 169.717.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 15.361.458 Per 31-12-2019: € 22.023.344
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 1.543.298.267 Per 31-12-2019: € 1.555.686.899
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	€ 6.661.888
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Er waren geen veranderingen in de bijdrage voor 2020. De bijdrage voor Economisch Vestigingsklimaat is gebaseerd op het inwonersaantal.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De MRDH heeft de komende jaren tijdelijk te maken met een tekort (overbesteding) op de Brede Doeluitkering(BDU)-middelen. Overbesteding houdt in dat het saldo van beschikbare middelen en bestedingen in enig jaar negatief is. De MRDH dient zich voor wat betreft de termijn van overbesteding te houden aan de uitgangspunten voor structureel begrotingsevenwicht die de provincie Zuid-Holland als toezichthouder hiervoor hanteert. De wettelijke termijn van overbesteding is daarmee bepaald op een maximale periode van drie achtereenvolgende kalenderjaren. Hierbij geldt ook dat de begroting in de drie jaar na het inlopen van het tekort geen tekort mag laten zien. Vanwege de afronding van een aantal grote infrastructurele projecten in deze periode (o.a. Hoekse Lijn, Bleizo) is er vanaf 2022 weer sprake van een overschot. De BDU verkeer en vervoer daalt in 2021 licht, terwijl de kosten van beheer en onderhoud van de railinfrastructuur stijgen. Er is dus effectief minder geld om nieuwe investeringen te doen terwijl de opgaven waar deze regio voor staat steeds groter worden. Dat leidt tot meer doen met minder en dus op het verder continueren van kostenbeheersing op regulier beheer en onderhoud, vervangingsinvesteringen rail en op financieringskosten van de railvoertuigen. De coronacrisis heeft gevolgen voor de financiën, in het bijzonder in het openbaar vervoer. Reizigersinkomsten zijn teruggelopen, terwijl veel kosten gewoon doorlopen. Om financiële problemen bij onze vervoerbedrijven te beperken, hebben Rijk, decentrale overheden en vervoerbedrijven aanvullende afspraken gemaakt over subsidiëring en vergoedingen. De MRDH monitort de situatie na corona, en handelt hiernaar waar nodig. Aanpassingen aan OV-exploitatie en investeringen zijn op dit moment nog niet voorzien. De MRDH zet daarom in de Begroting 2021 in principe het beleid voort.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	De Regionale Groeiagenda is opgesteld door het bedrijfsleven, onderwijs en de overheid. Het dient als leidraad voor een scherpe lobby van de regionale opgaven: een sterke economie en een duurzame bereikbaarheid. De lobby is in het bijzonder gericht op het Rijk en de landelijke politiek in het kader van een mogelijke Nationaal Groeifonds en de komende Tweede Kamerverkiezingen. De genoemde regionale doelen dragen onder andere bij aan de bevindingen uit het Lansingerlandse Toekomstperspectief zoals die in de beeldvorming op 15 juli aan u zijn gepresenteerd. Wij zijn verheugd om in de Regionale Groeiagenda een aantal voor Lansingerland belangrijke elementen te herkennen. Lansingerland staat goed op de kaart.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Uit de financiële analyse blijkt dat het risico gemiddeld is. Dit is met name gelegen in het beperkte weerstandsvermogen van de MRDH enerzijds en de afdekking van de risico's door de MRDH anderzijds zoals ook opgenomen in het treasurystatuut. De wettelijke termijn van overbesteding is bepaald op een maximale periode van drie achtereenvolgende kalenderjaren. Om in de toekomst meer duidelijkheid te hebben over de (financiële) risico's van grote infrastructurele projecten heeft de MRDH de beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen opgesteld. Het bestuurlijk risico is laag. Lansingerland onderschrijft het belang van de MRDH en staat achter de missie en de visie. De uitwerking van de programma's vindt in goed overleg met alle gremia plaats.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen	In de gemeenschappelijke regeling (GR) Metropoolregio Rotterdam Den Haag is opgenomen dat er vijfjaarlijks geëvalueerd wordt en de eerste evaluatie plaatsvindt twee jaar na inwerkingtreding van de GR. Uit het evaluatierapport, afgerond eind 2017, komt naar voren dat

van het programma?	de steun voor MRDH is toegenomen, de relatie tussen de MRDH en provincie is verbeterd en dat er binnen de bestaande structuur gezocht moet worden naar verbeteringen. Met name de rol van de adviescommissie behoeft verdere uitwerking. In de zienswijze (U17.13458) heeft de raad van Lansingerland aangegeven dat de adviescommissie niet een lichtere maar een andere invulling dient te krijgen. Een concrete verbetering is de invoering van portefeuillehouders in het AB waardoor het bestuurlijk eigenaarschap is versterkt. Deze veranderingen krijgen nu vorm. De MRDH heeft in de afgelopen jaren grote stappen voorwaarts gezet met de uitwerking van de aanbevelingen uit het OESO-rapport en Roadmap Next Economy als leidraad voor het investeringsprogramma. De MRDH werkt in 2020 verder aan de concretisering, ook voor projecten waarbij Lansingerland is betrokken.

Gemeenschappelijke Regeling GGD Rotterdam-Rijnmond

Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling GGD Rotterdam-Rijnmond
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Artikel 3 van de GR: Het lichaam heeft tot doel: • het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de bevolking of van specifieke groepen daarbinnen, in het rechtsgebied van het lichaam; • het voorkómen en het vroegtijdig opsporen van ziekten onder de bevolking; • alles wat met het bovenstaande in de ruimste zin verband houdt. De regeling regelt de deelnemersbijdrage van de deelnemende gemeente voor de inkoop van het basispakket. De GGD is leverancier en uitvoerder van het basispakket. Het publieke belang is de openbare gezondheid.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De gemeenschappelijke regeling van de GGD-RR kent geen balans en andere financiële staten om in de begroting op te nemen aangezien alleen de gemeente Rotterdam eigenaar is van de organisatie. Personeel en eventuele risico's zijn daarmee voor rekening van de gemeente Rotterdam. De gemeenschappelijke regeling GGD-RR regelt in materiële zin slechts de inkoop van producten. Lansingerland draagt in 2021 € 471.544 bij, bestaande uit € 342.405 voor de inkoop van het algemene basistakenpakket en € 129.139 voor de inspecties kinderopvang. Het bedrag voor de inspecties kinderopvang is indicatief, uiteindelijk worden de daadwerkelijk uitgevoerde inspecties die in 2021 plaatsvinden in rekening gebracht.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2020 (Uit: Begroting basistakenpakket 2021)	De gemeenschappelijke regeling van de GGD-RR kent geen balans en andere financiële staten om in de begroting op te nemen aangezien alleen de gemeente Rotterdam eigenaar is van de organisatie. Personeel en eventuele risico's zijn daarmee voor rekening van de gemeente Rotterdam. De gemeenschappelijke regeling GGD-RR regelt in materiële zin slechts de inkoop van producten. Daarmee is de gemeenschappelijke regeling financieel "leeg", dus zonder bezittingen, waardoor er ook geen balans is. Het financiële risico voor deelname aan de regeling is voor regiogemeenten dus ook niet aanwezig.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2020 (Uit: Begroting basistakenpakket 2021)	Niet van toepassing, zie tekst bij 'Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2020'.
Financieel resultaat 2020 (Uit: Begroting basistakenpakket 2021)	Niet van toepassing, zie tekst bij 'Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2020'.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Momenteel wordt uitgezocht hoe het zit met eventuele extra kosten wegens de coronacrisis. In het vierde kwartaal van 2020 verwachten wij hier nader bericht over.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Geen. De gemeente Rotterdam is risicodrager, maar we weten niet hoe lang de coronacrisis zal voortduren en of er mogelijk structureel meer moet worden ingezet op bijvoorbeeld bestrijding van infectieziekten.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	• Uitvoering van de verplichtingen uit de Wet publieke gezondheid (WPG) tegen een aanvaardbare kostprijs blijft een aandachtspunt. • Het is nog onduidelijk in hoeverre de coronacrisis structurele financiële gevolgen heeft op de begroting van 2021. Na de coronacrisis vinden hier gesprekken en evaluaties over plaats. • In 2021 bekijken we of we de looptijd van het basispakket met een extra jaar verlengen: De omvang van het basispakket wordt steeds voor vier jaar vastgesteld en geldt nu van 2019-2022. De stuurgroep van bestuurders heeft in 2019 aangegeven dat het beter is om eenmalig de looptijd met een jaar te verlengen of te verkorten. Hiermee voorkomen we dat de

	vierjaren-periode steeds samenvalt met de bestuurlijke wisselingen in het algemeen bestuur door de gemeenteraadsverkiezingen. Bij de begroting van 2022 bekijken we of we deze vierjarencyclus eenmaal nog een jaar verlengen om dit samenvallen te doorbreken.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Er is zowel financieel als bestuurlijk een beperkt risico. De gemeente Rotterdam is financieel risicodrager. Daarnaast dragen de activiteiten van de verbonden partij bij aan het oorspronkelijke doel van de verbonden partij. Zoals hierboven vermeld bestaat er nog onzekerheid over kosten wegens de coronacrisis.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De Gemeentelijke Gezondheidsdienst Rotterdam-Rijnmond zet zich in voor een goede en voor iedereen toegankelijke gezondheidszorg. Daarnaast zet de GGD zich in om ziekten en andere problemen te voorkomen. Hiermee draagt het bij aan Lansingerland als gezonde samenleving.

Recreatieschap Rottemeren

Naam verbonden partij	Recreatieschap Rottemeren
Vestigingsplaats	Rotterdam
Deelnemende partijen	Gemeente Rotterdam, Gemeente Zuidplas en Gemeente Lansingerland
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	In stand houden, ontsluiten en exploiteren van recreatiegebied Rottemeren. Openluchtrecreatie, natuurbescherming en natuur- en landschapsschoon bewaren en bevorderen.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Deelnemers: Zuidplas 4%, Rotterdam 91%,en Lansingerland 5%, bijdrage in 2021 € 198.600.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 16.970.831 Per 31-12-2019: € 13.943.838
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 6.991.129 Per 31-12-2019: € 5.934.804
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	€ 140.800
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Geen veranderingen in het financiële belang van 5%.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Concrete risico's, overigens van een laag en middel gehalte, worden genoemd bij de weerstandsparagraaf in de begroting van het recreatieschap: • Invoering VPB; • Locatie asfaltfabriek; • Essentaksterfte; • Nazorg grondwaterverontreiniging stortplaats Hoge Bergse Bos; • Gerechtelijke procedure i.v.m. geannuleerd evenement in 2016; • Warmteleiding. In het in ontwikkeling zijnde Ontwikkelplan en bijbehorende uitvoeringsagenda komen projecten te staan die bijdragen aan het versterken van de doelen van het Recreatieschap Rottemeren zoals opgenomen in het Kader 'Ruimte voor een groenblauwe toekomst; kader en koers voor recreatief landschapspark Rottemeren'. Om deze ambities (zoals beschreven in dit kader) van het Recreatieschap uit te voeren zijn veel financiële middelen nodig. Het is niet uitgesloten dat het Recreatieschap zich hiervoor richt tot de deelnemende partijen met het verzoek tot een incidentele of structurele bijdrage.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Met de vaststelling van het Kader voor het Recreatieschap Rottemeren worden de recreatiekaders gesteld waaraan het Recreatieschap uitvoering geeft. Dit wordt uitgewerkt in een ontwikkelplan met uitvoeringsacties. De kwaliteitsimpuls Lage Bergse Bos en de essentaksterfte maken dat het gebied in de picture staat en de komende jaren aangepakt gaat worden. Het gebied heeft een kwalitatieve impuls nodig, wat een aanzienlijke financiële bijdrage vraagt. Het Recreatieschap Rottemeren richt zich hiervoor mogelijk tot haar deelnemers. Ook het Ontwikkelplan en de uitvoeringsagenda gaat om aanzienlijke financiële middelen vragen. Conform onze zienswijze maakt het Recreatieschap Rottemeren de financiële ontwikkeling voor de komende jaren inzichtelijk. Hieruit komt mogelijk ook een aanvullend verzoek richting de deelnemende gemeenten. Dit kan zowel structureel als incidenteel van aard zijn.

Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Het financiële risico is gemiddeld. Er is sprake van een redelijke Algemene reserve en bestemmingsreserve. De genoemde risico's zijn dusdanig beperkt van aard, dat er sprake is van een uitstekende weerstandsratio. Wel staat de financiële positie onder druk als gevolg van het belang van het gebied als groene buffer, maatschappelijke ontwikkelingen, ambities en impuls aan de (recreatieve) functie van het gebied. Bestuurlijk risico is laag vanwege (indirecte) invloed via AB en DB.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	Het in stand houden, ontsluiten en exploiteren van het recreatiegebied Rottemeren draagt bij aan de ontwikkeling van Lansingerland als gemeente waarin op aantrekkelijke wijze gewoond, gewerkt en gerecreëerd kan worden.

Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4

Naam verbonden partij	Schadevergoedingsschap HSL-Zuid, A16 en A4
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	In artikel 2 van de gemeenschappelijke regeling staat opgenomen; "Het doel van de regeling is het bevorderen dat de behandeling van verzoeken om schadevergoeding die verband houden met de aanleg van de HSL-Zuid en de verbreding, verlegging en reconstructie van de A-16 (...)respectievelijk de A-4, zoals bedoeld in artikel 1 onder f, en de beslissingen op die verzoeken doelmatig, deskundig en op gelijke wijze plaatsvinden. Door deze regeling wordt tevens voor de burgers duidelijkheid geschapen over de ter zake bevoegde instantie."
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Alle kosten van het Schap en van de door het Schap toegekende schadevergoedingen worden betaald door de Rijksoverheid.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Er is geen sprake van een eigen vermogen.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Er is geen sprake van vreemd vermogen.
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Financieel resultaat 2019: Algemene kosten: € 62.676,30 Deskundigenkosten: € 8.383,65 Schadevergoedingen: € 0,00 Totaal: € 71.055,95
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Vanwege het feit dat alle kosten voor rekening komen van het Ministerie van I&W is er geen sprake van een financieel belang voor de gemeente.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Er zijn thans geen financiële risico's bekend. Het Schap heeft met de accountmanager van het Ministerie de afspraak gemaakt dat wanneer er een schadeverzoek met een aanmerkelijk belang wordt ingediend dat deze, met het oog op risicomanagement, direct bij het Ministerie kenbaar wordt gemaakt.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Naar verwachting zal medio 2020 inzicht bestaan in het effect van het maatregelenpakket. Het Schap kan de nieuwe en aanvullende aanvragen tot schadevergoeding eerst in behandeling nemen als door de geluidsdeskundige (belast met de akoestische berekeningen) uitsluitsel wordt gegeven op de vraag of er sprake is van een toename van geluid en de mitigerende effecten van de maatregel bekend zijn. ProRail coördineert de uitvoering van het maatregelenpakket.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Er is geen sprake van een financieel risico omdat alle kosten voor rekening komen van het Ministerie van I&W. In bestuurlijke zin is geen risico te verwachten omdat het Algemeen bestuur van het Schap bevoegd is te beslissen op de aanvragen.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	Het doelmatig, deskundig en gelijkmatig behandelen van alle verzoeken om schadevergoeding in verband met de aanleg van de HSL-Zuid draagt bij aan het minimaliseren van de negatieve impact.

SVHW (Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffingen en Waardebepaling)

Naam verbonden partij	SVHW (Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie, Heffingen en Waardebepaling)
Vestigingsplaats	Klaaswaal
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	(art 3 GR) Een zo doelmatig mogelijke uitvoering van werkzaamheden met betrekking tot: - De heffing en invordering van belastingen; - De uitvoering van Wet waardering onroerende zaken (woz); - De administratie van vastgoedgegevens; - Het verstrekken van vastgoedgegevens aan deelnemers en derden.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De bijdrage van Lansingerland voor 2021 bedraagt € 521.000.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 1.507.000 Per 31-12-2019: € 1.440.000
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 5.488.000 Per 31-12-2019: € 4.611.000
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Een positief resultaat van € 479.000.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Geen.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Het SVHW streeft ernaar om risico's zoveel mogelijk te ondervangen. Dat is de reden waarom diverse verzekeringen afgesloten zijn voor het onroerend goed, inventaris en personeel. De risico's waarmee het SVHW geconfronteerd zou kunnen worden zijn: • Automatiseringsomgeving; • Calamiteiten van huisvesting; • Renterisico op een geldlening; • Personeel. SVHW is een belangrijke organisatie voor haar 22 deelnemers. Continuïteit van de bedrijfsvoering is daarom essentieel. Het borgen van de bedrijfsvoering dient op het niveau van directie en DB te kunnen worden beslist. Bij het opvangen van de gevolgen van calamiteiten is het onwenselijk dat de organisatie afhankelijk zou zijn van de besluitvorming van de deelnemers. Gelet op genoemde risico's en de behoefte aan continuïteit van de bedrijfsvoering is het gewenst een financiële buffer in stand te houden. In de vergadering van het Algemeen bestuur van 5 december 2013 is daarom besloten de omvang vast te stellen op minimaal € 400.000 en maximaal € 700.000.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Door gemeentelijke herindelingen zijn er deelnemers uitgetreden en nieuwe toegetreden. Het aantal deelnemers is daardoor gewijzigd naar 15. De uittredende deelnemers betalen een uittredingsvergoeding die de frictiekosten van dit proces dekken. Vooralsnog worden er op de korte termijn geen verdere toe- danwel uittredingen verwacht.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Op basis van de financiële en bestuurlijke analyse kan worden vastgesteld dat het risicoprofiel gemiddeld is. De jaarlijkse bijdrage is gemiddeld en de gemeente is deels financieel aansprakelijk. Het weerstandsvermogen van SVHW is op peil en de bedrijfsvoering en kwaliteit van het risicomanagement zijn toereikend. Uit de financiële analyse komt derhalve de score gemiddeld. De bestuurlijke analyse geeft tevens een score van gemiddeld. Lansingerland is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur, er zijn duidelijke afspraken over de informatievoorziening welke naar tevredenheid worden gehonoreerd en het belang van het SVHW komt volledig overeen met het belang van Lansingerland. De te leveren prestaties door het SVHW zijn echter maximaal van invloed.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De uitbesteding van de werkzaamheden m.b.t. belastingen past in het streven van de gemeente om waar mogelijk in regie te werken en een kostenbesparing te realiseren.

Veiligheidsregio Rotterdam - Rijnmond

Naam verbonden partij	Veiligheidsregio Rotterdam - Rijnmond
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	De VRR behartigt ons publieke belang door het voorkomen, beperken en bestrijden van rampen en crises.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Bijdrage 2020 is € 3.643.559. Dit bedrag is als volgt opgebouwd: € 3.617.559 (Basiszorg) en € 26.000 (Individuele taken en bijdragen). Bijdrage 2021 is € 3.732.532. Dit bedrag is als volgt opgebouwd: € 3.706.532 (basiszorg) en € 26.000 (individuele taken en bijdragen).
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 12.781.473 Per 31-12-2019: € 10.676.209
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 64.799.541 Per 31-12-2018: € 59.724.916
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	€ -1.482
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	De gemeentelijke bijdrage basiszorg is aangepast aan de actuele inwonersaantallen per 1 januari 2019.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	In de begroting 2021 zijn de volgende risico's opgenomen: • Effecten en kosten als gevolg van grote crises (zoals de grieppandemie); • Vrijwaring van gemeenten voor aansprakelijkheid niet verzekerbare risico's. Het gaat hier om juridische gevolgen, zoals claims; • Gevolgen van (veranderde) wet en regelgeving niet tijdig op kunnen vangen; • Vertraagd tempo en/of onvoldoende aanpassingen bijdragen van stakeholders van de VRR t.b.v. kostenontwikkeling; • Het niet halen van aanrijtijden en het niet leveren van een aantal diensten door de ambulance als gevolg van een tekort aan verpleegkundig personeel (ingehuurd duurder personeel leidt tot extra kosten). Het niet halen van de aanrijtijden leidt mogelijk tot een (straf)korting van de zorgverzekeraars; • Wegvallen en niet toereikend zijn van subsidie impuls Omgevingsveiligheid; • Wegvallen en niet toereikend zijn van gelden landelijk expertisecentrum (LEC); • De dekking van de brandweerzorg staat onder druk bij gebrek aan vrijwilligers die overdag beschikbaar zijn. Ondanks alternatieven, zoals opgenomen in het Plan brandweerzorg, lukt het niet om de gewenste dekking te garanderen. Verwachting is dat verdere aanpassingen gaan knellen qua financiën; • Gevolgen ontwikkelagenda VRR. Samen met de regiogemeenten onderzoekt de VRR of de taken en budgetten van de VRR nog voldoende op elkaar zijn afgestemd; • De ambulancedienst AZRR ging voor de overname van de BIOS groep een lening aan. De VRR staat garant voor deze lening die een looptijd heeft van 15 jaar. In geval van een faillissement is de VRR verantwoordelijk voor de restschuld; • Als gevolg van het bereikte principeakkoord over een nieuwe CAO stijgen de lonen in de periode 2019-2021 met in totaal 6,25%; • Alarmering bevolking. Uit faseren luchtalarm is uitgesteld naar eind 2020. De VRR overlegd met de Minister om sirenes in de buurt van chemisch-industriële complexen over te nemen.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	De belangrijkste punten zijn: • Invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) en het risico dat de vrijwilligersstatus bij de brandweer vervalt; • Er is een risico dat er kosten ten laste van de VRR overblijven na overname van het beheer van de meldkamer door de politie in 2020; • In 2020 verhoogt de inwonersbijdrage met 0,69 per inwoner als gevolg van het wegvallen van de inkomsten uit het Openbare meldsysteem (OMS) • Samen met de regiogemeenten onderzoekt de VRR of budgetten en taken van de VRR nog voldoende op elkaar zijn afgestemd. Het is op dit moment niet in te schatten of dit financiële gevolgen heeft.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	De omvang van de jaarlijkse financiële bijdrage aan de VRR is hoog. Ondanks dat de jaarlijkse financiële bijdrage hoog is, is het financiële risico gemiddeld. Dit heeft ermee te maken dat VRR vaste taken heeft. De in kaart gebrachte negatieve risico's zijn laag. Het risico wordt verspreid doordat 15 gemeenten deelnemen aan deze Gemeenschappelijke regeling.

	Het bestuurlijke inhoudelijke risico is laag. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt met de VRR die we regelmatig monitoren. De gemeente Lansingerland is in het Dagelijks Bestuur vertegenwoordigd door de burgemeester, met de portefeuille 'Bedrijfsvoering'.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De Veiligheidsregio voert taken uit op het gebied van rampenbestrijding, crisisbeheersing, risicobeheersing, brandweerzorg, ambulancezorg en geneeskundige hulpverlening. Daarmee draagt het bij aan Lansingerland als een veilige en leefbare gemeente.

NV Duinwaterbedrijf Zuid-Holland Handelsnaam Dunea

Naam verbonden partij	NV Duinwaterbedrijf Zuid-Holland Handelsnaam Dunea
Vestigingsplaats	Den Haag
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	Het publieke belang bestaat uit de gewaarborgde levering van drinkwater aan onze inwoners. Zo zijn alle 17 gemeenten in het leveringsgebied aandeelhouders. Dunea wil een vitale organisatie zijn die toekomstbestendige producten en diensten levert en daarbij duidelijk zichtbaar is als maatschappelijke onderneming. De nieuwe strategie Koers 2020 heeft vier accenten: • Klantaccent, onderscheidend in dienstverlening en kwaliteit; • Beter voorbereid op de toekomst door verbreding producten & diensten; • Het zijn van duinbeheerder van wereldklasse; • Strijden voor het drinkwaterbelang van de Lek en de Maas.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Lansingerland bezit 186.584 aandelen (na de periodieke herverdeling in 2018) van de in totaal 4.000.000 uitgegeven aandelen. Statutair mag Dunea geen dividend uitkeren.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 220,9 mln. Per 31-12-2019: €231,5 mln.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 358,6 mln. Per 31-12-2019: € 349,3 mln.
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Resultaat na belasting boekjaar 2019: € 8,5 mln.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Geen.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Geen.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	De aandachtspunten blijven het verzorgen van een goede drinkwatervoorziening en beheer van het duingebied. Daarnaast is in de aandeelhoudersvergadering van november 2019 besloten tot een statutenwijziging en oprichting van een dochtervennootschap zodat Dunea NV in een later stadium kan beschikken over een vergunde warmtedochter die een rol kan spelen bij projecten op het gebied van Aquathermie binnen het leveringsgebied van Dunea.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Op basis van de financiële en bestuurlijke analyse kan worden vastgesteld dat het risicoprofiel laag is. Lansingerland is aandeelhouder en loopt daardoor in principe geen of een beperkt financieel of bestuurlijk risico.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	Dunea beheert de natuur (duinlandschap) en het water in Zuid-Holland. Dunea zorgt voor schoon drinkwater in Lansingerland. Hierin is geen belangrijke ontwikkeling of afwijking in positieve of negatieve zin.

Stedin Holding N.V.

Naam verbonden partij	Stedin Holding N.V.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	De waarborging van levering van energie aan de klanten binnen het verzorgingsgebied door middel van netbeheer als bedoeld in de Electriciteitswet en de Gaswet. Stedin maakt hierdoor de energietransitie mogelijk.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Lansingerland draagt niet financieel bij aan deze Verbonden Partij maar ontvangt juist een dividend. Het geprognotiseerde dividend is in de meerjarenbegroting opgenomen als algemeen structureel dekkingsmiddel. Lansingerland is de vijfde aandeelhouder met een aandeel van

	3,38% in het aandelenkapitaal. Het dividend voor 2020 bedroeg € 1,7 miljoen en het geprognotiseerde jaarlijkse voor 2021 bedraagt € 0,5 miljoen en neemt de jaren daarna verder af. De boekwaarde van de aandelen Stedin is € 0,6 miljoen.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 2.699 mln. Per 31-12-2019: € 2.949 mln.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 4.292 mln. Per 31-12-2019: € 4.340 mln.
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	Het nettoresultaat over boekjaar 2019 bedraagt € 325 mln.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Lansingerland is vooralsnog niet voornemens om wijzigingen aan te brengen in het aandelenbelang in Stedin. Stedin heeft in 2018 de commerciële activiteit Joulz Energy Solutions (JES) verkocht aan VolkerWessels en in 2019 de commerciële activiteit Joulz Diensten aan 3i Infrastructure.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	De dividenduitkering is een vast dekkingsmiddel in onze begroting. De omvang van het uit te keren dividend is afhankelijk van de nettowinst in enig jaar en de solvabiliteit. De solvabiliteit is mede afhankelijk van de hoogte van het investeringsprogramma uit hoofde van de energietransitie. De mogelijke tegenvallers in de nettowinst van de onderneming én een verslechtering van de solvabiliteit zijn een financieel risico.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Stedin zorgt dat de energietransitie mogelijk is. Dat gaat gepaard met aanzienlijke investeringen. Aandachtspunten zijn met name de vereiste operationele snelheid ten opzichte van de aard en omvang van de energietransitie en de beschikbare financiële investeringsruimte, solvabiliteit en credit rating. Met betrekking tot het laatste aspect onderzoekt Stedin met de AHC de aard en omvang van lange termijn financiering (LTF) en wijze waarop deze ingevuld wordt. Na het zomerreces 2020 verwacht Stedin de resultaten hiervan te presenteren. De commerciële activiteiten zijn in 2018 en 2019 grotendeels afgebouwd en zijn daarmee geen belangrijk aandachtspunt meer.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Uitkomst van de financiële analyse is dat het financieel risicoprofiel hoog is. Stedin opereert in een gereguleerde markt waarbij wel de verwachte investeringen uit hoofde van de energietransitie aanzienlijk zijn hetgeen financiële druk legt op de solvabiliteit en de credit rating. Het dividend zal daarom de komende beperkt zijn ten opzichte van het recente verleden. Uitkomst van de bestuurlijke analyse is dat het bestuurlijke risicoprofiel laag is. Enerzijds is Stedin een zogenaamde structuurvennootschap waarbij de rechtstreekse invloed van aandeelhouder(s) op de raad van commissarissen en de raad van bestuur beperkt is. Anderzijds zijn er met Stedin eenduidige afspraken gemaakt over onder meer het goedkeuringsrecht van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders met betrekking tot (des-)investeringsbeslissingen en een adviesrecht ten aanzien van de vaststelling van het meerjarig strategisch plan alsmede een herziening daarvan, alsmede een daarop aansluitend jaarplan en de herziening daarvan, voor zover de inhoud daarvan ziet op het gereguleerde domein.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	De waarborging van levering van energie aan de klanten binnen het verzorgingsgebied door middel van netbeheer als bedoeld in de Elektriciteitsnet en de Gaswet. Vanuit deze wettelijke verantwoordelijkheid neemt Stedin een cruciale rol in het realiseren van de energietransitie.

Stichting Parkmanagement Bedrijvenpark Oudeland (PMBO)

Naam verbonden partij	Stichting Parkmanagement Bedrijvenpark Oudeland (PMBO)
Vestigingsplaats	Berkel en Rodenrijs
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	De stichting heeft ten doel: a. Het uitvoeren of doen uitvoeren van het algemeen management voor de dienstverlening met als doel het initiële kwaliteitsniveau van en het verblijfsklimaat op bedrijvenpark Oudeland te behouden en waar mogelijk te verhogen, een en ander overeenkomstig de daartoe in het parkmanagementplan opgenomen prestatie-eisen; b. Het uitvoeren of doen uitvoeren van terreinbeveiliging op bedrijvenpark Oudeland overeenkomstig de daartoe in het parkmanagementplan opgenomen prestatie-eisen; c. Het doen realiseren, beheren en onderhouden van bedrijfsverwijzingen op bedrijvenpark Oudeland overeenkomstig de daartoe in het parkmanagementplan opgenomen prestatie-eisen; d. Het beheren en onderhouden of doen beheren en onderhouden van de openbare ruimte op bedrijvenpark Oudeland overeenkomstig het daartoe opgestelde beheerplan; en voorts al hetgeen met een en ander verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn. Het publieke belang is het creëren van een gunstig economisch klimaat. Daarnaast is de taak van de stichting PMBO het organiseren, in stand houden en daar waar mogelijk verbeteren van

	het kwaliteitsniveau (ruimtelijk, technisch en voor veiligheid) op bedrijvenpark Oudeland.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	De gemeente Lansingerland draagt het beschikbare budget voor het dagelijks beheer en onderhoud van de openbare ruimte over aan de stichting PMBO. Het gaat om een bedrag van € 57.000.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 332.090 Per 31-12-2019: € 305.683
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 10.295 Per 31-12-2019: € 15.841
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	€ 12.504
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Er hebben zich geen veranderingen in het financieel belang voorgedaan. In 2014 is de Beheerovereenkomst tussen de gemeente Lansingeland en de stichting PMBO ondertekend. In deze overeenkomst zijn de afspraken voor het dagelijks beheer en onderhoud van Oudeland vastgelegd. De kaders hiervoor staan beschreven in het bijbehorende beheerplan.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Geen bijzonderheden.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	Het beheerplan is aan actualisering toe. Hier wordt aan gewerkt. We kijken opnieuw naar de werkzaamheden die de komende jaren nodig zijn om het gewenste kwaliteitsniveau te behalen en het budget dat daarvoor nodig is. Uitgangspunt daarbij is dat het kostenneutraal voor de gemeente moet zijn. Tevens zijn we bezig om een nieuwe overeenkomst met statuten voor de stichting af te sluiten. We evalueren bestaande afspraken met de stichting PMBO en kijken waar aanscherping en/of verduidelijking nodig is.
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Financieel en bestuurlijk zijn de risico's vooralsnog laag.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	Een goed georganiseerd en vitaal bedrijventerrein levert een belangrijke bijdrage aan de plaatselijke en regionale economie.

Bank Nederlandse Gemeenten

Naam verbonden partij	Bank Nederlandse Gemeenten
Vestigingsplaats	Den Haag
Doelstelling van de VP. (Hoe ziet ons publiek belang eruit?)	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Veranderingen in 2020 en 2021 in het bestuurlijke en publieke belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft.	Er worden geen veranderingen verwacht.
Wat draagt LL financieel bij aan deze VP? (Hoe ziet ons financieel belang eruit?)	Wij dragen financieel niets bij. Als aandeelhouder van 15.015 van de totaal circa 56 mln. aandelen ontvangen wij dividend.
Eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 4.991 mln. Per 31-12-2019: € 4.887 mln.
Vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar 2019 (Uit: Jaarrekening 2019)	Per 1-1-2019: € 132.518 mln. Per 31-12-2019: € 144.802 mln.
Financieel resultaat 2019 (Uit: jaarrekening 2019)	De nettowinst 2019 bedraagt € 142 mln. (in 2018: € 318). Per aandeel zal € 1,27 worden uitgekeerd aan dividend. De dividenduitkering over 2018, die in 2019 uitgekeerd is, bedroeg € 2,83. De pay-out per aandeel bedraagt 50% van de winst per aandeel.
Veranderingen gedurende het begrotingsjaar 2020 in het financiële belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft	Niet van toepassing.
Welke financiële risico's zijn er nu bekend?	Niet van toepassing.
Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten of	Niet van toepassing.

mogelijke knelpunten voor LL de komende 2 jaar?	
Resultaat financiële en bestuurlijke (inhoudelijke) risicoanalyse met toelichting	Op basis van de financiële en bestuurlijke analyse kan worden vastgesteld dat het risicoprofiel laag is. Lansingerland is aandeelhouder en loopt daardoor in principe geen of een beperkt financieel of bestuurlijk risico.
Op welke wijze draagt de verbonden partij bij aan realisatie van de doelstellingen van het programma?	Lansingerland is aandeelhouder. De dividenduitkering is een vast dekkingsmiddel in onze begroting.

Paragraaf Grondbeleid

Grondbeleid

Het Lansingerlands grondbeleid draagt bij aan de realisatie van onze ruimtelijke doelstellingen op het gebied van wonen, werken en recreëren. De nota Grondbeleid 2019-2022 geeft aan hoe wij het grondbeleid de komende jaren invullen. De nota stelt kaders en geeft richting, waarbij er ook ruimte is voor maatwerk indien de ruimtelijke opgave hierom vraagt. Het grond(prijs)beleid voor woningbouw is met name voor de categorieën sociaal en starters nader uitgewerkt, waarbij we niet alleen kwantitatief sturen op het te realiseren programma, maar ook kwalitatief. Dit geldt voor zowel onze eigen grondexploitaties als de private ontwikkelingen.

Strategische aankopen

Lansingerland heeft meerdere gronden in bezit die ooit zijn aangekocht met het doel deze te ontwikkelen. De meest in het oog springende gronden zijn de gronden in het plangebied Wilderszijde. Deze ‘warme gronden’ zijn in 2020 opnieuw gewaardeerd in het kader van de jaarrekening 2019. In 2020 stelden we het Masterplan Wilderszijde vast en we werken op dit moment aan de vertaling hiervan naar een nieuw bestemmingsplan. Ook de gronden van Wilderszijde die al wel in ontwikkeling zijn, nemen we hierin mee. Vaststelling van de grondexploitatie voor het totale plangebied Wilderszijde is gepland in 2021. Daarnaast zijn er ook nog gronden gelegen in Bleiswijk. Deze gronden zijn gewaardeerd tegen de huidige bestemming.

Grondexploitaties, risico’s en weerstandsvermogen (MPG 2020)

Op 16 juli 2020 heeft de raad ingestemd met de Meerjaren Prognose Grondexploitatie (MPG) 2020. Het MPG 2020 vormt de basis voor deze Begroting 2021-2024. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij dan ook naar het MPG 2020.

Het MPG en daarmee de jaarlijkse actualisatie van alle grondexploitaties is gekoppeld aan de jaarrekening. Daarnaast geven we in, of gelijktijdig met bestuurlijke besluitvorming van, de begroting inzicht in grote afwijkingen ten opzichte van het MPG en een globale doorkijk naar de eerstvolgende actualisatie.

In het MPG 2020 zijn de volgende grondexploitaties opgenomen:

Kern	Woningbouw	Bedrijventerreinen	Centrum-ontwikkeling	Overig
Berkel en Rodenrijs	Meerpolder	Oudeland	Berkel Centrum	
	Westpolder/Bolwerk			
	Rodenrijse Zoom			
	RvR Groenzoom			
Bergschenhoek	Wilderszijde (lopende deel)	Leeuwenhoekweg		Landscheidingspark Horeca
	Parkzoom			
	Kavels Boterdorp			
Bleiswijk				

Programma en planning

Woningbouw

Qua programma is er sprake van een mix van woningen in verschillende woningbouw categorieën en typologieën. Zowel het programma als de planning (fasering) worden regionaal afgestemd.

De categorieën sociaal en starterswoningen hebben nadrukkelijk onze aandacht. Doelstelling is het voorzien in voldoende woningbouw voor deze doelgroepen, op korte én lange termijn. Naast het realiseren van nieuwe woningen is het dus ook van belang dat deze woningen in de toekomst behouden blijven voor de doelgroep. Via de nota Grondbeleid sturen wij hierop.

In totaal gaan we uit van een gemiddelde oplevering van 400-500 woningen per jaar voor de komende 5 jaar. Dit betreft zowel de gemeentelijke grondexploitaties als de particuliere initiatieven.

Bedrijventerreinen

Binnen Lansingerland heeft de gemeente twee terreinen in eigen ontwikkeling: Oudeland en Leeuwenhoekweg. Daarnaast worden er nog twee terreinen ontwikkeld gezamenlijk met de gemeente Zoetermeer: Bleizo en Hoefweg. Elk terrein heeft zijn eigen kenmerken en de terreinen liggen verspreid over Lansingerland.

In het MPG 2020 gaan we uit van onderstaande uitgifteplanning:

Verwachte uitgifte bedrijfsterrein in hectare (ha)	2020	2021	2022	2023	2024
Oudeland	6,6	5,1	2,5	2,0	2,0
Leeuwenhoekweg	1,1	0,9	0,0	0,0	0,0
Bleizo	17,7	6,9	1,7	1,7	1,7
Hoefweg	1,3	1,7	1,7	2,4	2,4

Looptijd projecten

De looptijd verschilt per project. Daarbij is het goed om te motiveren, vooral voor projecten met een langere looptijd, waarom ervoor gekozen is deze als “gronden in exploitatie” te beschouwen. Ook de commissie BBV schrijft dit voor in haar Notitie Grondbeleid in begroting en jaarverslaggeving (juli 2019). Lansingerland kent op dit moment een grondexploitatie met een looptijd langer dan 10 jaar: Oudeland. De grondexploitatie Oudeland heeft op dit moment een looptijd tot en met 31-12-2036 en overschrijdt daarmee de richttermijn van 10 jaar. Om de risico’s van de (lange termijn) ontwikkeling van Oudeland te beheersen heeft de gemeente beheersmaatregelen getroffen.

Prijzen

De wijze waarop de gemeente haar gronden verkoopt is neergelegd in de Nota Grondbeleid 2019-2022. Jaarlijks stellen we in de Kaderbrief Grondprijzen, voor een aantal categorieën, een vaste grondprijs vast voor onze gemeente. De grondprijzen in de grondexploitaties sluiten aan op de Kaderbrief Grondprijzen en de Nota Grondbeleid 2019-2022.

Parameters

Jaarlijks worden de te hanteren parameters voor de rente, kosten- en opbrengstenstijging vastgesteld, zie onderstaande tabel.

	MPG 2020			
	2020	2021	2022 t/m 2029	vanaf 2030*
Prijsontwikkeling kosten				
Kosten	3,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Prijsontwikkeling grondopbrengsten				
Woningbouw	2,00%	1,00%	1,00%	0,00%
Bedrijventerreinen	2,00%	1,00%	1,00%	0,00%
Lopende contracten	conform overeenkomsten	conform overeenkomsten	conform overeenkomsten	0,00%

Rente**	1,70%	1,70%	1,70%	1,70%
Disconteringsvoet	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

** Conform het BBV mogen we de opbrengsten na een termijn van 10 jaar niet meer indexeren. Dit is op dit moment enkel van toepassing op de grondexploitatie Oudeland.*
*** De werkelijke rente die aan de grondexploitaties wordt doorbelast is gebaseerd op de daadwerkelijk betaalde rente over de lopende leningenportefeuille van de gemeente. Dit percentage kan afwijken van het voorcalculatorisch berekende percentage.*

Plankosten

Jaarlijks herzien we bij de actualisatie ook de plankosten voor de resterende looptijd van een project. Daarbij maken we een inschatting van de tijdsbesteding in uren op basis van cijfers uit het verleden en verwachtingen voor de toekomst. Daarnaast ramen we kosten voor concrete producten die vallen onder de post planontwikkelingskosten, zoals bijvoorbeeld bestemmingsplannen en onderzoekskosten.

Uitgangspunt voor de raming van de interne uren zijn de uurtarieven zoals vastgesteld bij de Begroting 2020-2023.

Resultaten

Het MPG 2020 kent het volgende resultaat:

Bedragen x € 1.000.000

	A= Actualisatie 2019	B= MPG 2020 / JR 2019	C= Verschil B t.o.v. A
prijspeil	*1-1-2019*	*1-1-2020*	
Totaal negatieve grexen op NCW	-32,38	-38,06	-5,69
Totaal positieve grexen op NCW	19,63	23,54	3,91
Totaal op NCW	**-12,75**	**-23,04**	**-1,78**

Voor het totaal te verwachten negatieve resultaat van circa € 38,06 miljoen is een verliesvoorziening gevormd. Voor een toelichting op de resultaten per grondexploitatie verwijzen we naar het MPG 2020.

Tussentijdse winstnemingen

Het BBV schrijft een tussentijdse winstneming voor bij winstgevende projecten, naar rato van de voortgang. De regelgeving omtrent deze tussentijdse winstneming is in 2019 herschreven en verduidelijkt. De tussentijdse winst uitname zoals wij dit toepassen is hierdoor gewijzigd. In voorgaande jaren namen wij het resultaat op netto contante waarde als basis voor de winstberekening. Op grond van de herziene notitie dient dit te geschieden tegen het resultaat op Eindwaarde (het beoogde resultaat bij het afsluiten van het project inclusief prijsstijgingen en rente). Deze methodiek van de winstbepaling wordt landelijk toegepast en wij sluiten hierop aan.

Voor het tussentijds winstnemen gelden drie voorwaarden:

- Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
- De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
- De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

De hoogte van de tussentijdse winstneming bepalen we jaarlijks per project op basis van het zogenaamde percentage of completion (POC) en de geactualiseerde grondexploitaties. Eventuele project specifieke risico's (onzekerheden) mogen hierop in mindering worden gebracht. De hoogte van de tussentijdse winstneming bepalen we jaarlijks opnieuw en verrekenen we met eerder genomen winsten. Het kan hierbij ook voorkomen dat op basis van de geactualiseerde grondexploitaties een deel van de eerder genomen tussentijdse winst wordt teruggeboekt.

Op basis van bovenstaande namen we bij de jaarrekening 2019 in totaal ca. € 9,34 mln. aan tussentijdse winst. Dit bedrag komt bovenop de in 2017 en 2018 genomen tussentijdse winst van € 5,39 mln. voor Scholen Boterdorp, Rodenrijse Zoom, Parkzoom en Oudeland. In onderstaande tabel is de winstneming per grondexploitaties weergegeven:

Bedragen x € 1.000.000

Project	Reeds genomen winst t/m 2018	Genomen winst jaarrekening 2019	Totaal tussentijdse winstneming
Oudeland	€ 3,33	€ 7,07	€ 10,40
Rodenrijse Zoom	€ 0,74	€ 0,16	€ 0,90
Parkzoom	€ 0,79	€ 2,07	€ 2,87
Scholen Boterdorp	€ 0,52	€ 0,04	€ 0,56
TOTAAL	**€ 5,39**	**€ 9,34**	**€ 14,73**

De grondexploitatie Meerpolder kent na de herziening 2020 ook een positief resultaat. Het risicoprofiel van dit project schatten we echter hoger dan het berekende positieve resultaat en derhalve namen we geen tussentijdse winst in de jaarrekening 2019.

Risico's

Ondanks dat we de ramingen binnen de grondexploitaties met de grootst mogelijke zorgvuldigheid opstellen, blijven er risico's bestaan. Niemand kan de toekomst voorspellen en de berekeningen zijn gebaseerd op aannames en uitgangspunten, die in de praktijk zowel positief als negatief kunnen uitvallen. De belangrijkste risico's die samenhangen met de grondexploitaties hebben betrekking op de planning, de prijs en het programma. Voor de komende vier jaar (2021 t/m 2024) zijn de opbrengsten geraamd op een totaal van ruim € 127,6 miljoen, gemiddeld zo'n € 31,9 miljoen per jaar. Het college stuurt dan ook actief op de realisatie van deze opbrengsten. Gezien deze risico's en de impact dat dit kan hebben op de realisatie van de winsten in de grondexploitaties begroten wij geen winst in de begroting 2021-2024.

Bij de actualisatie van de grondexploitaties actualiseren wij ook de risicoprofielen. Op totaalniveau is het risicoprofiel gekoppeld aan de benodigde weerstandscapaciteit, zie paragraaf Weerstandscapaciteit. In onderstaande tabel worden de risicoprofielen per project weergegeven.

Risicoprofielen	2020
Parkzoom	Laag
Wilderszijde	Midden
Leeuwenhoekweg	Laag
Scholen Boterdorp	Laag
Meerpolder	Laag
Berkel Centrum	Midden
Westpolder	Hoog
Oudeland	Hoog
Rodenrijse Zoom	Laag
RvR Groenzoom	Laag
Landscheidingspark Horeca	Laag
Bleizo	Hoog
Hoefweg	Hoog
Wilderszijde (MVA)	Hoog

Op totaalniveau is het risicoprofiel gekoppeld aan de benodigde weerstandscapaciteit, zie paragraaf Weerstandscapaciteit. Voor een gedetailleerder overzicht van de risico's per project wordt verwezen naar het MPG 2020.

Tussenstand en doorkijk grondexploitaties en risico's (t-MPG 2020)

De meeste grondexploitaties lopen volgens planning en kennen op dit moment geen grote afwijkingen ten opzichte van het MPG 2020. Voor een aantal grondexploitaties zal, voor zover wij nu in kunnen schatten, een verschuiving plaatsvinden van zowel kosten als opbrengsten naar achteren in de tijd. Het gaat om circa € 2,0 miljoen aan de kostenkant en € 850.000,- aan de opbrengstenkant. Nominaal heeft dit geen effect op de grondexploitaties. Financieel worden de bijstellingen pas verwerkt als deze voldoende zeker zijn. Dit beoordelen wij bij de actualisatie eind dit jaar (MPG 2021 / Jaarrekening 2021). Het MPG 2021 wordt na vaststelling verwerkt in de begroting.

Ontwikkelingen

Ten tijde van het opstellen van de MPG 2020 was er nog geen sprake van Corona en zijn de mogelijke financiële effecten van deze pandemie niet in het MPG meegenomen. Om te bepalen wat de mogelijke toekomstige effecten zijn van Corona is het belangrijk om te kijken naar de (gronduitgifte) categorieën binnen de gemeentelijke grondexploitaties:

1. Woningen:
• Vrije sector koopwoningen: de vraag naar woningen blijft, ondanks Corona en de voorziene economische crisis, hoog. Dit zien wij terug in onder andere Meerpolder waarbij voor 3 vrije kavels 65 gegadigden waren, maar ook bij plan Buyten (Wilderszijde) waarbij de eerste fase van de verkoop van de woningen zeer voorspoedig verloopt. Een (afzet)risico voor koopwoningen zien wij door de krappe woningmarkt tot op heden nog niet terug.
• Voor sociale huurwoningen geldt dat 3B Wonen (prefferred supplier) voldoende investeringsmogelijkheden heeft om de grote bouwplannen zoals Wilderszijde te financieren. De corporatie heeft de (financiële) mogelijkheden en wil graag nieuwe woningen realiseren.
• Bij vrije sector huurwoningen is een mogelijk risico op vertraging te verwachten. De bereidheid van investeerders om in deze categorie op middellange termijn te investeren kan mogelijk als gevolg van de crisis afnemen.
• Als gevolg van Corona kan minder efficiënt gewerkt worden (1,5 meter) en lopen/liepen sommige (buitenlandse) leveranties vertraging op. Vooralsnog zijn de effecten hiervan nog niet zichtbaar, maar dit kan een mogelijk langere bouwtijd tot gevolg hebben.

2. Bedrijventerreinen:
• De te verkopen/leveren gronden op bedrijventerrein Leeuwenhoekweg zijn beperkt en daarmee ook het gemeentelijk (Corona) risico.
• Voor Oudeland geldt dat er nog altijd nieuwe interesse wordt getoond in de aankoop van bouwkavels. Corona geeft ondernemers onder andere (nieuwe) inzichten in het op orde hebben van lokale (in plaats van internationale) voorraden waarvoor grotere opslagcapaciteiten op grotere bouwkavels nodig is. Oudeland biedt deze mogelijkheden en dit heeft tot op heden tot interesse geleid maar nog niet tot daadwerkelijk nieuwe ondertekende contracten.

3. Voorzieningen:
Voor de projecten waar wij voorzieningen gaan realiseren (Berkel Centrum en Landscheidingspark Horeca (Happy Italy)) hebben wij contracten gesloten met ontwikkelaars. Voor Berkel Centrum geldt dat pas gestart moet worden met de bouw op het moment dat 70% procent is verkocht/verhuurd. Daarmee voorkomen we dat we bouwen voor leegstand.

Lansingerland groeit naar maximaal 75.000 inwoners in 2030 en daarbij hoort ook een passend voorzieningenniveau. Hoewel investeerders in deze sector op korte termijn (als gevolg van Corona) wellicht wat terughoudend zullen zijn, is de verwachting dat op de lange termijn de beoogde ontwikkeling passend is bij de toekomstige omvang van de gemeente. De projectontwikkelaar ziet potentiële beleggers in de winkelpanden afhaken en overweegt nu zelf (risicodragend) de grond van de gemeente af te nemen en met de bouw te starten.

Belangrijkste verschuivingen en verschillen per project
Let op: de genoemde bedragen zijn indicatief en op nominale waarde. Dit betekent dat er nog geen rekening gehouden is met de effecten van rente en indexering.

Berkel centrum:
Verschuiving van uitgaven € 2,0 mln. van 2020 naar 2021 (per saldo geen effect).
• De onzekerheid in de (beleggers)markt zorgt ervoor dat de projectontwikkelaar tot op heden nog onvoldoende afnemers heeft gevonden voor de winkelpanden. De ontwikkelaar onderzoekt of hij de gemeentelijke gronden op eigen risico kan afnemen en met de bouw van de eerste bouwblokken kan starten. We gaan nog steeds uit van de verkoop van de grond in 2020.
• Het niet vinden van een belegger voor de winkelpanden zorgt ervoor dat de beoogde planning van het bouw- en woonrijp maken uitloopt. De door de gemeente uit te voeren werkzaamheden stemmen we nauw af op de planning van de ontwikkelaar. Hiermee voorkomen we het risico op onnodige investeringen.
• Bij het intreden van de intelligente lockdown is, in overleg met de winkeliers/horeca, besloten de werkzaamheden aan het Westerwater uit te stellen naar 2021. De mogelijke overlast als gevolg van de werkzaamheden en de eventuele gevolgen voor de klandizie kan voor ondernemers een extra risico zijn. De sector is door Corona hard getroffen en aanvullende risico's zijn daarom niet wenselijk. De werkzaamheden aan de Oudelandselaan worden wel in 2020 uitgevoerd.

Parkzoom:
Verschuiving circa € 130.000,- aan kosten van 2021 naar 2020 (per saldo geen effect).
• Eerdere kosten doordat werkzaamheden woonrijpmaken eerder worden uitgevoerd.

Meerpolder:
Aanpassing woningprogramma (geen effect).
• Het woningprogramma bij project 71 wordt aangepast van vrije sector huurwoningen naar sociale woningbouw. Hierdoor nemen de grondopbrengsten af. Hier was echter al rekening mee gehouden door middel van een risicoreservering waardoor de aanpassing geen effect heeft op het resultaat.

Risico's en kansen

Gezien de effecten van Corona nog onvoldoende zeker zijn worden deze effecten nog niet cijfermatig verwerkt. We volgen de ontwikkelingen nauwlettend en voeren aanpassingen door wanneer hiervoor voldoende informatie voorhanden is. We houden dit met verhoogde frequentie in de gaten en komen hier indien we substantiële wijzigingen zien op terug.

Door het sluiten van grondverkoopovereenkomsten en een meer concrete inschatting van de nog te maken kosten nemen de risico's van de grondexploitaties (verder) af. De financiële consequenties van vertraging in de bouw liggen in de meeste gevallen bij de ontwikkelaar: contractueel is vaak een rentevergoeding afgesproken indien later wordt afgenomen. Ook verwachten we dat bij het sluiten van nieuwe grondverkoopovereenkomsten nog in de grondexploitaties opgenomen risicoreserveringen verder vrijvallen.

Jaarschijf 2020

Er is op hoofdlijnen gekeken naar (verwachte) afwijkingen tussen de begroting van de jaarschijf 2020, de gerealiseerde kosten tot nu toe en een prognose van de nog te maken kosten. Hierbij voorzien wij een aantal afwijkingen voor zowel de kosten als de opbrengsten.

Belangrijk is dat niet alle afwijkingen een financieel voor- of nadeel zijn. In veel gevallen betreft het een verschuiving tussen jaren en is het financiële effect op het resultaat van de grondexploitatie hiervan beperkt. Onderstaand een samenvatting op MPG-niveau (per hoofdkostensoort).

Kosten	Geraamd jaarschijf 2020	Gerealiseerd per 27-7-2020	%	Verschil vastgesteld-werkelijk	Restant verplichting
Verwerving	€ 2.890.088	€ 270.318	9%	-€ 2.619.771	€ 13.678
Tijdelijk beheer	€ 245.727	€ 60.588	25%	-€ 185.139	€ 11.355
Sloop	€ 63.471	€ 51.948	82%	-€ 11.523	€ 6.625
Milieu	€ 764.500	€ 165.445	22%	-€ 599.056	€ 278.839
Bouwrijp maken	€ 8.162.528	€ 1.386.912	17%	-€ 6.775.616	€ 1.101.299
Woonrijp maken	€ 11.480.135	€ 3.068.465	27%	-€ 8.411.670	€ 2.241.008
Plankosten	€ 4.157.616	€ 1.845.439	44%	-€ 2.312.177	€ 739.388
Overige kosten	€ 867.501	€ 26.441	3%	-€ 841.060	€ 0
Rente boekwaarde	€ 0	€ 0	0%	€ 0	€ 0
Totale Kosten	**€ 28.631.567**	**€ 6.875.555**	**24%**	**-€ 21.756.012**	**€ 4.392.193**
Opbrengsten	**Geraamd jaarschijf 2020**	**Gerealiseerd per 27-7-2020**	**%**	**Verschil vastgesteld-werkelijk**	**Restant verplichting**
Woningbouw	€ 17.100.325	€ 12.371.307	72%	-€ 4.729.019	€ 0
Niet-Woningbouw	€ 18.548.135	€ 11.321.573	61%	-€ 7.226.562	€ 0
Overige opbrengsten	€ 1.645.805	€ 148.646	9%	-€ 1.497.159	€ 376.893
Totale Opbrengsten	**€ 37.294.265**	**€ 23.841.525**	**64%**	**-€ 13.452.740**	**€ 376.893**
Saldo	**€ 8.662.698**	**€ 16.965.970**			

Financiële overzichten

Bedragen x € 1.000,-

Verloop grondexploitaties	2021	2022	2023	2024
Kostensoort:				
Verwerving	1.547	4.649	351	338
Tijdelijk beheer	220	148	125	92
Sloop	9	66	8	-
Milieu	1.643	223	157	44
Civiel technische werken	14.643	8.715	7.373	4.236
VTA	3.163	2.475	1.719	1.207
Fondsen en afdrachten	599	521	425	52
Rente	1.301	925	794	612
Totaal kosten	23.125	17.722	10.952	6.581
Opbrengstensoort:				
Grondopbrengsten	51.279	26.053	23.238	19.430
Overige opbrengsten	821	1.700	1.717	3.540
Totaal opbrengsten	52.100	27.753	24.955	22.970
Saldo kosten en opbrengsten	28.975	10.031	14.003	16.389
Boekwaarde per einde jaar	**71.125**	**61.093**	**47.091**	**30.703**
Boekwaarde 31-12-2019	**101.796**			

Bedragen x € 1.000,-

Project	Nog te realiseren kosten	Nog te realiseren opbrengsten
Meerpolder	5.295	3.184
Berkel Centrum	13.655	6.088
Westpolder/Bolwerk	7.998	69.303
Oudeland	28.240	77.509
Rodenrijse Zoom	340	747
Parkzoom	6.925	2.065
Leeuwenhoekweg	421	3.542
Wilderszijde	15.225	23.549
Scholen Boterdorp	48	265
Groenzoom RvR	12.545	16.362
Landscheidingspark Horeca	756	0

Paragraaf Interbestuurlijk toezicht

Inleiding

De wet revitalisering generiek toezicht (Wet RGT) gaat ervan uit dat de raad in eerste lijn het college controleert, waardoor het verticaal toezicht van de provincies op gemeenten vermindert. De provincie wil haar verticale toezichtrol sober, proportioneel en risicogericht invullen. Om dit in de praktijk vorm te geven heeft de provincie in samenwerking met de Vereniging van Zuid-Hollandse Gemeenten (VHG) in 2013 met alle 65 Zuid-Hollandse gemeenten afzonderlijk –maar met identieke inhoud- een bestuursovereenkomst gesloten.

De provincie spreekt via de bestuursovereenkomst met de gemeenten af dat zij binnen de reguliere planning & control-cyclus (jaarverslag) jaarlijks informatie verschaffen over de stand van de taakbehartiging op de belangrijkste toezichtdomeinen: financiën, ruimtelijke ordening, omgevingsrecht, monumentenzorg, archief- en informatiebeheer en huisvesting vergunninghouders. Via deze paragraaf verschaffen wij deze informatie aan de provincie.

Financiën

De Begroting 2021 sluit structureel met inachtneming van de twee bestemmingsreserves die de raad bij de Zomerrapportage 2020 heeft ingesteld respectievelijk heeft opgehoogd, namelijk de reserve Financieringsstucturering en de reserve Sociaal domein. Op deze manier kunnen tijdelijk tekorten worden overbrugd om zo tot structurele oplossingen te komen. Daarvoor zijn bestuurlijke opdrachten geformuleerd. De uitwerking daarvan vergen tijd, creativiteit, (onderzoeks) capaciteit en innovatief vermogen. Voorts wordt de onbenutte belastingcapaciteit bij de OZB niet-woningen stapsgewijs ingezet. Die tarieven zijn voor 2021 verhoogd en zullen naar verwachting in 2024 het landelijke gemiddelde bereiken. Gezien de bijzondere omstandigheden van de Coronacrisis waarbij het nog volstrekt onduidelijk is welke effecten die op termijn sorteert en of het Rijk nog met structurele compensatiemaatregelen komt, zijn de tekorten in de Meerjarenraming 2022-2024 gedekt met onttrekkingen uit de algemene reserve.

Ruimtelijke ordening

In 2021 voldoen al onze bestemmingsplannen aan de verordening Ruimte.

Omgevingsrecht

In 2016 heeft de Raad de Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht Lansingerland vastgesteld. Jaarlijks stelt het college het uitvoeringsprogramma vast. Over de naleving van de kwaliteitscriteria doet het college van burgemeester en wethouders jaarlijks mededeling aan de gemeenteraad.

Monumentenzorg

Ook in 2021 beschikt de gemeente over een Erfgoedcommissie. Deze is opgebouwd conform de vastgestelde Erfgoedverordening 2016 m.b.t. deskundigheid.

Archief- en informatiebeheer

Op basis van het concept-verslag van de Archiefinspectie is de conclusie dat het archief- en informatiebeheer deels voldoet aan vigerende archiefwet- en regelgeving, maar ruimte laat voor verbetering.
De aanbevelingen worden z.s.m. opgepakt en doorgevoerd. Wij houden u op de hoogte van de bereikte resultaten.

Huisvesting van verblijfsgerechtigden /vergunninghouders

De taakstelling voor het huisvesten van verblijfsgerechtigden /vergunninghouders is aan het dalen ten opzichte van het hoogste punt in 2016. Bij tijdige en voldoende koppeling aan onze gemeente door het COA verwachten wij aan de taakstelling te kunnen voldoen.

Meerjarenbegroting

Overzicht van baten en lasten

Bedragen x € 1.000

	Realisatie 2019			Begr 2020			Begr 2021			Begr 2022			Begr 2023			Begr 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1. Bestuur en dienstverlening	6.538	883	-5.655	5.531	633	-4.898	5.581	670	-4.910	5.507	687	-4.820	5.507	687	-4.820	5.507	687	-4.820
2. Openbare orde en veiligheid	5.133	63	-5.070	6.184	65	-6.119	6.511	65	-6.446	6.438	65	-6.373	6.438	65	-6.373	6.438	65	-6.373
3. Sport, cultuur en onderwijs	11.488	1.101	-10.387	12.248	1.104	-11.144	11.459	1.100	-10.359	11.353	1.094	-10.260	12.664	1.133	-11.532	13.311	1.133	-12.179
4. Sociaal Domein	40.401	9.127	-31.274	45.095	9.217	-35.878	48.418	10.846	-37.572	49.684	11.677	-38.008	49.325	11.708	-37.616	50.796	11.904	-38.892
5. Kwaliteit openbare ruimte	31.189	15.101	-16.088	32.726	16.913	-15.813	30.565	17.405	-13.160	30.490	17.646	-12.844	31.040	17.846	-13.195	31.981	18.134	-13.847
6. Lansingerland ontwikkelt	9.683	3.939	-5.744	11.853	3.863	-7.990	11.454	3.209	-8.245	9.359	2.759	-6.600	9.737	2.559	-7.178	9.736	2.559	-7.177
7. Grondzaken	60.658	64.128	3.470	27.034	25.735	-1.299	56.567	55.825	-741	44.855	44.106	-748	36.480	35.868	-611	26.330	26.014	-316
Subtotaal Programma's	**165.090**	**94.342**	**-70.747**	**140.672**	**57.529**	**-83.143**	**170.554**	**89.121**	**-81.433**	**157.686**	**78.034**	**-79.652**	**151.191**	**69.866**	**-81.325**	**144.098**	**60.495**	**-83.603**
Lokale heffingen	388	14.815	14.427	366	15.029	14.664	399	16.512	16.114	405	16.882	16.477	410	17.337	16.928	416	17.493	17.077
Algemene uitkering gemeentefonds	0	66.445	66.445	0	69.948	69.948	0	72.232	72.232	0	72.789	72.789	0	74.004	74.004	0	75.736	75.736
Dividend	148	3.885	3.736	5	141.646	141.641	5	566	562	5	301	297	5	226	222	5	151	147
Financierings-functie	4.408	4.503	95	3.905	3.488	-417	3.448	3.318	-130	3.175	3.071	-104	1.517	2.599	1.082	1.100	2.723	1.623
Overige algemene dekkingsmiddelen	510	822	312	904	20	-884	573	20	-554	977	20	-958	1.127	20	-1.108	1.126	20	-1.106
Subtotaal Algemene dekkingsmiddelen	**5.455**	**90.470**	**85.015**	**5.179**	**230.131**	**224.953**	**4.425**	**92.648**	**88.223**	**4.561**	**93.063**	**88.501**	**3.059**	**94.186**	**91.128**	**2.647**	**96.123**	**93.476**
Stelpost onvoorzien	0	0	0	35	0	-35	50	0	-50	50	0	-50	50	0	-50	50	0	-50
Overhead	15.208	32	-15.176	14.169	26	-14.143	17.205	26	-17.179	16.906	26	-16.879	16.043	26	-16.016	15.723	26	-15.697
Geraamd Totaal saldo van baten en lasten	**185.753**	**184.844**	**-909**	**160.055**	**287.687**	**127.632**	**192.234**	**181.795**	**-10.438**	**179.203**	**171.123**	**-8.080**	**170.342**	**164.079**	**-6.263**	**162.518**	**156.644**	**-5.874**

1. Bestuur en dienstverlening	88	0	-87	0	88	88	0	45	45	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	100	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Sport, cultuur en onderwijs	17	34	17	17	1.040	1.024	5.690	5.952	262	17	156	139	17	99	82	17	343	326
4. Sociaal Domein	84	0	-84	3.013	1.998	-1.016	13	2.577	2.564	13	1.807	1.794	13	363	350	13	2	-11
5. Kwaliteit openbare ruimte	2.407	5.805	3.398	1.485	3.471	1.986	576	1.360	784	591	1.040	450	573	1.106	532	579	1.349	770
6. Lansingerland ontwikkelt	278	270	-8	301	1.565	1.264	41	2.765	2.724	41	399	358	41	39	-2	41	39	-2
7. Grondzaken	12.900	9.063	-3.837	-45	810	855	-71	620	690	-71	633	704	-70	495	566	0	270	270
Algemene dekkingsmiddelen	416	0	-416	170.179	36.511	-133.668	0	2.685	2.685	0	2.925	2.925	0	3.000	3.000	0	1.715	1.715
Overhead	82	317	235	66	626	561	80	764	684	66	1.775	1.710	66	1.799	1.734	66	2.871	2.805
Subtotaal Mutaties reserves	**16.272**	**15.489**	**-782**	**175.015**	**46.208**	**-128.807**	**6.329**	**16.768**	**10.438**	**656**	**8.736**	**8.080**	**639**	**6.902**	**6.263**	**715**	**6.589**	**5.874**
Geraamde resultaat	**202.024**	**200.333**	**-1.691**	**335.070**	**333.895**	**-1.175**	**198.563**	**198.563**	**0**	**179.859**	**179.859**	**0**	**170.981**	**170.981**	**0**	**163.233**	**163.233**	**0**

Overzicht incidentele baten en lasten

In dit overzicht worden de incidentele baten en lasten weergegeven voor de periode 2021-2024. Het opnemen van het overzicht van incidentele baten en lasten is gebaseerd op artikel 19 van het BBV. Het opnemen van dit overzicht is relevant voor de vraag: in welke mate wordt het begrotingssaldo in de meerjarenbegroting beïnvloed door incidentele baten en lasten?

Het overzicht van de incidentele baten en lasten van de gemeente Lansingerland ziet er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

	2021	2022	2023	2024
INCIDENTELE LASTEN				
Programma 1 - Bestuur en dienstverlening	**45**	**0**	**0**	**0**
Versterken burgerparticipatie	45	0	0	0
Programma 2 - Openbare orde en veiligheid	**0**	**0**	**0**	**0**
Programma 3 - Sport, cultuur en onderwijs	**5.611**	**-547**	**59**	**0**
Instellen bestemmingsreserve 1e inrichting en OLP	1.000	0	0	0
Instellen reserve kapitaallasten duurzaamheidsmaatregelen primair onderwijs	4.673	0	0	0
Bevordering sportdeelname	-60	0	0	0
Werken door derden (uitbesteding)	-2	-2	59	0
Kunstzinnige vorming	0	105	0	0
Cultuurhuis Blok B	0	-650	0	0
Programma 4 - Sociaal domein	**1.976**	**1.761**	**233**	**0**
Incidentele aanpassing sociaal domein onderdeel PGB Jeugd	380	310	0	0
Incidentele aanpassing sociaal domein onderdeel GR0 Jeugd	1.546	1.406	233	0
Taakstelling Rotterdampas	50	0	0	0
Budgetten Pubers in de spotlight en Eenzamen aan boord	0	45	0	0
Programma 5 - Kwaliteit openbare ruimte	**283**	**67**	**24**	**0**
Beheer en onderhoud groen	48	0	0	0
Inhuur derden	18	0	0	0
Project Zwerfafval	73	73	0	0
Gebiedsontwikkeling Bosland	150	0	0	0
Aanschaf en vervanging software Riolering	0	0	30	0
Lagere onttrekking i.v.m. opheffen reserve	-6	-6	-6	0
Programma 6 - Lansingerland ontwikkelt	**1.744**	**-295**	**0**	**0**
Verhogen bijdrage Recreatieschap Rottemeren	1.450	0	0	0
Omgevingsweg	300	0	0	0
Advisering erfgoed/monumenten	7	0	0	0
Inhoudelijke toets- en controleondersteuning	5	0	0	0
Inhuur archeologie	12	0	0	0
Inhuur constructeur	100	0	0	0
Inhuur extra toezichthouders	125	0	0	0

Inzet kleinschalig pendelvervoer	60	0	0	0
Op afroep dossiers uitbesteden	70	0	0	0
Studie ZoRo	50	0	0	0
Vervolgonderzoeken mobiliteitvisie	50	0	0	0
Tuin van de toekomst	22	0	0	0
Terugdraaien onderzoek Middengebied	-170	-120	0	0
Terugdraaien onderzoek Randstadrail	-62	0	0	0
Terugdraaien Kennis en innovatie Greenport	-175	-175	0	0
Terugdraaien Perspectief centrum ontw.Bhoek	-100	0	0	0
Programma 7 - Grondzaken	**55.779**	**44.054**	**35.817**	**26.033**
Grondexploitaties	55.708	43.983	35.747	26.033
Lagere onttrekking i.v.m. opheffen reserve	71	71	70	0
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen	**492**	**213**	**0**	**0**
Instellen stelpost dekking Zomerrapportage	463	213	0	0
Inhuur t.b.v. organisatie ontwikkeling	200	0	0	0
Inzetten stelpost formatiegroei	-171	0	0	0
Overzicht Overhead	**772**	**274**	**0**	**0**
Eenmalige implementatiekosten E-HRM pakket	215	22	0	0
Inhuur projectleider E HRM pakket	132	42	0	0
Recruitment organisatie optuigen	150	150	0	0
Onderzoek naar doorontwikkeling LSL Academie	100	0	0	0
Visie op huisvesting	100	0	0	0
Onderzoeks- en implementatiebudget recruitment	60	60	0	0
Begrotingsresultaat naar algemene reserve	15	0	0	0
Totaal incidentele lasten	**66.702**	**45.527**	**36.133**	**26.033**
INCIDENTELE BATEN				
Programma 1 - Bestuur en dienstverlening	**45**	**0**	**0**	**0**
Onttrekking algemene reserve t.b.v. versterken burgerparticipatie	45	0	0	0
Programma 2 - Openbare orde en veiligheid	**0**	**0**	**0**	**0**
Programma 3 - Sport, cultuur en onderwijs	**6.011**	**158**	**66**	**310**
Onttrekking algemene reserve t.b.v. instellen bestemmingsreserve 1e inrichting en OLP	1.000	0	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. instellen reserve kapitaallasten duurzaamheidsmaatregelen primair onderwijs	4.673	0	0	0
Onttrekking Overdracht schoolgebouwen	120	63	14	14
Onttrekking reserve 1e inrichting en OLP t.b.v. IHP	98	35	52	272
Onttrekking reseve onderzoekskosten t.b.v. personele capaciteit cultuur	60	60	0	0
Onttrekking reserve ombuiging t.b.v. uitwerking Sportvisie	60	0	0	0
Vrijval reserve Tijdelijke huisvesting PO	0	0	0	24
Programma 4 - Sociaal domein	**2.577**	**1.807**	**363**	**2**
Onttrekking reserve sociaal domein t.b.v. onderdelen Jeugd	2.174	1.734	361	0

Onttrekking reserve sociaal domein t.b.v. veranderopgave	403	0	0	0
Correctie onttrekking reserve WMO	0	74	2	2
Programma 5 - Kwaliteit openbare ruimte	**73**	**73**	**0**	**0**
Bijdrage Afvalfonds voor project Zwerfafval	73	73	0	0
Programma 6 - Lansingerland ontwikkelt	**2.915**	**399**	**39**	**39**
Bouwleges	150	0	0	0
Onttrekking en afboeking reserve actieplan omgevingswet	300	0	0	0
Onttrekking reserve ombuiging t.b.v. Greenport centrum kennis innovatie	250	250	0	0
Onttrekking reserve onderzoekskosten t.b.v. Perspectief centrumontw. Bhoek	200	0	0	0
Onttrekking reserve onderzoekskosten t.b.v. Middengebied	170	120	0	0
Onttrekking reserve onderzoekskosten t.b.v. netwerkstudie Randstadrail	100	0	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. verhogen bijdrage Recreatieschap Rottemeren	1.450	0	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. inhuur A13	97	0	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. vervolgonderzoeken mobiliteitvisie	50	0	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. inzet kleinschalig pendelvervoer	60	0	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. studie ZoRo	50	0	0	0
Onttrekkingen overige reserves	38	29	39	39
Programma 7 - Grondzaken	**56.442**	**44.736**	**36.361**	**26.281**
Grondexploitaties	55.822	44.103	35.866	26.011
Onttrekking algemene reserve t.b.v. actualisatie Grex en MPG 2019	620	633	495	270
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen	**2.885**	**2.925**	**3.000**	**1.715**
Onttrekking reserve financieringsstructurering t.b.v. dividendderving Eneco en Stedin	2.660	2.925	3.000	1.715
Precariobelasting kabels/leidingen	200	0	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. inhuur projectleider veranderopgave	25	0	0	0
Overzicht Overhead	**764**	**1.775**	**1.799**	**2.871**
Onttrekking algemene reserve t.b.v. E HRM pakket	347	64	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. onderzoek naar doorontwikkeling LSL Academie	100	0	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. visie op huisvesting	100	0	0	0
Onttrekking algemene reserve t.b.v. onderzoeks- en implementatiebudget recruitment	60	60		
Onttrekking algemene reserve t.b.v. Rotterdampas	50	0	0	0
Onttrekkingen diverse reserves i.v.m. foutieve kostensoort	107	233	44	44
Begrotingsresultaat onttrekken aan algemene reserve	0	1.419	1.755	2.827
Totaal incidentele baten	**71.712**	**51.874**	**41.629**	**31.219**
Saldo incidenteel (lasten minus baten)	-5.009	-6.348	-5.496	-5.186
Saldo Begroting 2020 - 2023, inclusief incidenteel	0	0	0	0
Saldo Begroting 2020 - 2023, excl. incidenteel	**-5.009**	**-6.348**	**-5.496**	**-5.186**

Recapitulatie begrotingsevenwicht

In onderstaande tabel staat de recapitulatie van het begrotingsevenwicht 2021-2024. Hierin zijn de totale lasten en baten van de programma's, de algemene dekkingsmiddelen, de overhead en de reservemutaties gesplitst in incidenteel en structureel. Het begrotingsevenwicht is het resultaat van de structurele baten minus de structurele lasten. In 2021 is het structurele begrotingstekort € 5,0 miljoen. Dit betekent dat er in 2021 voor € 5,0 miljoen aan structurele lasten worden gedekt met incidentele baten, met name onttrekkingen uit reserves. In de jaren 2022-2024 bedraagt het structurele begrotingstekort respectievelijk € 6,3 miljoen, € 5,5 miljoen en € 5,2 miljoen.

Bedragen x € 1.000

Recapitulatie begrotingsevenwicht	Begr 2021			Begr 2022			Begr 2023			Begr 2024		
	Totaal	Inc.	Str.	Totaal	Inc.	Str.	Totaal	Inc.	Str.	Totaal	Inc.	Str.
Lasten programma 1	5.581	45	5.536	5.507	0	5.507	5.507	0	5.507	5.507	0	5.507
Lasten programma 2	6.511	0	6.511	6.438	0	6.438	6.438	0	6.438	6.438	0	6.438
Lasten programma 3	11.459	-62	11.521	11.353	-547	11.900	12.664	59	12.605	13.311	0	13.311
Lasten programma 4	48.418	1.976	46.442	49.684	1.761	47.924	49.325	233	49.091	50.796	0	50.796
Lasten programma 5	30.565	289	30.276	30.490	73	30.417	31.040	30	31.010	31.981	0	31.981
Lasten programma 6	11.454	1.744	9.709	9.359	-295	9.654	9.737	0	9.737	9.736	0	9.736
Lasten programma 7	56.567	55.850	717	44.855	44.124	730	36.480	35.887	593	26.330	26.033	297
Totaal lasten programma's	**170.554**	**59.841**	**110.712**	**157.686**	**45.116**	**112.570**	**151.191**	**36.209**	**114.982**	**144.098**	**26.033**	**118.066**
Baten programma 1	670	0	670	687	0	687	687	0	687	687	0	687
Baten programma 2	65	0	65	65	0	65	65	0	65	65	0	65
Baten programma 3	1.100	0	1.100	1.094	0	1.094	1.133	0	1.133	1.133	0	1.133
Baten programma 4	10.846	0	10.846	11.677	0	11.677	11.708	0	11.708	11.904	0	11.904
Baten programma 5	17.405	73	17.332	17.646	73	17.573	17.846	0	17.846	18.134	0	18.134
Baten programma 6	3.209	150	3.059	2.759	0	2.759	2.559	0	2.559	2.559	0	2.559
Baten programma 7	55.825	55.822	3	44.106	44.103	3	35.868	35.865	3	26.014	26.011	3
Totaal baten programma's	**89.121**	**56.045**	**33.075**	**78.034**	**44.176**	**33.857**	**69.866**	**35.865**	**34.001**	**60.495**	**26.011**	**34.484**
Saldo van baten en lasten programma's	**-81.433**	**-3.796**	**-77.637**	**-79.652**	**-940**	**-78.712**	**-81.325**	**-344**	**-80.981**	**-83.603**	**-22**	**-83.581**
Lasten algemene dekkingsmiddelen	4.425	492	3.932	4.561	213	4.348	3.059	0	3.059	2.647	0	2.647
Lasten overhead	17.205	757	16.448	16.906	274	16.632	16.043	0	16.043	15.723	0	15.723
Lasten vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lasten onvoorzien	50	0	50	50	0	50	50	0	50	50	0	50
Totaal lasten diverse	**21.680**	**1.249**	**20.430**	**21.517**	**487**	**21.030**	**19.151**	**0**	**19.151**	**18.420**	**0**	**18.420**

Baten algemene dekkingsmiddelen	92.648	200	92.448	93.063	0	93.063	94.186	0	94.186	96.123	0	96.123
Baten overhead	26	0	26	26	0	26	26	0	26	26	0	26
Baten vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Baten onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal baten diverse	**92.674**	**200**	**92.474**	**93.089**	**0**	**93.089**	**94.213**	**0**	**94.213**	**96.149**	**0**	**96.149**
Saldo van diverse	**70.994**	**-1.049**	**72.044**	**71.572**	**-487**	**72.059**	**75.062**	**0**	**75.062**	**77.729**	**0**	**77.729**
Totale saldo van baten en lasten van de programma's en diverse	**-10.438**	**-4.845**	**-5.593**	**-8.080**	**-1.426**	**-6.654**	**-6.263**	**-344**	**-5.919**	**-5.874**	**-22**	**-5.852**
Stortingen in reserves	6.329	5.612	718	656	-76	732	639	-76	715	715	0	715
Onttrekkingen aan reserves	16.768	15.466	1.302	8.736	7.698	1.038	6.902	5.764	1.138	6.589	5.208	1.381
Geraamd resultaat	**0**	**5.009**	**-5.009**	**0**	**6.348**	**-6.348**	**0**	**5.496**	**-5.496**	**0**	**5.186**	**-5.186**
Totaal structurele lasten	198.563	66.702	131.861	179.859	45.527	134.332	170.981	36.133	134.847	163.233	26.033	137.200
Totaal structurele baten	198.563	71.712	126.851	179.859	51.874	127.985	170.981	41.629	129.352	163.233	31.219	132.015
Saldo totaal, incidenteel en structureel	**0**	**5.009**	**-5.009**	**0**	**6.348**	**-6.348**	**0**	**5.496**	**-5.496**	**0**	**5.186**	**-5.186**

Geprognosticeerde balans

In deze paragraaf is, conform de actuele BBV-voorschriften, een geprognosticeerde balans opgenomen. Zie onderstaand overzicht.

Bedragen x € 1.000

Activa (per 31 december)	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Immateriële vaste activa	12.225	15.167	16.018	15.926	15.834	15.964
Materiële vaste activa	206.414	220.597	232.316	236.138	233.639	224.662
Financiële vaste activa	4.572	4.467	2.365	2.334	2.302	2.271
Vaste activa	**223.212**	**240.231**	**250.699**	**254.398**	**251.776**	**242.897**
Voorraad gronden in exploitatie	101.796	100.100	71.125	61.093	47.091	30.703
Voorraden	**101.796**	**100.100**	**71.125**	**61.093**	**47.091**	**30.703**
Overige activa	30.268	115.709	92.315	75.613	17.681	28.606
Kortlopende vorderingen	**30.268**	**115.709**	**92.315**	**75.613**	**17.681**	**28.606**
TOTAAL ACTIVA	355.275	456.039	414.139	391.105	316.548	302.206

Passiva (per 31 december)	Realisatie 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024
Algemene reserves	105.052	68.205	59.361	57.052	54.609	52.078
Bestemmingsreserves	8.711	174.885	173.292	167.797	163.962	161.266
Eigen vermogen (1)	**113.763**	**243.090**	**232.653**	**224.850**	**218.572**	**213.345**
Voorzieningen voor risico's (niet GREX)	5.089	5.027	4.965	4.903	4.841	4.841
Voorziening beklemde middelen (riolering)	14.218	15.552	16.422	17.451	18.433	21.517
Voorzieningen	**19.307**	**20.579**	**21.388**	**22.355**	**23.274**	**26.358**
Langlopende leningen	183.714	156.367	138.098	121.900	52.702	40.503
Nog aan te trekken leningen						
Vaste schulden	**183.714**	**156.367**	**138.098**	**121.900**	**52.702**	**40.503**
Handelscrediteuren	10.005	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
Overige passiva	28.486	29.003	15.000	15.000	15.000	15.000
Kortlopende schulden	**38.491**	**36.003**	**22.000**	**22.000**	**22.000**	**22.000**
TOTAAL PASSIVA (2)	355.275	456.039	414.139	391.105	316.548	302.206
Solvabiliteit (1/2)	32%	53%	56%	57%	69%	71%

Uitgangspunten Begroting 2021-2024

Inwoner- en woningaantallen / groei gerelateerde baten en lasten

De cijfers over 2020 betreffen de werkelijke aantallen, per 1 januari, van inwoners en woningen en die van leerlingen VO per juli 2017.

Het geraamde aantal inwoners vanaf 2021 is gebaseerd op de bevolkingsprognose van mei 2020.

Het geraamde aantal woningen vanaf 2021 is gebaseerd op de woningbouwplanning van juli 2019.

Het geraamde aantal leerlingen VO vanaf 2021 is gebaseerd op leerling prognose uit 2019 uitgevoerd door Pronexus.

Hieronder worden per jaar de onderdelen genoemd waarop de hoogte van het groei gerelateerde gedeelte van de Algemene Uitkering is gebaseerd:

Aantal per 1 januari	2020	2021	2022	2023	2024
Inwoners	62.383	63.600	64.600	65.900	67.600
toename in begrotingsjaar	750	1.217	1.000	1.300	1.700
Woonruimten	24.030	24.480	24.930	25.380	25.830
toename in begrotingsjaar	275	450	450	450	450
Leerlingen VO	4.396	4.393	4.440	4.522	4.605

Prijscorrectie (inflatie) - en loonontwikkeling

Inflatiecorrectie

Medio maart 2020 heeft het Centraal Plan Bureau (CPB) het Centraal Economisch Plan (CEP) 2020 uitgebracht. De verwachte prijscorrectie (inflatie) in 2021 e.v. bedraagt 1,6%. De uitgavenramingen 2021 worden niet met inflatie verhoogd.

Loonontwikkelingen

De VNG en de vakbonden hebben op 12 september 2019 de huidige CAO Gemeente 2019-2020 bekrachtigd. Deze CAO loopt van 1 januari 2019 tot 1 januari 2021. Op het moment van het opstellen van deze begroting is er nog geen nieuwe CAO bekend. Het is nog niet bekend wanneer deze bekrachtigd. Dit heeft er toe geleid dat in de begroting geen rekening is gehouden met een nieuwe CAO.

Op 1 januari 2020 is de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) in werking getreden. Daarmee verviel de huidige sectorale arbeidsvoorwaardenregeling CAR-UWO en de daarop gebaseerde regelingen. In de plaats daarvan is gekomen de Cao Gemeenten. De Cao Gemeenten kent dezelfde bepalingen als de CAR-UWO, maar is aangepast aan het vanaf 1 januari 2020 geldende recht (Burgerlijk Wetboek en Wet cao).

Tarievenbeleid met betrekking tot belastingen

Tarievenbeleid met betrekking tot belastingen en leges

- *Belastingen*

De tarieven van de algemene belastingen, zoals de afvalstoffenheffing, rioolheffing en hondenbelasting zijn in deze begroting met 1,6% geïndexeerd. Uit de doorrekening van de kosten blijkt dat verhoging van de belastingen noodzakelijk is om kostendekkend te blijven.

- *Leges*

De tarieven van de leges worden niet standaard geïndexeerd. Slechts indien uit de doorrekening van de kosten blijkt dat in relatie tot de kostendekkendheid de leges moeten worden aangepast zullen de tarieven worden aangepast.

Rente

Rente ontwikkelingen

- *Interne Rekenrente*

De door te berekenen rente aan investeringen exclusief grondexploitaties bedraagt 0,75% vanaf 2020. De door te berekenen rente aan grondexploitaties is, conform de regels van het BBV, 1,70%.

- *Nieuwe langlopende geldleningen*

Voor nieuw af te sluiten langlopende leningen, onder andere in verband met herfinanciering van bestaande leningen wordt vanaf 2020 1,5% gehanteerd.

- *Rente ontwikkeling grondexploitatie*

Conform het MPG 2019 waarin de grondexploitaties zijn bijgesteld is ook het bedrag aan toegerekende rente aangepast naar 1,70%. Dit heeft te maken met de mutaties op de kosten en opbrengsten binnen de grondexploitatie.

BBV: Begroting 2021 naar taakvelden

In onderstaande tabel wordt de gemeentebegroting van Lansingerland gepresenteerd conform de taakveldindeling vanuit de BBV-voorschriften.

Bedragen x € 1.000

	2021		2022		2023		2024	
(sub)taakvelden	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0.1 Bestuur	2.659	0	2.659	0	2.659	0	2.659	0
0.2 Burgerzaken	2.748	670	2.675	687	2.675	687	2.675	687
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	160	1	159	1	158	1	157	1
0.4 Overhead	17.379	26	17.079	26	16.216	26	15.897	26
0.5 Treasury	3.453	3.884	3.179	3.372	1.522	2.825	1.105	2.874
0.61 OZB woningen	399	8.756	405	8.954	410	9.089	416	9.223
0.62 OZB niet-woningen	0	7.212	0	7.583	0	7.904	0	7.925
0.64 Belastingen overig	0	544	0	344	0	344	0	344
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	72.232	0	72.789	0	74.004	0	75.736
0.8 Overige baten en lasten	602	275	1.087	275	1.483	275	1.483	275
0.10 Mutaties reserves	6.329	16.768	656	8.736	639	6.902	715	6.589
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0
Hoofdtaakveld: 0	**33.728**	**110.369**	**27.898**	**102.768**	**25.760**	**102.058**	**25.105**	**103.681**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.732	47	3.728	47	3.728	47	3.728	47
1.2 Openbare orde en veiligheid	2.645	65	2.576	65	2.576	65	2.576	65
Hoofdtaakveld: 1	**6.377**	**112**	**6.304**	**112**	**6.304**	**112**	**6.304**	**112**
2.1 Verkeer en vervoer	10.228	697	10.440	690	10.831	691	11.207	690
2.2 Parkeren	84	0	78	0	78	0	79	0
2.5 Openbaar vervoer	159	0	160	0	160	0	160	0
Hoofdtaakveld: 2	**10.471**	**697**	**10.678**	**690**	**11.069**	**691**	**11.446**	**690**
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	143	86	143	86	143	86	143	86
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	210	175	207	175	207	175	207	175
3.4 Economische promotie	833	4	783	4	861	4	861	4
Hoofdtaakveld: 3	**1.186**	**264**	**1.133**	**264**	**1.211**	**264**	**1.211**	**264**
4.1 Openbaar basisonderwijs	373	0	373	0	373	0	373	0
4.2 Onderwijshuisvesting	4.946	227	4.970	221	5.657	208	6.255	208
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.922	273	1.837	273	1.899	324	1.834	324
Hoofdtaakveld: 4	**7.241**	**500**	**7.180**	**493**	**7.929**	**532**	**8.462**	**532**
5.1 Sportbeleid en activering	169	0	89	0	169	0	269	0

5.2 Sportaccommodaties	4.669	2.397	4.863	2.430	4.560	2.390	4.746	2.417
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	499	0	499	0	984	0	984	0
5.4 Musea	16	0	16	0	16	0	16	0
5.5 Cultureel erfgoed	40	0	34	0	34	0	34	0
5.6 Media	955	0	955	0	955	0	955	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	7.828	296	5.833	296	6.018	296	6.107	296
Hoofdtaakveld: 5	**14.177**	**2.693**	**12.289**	**2.726**	**12.736**	**2.686**	**13.111**	**2.713**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	9.606	44	9.737	44	10.009	44	10.357	44
6.2 Wijkteams	0	0	0	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	13.739	10.582	14.884	11.404	15.141	11.414	15.396	11.614
6.4 Begeleide participatie	318	0	318	0	318	0	318	0
6.5 Arbeidsparticipatie	1.644	0	1.825	0	1.845	0	1.845	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.224	0	1.279	0	1.337	0	1.400	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	6.774	262	7.494	270	8.521	291	9.786	287
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	15.617	0	14.694	0	12.779	0	12.418	0
Hoofdtaakveld: 6	**48.922**	**10.887**	**50.232**	**11.718**	**49.952**	**11.749**	**51.521**	**11.945**
7.1 Volksgezondheid	358	3	358	3	358	3	358	3
7.2 Riolering	5.249	6.657	5.425	6.843	5.604	7.025	5.799	7.274
7.3 Afval	6.122	7.333	6.172	7.362	6.187	7.419	6.196	7.432
7.4 Milieubeheer	3.237	204	3.237	204	3.215	204	3.215	204
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	217	212	216	212	217	212	217	212
Hoofdtaakveld: 7	**15.183**	**14.408**	**15.408**	**14.623**	**15.581**	**14.862**	**15.785**	**15.124**
8.1 Ruimtelijke ordening	1.532	7	1.567	7	1.656	7	1.656	7
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	56.825	55.973	44.963	44.254	36.588	36.017	26.438	26.162
8.3 Wonen en bouwen	2.921	2.652	2.207	2.202	2.194	2.002	2.193	2.002
Hoofdtaakveld: 8	**61.278**	**58.633**	**48.737**	**46.464**	**40.438**	**38.026**	**30.287**	**28.171**
Eindtotaal	**198.563**	**198.563**	**179.859**	**179.859**	**170.981**	**170.981**	**163.233**	**163.233**

BBV: Beleidsindicatoren

In onderstaande tabel wordt de verplichte basisset van beleidsindicatoren getoond, conform de vernieuwde BBV-voorschriften.

#	Taakveld	Indicator	Waarde	Periode
1.	0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	6,49 FTE per 1.000 inwoners	2020
2.	0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	5,63 FTE per 1.000 inwoners	2020
3.	0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	€ 629,85 per inwoner	2019
4.	0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	14,10% van totale loonsom + externe inhuur	2019
5.	0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	9,57% van de totale lasten	2019
6.	1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	91 per 10.000 inwoners	2019
7.	1. Veiligheid	Winkeldiefstallen	0,7 per 1.000 inwoners	2019
8.	1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	3,0 per 1.000 inwoners	2019
9.	1. Veiligheid	Diefstallen uit woning	1,9 per 1.000 inwoners	2019
10.	1. Veiligheid	Vernieling	3,9 per 1.000 inwoners	2019
11.	3. Economie	Functiemenging	53,20%	2019
12.	3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	122,8 per 1.000 inwoners (15-74 jr)	2019
13.	4. Onderwijs	Absoluut verzuim	0,17 per 1.000 leerlingen	2017
14.	4. Onderwijs	Relatief verzuim	30,65 per 1.000 leerlingen	2018
15.	4. Onderwijs	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	1,10%	2017
16.	5. Sport, cultuur en recreatie	Niet-sporters	40,10%	2016
17.	6. Sociaal domein	Banen	693,4 per 1.000 inwoners (15-65 jr)	2019
18.	6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	1,00%	2018
19.	6. Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	3,00%	2018
20.	6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	74,50%	2019
21.	6. Sociaal domein	Werkloze jongeren	1,00%	2018
22.	6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	18,1 per 1.000 inwoners (18 jr en ouder)	2019
23.	6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	16,1 per 1.000 inwoners (15-65jr)	2019
24.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	8,6% van alle jongeren (tm 18 jr)	2019
25.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	0,60%	2019
26.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	0,20%	2019
27.	6. Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	34 per 1.000 inwoners (15-65jr)	2019
28.	7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	186,2kg per inwoner	2018
29.	7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	7,50%	2018
30.	8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ waarde	€ 349.000	2019
31.	8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	8,4 per 1.000 woningen	2018
32.	8. Vhrosv	Demografische druk	57,70%	2020
33.	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€ 831	2020
34.	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 889	2020

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl (peildatum 21 september 2020)

Bijlagen

Reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen

Bedragen x € 1.000

Reserves	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-20	Dotatie 2020	Onttrekking 2020	Vrijval 2020	Saldo 31-dec-20
Algemene reserve algemene dienst incl. resultaat	onbeperkt	onbeperkt	106.895	525	39.215	0	68.205
Algemene reserves			**106.895**	**525**	**39.215**	**0**	**68.205**
Reserve Rekenkamer	onbeperkt	variabel	27	0	0	0	27
Reserve Afronding Overbuurtsepolder	2021	2.142	789	0	0	0	789
Reserve Baggeren	onbeperkt	onbeperkt	1.315	225	862	0	678
Reserve (Tijdelijke) Huisvesting primair onderwijs	2021	1.400	43	0	0	0	43
Reserve Overdracht schoolgebouwen	2019	900	849	0	849	0	0
Reserve 1e inrichting en OLP			0	0	0	0	0
Reserve Sociaal Domein	2021	3.000	0	7.000	2.328	0	4.672
Reserve Warmtevisie	2022	onbeperkt	0	260	0	0	260
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	2023	onbeperkt	876	0	876	0	0
Reserve Actieplan Omgevingswet	2021	1.030	939	0	250	0	689
Reserve Nog te maken kosten afgesloten Grex-en	onbeperkt	onbeperkt	97	0	0	0	97
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	onbeperkt	onbeperkt	3.777	802	2.110	0	2.469
Reserve Onderzoekskosten	2022	1.665	0	1.665	805	0	860
Reserve Kapitaallasten	onbeperkt	onbeperkt	0	10.840	34	0	10.806
Reserve Ombuiging	2022	1.200	0	1.200	471	0	729
Reserve Crisismaatregelen	2021	5.000	0	5.000	127	0	4.873
Reserve Financieringsstructurering	2025	10.300	0	10.300	0	0	10.300
Reserve Enecogelden	2022	137.594	0	137.594	0	0	137.594
Reserve kapitaallasten duurzaamheidsmaatregelen primair onderwijs	onbeperkt	onbeperkt	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserves			**8.711**	**174.885**	**8.711**	**0**	**174.885**
Totaal Reserves			**115.606**	**175.410**	**47.926**	**0**	**243.090**

Voorzieningen	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-20	Dotatie 2020	Bestedingen 2020	Vrijval 2020	Saldo 31-dec-20
Voorziening Wethouders	onbeperkt	onbeperkt	5.007	150	212	0	4.945
Voorziening Afvloeiingsregelingen personeel	onbeperkt	onbeperkt	83	0	0	0	83
Voorziening Planschade	onbeperkt	onbeperkt	0	0	0	0	0
Totaal verplichtingen, verliezen en risico's			**5.089**	**150**	**212**	**0**	**5.027**

Voorziening Riolering	2041	onbeperkt	14.218	1.334	0	0	15.552
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen			**14.218**	**1.334**	**0**	**0**	**15.552**
Totaal Voorzieningen			**19.307**	**1.484**	**212**	**0**	**20.580**
Voorziening BIE verliezen grondexploitaties	onbeperkt	onbeperkt	38.064	0	0	0	38.064
Voorzieningen grond- en hulpstoffen overig (SA)	onbeperkt	onbeperkt	1.739	0	0	0	1.739
In mindering op boekwaarde Grex en grond			**39.803**	**0**	**0**	**0**	**39.803**

Bedragen x € 1.000

Reserves	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-21	Dotatie 2021	Onttrekking 2021	Vrijval 2021	Saldo 31-dec-21
Algemene reserve algemene dienst incl. resultaat	onbeperkt	onbeperkt	68.205	12	8.857	0	59.361
Algemene reserves			**68.205**	**12**	**8.857**	**0**	**59.361**
Reserve Rekenkamer	onbeperkt	variabel	27	0	0	0	27
Reserve Afronding Overbuurtsepolder	2021	2.142	789	0	0	0	789
Reserve Baggeren	onbeperkt	onbeperkt	678	225	749	0	154
Reserve (Tijdelijke) Huisvesting primair onderwijs	2021	1.400	43	0	0	0	43
Reserve Overdracht schoolgebouwen	2019	900	0	0	0	0	0
Reserve 1e inrichting en OLP			0	1.000	98	0	902
Reserve Sociaal Domein	2021	3.000	4.672	0	2.577	0	2.095
Reserve Warmtevisie	2022	onbeperkt	260	0	0	0	260
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	2023	onbeperkt	0	0	0	0	0
Reserve Actieplan Omgevingswet	2021	1.030	689	0	300	0	389
Reserve Nog te maken kosten afgesloten Grex-en	onbeperkt	onbeperkt	97	0	0	0	97
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	onbeperkt	onbeperkt	2.469	493	524	0	2.438
Reserve Onderzoekskosten	2022	1.665	860	0	680	0	180
Reserve Kapitaallasten	onbeperkt	onbeperkt	10.806	0	28	0	10.778
Reserve Ombuiging	2022	1.200	729	0	371	0	358
Reserve Crisismaatregelen	2021	5.000	4.873	0	0	0	4.873
Reserve Financieringsstructurering	2025	10.300	10.300	0	2.660	0	7.640
Reserve Enecogelden	2022	137.594	137.594	0	0	0	137.594
Reserve kapitaallasten duurzaamheidsmaatregelen primair onderwijs	onbeperkt	onbeperkt	0	4.673	0	0	4.673
Bestemmingsreserves			**174.885**	**6.391**	**7.987**	**0**	**173.289**
Totaal Reserves			**243.090**	**6.403**	**16.844**	**0**	**232.650**

Voorzieningen	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-21	Dotatie 2021	Bestedingen 2021	Vrijval 2021	Saldo 31-dec-21

Voorziening Wethouders	onbeperkt	onbeperkt	4.945	150	212	0	4.883
Voorziening Afvloeiingsregelingen personeel	onbeperkt	onbeperkt	83	0	0	0	83
Voorziening Planschade	onbeperkt	onbeperkt	0	0	0	0	0
Totaal verplichtingen, verliezen en risico's			**5.027**	**150**	**212**	**0**	**4.965**
Voorziening Riolering	2041	onbeperkt	15.552	870	0	0	16.422
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen			**15.552**	**870**	**0**	**0**	**16.422**
Totaal Voorzieningen			**20.580**	**1.020**	**212**	**0**	**21.388**
Voorziening BIE verliezen grondexploitaties	onbeperkt	onbeperkt	38.064	0	0	0	38.064
Voorzieningen grond- en hulpstoffen overig (SA)	onbeperkt	onbeperkt	1.739	0	0	0	1.739
In mindering op boekwaarde Grex en grond			**39.803**	**0**	**0**	**0**	**39.803**

Bedragen x € 1.000

Reserves	Looptijd	Max. hoogte	Saldo	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Saldo
	Eindjaar	* € 1.000	1-jan-22	2022	2022	2022	31-dec-22
Algemene reserve algemene dienst incl. resultaat	onbeperkt	onbeperkt	59.361	75	2.383	0	57.052
Algemene reserves			**59.361**	**75**	**2.383**	**0**	**57.052**
Reserve Rekenkamer	onbeperkt	variabel	27	0	0	0	27
Reserve Afronding Overbuurtsepolder	2021	2.142	789	0	0	0	789
Reserve Baggeren	onbeperkt	onbeperkt	154	225	163	0	216
Reserve (Tijdelijke) Huisvesting primair onderwijs	2021	1.400	43	0	0	0	43
Reserve Overdracht schoolgebouwen	2019	900	0	0	0	0	0
Reserve 1e inrichting en OLP			902	0	35	0	867
Reserve Sociaal Domein	2021	3.000	2.095	0	1.734	0	361
Reserve Warmtevisie	2022	onbeperkt	260	0	0	0	260
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	2023	onbeperkt	0	0	0	0	0
Reserve Actieplan Omgevingswet	2021	1.030	389	0	0	0	389
Reserve Nog te maken kosten afgesloten Grex-en	onbeperkt	onbeperkt	97	0	0	0	97
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	onbeperkt	onbeperkt	2.438	507	495	0	2.450
Reserve Onderzoekskosten	2022	1.665	180	0	180	0	0
Reserve Kapitaallasten	onbeperkt	onbeperkt	10.778	0	381	0	10.397
Reserve Ombuiging	2022	1.200	358	0	311	0	47
Reserve Crisismaatregelen	2021	5.000	4.873	0	0	0	4.873
Reserve Financieringsstructurering	2025	10.300	7.640	0	2.925	0	4.715
Reserve Enecogelden	2022	137.594	137.594	0	0	0	137.594
Reserve kapitaallasten duurzaamheidsmaatregelen primair onderwijs	onbeperkt	onbeperkt	4.673	0	0	0	4.673
Bestemmingsreserves			**173.289**	**732**	**6.224**	**0**	**167.797**

Totaal Reserves			232.650	807	8.607	0	224.850

Voorzieningen	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-22	Dotatie 2022	Bestedingen 2022	Vrijval 2022	Saldo 31-dec-22
Voorziening Wethouders	onbeperkt	onbeperkt	4.883	150	212	0	4.821
Voorziening Afvloeiingsregelingen personeel	onbeperkt	onbeperkt	83	0	0	0	83
Voorziening Planschade	onbeperkt	onbeperkt	0	0	0	0	0
Totaal verplichtingen, verliezen en risico's			**4.965**	**150**	**212**	**0**	**4.903**
Voorziening Riolering	2041	onbeperkt	16.422	1.029	0	0	17.451
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen			**16.422**	**1.029**	**0**	**0**	**17.451**
Totaal Voorzieningen			**21.388**	**1.179**	**212**	**0**	**22.355**
Voorziening BIE verliezen grondexploitaties	onbeperkt	onbeperkt	38.064	0	0	0	38.064
Voorzieningen grond- en hulpstoffen overig (SA)	onbeperkt	onbeperkt	1.739	0	0	0	1.739
In mindering op boekwaarde Grex en grond			**39.803**	**0**	**0**	**0**	**39.803**

Bedragen x € 1.000

Reserves	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-23	Dotatie 2023	Onttrekking 2023	Vrijval 2023	Saldo 31-dec-23
Algemene reserve algemene dienst incl. resultaat	onbeperkt	onbeperkt	57.052	59	2.502	0	54.609
Algemene reserves			**57.052**	**59**	**2.502**	**0**	**54.609**
Reserve Rekenkamer	onbeperkt	variabel	27	0	0	0	27
Reserve Afronding Overbuurtsepolder	2021	2.142	789	0	0	0	789
Reserve Baggeren	onbeperkt	onbeperkt	216	225	346	0	95
Reserve (Tijdelijke) Huisvesting primair onderwijs	2021	1.400	43	0	0	0	43
Reserve Overdracht schoolgebouwen	2019	900	0	0	0	0	0
Reserve 1e inrichting en OLP			867	0	52	0	815
Reserve Sociaal Domein	2021	3.000	361	0	361	0	0
Reserve Warmtevisie	2022	onbeperkt	260	0	0	0	260
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	2023	onbeperkt	0	0	0	0	0
Reserve Actieplan Omgevingswet	2021	1.030	389	0	0	0	389
Reserve Nog te maken kosten afgesloten Grex-en	onbeperkt	onbeperkt	97	0	0	0	97
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	onbeperkt	onbeperkt	2.450	490	226	0	2.714
Reserve Onderzoekskosten	2022	1.665	0	0	0	0	0
Reserve Kapitaallasten	onbeperkt	onbeperkt	10.397	0	518	0	9.879
Reserve Ombuiging	2022	1.200	47	0	0	0	47
Reserve Crisismaatregelen	2021	5.000	4.873	0	0	0	4.873

Reserve Financieringsstructurering	2025	10.300	4.715	0	3.000	0	1.715
Reserve Enecogelden	2022	137.594	137.594	0	0	0	137.594
Reserve kapitaallasten duurzaamheidsmaatregelen primair onderwijs	onbeperkt	onbeperkt	4.673	0	47	0	4.626
Bestemmingsreserves			**167.797**	**715**	**4.550**	**0**	**163.962**
Totaal Reserves			**224.850**	**774**	**7.052**	**0**	**218.572**

Voorzieningen	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-23	Dotatie 2023	Bestedingen 2023	Vrijval 2023	Saldo 31-dec-23
Voorziening Wethouders	onbeperkt	onbeperkt	4.821	150	212	0	4.759
Voorziening Afvloeiingsregelingen personeel	onbeperkt	onbeperkt	83	0	0	0	83
Voorziening Planschade	onbeperkt	onbeperkt	0	0	0	0	0
Totaal verplichtingen, verliezen en risico's			**4.903**	**150**	**212**	**0**	**4.841**
Voorziening Riolering	2041	onbeperkt	17.451	981	0	0	18.433
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen			**17.451**	**981**	**0**	**0**	**18.433**
Totaal Voorzieningen			**22.355**	**1.131**	**212**	**0**	**23.274**
Voorziening BIE verliezen grondexploitaties	onbeperkt	onbeperkt	38.064	0	0	0	38.064
Voorzieningen grond- en hulpstoffen overig (SA)	onbeperkt	onbeperkt	1.739	0	0	0	1.739
In mindering op boekwaarde Grex en grond			**39.803**	**0**	**0**	**0**	**39.803**

Reserves	Looptijd Eindjaar	Max. hoogte * € 1.000	Saldo 1-jan-24	Dotatie 2024	Onttrekking 2024	Vrijval 2024	Saldo 31-dec-24
Algemene reserve algemene dienst incl. resultaat	onbeperkt	onbeperkt	54.609	355	2.886	0	52.078
Algemene reserves			**54.609**	**355**	**2.886**	**0**	**52.078**
Reserve Rekenkamer	onbeperkt	variabel	27	0	0	0	27
Reserve Afronding Overbuurtsepolder	2021	2.142	789	0	0	0	789
Reserve Baggeren	onbeperkt	onbeperkt	95	225	298	0	22
Reserve (Tijdelijke) Huisvesting primair onderwijs	2021	1.400	43	0	43	0	0
Reserve Overdracht schoolgebouwen	2019	900	0	0	0	0	0
Reserve 1e inrichting en OLP			815	0	272	0	543
Reserve Sociaal Domein	2021	3.000	0	0	0	0	0
Reserve Warmtevisie	2022	onbeperkt	260	0	0	0	260
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	2023	onbeperkt	0	0	0	0	0
Reserve Actieplan Omgevingswet	2021	1.030	389	0	0	0	389
Reserve Nog te maken kosten afgesloten Grex-en	onbeperkt	onbeperkt	97	0	0	0	97
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	onbeperkt	onbeperkt	2.714	490	432	0	2.772

Reserve Onderzoekskosten	2022	1.665	0	0	0	0	0
Reserve Kapitaallasten	onbeperkt	onbeperkt	9.879	0	604	0	9.275
Reserve Ombuiging	2022	1.200	47	0	0	0	47
Reserve Crisismaatregelen	2021	5.000	4.873	0	0	0	4.873
Reserve Financieringsstructurering	2025	10.300	1.715	0	1.715	0	0
Reserve Enecogelden	2022	137.594	137.594	0	0	0	137.594
Reserve kapitaallasten duurzaamheidsmaatregelen primair onderwijs	onbeperkt	onbeperkt	4.626	0	47	0	4.579
Bestemmingsreserves			**163.962**	**715**	**3.411**	**0**	**161.266**
Totaal Reserves			**218.572**	**1.070**	**6.297**	**0**	**213.345**

Voorzieningen	Looptijd	Max. hoogte	Saldo	Dotatie	Bestedingen	Vrijval	Saldo
	Eindjaar	* € 1.000	1-jan-24	2024	2024	2024	31-dec-24
Voorziening Wethouders	onbeperkt	onbeperkt	4.759	0	0	0	4.759
Voorziening Afvloeiingsregelingen personeel	onbeperkt	onbeperkt	83	0	0	0	83
Voorziening Planschade	onbeperkt	onbeperkt	0	0	0	0	0
Totaal verplichtingen, verliezen en risico's			**4.841**	**0**	**0**	**0**	**4.841**
Voorziening Riolering	2041	onbeperkt	18.433	1.068	0	0	21.517
Totaal onderhoudsegalisatievoorzieningen			**18.433**	**1.582**	**0**	**0**	**21.517**
Totaal Voorzieningen			**23.274**	**1.582**	**0**	**0**	**26.358**
Voorziening BIE verliezen grondexploitaties	onbeperkt	onbeperkt	38.064	0	0	0	38.064
Voorzieningen grond- en hulpstoffen overig (SA)	onbeperkt	onbeperkt	1.739	0	0	0	1.739
In mindering op boekwaarde Grex en grond			**45.671**	**78**	**0**	**0**	**45.750**

Toelichting op het overzicht van reserves en voorzieningen

Algemene Reserve

De stand op 1 januari 2020 was € 106,9 mln. Het resultaat van de Jaarrekening 2019 was € 1,8 mln. negatief. Dit bedrag is onttrokken aan de algemene reserve. Daarna zijn er in 2020, conform besluitvorming bij de Kaderbrief 2020, Begroting 2020-2023 en het mandaat Crisismaatregelen, diverse reserves gevormd door middel van een onttrekking aan de algemene reserve. De volgende reserves zijn in 2020 gevormd:

Onderzoekskosten	€ 1.665.000
Afschrijvingslasten	€ 10.420.000
Ombuiging	€ 1.200.000
Sociaal Domein	€ 7.000.000
Financieringsstructuur	€ 10.3000.000
Crisismaatregelen	€ 5.000.000
Totaal	**€ 35.585.000**

Naast het vormen van deze reserves zijn er ook andere onttrekkingen gedaan aan de algemene reserve, onder andere bij de actualisatie Grex en het MPG 2019. Ook is een bedrag toegevoegd van € 456.152 zijnde de vrijval van de reserve Fonds Bovenwijks. Per saldo wordt er in 2020 € 38,7 mln. onttrokken aan de algemene reserve. De stand van de algemene reserve op 1 januari 2021 bedraagt hiermee € 68,2 miljoen.

Met het vaststellen van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2020 - 2024 Primair Onderwijs (T19.20885) door uw gemeenteraad is besloten om vanaf 2021 een bestemmingsreserves te vormen van € 1,0 miljoen voor de uitgaven 1e inrichting en onderwijsleerpakket voor de komende 15 jaar. Daarnaast is er in het IHP voorgesteld om in 2021 een reserve kapitaallasten duurzaamheidsmaatregelen primair onderwijs te vormen van € 4,7 miljoen ter dekking van de afschrijvingslasten die voortvloeien uit de investeringen van duurzaamheidsmaatregelen voor bestaande schoolgebouwen voor de komende 15 jaar. Deze reserve wordt in deze begroting gevormd.

Structurele mutaties op reserves en voorzieningen

De beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves voor de jaren 2021-2024 zijn:

Bedragen x € 1.000

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Structurele toevoegingen						
Reserve Baggeren	225	225	225	225	225	225
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	2.318	520	493	507	490	490
Totaal toevoegingen	**2.543**	**745**	**718**	**732**	**715**	**715**
Structurele onttrekkingen						
Reserve Baggeren	1.152	862	749	163	346	298
Reserve GO gemeentelijke gebouwen	1.368	731	524	495	226	432
Reserve Kapitaallasten	0	105	28	381	518	604
Reserve kapitaallasten duurzaamheidsmaatregelen primair onderwijs	0	0	0	0	47	47
Totaal onttrekkingen	**2.520**	**1.698**	**1.301**	**1.039**	**1.137**	**1.381**

Investeringen

Inleiding

De investeringen binnen de gemeente kunnen we globaal onderscheiden in twee soorten, namelijk de investeringen in de grondexploitatie en de investeringen buiten de grondexploitaties. Deze laatste soort investeringen betreffen hoofdzakelijk vervangingsinvesteringen in de kapitaalgoederen van de gemeente. Voorbeelden hiervan zijn rioleringen en wegen maar ook ICT en schoolgebouwen. De Meerjaren Investeringsplanning (MIP) laat de nieuwe (vervangings-)investeringen zien voor de komende jaren. Voor de investeringen beginnende in het jaar 2021 wordt expliciet, bij vaststelling van deze Begroting, toestemming gevraagd om de kredieten voor de investeringen beschikbaar te stellen. Hieronder worden deze nader toegelicht op nut en noodzaak. De investeringen die starten in het jaar 2022 en verder zijn ter illustratie opgenomen om inzicht te geven in het nieuwe investeringsvolume voor de komende jaren.

Investeringsprogramma 2021-2024

Lopende en reeds goedgekeurde investeringen

		Saldo 1-1	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Totaal
Beleidsveld 3.2 Cultuur		**538.292**	**100.000**	**0**	**0**	**0**	**638.292**
	Blok B (Cultuurhuis)	0	0	0	0	0	0
	Aanpassingen evenemententerrein AMG Schmidtpark	538.292	100.000	0	0	0	638.292
Beleidsveld 3.3 Onderwijs en kinderopvang		**2.369.037**	**14.082.609**	**9.886.496**	**8.126.716**	**3.599.033**	**38.063.891**
	Vervangende nieuwbouw basisscholen PWA en Kwakel	2.333.274	5.242.038	806.467	0	0	8.381.779
	Baken verduurzaamheidsmaatregelen	19.735	497.414	-51.324	0	0	465.825
	Gouden Griffel, locatie Annie M.G. Schmidtlaan verduurzaamheidsmaatregelen	9.025	286.959	-31.969	0	0	264.015
	Prinses Maxima, locatie Annie M.G. Schmidtlaan verduurzaamheidsmaatregelen	7.003	222.661	-24.806	0	0	204.858
	Wiekslag Vervangende nieuwbouw	0	1.488.685	1.175.277	1.018.574	235.055	3.917.591
	Wiekslag ENG	0	45.742	105.558	91.484	-66.853	175.931
	Oosthoek Vervangende nieuwbouw	0	464.875	796.929	996.161	863.340	3.121.305
	Oosthoek ENG	0	-30.699	66.979	83.723	72.560	192.563
	Klimophoeve Vervangende nieuwbouw	0	0	453.804	777.950	972.437	2.204.191
	Klimophoeve ENG	0	-29.638	64.665	80.831	70.054	185.912
	Wilderszijde 1 Nieuwbouw	0	1.481.172	1.169.346	1.013.433	233.869	3.897.820
	Wilderszijde 1 ENG	0	45.429	104.835	90.857	-66.369	174.752
	Wilderszijde 2 Nieuwbouw	0	1.481.172	1.169.346	1.013.433	233.869	3.897.820
	Wilderszijde 2 ENG	0	132.791	17.473	90.857	20.967	262.088
	Wilderszijde 3 Nieuwbouw	0	1.481.172	1.169.346	1.013.433	233.869	3.897.820
	Wilderszijde 3 ENG	0	45.429	104.835	90.857	-66.369	174.752

	Prins Johan Friso, locatie Orionstraat Vervangende nieuwbouw	0	418.213	330.168	286.146	66.034	1.100.561
	Prins Johan Friso, locatie Orionstraat ENG	0	15.561	35.910	31.122	-22.743	59.850
	Parel Vervangende nieuwbouw	0	821.647	648.668	562.179	129.734	2.162.228
	Parel ENG	0	20.025	46.211	40.049	-29.267	77.018
	Tijdelijke huisvesting koop	0	0	1.526.562	0	0	1.526.562
	Pius X, locatie Goudwinde verduurzaamhedismaatregelen	0	0	0	0	-4.226	-4.226
	Vuurvogel verduurzaamheidsmaatregelen	0	-24.028	145.561	129.388	-40.202	210.719
	Boterdorp verduurzaamheidsmaatregelen	0	-24.011	145.455	129.293	-40.172	210.565
	Groenehoek locatie Stampioendreef verduurzaamheidsmaatregelen	0	0	-22.307	112.849	100.310	190.852
	Acker locatie Stampioendreef verduurzaamheidsmaatregelen	0	0	-27.953	141.410	125.698	239.155
	Willibrord locatie Stampioendreef verduurzaamheidsmaatregelen	0	0	-24.786	125.388	111.456	212.058
	Acker, locatie Groeneweg verduurzaamheidsmaatregelen	0	0	0	-14.706	76.819	62.113
	Groenehoek, locatie Groeneweg verduurzaamheidsmaatregelen	0	0	0	-15.701	82.017	66.316
	Willibrord, locatie Groeneweg verduurzaamheidsmaatregelen	0	0	0	-15.681	81.913	66.232
	Wilgenhoek verduurzaamheidsmaatregelen	0	0	-13.754	253.387	225.233	464.866
Totaal programma 3		**2.907.329**	**14.182.609**	**9.886.496**	**8.126.716**	**3.599.033**	**38.702.183**
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Kunstwerken		**402.287**	**185.120**	**79.000**	**0**	**0**	**666.407**
	Vervangen steigers (bh)		0	79.000	0	0	79.000
	Vervangen brug Koetsveldstraat BR-BB089	352.287	160.120	0	0	0	512.407
	Vervangen duikers	50.000	25.000	0	0	0	75.000
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Openbare Verlcihting		**1.359.592**	**387.000**	**163.500**	**60.000**	**60.000**	**2.030.092**
	Verv masten en armaturen Ds.van Couwenhoveln eo bh	158.000	20.000	0	0	0	178.000
	Fietsveiligheid verlichting Landscheidingspark	65.343	60.000	0	0	0	125.343
	Vervangen OVL Noordeindseweg	140.258	20.000	0	0	0	160.258
	Investering OVL 2020 ikv verhogen beeldkwaliteit	214.615	10.000	0	0	0	224.615
	Renovatie OVL installaties 2020	491.800	30.000	0	0	0	521.800
	Verv masten en armaturen Vogelbuurt (BR)	147.075	77.000	21.000	0	0	245.075
	OVL Fietsveiligheid rotondes	127.501	60.000	0	0	0	187.501

	Vervangen OVL Oosteindseweg	5.000	100.000	100.000	0	0	205.000
	Vervangen OVL installatie Bloemenbuurt (br)	10.000	10.000	42.500	60.000	60.000	182.500
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Wegen, straten en pleinen		**5.344.082**	**7.392.954**	**3.773.000**	**1.717.000**	**1.400.000**	**19.627.036**
	Renovatie Vogelwijk	1.026.207	1.053.000	805.000	0	0	2.884.207
	Fietspad Gerberasingel	0	60.500	0	0	0	60.500
	Investering wegen 2021 ikv verhogen beeldkwaliteit	0	135.000	0	0	0	135.000
	Investering wegen 2022 ikv verhogen beeldkwaliteit	0	0	135.000	0	0	135.000
	Investering wegen 2023 ikv verhogen beeldkwaliteit	0	0	0	135.000	0	135.000
	Herinrichting Ds.van Couwenhovelaan e.o. (bh)	1.076.006	80.000	0	0	0	1.156.006
	Reconstructie Bloemenbuurt (br)	87.741	84.264	425.000	687.000	1.400.000	2.684.005
	Fietsveiligheid Berkelsedijkje	175.000	19.190	0	0	0	194.190
	Reconstructie Noordeindseweg	1.414.549	200.000	0	0	0	1.614.549
	Opwaarderen Station Rodenrijs	826.070	600.000	0	0	0	1.426.070
	Aanleg Calamiteitenweg Klappolder	250.000	1.750.000	0	0	0	2.000.000
	Fietsvoorziening ZORO	15.000	135.000	0	0	0	150.000
	Verbinding Molenweg-Oudeland(K)	0	1.200.000	0	0	0	1.200.000
	Afvalbrengstation infrastructuur(K)	50.000	950.000	0	0	0	1.000.000
	De Kruin Bergschenhoek	203.509	300.000	1.000.000	0	0	1.503.509
	Reconstructie Zuidersingel	160.000	450.000	180.000	0	0	790.000
	Reconstructie Julianalaan (dl Beethovenln-N209)	5.000	75.000	500.000	245.000	0	825.000
	Reconstructie Schildersbuurt (bl)	50.000	186.000	628.000	650.000	0	1.514.000
	Reconstructie Oosteindseweg (bg)	5.000	115.000	100.000	0	0	220.000
Beleidsveld 5.2 Afval		**110.507**	**1.389.520**	**1.000.000**	**0**	**0**	**2.500.027**
	Afvalbrengstation	110.507	1.389.520	1.000.000	0	0	2.500.027
Beleidsveld 5.2 Riolering		**3.394.144**	**2.219.740**	**5.503.393**	**2.503.000**	**105.000**	**13.725.277**
	Verv./verbet. vrijverval riool Vogelbuurt (br)	1.370.725	1.230.000	1.537.393	90.000	0	4.228.118
	Verbeteringsmtregelen riool Hoeksekade-Julianalaan	0	48.000	2.137.000	1.155.000	0	3.340.000
	Vervangen en rioolrenovatie Weidebloembuurt	0	10.500	236.000	8.000	0	254.500
	Vervanging en renovatie riool Dorp Noord-Oost (bg)	1.321.218	41.240	0	0	0	1.362.458
	Vervangen en rioolrenovatie Schildersbuurt (bl)	60.000	283.000	893.000	550.000	5.000	1.791.000
	Verv pompen en datatransmissie drukriolering 2018	592.201	7.000	0	0	0	599.201
	Verv. en rioolrenovaties Bloemenbuurt (br)	50.000	600.000	700.000	700.000	100.000	2.150.000

Beleidsveld 5.2 Rioolgemalen		**333.000**	**362.500**	**35.000**	**0**	**0**	**730.500**
	Renovatie Hoofd- en gebiedsrioolgemalen 2019	333.000	35.000	0	0	0	368.000
	Renovatie hoofd- en gebiedsrioolgemaal 2020	0	327.500	35.000	0	0	362.500
Totaal programma 5		**10.943.612**	**11.936.834**	**10.553.893**	**4.280.000**	**1.565.000**	**39.279.339**
Beleidsveld 6.5 Vastgoedbeleid		**50.000**	**50.000**	**50.000**	**50.000**	**0**	**200.000**
	Herontwikkeling De Snip	50.000	50.000	50.000	50.000	0	200.000
Totaal programma 6		**50.000**	**50.000**	**50.000**	**50.000**	**0**	**200.000**
Beleidsveld 9.1 Afdelingskostenplaatsen		**0**	**70.000**	**0**	**0**	**0**	**70.000**
	Vervanging voor VW 7-VDG-64	0	70.000	0	0	0	70.000
Eindtotaal lopende investeringen		**13.900.941**	**26.169.443**	**20.490.389**	**12.456.716**	**5.164.033**	**78.181.522**

Nieuwe investeringen

		Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Totaal
Beleidsveld 3.1 Sport		**214.000**	**217.000**	**936.500**	**0**	**1.367.500**
	SV Soccer Boys veld 1	132.500	0	0	0	132.500
	SV Soccer Boys (trainingsstrook)	40.500	0	0	0	40.500
	De Kievitten (atletiekveld)	41.000	0	0	0	41.000
	CVV veld 6	0	48.000	0	0	48.000
	BVCB veld 1	0	169.000	0	0	169.000
	HBR veld 4 - Totaal renovatie	0	0	250.000	0	250.000
	HBR veld 3 - Totaal renovatie	0	0	244.500	0	244.500
	Weidevogels (korfbal kunstgras) - Totaal renovatie	0	0	179.000	0	179.000
	HVB veld 2	0	0	263.000	0	263.000
Beleidsveld 3.2 Cultuur		**0**	**0**	**2.500.000**	**0**	**2.500.000**
	Upgrade evenemententerrein	0	0	2.500.000	0	2.500.000
Totaal programma 3		**214.000**	**217.000**	**3.436.500**	**0**	**3.867.500**
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Bebording, bestrrating en straatmeubilair		**200.000**	**200.000**	**323.000**	**323.000**	**1.046.000**
	Vervangen BBS 2021	200.000	0	0	0	200.000
	Vervangen BBS 2022	0	200.000	0	0	200.000
	Vervangen BBS 2023	0	0	323.000	0	323.000
	Vervangen BBS 2024	0	0	0	323.000	323.000
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Groenvoorziening		**165.000**	**170.000**	**125.000**	**0**	**460.000**
	Groen investering 2021	165.000	0	0	0	165.000
	Groen investering 2022	0	170.000	0	0	170.000
	Groen investering 2023	0	0	125.000	0	125.000

Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Spelen		**761.000**	**880.000**	**834.428**	**0**	**2.475.428**
	Vervangen speeltoestellen 2021	761.000	0	0	0	761.000
	Vervangen speeltoestellen 2022	0	880.000	0	0	880.000
	Vervangen speeltoestellen 2023	0	0	834.428	0	834.428
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Waterkering		**0**	**0**	**1.384.500**	**400.000**	**1.784.500**
	Vervangen beschoeiing Bleiswijk	0	0	233.500	0	233.500
	Vervangen oeverbescherming 2023	0	0	1.151.000	0	1.151.000
	Vervangen oeverbescherming 2024	0	0	0	400.000	400.000
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Kunstwerken		**295.000**	**347.500**	**798.000**	**673.000**	**2.113.500**
	Investeringen 2023 (nieuw BHP) - Kunstwerken	0	0	648.000	0	648.000
	Investering kunstwerken 2021 ikv verhogen beeldkwa	295.000	0	0	0	295.000
	Vervangen brug Klapwijkseweg BR-HB009	0	0	0	25.000	25.000
	Vervangen brug Clausstraat BH-HB012	0	47.500	0	0	47.500
	Vervangen brug Vlaggenmansdreef BH-HB002	0	44.000	0	0	44.000
	Vervangen brug IJlandmos BH-HB005	0	56.000	0	0	56.000
	Vervangen brug Watermolen BH-HB007	0	41.000	0	0	41.000
	Vervangen brug Naaldvaren BH-SV016	0	0	150.000	0	150.000
	Vervangen brug Koetsveldstr/Raadhuislaan BR-HB010	0	159.000	0	0	159.000
	Investeringen 2024 (nieuw BHP) - Kunstwerken	0	0	0	648.000	648.000
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Openbare Verlcihting		**534.500**	**349.500**	**295.000**	**404.704**	**1.583.704**
	Investering OVL 2021 ikv verhogen beeldkwaliteit	320.000	0	0	0	320.000
	Renovatie OVL installaties 2021	204.500	0	0	0	204.500
	Renovatie OVL installaties 2022	0	90.000	0	0	90.000
	Renovatie OVL installaties 2023	0	0	100.000	0	100.000
	Renovatie OVL installaties 2024	0	0	0	354.704	354.704
	Vervangen OVL Schildersbuurt (bl)	10.000	40.000	40.000	0	90.000

	Vervangen OVL Julianalaan dl Beethvln-N209 (bh)	0	29.500	15.000	0	44.500
	Vervangen OVL Hoeksekade	0	0	15.000	50.000	65.000
	Vervangen OVL Bergweg-zuid	0	20.000	100.000	0	120.000
	Vervangen OVL Bergweg-noord	0	170.000	25.000	0	195.000
Beleidsveld 5.1 Beheer Openbare Ruimte; Wegen, straten en pleinen		**930.000**	**2.213.850**	**4.120.000**	**4.253.350**	**11.517.200**
	Reconstructie bomen en struikenbuurt (br)	0	50.000	50.000	400.000	500.000
	Reconstructie Bergweg-zuid (bg)	30.000	60.000	600.000	100.000	790.000
	Reconstructie Kerkstraat (centrum bgh)	0	159.000	0	0	159.000
	Investeringen 2022 (nieuw BHP) - Wegen	0	1.152.350	0	0	1.152.350
	Investeringen 2023 (nieuw BHP) - Wegen	0	0	1.490.000	0	1.490.000
	Reconstructie Hoeksekade	0	40.000	200.000	800.000	1.040.000
	Reconstructie Bergweg-noord (bg)	0	30.000	200.000	0	230.000
	Reconstructie Weidebloemwijk (br)	0	372.500	0	0	372.500
	Metropolitane fietsroutes(K)	0	0	1.200.000	1.200.000	2.400.000
	Investering wegen 2024 ikv verhogen beeldkwaliteit	0	0	0	135.000	135.000
	Investeringen 2024 (nieuw BHP) - wegen	0	0	0	1.608.350	1.608.350
	Westersingel	900.000	350.000	250.000	0	1.500.000
	gemeentewerf	0	0	130.000	10.000	140.000
Beleidsveld 5.2 Afval		**120.000**	**120.000**	**120.000**	**0**	**360.000**
	Verzamelcontainers, putten ondergrondse containers 2021	120.000	0	0	0	120.000
	Verzamelcontainers, putten ondergrondse containers 2022	0	120.000	0	0	120.000
	Verzamelcontainers, putten ondergrondse containers 2023	0	0	120.000	0	120.000
Beleidsveld 5.2 Riolering		**925.500**	**350.000**	**1.686.000**	**2.800.000**	**5.761.500**
	Vervangen en vrijval riool (te verdelen 2022-2023)	0	0	1.602.000	2.800.000	4.402.000
	Vervangen en rioolrenovaties Dorp Noord	0	0	49.500	0	49.500
	Vervangen en rioolrenovaties Dorp Zuid	0	0	34.500	0	34.500
	Vervangen en renovatie riool Gemeentewerf (centru	75.500	0	0	0	75.500
	Vervangen en rioolrenovaties Rottekade	850.000	350.000	0	0	1.200.000
Beleidsveld 5.2 Rioolgemalen		**766.000**	**540.000**	**394.000**	**324.000**	**2.024.000**
	Renovatie hoofd- en gebiedsrioolgemaal 2021	442.000	0	0	0	442.000
	Renovatie hoofd- en gebiedsrioolgemaal 2022	0	216.000	0	0	216.000

	Renov. elektro-/mech.Bergbezinkbassins 2023	0	0	70.000	0	70.000
	Vervangen pompen en datatransm drukriolering 2021	324.000	0	0	0	324.000
	Vervangen pompen en datatransm drukriolering 2022	0	324.000	0	0	324.000
	Vervangen pompen en datatransm drukriolering 2023	0	0	324.000	0	324.000
	Vervangen pompen en datatransm drukriolering 2024	0	0	0	324.000	324.000
Beleidsveld 5.3 Vastgoed		**500.000**	**400.000**	**3.000.000**	**2.092.000**	**5.992.000**
	Sporthal Wilderszijde	0	400.000	2.000.000	2.000.000	4.400.000
	Huis van de Samenleving	500.000	0	0	0	500.000
	Woonwagens	0	0	1.000.000	92.000	1.092.000
Totaal programma 5		**5.197.000**	**5.570.850**	**13.079.928**	**11.270.054**	**35.117.832**
Beleidsveld 9.1 Afdelingskostenplaatsen		**150.000**	**105.000**	**0**	**0**	**255.000**
	Vervangen Johnston veegmachine	150.000	0	0	0	150.000
	Vervangen Ford Transit VJ-036-J	0	70.000	0	0	70.000
	Vervangen Ford Connect VH-506-X	0	35.000	0	0	35.000
Totaal programma 9		**150.000**	**105.000**	**0**	**0**	**255.000**
Beleidsveld 10.1 Overhead		**400.000**	**405.000**	**473.205**	**705.000**	**1.983.205**
	Investeringen ICT 2021 Hardware	400.000	0	0	0	400.000
	Investeringen ICT 2022 Hardware	0	355.000	0	0	355.000
	Investeringen ICT 2024 Hardware	0	0	0	625.000	625.000
	Investeringen ICT 2024 Software	0	0	0	80.000	80.000
	Investeringen ICT 2023 Hardware	0	0	473.205	0	473.205
	Investeringen ICT 2022 Overig	0	50.000	0	0	50.000
Totaal programma 10		**400.000**	**405.000**	**473.205**	**705.000**	**1.983.205**
Eindtotaal nieuwe investeringen		**5.961.000**	**6.297.850**	**16.989.633**	**11.975.054**	**41.223.537**

	Begr 2021	Begr 2022	Begr 2023	Begr 2024	Totaal
Eindtotaal lopende en reeds goedgekeurde investeringen	**26.169.443**	**20.490.389**	**12.456.716**	**5.164.033**	**78.181.522**
Eindtotaal nieuwe investeringen	**5.961.000**	**6.297.850**	**16.989.633**	**11.975.054**	**41.223.537**
Eindtotaal investeringen	**32.130.443**	**26.788.239**	**29.446.349**	**17.139.087**	**119.405.059**

Investeringsvolume

Ten opzichte van de begroting 2020 is het totale investeringsvolume op de nieuwe investeringen in 2021 en 2022 gedaald. Dit komt doordat diverse investeringen zijn doorgeschoven naar de jaren 2023 en 2024.

Bedragen x € 1.000

	2021	2022	2023	2024
Begroting 2020 (excl. investeringen 2020)	7.746	11.399	5.209	
Begroting 2021	5.961	6.298	16.990	11.975
Verschil	**-1.785**	**-5.102**	**11.781**	**11.975**

Investeringen 2021

Bedragen x € 1,-

Omschrijving investering	2021	2022	2023	2024	Totaal
SV Soccer Boys veld 1	132.500	0	0	0	132.500
SV Soccer Boys (trainingsstrook)	40.500	0	0	0	40.500
De Kievitten (atletiekveld)	41.000	0	0	0	41.000
Vervangen BBS 2021	200.000	0	0	0	200.000
Groen investering 2021	165.000	0	0	0	165.000
Vervangen speeltoestellen 2021	761.000	0	0	0	761.000
Investering kunstwerken 2021 ikv verhogen beeldkwa	295.000	0	0	0	295.000
Investering OVL 2021 ikv verhogen beeldkwaliteit	320.000	0	0	0	320.000
Renovatie OVL installaties 2021	204.500	0	0	0	204.500
Vervangen OVL Schildersbuurt (bl)	10.000	40.000	40.000	0	90.000
Reconstructie Bergweg-zuid (bg)	30.000	60.000	600.000	100.000	790.000
Westersingel	900.000	350.000	250.000	0	1.500.000
Verzamelcontainers, putten ondergrondse containers 2021	120.000	0	0	0	120.000
Vervangen en renovatie riool Gemeentewerf (centru	75.500	0	0	0	75.500
Vervangen en rioolrenovaties Rottekade	850.000	350.000	0	0	1.200.000
Renovatie hoofd- en gebiedsrioolgemaal 2021	442.000	0	0	0	442.000
Vervangen pompen en datatransm drukriolering 2021	324.000	0	0	0	324.000
Huis van de Samenleving	500.000	0	0	0	500.000
Vervangen Johnston veegmachine	150.000	0	0	0	150.000
Investeringen ICT 2021 Hardware	400.000	0	0	0	400.000
	5.961.000	**800.000**	**890.000**	**100.000**	**7.751.000**

Toelichting op de Meerjaren Investerings Planning (MIP), jaarschijf 2021

Onderstaand geven wij een toelichting op de nut en noodzaak van de investeringen die hun oorsprong hebben in jaarschijf 2021. De totale kredietaanvraag bedraagt € 7.751.000 waarvan € 5.961.000 in 2021 wordt geïnvesteerd en € 1.790.000 in 2022 en verder. De investeringskredieten worden met vaststelling van deze begroting vrijgegeven.

1 SV Soccer Boys veld 1 (€ 132.500)

Het sportveld dient dit jaar gerenoveerd te worden om aan de eisen van de betreffende sportbond te voldoen.

2. SV Soccer Boys (trainingsstrook) (€ 40.500)

Het sportveld dient dit jaar gerenoveerd te worden om aan de eisen van de betreffende sportbond te voldoen.

3. De Kievitten (atletiekveld) (€ 41.000)

Het sportveld dient dit jaar gerenoveerd te worden om aan de eisen van de betreffende sportbond te voldoen.

4. Vervangen BBS 2021 (€ 200.000)

Deze investering is conform het beheerplan (wel is het benodigde budget lager dan opgenomen in het Beheerplan). Visuele inspecties tonen aan dat het aantal vervangingen vanwege ondermeer beschadigingen, vandalisme, onvoldoende reflectie en slijtage lager is dan verwacht.

5. Groen investering 2021 (€ 165.000)

In 2021 worden er groen werkzaamheden voor de Vogelbuurt in Berkel en Rodenrijs en Dorp Noord Oost in Bergschenhoek uitgevoerd als onderdeel van een meerjarige aanpak. Voor de Vogelbuurt zullen de werkzaamheden doorlopen in 2022 en worden de werkzaamheden Dorp noord Oost afgerond in 2021. Verder zal de voorbereiding van de groen werkzaamheden in de Weidebloembuurt in Berkel en Rodenrijs worden gestart. Deze werkzaamheden zullen doorlopen in 2022.

6. Vervangen speeltoestellen 2021 (€ 761.000)

In 2021 gaan wij op basis van de inspectiegegevens speelvoorzieningen vervangen. Grotere projecten zijn de Havenstraat, Vleugelvaren, Warmoezerij en Planciusdreef.

7. Investering kunstwerken 2021 in het kader van verhogen beeldkwaliteit (€ 295.000)

Voor de upgrade van het areaal naar onderhoudsniveau B, investeren we in kunstwerken.

8. Investering OVL 2021 in het kader van verhogen beeldkwaliteit (€ 320.000)

Voor de upgrade van het areaal naar onderhoudsniveau B, investeren we in openbare verlichting.

9. Renovatie OVL installaties 2021 (€ 204.500)

Inspecties tonen aan dat vervanging van masten en armaturen noodzakelijk is in verband met betrouwbaarheid van de verlichting. De verlichtingsinstallatie is inmiddels ouder dan de technische levensduur. Gelijktijdig voeren we energiebesparende aanpassingen door waardoor het energieverbruik daalt.

10. Vervangen OVL Schildersbuurt (bl) (€ 90.000)

Deze investering is conform het beheerplan. Het betreft een integrale wijkaanpak van de Schildersbuurt en loopt door tot in 2024.

11. Reconstructie Bergweg-zuid (bg) (€ 790.000)

Deze investering is conform het beheerplan en sluit aan op de werkzaamheden voor de aanleg van de A16. We voeren de werkzaamheden integraal uit.

12. Westersingel (€ 1.500.000)

Deze investering is conform het beheerplan en sluit aan op de werkzaamheden voor de aanleg van de het naastgelegen ontwikkeling van “berkel centrum west”. We voeren de werkzaamheden integraal uit.

13. Verzamelcontainers, putten ondergrondse containers 2021 (€ 120.000)

In 2021 plaatsen wij bij appartementencomplexen nieuwe ondergrondse restafvalcontainers en GFT verzamelcontainers. We vervangen containers waar nodig. In nieuwbouwwijken plaatsen wij ondergrondse milieuparken voor de gescheiden inzameling van grondstoffen

14. Vervangen en renovatie riool Gemeentewerf (centrum) (€ 75.500)

De herinrichting van de Gemeentewerf is één van de deelprojecten van het project Berkel Centrum West. Het is opgenomen in het inrichtingsplan openbare ruimte BCW en als zodanig in de grex van BCW. Het vervangen van de riolering heeft alleen betrekking op het deel van de Gemeentewerf tussen de Herenstraat en de Westersingel. De Gemeentewerf wordt heringericht (nieuwe verhardingen etc). Gelijktijdig wordt het riool uit 1965 vervangen omdat het economisch is afgeschreven en technisch aan het einde van de levensduur is. Beheer en Onderhoud levert daarvoor een investeringsbijdrage van 75K.

15. Vervangen en rioolrenovaties Rottekade (€ 1.200.000)

Na inspectie is gebleken dat deze drukriolering inclusief de gemalen vervangen moeten worden.

16. Renovatie hoofd- en gebiedsrioolgemaal 2021 (€ 442.000)

Om areaal goed te onderhouden moeten jaarlijks een aantal hoofd- en gebiedsgemalen worden gerenoveerd.

17. Vervangen pompen en datatransm. drukriolering 2021 (€ 324.000)

Om areaal goed te onderhouden moeten jaarlijks een aantal pompen en datatransmissie drukriolering worden vervangen.

18. Huis van de Samenleving (€ 500.000)

We richten de entree van het gemeentehuis zodanig in dat er een overzichtelijk en laagdrempelige situatie ontstaat voor bezoekers.

19. Vervangen Johnston veegmachine (€ 150.000)

Deze investering is conform de MIP. De te vervangen veegmachine is eind 2020, 8 jaar in gebruik. Daarmee is de ingeschatte technische afschrijvingsduur voltooid. In het voorjaar van 2021 wordt beoordeeld wat de staat en de huidige functie van veegmachine is en of deze medio 2021moet worden vervangen. Als op het gebied van duurzaamheid een voordeel kan worden behaald, wordt de veegmachine vervangen.

20. Investeringen ICT 2021 Hardware (€ 400.000)

Onze servers en storage zijn economisch en technisch afgeschreven en dienen vervangen te worden. Deze hardware is belangrijk omdat hierop ons TOP-werken platform en applicaties en systemen draaien.

Stand van zaken Collegeprogramma

Stand van zaken Collegeprogramma

nr	Onderwerp	Portefeuillehouder	Stand van zaken (zie voor uitgebreidere informatie ook de beleidsvelden)	Beleidsveld Begroting
1	Lansingerland voor en door inwoners	Pieter van de Stadt	Lansingerland neemt ambtelijk en bestuurlijk actief deel in diverse relevante samenwerkingsverbanden.	1.2 Samenwerking en Participatie
2	Organisatieontwikkeling	Pieter van de Stadt	De gemeentelijke organisatie heeft conform planning de ingezette ontwikkeling - om een toekomstbestendige organisatie te zijn en te blijven – in 2020 voortgezet onder begeleiding van de bureaus Haagse beek en LCT voor respectievelijk teaminrichting & functiewaardering en teamontwikkeling (soft skills). Dit wordt in 2020 afgerond.	Paragraaf bedrijfsvoering
3	Uitbreiding met 3 wijk-BOA’s	Pieter van de Stadt	In 2019 zijn de 3 extra BOA’s geworven, zij krijgen gedurende dit jaar ook extra opleiding in het kader van de uitvoering van hun taken.	2.1 Openbare Orde en Veiligheid
4	(Mobiele) camera’s op hotspots	Pieter van de Stadt	Op basis van veiligheidsrisico's zetten we in 2019 en 2020 cameratoezicht in als onderdeel van een integrale aanpak. Dit deden we bij het Annie M.G. . Schmidtpark park, de jaarwisseling en naar aanleiding van een aantal incidenten. De resultaten en ervaringen koppelen we terug in het jaaractieplan.	2.1 Openbare Orde en Veiligheid
5	Onderhoud en beheer openbare ruimte	Simon Fortuyn	Voor groen, spelen, onkruidbestrijding en zwerfvuil voeren we onderhoudswerkzaamheden uit om de afgesproken onderhoudsniveau's te verwezenlijken. We voeren maandelijks schouwen uit om de doelstellingen en contractuele afspraken met aannemers te controleren en te monitoren. In 2021 verhogen we ook gefaseerd het onderhoudsniveau voor civiel, wegen en openbare verlichting, belijning en straatmeubilair. De aanvullende budgetten hiervoor worden in de voorliggende begroting gekoppeld aan concrete projecten.	5.1 Beheer openbare ruimte
6	Recreatieve bebording	Simon Fortuyn	In het AMGS-park en de Groenzoom is extra bebording geplaatst om de recreatiebebieden beter vindbaar te maken en het historisch besef te vergroten. Staatsbosbeheer plaatst nieuwe recreatieve bewegwijzering in het Rottemeren-gebied. Informatieve bebording bij monumenten en historisch belangrijke locaties volgt.	5.1 Beheer openbare ruimte
7	Afvalbrengstation en afvalscheiding	Simon Fortuyn	Een ervaren projectleider is aangesteld voor het Bosland gebied. Hierbij komt een uitvoeringsprogramma, waarin zijn opgenomen het afvalbrengstation, de infrastructuur en perspectief op het woonwagenkamp Bergschenhoek. Dit loopt naar verwachting door naar 2021. In het voorstel BR2000081 bent u separaat over het nieuwe afvalbeleid geïnformeerd.	5.2 Afval- en afvalwatermanagement
8	Klimaatadaptatie / toekomstig bestendig maken van wijken	Simon Fortuyn / Jan-Willem van den Beukel	We voerden de klimaatstresstest uit en informeerden u over de uitkomsten. Het college heeft de DIOR (Duurzame Inrichting Openbare Ruimte) vastgesteld. Voor de zomer vond voor de raad beeldvorming plaats over klimaatadaptatie. Er vinden risicodialogen plaats met onze stakeholders en inwoners. De resultaten van de risicodialogen zijn input voor onze	6.4 Duurzaamheid

			klimaatstrategie Lansingerland. In Q1 2020 starten wij met het opstellen van de klimaatstrategie.	
9	Toegankelijkheid minder validen	Simon Fortuyn	Het verwijderen van drempels voor mindervaliden, zowel letterlijk als figuurlijk, is onderdeel van onze aanpak. We namen dit ook zo op in de DIOR. Daarnaast schouwen we elk jaar onze winkelcentra op toegankelijkheid en voeren we, waar mogelijk, verbeteringen door die worden aangedragen door de doelgroep.	5.1 Beheer openbare ruimte
10	Verbeteren kwaliteit oppervlaktewater	Simon Fortuyn / Jan-Willem van den Beukel	Lansingerland participeert samen met de glastuinbouwsector in het overleg Emissieloze Kas. De gebiedsgerichte aanpak leidt tot positieve resultaten en wordt voortgezet. Het kwaliteitsverbeterplan voor het oppervlaktewater in de Tuin van Floddertje wordt nog opgesteld.	6.1 Ruimtelijke ordening
11	Visie op bereikbaarheid winkelcentra	Simon Fortuyn	De raad besloot op 3 oktober 2019 over de Nota van Uitgangspunten herontwikkeling Berkel Centrum Oost, inclusief een mogelijke uitbreiding van de parkeervoorziening en een nieuwe ontsluiting. In november 2020 neemt de gemeenteraad een beslissing hierover. In de nieuwe Mobiliteitsvisie Lansingerland, als onderdeel van de Omgevingsvisie, wordt onze visie op bereikbaarheid en parkeernormering opgenomen.	6.2 Infrastructuur en mobiliteit
12	Fietsveiligheid	Simon Fortuyn	In 2019 en 2020 hebben wij alle rotondes op de Klapwijkseweg/Boterdorpseweg aangepast, waarmee de fietsveiligheid is vergroot.	6.2 Infrastructuur en mobiliteit
13	Flexibel vervoer	Simon Fortuyn	De RET rijdt in de avonduren met vraagafhankelijk vervoer op lijn 174. De buslijn 174 rijdt tussen 20.00 en 23:30 als buslijn 574 STOPenGO van en naar metrostation Berkel Westpolder, via Bergschenhoek. Mininimaal 15 minuten van te voren moet deze lijn worden gereserveerd. Evaluatie heeft nog niet plaatsgevonden. Gesprekken met een mogelijke aanbieder maatwerkvervoer tussen de kernen is weer opgestart. Echter zijn er op dit moment nog geen conrete voorstellen. Op 6 februari 2020 sprak de commissie samenleving over de mogelijkheden voor gratis OV voor ouderen. Sinds zomer 2020 zijn in de hele gemeente deelscooters beschikbaar.	6.2 Infrastructuur en mobiliteit
14	Fietsvoorzieningen ZORO-baan	Simon Fortuyn	In het kader van de actualisatie van het MIP en de zorgvuldige afwegingen die daarbij zijn gemaakt, schuift de investering van het plaatsen van fietsenrekken bij de bushalte aan de Boterdorpseweg en de Berkelseweg door.	6.2 Infrastructuur en mobiliteit
15	Bereikbaarheid Lansingerland	Simon Fortuyn	De vervoerswaarde van het station Lansingerland is boven verwachting hoog. RET bereidt de maatregelen voor de frequentieverhoging van metrolijn E voor. Met provincie Zuid-Holland zijn we in gesprek over de verkeersafwikkeling en verkeersveiligheid op de N209. De frequentieverhoging is opgenomen in de conceptvervoerplannen 2021 van de RET (zie hiervoor brief U20.02444). De frequentieverhoging is voorzien in Q1-2021. Met PZH onderzoeken we optimalisatie van de aansluiting N209/Klappolder.	6.2 Infrastructuur en mobiliteit
16	Opwaarderen Station Rodenrijs	Simon Fortuyn	Na vaststelling DO in dec. 2019 is dit in 2020 verder in detail uitgewerkt. Besteksvoorbereiding vindt op dit moment plaats. Aanbesteding start dit najaar, zodat begin volgend jaar gunning kan plaatsvinden en in de zomer van 2021 werkzaamheden worden uitgevoerd.	6.2 Infrastructuur en mobiliteit

17	Onderzoek naar OV bedrijventerrein Oudeland	Simon Fortuyn	We zijn in gesprek met het parkmanagement Oudeland over toepassen mobiliteitsmanagement en deelmobiliteit. Deelfietsen vanaf de twee metrostations lijken kansrijk. Een OV-lijn of pendelbusjes lijken minder kansrijk. De deelfietsaanbieder heeft de plannen rondom deelfietsen bij station Rodenrijs en Oudeland op 'on hold' wegens Corona. Gesprekken met een mogelijke aanbieder van maatwerkvervoer (elektrische golfkarretjes) is weer opgestart.	6.2 Infrastructuur en mobiliteit
18	Verbeteren Dienstverlening	Simon Fortuyn	In 2019 stelde het college de Visie op dienstverlening vast en presenteerde die aan de Raad. Deze visie werken we uit in een uitvoeringsplan. Daarnaast is de visie een belangrijke pijler in de organisatie ontwikkeling. In 2020 voeren we een aantal concrete projecten uit ter optimalisering van de dienstverlening. In 2021 vervolgen we deze aanpak, geven we digitale dienstverlening een impuls en organiseren we coronaproof verkiezingen.	1.3 Dienstverlening
19	Participatie gewoon doen!	Simon Fortuyn	In 2019 bracht de Rekenkamer een rapport uit met aanbevelingen t.a.v. de burgerparticipatie. Deze bespreekt uw Raad in november 2020. Rekening houdend met de uitkomsten van deze bespreking werkt het college ‘burgerparticipatie’ verder uit.	1.2 Samenwerking en participatie
20	Vergroten naamsbekendheid met ondernemers	Kathy Arends	Lansingerland, Home of Hortiscience, voedt en kleurt de wereld en daar zijn we trots op! Naar aanleiding van het strategisch rapport dat begin 2020 is vastgesteld door het College van B&W is er een communicatiestrategie ontwikkeld met een uitvoeringsagenda voor 2020 en 2021. Samen met de organisatie en andere stakeholders bundelen we onze krachten om Lansingerland in positie te brengen als meest innovatieve glastuinbouw gemeente van wereldformaat. Het glastuinbouw cluster draagt substantieel bij aan het oplossen van het wereldvoedselvraagstuk; meer groenten, fruit en planten met behulp van minder grondstoffen en water. Daarnaast is de gewasbescherming uiterst duurzaam met een wereldwijde impact. In onze gemeente hebben zich grote koplopers in de glastuinbouw gevestigd met een voorbeeldfunctie voor de wereld. Het doel is om onze ondernemers als ambassadeurs op te laten treden en Lansingerland haar onderscheidend vermogen voor het voetlicht brengt bij diverse overheden.	6.3 Economische ontwikkeling
21	Lansingerland als onderdeel van de regio	Kathy Arends	In 2020 is een bestuurlijk opdracht voor het maken van een ontwikkelperspectief voor Bleizo-West vastgesteld en is begonnen met de uitvoering hiervan. De gemeenteraad is hierover geïnformeerd. Vanuit de Strategische samenwerking Middengebied (Pijnacker-Nootdorp, Lansingerland en Zoetermeer) is een Gebiedsagenda en Kaart Middengebied opgesteld. De samenwerking richt zich op het gezamenlijk positie bepalen op meerdere en gelijktijdige beleidsvoornemens van de gemeenten zelf, het rijk, de provincie, MRDH, diverse marktpartijen en maatschappelijke organisaties. Het betreft beleidsvoornemens op het terrein van infrastructuur, bereikbaarheid, woningbouw, glastuinbouw, klimaat, natuur en recreatie. De gemeenteraad is hierover punten geïnformeerd. Onderdeel van de ontwikkelstrategie ZoRorail is	6.3 Economische ontwikkeling en 1.2 Samenwerking en Participatie

			een MKBA. Deze is in 2020 opgesteld. De resultaten zijn aangeboden aan de programmaraad MOVE en BO MIRT. Inzet is gericht op het zorgdragen dat een railverbinding onderdeel van het programma blijft.	
22	Centrummanager en dienstverlening ondernemers	Kathy Arends	In 2019 stelden we een centrummanager aan voor Berkel en Rodenrijs en Bleiswijk en huurden we een centrummanager/projectmanager in om een kwaliteitsimpuls te realiseren voor Centrum Bergschenhoek.	6.3 Economische ontwikkeling
23	Verlagen caseload consulenten	Kathy Arends	Het college stelde in 2019 het uitvoeringsplan 'Werken werkt' vast. Daarin staan alle participatie- en re-integratieactiviteiten om te komen tot minder uitkeringsgerechtigden. Onderdeel hiervan is het verlagen van de caseload per consulent door de formatie van het team Participatie uit te breiden. Inmiddels zijn er drie extra consulenten gestart. Daarnaast is een deel van dit budget gebruikt voor extra inzet door team Economie om de verbinding tussen onze werkzoekenden en de regionale economie te versterken.	4.3 Participatie
24	Pilot: "het nieuwe wij"	Kathy Arends	In 2019 zijn twee groepen deelnemers gestart met het traject bij het Nieuwe Wij. Door middel van intensieve coaching zijn nu 5 kandidaten uitgestroomd naar betaald werk. Najaar 2020 start een derde groep. De komende periode wordt veel energie gestoken in de verbinding met ondernemers, om te zorgen voor nog meer werk(ervarings)plekken voor werkzoekenden.	4.3 Participatie
25	Intensivering participatie & integratie asielgerechtigden	Kathy Arends	We stelden een beleidsplan inburgering op om te voldoen aan de verplichtingen van het nieuwe inburgeringsstelsel per 1 juli 2021. Daarnaast startte de pilot ontzorging. Voor de groep statushouders die (net) niet onder de nieuwe wet valt is taalondersteuning ingekocht. Dit voorkomt schulden en zorgt voor betere kansen op de arbeidsmarkt. Alle werkzoekende asielgerechtigden in onze gemeente zijn goed in beeld. We begeleiden hen bij het vinden van de benodigde hulp en ondersteuning en naar werk.	4.3 Participatie
26	Verbeteren procedure omgevingsvergunningen	Kathy Arends	We pasten werkprocessen aan om te versnellen en met meer communicatie vooraf en tijdens de aanvraag met aanvrager, om dienstverlening te verbeteren. Regelmatig evaluatie en bijstellen, ook met het oog op de Omgevingswet.	6.1 Ruimtelijke ordening
27	Aanpak de Kruin in Bergschenhoek	Kathy Arends	We stelden in 2019 een centrumvisie op voor Bergschenhoek Centrum. In de eerste helft van 2020 zijn de inrichtingsschetsen uitgewerkt tot een Voorlopig Ontwerp, welke vervolgens geraamd is en past binnen de begroting. Afgelopen maanden zijn er aanpassingen gedaan in de organisatiestructuur en 3 gremia geformeerd (Klankbordgroep herinrichting, Bewoners- en Ondernemersplatform) om zo het draagvlak voor de herinrichting en aanpassing in het centrum te creëren en het project te doen slagen. De vervolgstap ligt in het uitwerken van het Voorlopig Ontwerp naar een Definitief Ontwerp (gereed eind 2020). De verwachte start uitvoering is eind 2021.	6.3 Economische ontwikkeling
28	Wonen	Kathy Arends	In 2020 is het toetsingskader Huisvesting Arbeidsmigranten Lansingerland vastgesteld. Daarnaast is de Verordening Woonruimtebemiddeling vastgesteld. In het najaar van 2020 zijn de prestatieafspraken samen met de	6.1 Ruimtelijke ordening

			corporaties en huurdersvereniging geactualiseerd. In 2020 is de monitoring van het Regioakkoord gestart, en zijn we in gesprek met de Provincie over de goedkeuring van ons gemeentelijk bod. Daarnaast hebben we in 2020 belangrijke aanzetten gegeven tot een nieuwe Woonvisie en hebben we hierbij de verbinding gemaakt met het traject Toekomstperspectief. Verder is er een traject gestart om de mogelijkheden t.a.v. flexwonen te onderzoeken.	
29	Visie op Duurzaamheid	Jan-Willem van den Beukel	De Raad stelde in juli 2019 de visie op Duurzaamheid vast. Begin 2020 is de bijbehorende uitvoeringsagenda Duurzaamheid vastgesteld. De projecten in deze uitvoeringsagenda vormen de leidraad voor onze inzet op duurzaamheid. Samen met een private partij startten we in 2019 onderzoek naar de mogelijkheden voor nieuwe boringen voor Geothermie. In 2019 namen we actief deel aan een lobby om de zogenoemde 'leiding over Oost' mogelijk te maken en om vertakkingen naar Lansingerland mogelijk te maken. Dit heeft tot nog toe helaas nog geen resultaat gehad. Ook inventariseerden we in samenwerking met de omliggende gemeenten Pijnacker, Zoetermeer, Zuidplas, Waddinxveen en Glastuinbouw Nederland de warmtebehoefte van ons glastuinbouwcluster.	6.4 Duurzaamheid
30a	Energietransitie: verduurzamen panden / woningen	Jan-Willem van den Beukel	Participatie en betrokkenheid van inwoners en ondernemers is een belangrijke factor in de energietransitie. Daarom organiseerden we in 2019 diverse 'markten, loketten, cafés etc.' over duurzaamheid met het doel bewustwording, bekendheid en initiatieven te vergroten rondom duurzaamheid. In 2020 organiseren wij samen met energiecoöperatie Nieuwe Lansinger Stroom een campagne over energiebesparing voor inwoners o.a. door een online community, energiebespaarboxen en een pop-up energiewinkel. Inwoners, ondernemers en overige belanghebbenden raken hierdoor geïnspireerd om zelf (sneller) aan de slag te gaan met het verduurzamen van hun panden en gebouwen. tevens stelden we in 2019 de transitievisie warmte op, die inzicht geeft in de mogelijke alternatieven voor aardgas per wijk. Deze is door de raad vastgesteld en vormt een vertrekpunt voor vervolgacties op het gebied van aardgasvrije wijken.	6.4 Duurzaamheid
30b	Verduurzamen glastuinbouw	Jan-Willem van den Beukel	In samenwerking met glastuinbouwondernemers, de omliggende gemeenten Pijnacker, Zoetermeer, Zuidplas, Waddinxveen, Glastuinbouw Nederland en andere stakeholders deden wij een verkenning naar de benodigde hoeveelheid duurzame warmte en een mogelijke invulling daarvan. Mede op basis daarvan blijven wij structureel samenwerken aan een duurzame warmtestructuur in het Oostland, waar een aansluiting op de warmterotonde een belangrijk speerpunt is. Hier lobbyen wij actief voor en brengen dit scherp in bij bijvoorbeeld de regionale energie strategie. Tevens is er aandacht voor de ontwikkeling van lokale duurzame warmtebronnen en de koppeling glastuinbouw-gebouwde omgeving.	6.4 Duurzaamheid en 6.3 Economische ontwikkeling
31	Gemeentelijke inzet duurzaamheid	Jan-Willem van den Beukel	We plaatsten waar mogelijk op gemeentelijke gebouwen zonnepanelen en realiseren tot nu toe al meer dan de 700 in het collegeprogramma	6.4 Duurzaamheid

			opgenomen aantal panelen. Wij stellen een nieuw uitvoeringskader 'Laadpalen' op en informeerden u in 2020 over de stand van zaken. We maakten plannen om gemeentelijk vastgoed verder te verduurzamen en informeerden uw Raad hierover per brief. De komende jaren voeren we deze plannen uit.	
32	Innovatiezones glastuinbouw	Jan-Willem van den Beukel	Om doorontwikkeling van innovatieve projecten (ruimtelijk) mogelijk te maken, wijzen we het gebied op en rondom het Horti Science Parc in Bleiswijk aan als (regelluwe) innovatiezone. Het is reeds opgenomen in het vastgestelde Werkboek Oostland. In Q3 2020 starten we (samen met PZH) met het ontwikkelen van beleid hierop.	6.4 Duurzaamheid en 6.3 Economische ontwikkeling
33	Holland Rail Terminal	Jan-Willem van den Beukel	In 2020 voerden we een impactstudie uit waarin de langere termijneffecten van een railterminal zijn onderzocht. ProRail en Logitech onderzochten de inpasbaarheid van een wachtspoor en de capaciteit op het spoor. De HRT moet 'commitment' van provincie en rijk over locatiekeuze en financiële bijdragen hebben voor realisatie. Die is er tot op heden (nog) niet gekomen. Het Ministerie van I&W wil een nieuw locatiekeuze onderzoek voor de railterminal en dat onder andere het Rail Service Center in Rotterdam hierin uitgebreid wordt meegenomen. Lansingerland zit in de wachtkamer en is in afwachting of er andere bestaande terminal locaties geschikt zijn voor dit concept en of financiering loskomt. Het ministerie en de HRT initiatiefnemers hebben specifiek aan Lansingerland gevraagd om betrokken te blijven en de gronden ruimtelijk-planologisch beschikbaar te houden. Op dit moment zijn er nog te veel onduidelijkheden en risico's om verder te gaan. Wanneer de HRT groen licht krijgt om gerealiseerd te worden in Lansingerland buigen we ons over onze positie in het vervolgproces. De gemeente heeft dan een ruimtelijk-planologische opgave voor de omgevingsvergunning en het bestemmingsplan. Vooralsnog focussen wij als gemeente onze bestuurlijke lobbystrategie op het versterken van de Horti Science Campus en de ZoRo. Voor de HRT voeren we op dit moment geen actieve bestuurlijke lobby.	6.3 Economische ontwikkeling
34	Wilderszijde	Jan-Willem van den Beukel	Uw raad heeft in juni 2020 het Masterplan voor Wilderszijde vastgesteld. De (ruimtelijke) kaders voor de nieuwe wijk liggen daarmee vast. De kaders worden uitgewerkt in een bestemmingsplan (met verbrede reikwijdte). Het bestemmingsplan is momenteel in voorbereiding en wordt in 2021 vastgesteld.	6.1 Ruimtelijke ordening
35	Verlagen woonlasten (OZB)	Jan-Willem van den Beukel	In 2019 en 2020 verlaagden we versneld de OZB tot het landelijk gemiddelde. De gemiddelde OZB in Lansingerland ligt, bij gelijke woningwaarde, reeds onder het landelijk gemiddelde. Hierdoor is voor 2021 en later geen verdere daling van de OZB benodigd.	Overzicht algemene dekkingsmiddelen en Paragraaf Lokale heffingen
36	Parkmanagement in glastuinbouwgebieden	Jan-Willem van den Beukel	In 2016 voerden we een draagvlakmeting uit voor parkmanagement in glastuinbouwgebieden. Hieruit bleek onvoldoende draagvlak. In 2019 blijkt uit consultatie met bedrijven uit de polders een ongewijzigde situatie. Het niet aanwezig zijn van Glasvezel dat onderdeel kan zijn van Parkmanagement werd als een gemis ervaren. Wij hebben inmiddels overeenstemming met een	6.3 Economische ontwikkeling

			bedrijf voor de aanleg van een Glasvezelnetwerk in het buitengebied.	
37	Snippergroen	Jan-Willem van den Beukel	Het college besloot dit thema nu niet planmatig op te pakken, maar in individuele gevallen maatwerk toe te passen.	5.1 Beheer openbare ruimte en 6.1 Ruimtelijke ordening
38	Bevriezen huurtarieven binnen-, buitensport en culturele verenigingen	Ankie van Tatenhove	Het bevriezen huurtarieven binnen-, buitensport en culturele verenigingen nemen we op in de tarievennota. In Q4 doen wij een voorstel voor het aanpak en planning van de tarievennota	3.1 Sport
39	Sportvoorzieningen laten meegroeien	Ankie van Tatenhove	Het opstellen van het accommodatieplan is wegens corona uitgesteld naar Q4 2020.	3.1 Sport
40	Integraal huisvestingsplan onderwijs	Ankie van Tatenhove	Op 16 juli 2020 stelde de gemeenteraad het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs 2020 - 2024 (IHP) vast.	3.3 Onderwijs en kinderopvang
41	Chillplekken voor de jeugd	Ankie van Tatenhove	In november 2019 hebben wij afgezien van het aanwijzen van 3 nieuwe chillplekken (bovenop de 4 reeds aangewezen plekken) naar aanleiding van de binnengekomen zienswijzen hierop. Het proces om te komen tot alternatieve plekken is wegens corona uitgesteld. In Q4 2020 stellen wij een plan op voor de procedure tot het aanwijzen van nieuwe plekken, waarbij we met name ingaan op burgerparticipatie.	4.1 Samenleving en 4.2 Jeugd
42	Intensivering aanpak werk voor kwetsbare jongeren	Ankie van Tatenhove	We hebben extra trajecten ingekocht bij De Jonge Krijger voor de begeleiding van jongeren van 16 tot 27 jaar richting school of werk. We hebben zowel kortdurende trajecten (1-3 maanden) als intensieve trajecten (3-6 maanden) ingekocht. De intensieve trajecten zijn voor jongeren die hulp en ondersteuning van één of meerdere hulpverleners nodig hebben. De Jonge Krijger begeleidt deze jongeren ook in de contacten met hulpverleners. Daarnaast werken we samen met Pro- en VSO-scholen om jongeren die van dit type onderwijs uitstromen naar werk te begeleiden.	4.1 Samenleving en 4.2 Jeugd
43	Cultuurhuis Berkel	Ankie van Tatenhove	Er komt een cultuurhuis in Berkel en Rodenrijs. We geven uitvoering aan het hiervoor opgestelde plan.	3.2 Cultuur
44	Cultureel Erfgoed	Ankie van Tatenhove	In 2019 presenteerde het college het onderzoeksrapport Expo Lansingerland en kondigde drie pilots aan. In Q4 evalueren we deze pilots. Daarna doen we een voorstel over hoe we hier vervolg aan geven.	3.2 Cultuur
45	Omgevingswet	Ankie van Tatenhove	Half juli 2020 heeft de raad de Nota Uitganspunten en Koers Omgevingsvisie Lansingerland unaniem vastgesteld. De raadsklankbordgroep, burgers, ketenpartners en stakeholders zijn intensief bij betrokken bij dit proces. De Nota is de basis om te komen tot een concept Omgevingsvisie. Het traject van Toekomstperspectief en Omgevingsplan betrekken we hierbij. Uiterlijk 2022 is er een vastgestelde Omgevingsvisie.	6.1 Ruimtelijke ordening
46	Zelfstandig en minder eenzaam: - aandacht voor ouderen	Ankie van Tatenhove	We hebben Welzijn Lansingerland opdracht gegeven om vanaf augustus 2019 meer capaciteit in te zetten voor de ouderenadviseurs. Hiermee komen we tegemoet aan het groeiend aantal (hulp)vragen van ouderen.	4.4 Maatschappelijke ondersteuning
47	- Praatje Pot Zorgprofessionals	Ankie van Tatenhove	De met Praatje Pot beoogde actviteiten realiseren we via bestaand aanbod en de afspraken die we hierover maken met onze maatschappelijke partners.	4.4 Maatschappelijke ondersteuning
48	- Ontmoeting in de wijken	Ankie van Tatenhove	We hebben de helft van het budget ingezet voor extra hulp in het restaurant van Huize Sint Petrus.	4.4 Maatschappelijke ondersteuning

			Door de gezamenlijke inzet met Laurens kunnen niet alleen bewoners van Petrus, maar ook ouderen in de wijk een warme maaltijd kunnen nuttigen in het restaurant. De andere helft van het budget is besteed aan een interactieve bijeenkomst voor 60 – 70 plussers van Berkel Noord. Ruim 65 bewoners bezochten de bijeenkomst en hebben input gegeven voor toekomstig beleid om mensen zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen in de wijk.	
49	- Domotica	Ankie van Tatenhove	We zijn een programma gestart met de Tessa robots. We onderzoekende resultaten en bepalen daarna of en op welke wijze we hiermee verder willen.	4.4 Maatschappelijke ondersteuning